

Віктор Стус

Ідеальне кохання

Роман в СМС-ках

Вінниця • «ТВОРИ» • 2020

УДК 0000000000
С 88

Ідеальне кохання

Роман в СМС-ках

1

Святослав прокинувся рано. Розбудили дикі голуби — туркотіли у вітті розлогої липи за вікном. Сонячні зайчики, пробиваючись крізь гущину пишної крони, заглядали у відчинене вікно, грайливо бавились на полотнах, які він відібрав для виставки. Як же не милуватися художнику тією чарівною картиною?! Настрій сонячний. У душі народжувалась ніжна мелодія — і він тихо мугикав. Яка то радість прокидатись із відчуттям щастя у рідному домі! Увімкнув смартфон — звідти неслись повідомлення про бої на Донбасі і про втрати українського війська. І як же це не гармоніювало з тим, що він бачив та відчував зараз. Певно, такий дисонанс у більшості українців у цю світанкову пору. Та бої і розлади були не тільки на фронті...

Після ранкової кави Святослав у вітальні взявся дбайливо пакувати та перев'язувати шпагатом два стоси відібраних картин. Поспішав. До початку презентації ще треба було розвісити їх у міському будинку культури. І тільки коли два мішки з полотнами були готові, повідомив дружині про свій відхід. Знаючи норів Карини, сповістив про це в останні хвилини — аби менше чути її дорікань. І прорахувався. Дружина зчинила

Стус В. І.

С 88 Ідеальне кохання. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 244 с.

ISBN 000-000-000-000-0

«Ідеальне кохання» — у цьому романі в СМС-ках, як і в житті, все поєднано — мистецтво, поезія, війна, романтичні стосунки. Твір про любов двох людей, яким за сорок, — художника Святослава Журавля і вчительки, поетеси Антоніни Ластівки на тлі карколомних сучасних подій в Україні. Їхнє самовіддане кохання викликає заздрість та захоплення. Воно окрилює та надихає: його — на створення картин, її — на поетичні одкровення. А вцілому облагороджує їх самих і світ навколо. Бо справжнє, глибоке, всеохоплююче.

Побудова роману своєрідна — у зображенні автор користується деякими особливостями кінодраматургії.

Розраховано твір на читачів різних поколінь. Він допоможе краще зрозуміти сенс буття, подолати усілякі труднощі та перешкоди. Адже кохання — всеперемагаюча сила.

УДК 00000000

ISBN 000-000-000-000-0

© Стус В. І., 2020
© ТОВ «ТВОРИ», 2020

такий лемент, що хоч вуха затуляй. Її карі очі метали блискавки. Слова ставали дедалі дошкульніші. А голос то зривався на крик, то на схлипування. Святослав сприймав дуже болісно її докори, хоч і вдавав спокій та витримку. Інколи йому здавалося, що дружина отримує задоволення від того вереску. А вона невгавала, енергійно жестикулюючи:

— Ти тільки про свої картини й думаєш! Ні, щоб рами в лоджії та на балконі лаком покрити! Уже більше місяця як перебралися сюди в цю хохляцьку глушину, а рами й досі голі! Отакий хазяїн! А в нього, бачте, виставка в голові! Надворі скоро осінь, за нею зима, дощі, холоди почнуться, а йому хоч би хни! І в вус не дує! Хоч самій бери щітку! Яка я нещасна! Як мене все це дістало!

Святослав не перечив, іронічно всміхався, зиркаючи голубими очима на Карину. Гадав, що вона, як не раз бувало, викричиться, заспокоїться, махне рукою. Проте цього разу у своїх сподіванках обманувся. Він, розпрявившись, поклав долоні на тремкі плечі дружини, прошепотів ласкаво:

— Не побивайся, голубонько! На тім тижні займуся рамами. От побачиш.

Хотів заглянути в очі — так частенько чинив у хвилини непорозуміння.

Але Карина гнівно відкинула його руки, зміряла саркастичним поглядом з ніг до голови і прошипіла прямо в лице:

— Ти, певно, вважаєш себе художником? Рівня Левітану, Куїнджі чи Рембрандту? Надто високої думки про себе! Опустись на землю!

Святослав продовжував безневинно усміхатися та все норовив взяти її за плечі. Вона ж сердито уверталася.

— Ти — не художник! Ти маляр, який не вміє навіть рами покрити фарбою! Зрозумів? О доленька моя бідолашна! Ну, чого ти либишся? От скажи, в якій картинній галереї твої роботи? Ніде їх немає! І не буде! Вбив у свою голову, буцімто неперевершений талант! І кічишся тим перед хохлами!

Таких, як ти, сотні, а, може, й тисячі! Коли вже це второпаш? Коли розуму наберешся?

Вона, схоже, хотіла хоча б чимось дошкулити чоловікові. Тому й підбирала найколючіші слова.

— А де твої доходи? Одні витрати! То фарби, то пензлі, то полотно та рами! Мені набридло копійки рахувати! Ясно? Хочу жити, як люди! У повному достатку! А від твоїх картин ніякого навару!

— Та заспокойся, серденько!

Святослав вдавав, що не чув її слів, хоч у грудях щеміло: мовляв, так може говорити жінка, якій він та його справа байдужі. Втім, утримував посмішку на вустах, як запобіжник від поглиблення скандалу. Взявся терпляче пояснювати:

— Презентація займе пару годин. Опісля я прийду і виконаю всі твої забаганки. Ти ж у мене жіночка така ніжна, така чарівна, таке сонечко. Коли я на тебе дивлюся, мені хочеться тебе приголубити, поцілувати.

Наразі Карина на мить замовкла, примружившись, випілася саркастичним поглядом у чоловіка і раптом спитала, здалося, примирливо:

— Ти мене любиш?

— Та я заради тебе на ешафот піду, радість моя! — вигукнув повеселілий Святослав — гадаючи, що буря минула. — Ти моя натхненниця і порадиця! Як же хочеться тебе обійняти!

Простягнув руки, щоб пригорнути, та Карина відсахнулася і, дивлячись на мішки з картинами, вимогливо заявила:

— А коли так, то зроби послугу. Не треба ешафоту. Відміни презентацію. Зателефонуй і скажи організаторам, що захворів. Так буває. А ні, то ще щось придумай. І я повірю, що ти мене любиш.

Святослав розгублено стенив плечима, мовляв, такий його вчинок люди не зрозуміють. Намагався спіймати її погляд, та марно.

— Серденько, я дуже тебе люблю,— в його голосі одночасно і провина, й прохання.— Але... будь ласка, не проси про це... Не став мене у принизливе становище. Не звик обманювати. Це не той випадок, коли треба вибирати — або-або... Хіба любов вимірюється такими побутовими жертвами чи забоганками?

— Та ти ж тільки-но присягався в любові! І не хочеш пожертвувати заради мене такою дрібницею? — Тепер вона впилася колючими зіницями в його обличчя.— Та не ховай очі, наче школяр! Це ти мене принижуєш! Хочеш, щоб я тебе умовляла? Такого не буде! Не сподівайся!

Святослав невесело усміхнувся, ступив ще крок до дружини з наміром обійняти:

— Та годі, люба! У цій суперечці ми виглядаємо смішно. Ти ж моя радість і надія у цьому житті!

— Так ти відміняєш презентацію? — підвищила голос Карина, картинно уперлась руками в боки, гордовито підсмикнула підборіддя.

— Гадаю, тобі, мила, не варто наполягати,— нарешті йому вдалося легенько обійняти дружину за плечі.— Я тебе дуже люблю. Тебе і сина. Ви для мене основа мого буття. Тільки...

Карина перебила його:

— Зрозуміло, маляре. Тобі виставка та оті хохли, перед якими ти хочеш похизуватися, дорожчі, ніж я та синок,— різко стріпнула його руки зі своїх плечей.— Дивись, щоб потім не пожалкував.

Круто розвернувшись і демонстративно шаснула на кухню.

Святослав тільки руками розвів, мовляв, що поробиш, такий характер у дружини. Одначе її пиха вибиває з життєвої колії. «Ну, чому вона така? Коли та чорна кішка пробігла між ними? Треба дати можливість їй заспокоїтись, прийти в себе»,— міркував. Розчинив вхідні двері і акуратно виставив два великі пакунки в тамбур. Біля під'їзду чекало таксі.

Раптом кухонні двері лунко брязнули, Карина з тарілкою в руках увірвалася до вітальні і сердито випалила:

— Ти щойно розпинався про якусь любов! А скажи, коли ти востаннє до мене в ліжко приходив?

— Не пам'ятаю,— розгублено проказав. І приклав пальця до вуст: мовляв, тихіше, сусіди почують.

— Зате я пам'ятаю! — розмахувала тарілкою Карина, не звертаючи увагу на його застереження.— Два місяці тому! А може, й більше! Ще до переїзду сюди! Отакий з тебе муж!

Схоже, ці слова зачепили Святослава за живе. Він спочатку зблід, потім спалахнув. Озирнувся позад себе, чи не чує хто. І притишено, але з притиском мовив:

— Та як же до тебе підступитися, коли ти тричі на день сваришся та шпигаєш мене за всяку дрібноту?!

— Так я ще й винна?! Людоньки добрі! — сплеснула долонями, закотила очі під лоба.— І як у тебе язик повертається таке плескати? Який же ти невдячний! — з розмаху хряснула об підлогу тарілкою, друзки розлетілися увсебіч, і заверещала: — Усі мої біди через тебе! Як мені все це остогидло! Яка ж я дурепа, що погодилася на переїзд із Криму в цю провінційну глухомань! І треба ж було мені вийти заміж за хохла?! У людей чоловіки як чоловіки, а в мене невдаха-художник!

— І що б ти робила зараз у Криму, в тім «Русском міре», голубонько? — Святослав нагнувся і повільно почав збирати шматки тарелі.

— Жила б, як нормальні люди! З батьками! З сином! І виховала б його «істинно русским человеком»! А не укропом!

— Скажи ще — не бандерівцем,— хотів уколоти Святослав.

— А хіба ні?! Тут майже всі проти Росії! І більшість теревенить лише по-українському! — Обличчя Карини все густіше рум'янилось від гніву.

— Ти хотіла, аби й тут було так, як у Криму чи Донбасі? — Святослав піднявся і з шматками тарілки стояв перед

Кариною. — І щоб тутечки говорили всі виключно російською та ще й кликали «братів» із півночі захистити їхні «права»? І щоб не тільки Крим, а вся Україна опинилася у лабетах так званого «брата»? Ти цього бажаєш?

— Давно слід було це зробити! Давно! Треба всюди захищати «рускоязычних»! — переможно вигукнула Карина.

— А україномовних? — Святослав здивовано уставився на дружину, наче вперше бачив її такою.

— Обійдуться! Настане час, коли вся Україна говоритиме на русском! І твоя українська буде нікому не потрібна! — з викликом, аби якомога сильніше дошкулити чоловікові, категорично продовжувала дружина.

Святослав розумів, що вона хоче його допекти. Одначе, навіщо так безжально. Адже знає, як болісно він переживає оту колотнечу в Криму та на сході держави. Нащо так бити під дих? Все ж він і цього разу стримався, аби у відповідь не бовкнути щось образливе для Карини. А потім глухо вичавив:

— Дивно таке чути від тебе, мила. Це ти назло мені зараз такі дурниці мелеш? Що ж, іди, клич сюди мокшан. Хай беруть автомати, сідають на танки і прямим ходом сюди... Мовляв, тут, в Україні, здійснюється тотальна українізація, рятувати треба російськомовних...

— Ага, зачепило, маляре?! — карі очі Карини неприродньо блискали, а голос набирив сили. — Прийде, прийде й сюди «Русській мір»! От побачиш! А як прийде, хохли заживуть по-людськи!

Святослав не знав, що й відповіді на ті нісенітничі. Від такого зізнання йому аж подих перехопило. Таке він уперше чув за роки їхнього спільного життя. Раніше вона навіть співчувала йому. У спілкуванні з ним намагалася говорити українською. А тепер, після президентських виборів, на яких недолугі українці обрали собі «зеленого» керманіча, її ніби підмінили. Як? Чому? Надивилась московських політичних шоу? Відчула запах реваншу? Нащо Карині його шмагати,

колоти, принижувати, бити у найболючіше місце? Та ще таким убивчим чином? Що коїться з дружиною?

Карина, здається, зловтішалася. Чим їй відповісти? Бо вона, спостерігаючи за тим, як він зблід і занервував, заусміхалася й повеселіла, наче від того отримувала неабияке вдоволення. Мовляв, бачиш, як я можу тебе дістати... Точнісінький вампір — так і витягує із нього соки...

Одначе Святослав і цього разу взяв себе в руки. Намагався не показувати, як його образили слова дружини. Випустив шматки тарілки з рук, на підлозі вони розлетілися на ще менші друзки. Як мовиться, глек розбився остаточно. Мовчки відвернувся, спроквола узяв до рук мішки з картинами і ступив за поріг. Не озираючись, сказав:

— Яка ти геніальна жінка! Любляча дружина. Мудра. Тактовна. Чуйна. Як ти вмієш надихнути на добрі справи! Як ти бажаєш успіху моєї презентації! І як ти «жадаєш» щастя моєму народу! І собі також. І як ти мене поважаєш!

— Ти ще й іздеваєшся наді мною?! — різонув гнівний голос Карини.

— Що ти! Я лише констатую. Невимовно радий, що у мене саме така дружина, — він іронізував з наміром присоромити Карину.

— Та пішов ти, хохол репаний!.. На свою виставку! — вигукнула вона вслід.

Святослав почув, як за його спиною брязнули вхідні двері. «От і поговорили. От і прояснили позиції, — подумав він. — Прикро. Образливо. Нестерпно. І це називається любов?».

Їдучи в авто, він не переставав думати про цей конфлікт, якого не повинно бути. Дружина одним махом за кілька хвилин видала на-гора оптом усе, що думала. Але навіщо? Що на неї нашло? Переїжджали сюди за обопільної згоди. Спочатку, можна сказати, втекли після захоплення Криму на Запоріжжя, до його рідні. Набридло повіряться там, і вирішили змінити

2

місце проживання. Карині хотілось жити в екологічно чистій місцевості, де чисті вода та повітря, річка, ліс, неподалік від великих міст, є залізничне та автомобільне сполучення. Тоді Святослав погодився з усіма доводами Карини. Бо ж її часом діставали, хоч і не критичні, проблеми з диханням та шлунком, і в автобусі закачується, і голова запаморочується. До того ж, вона любить плавати. Тут же придбали трикімнатну квартиру в новому будинку — його та її батьки допомогли коштами. Як мовиться, живи і насолоджуйся омріяними благами... І ось такий виверт... Менш ніж через два місяці. І люди їй не такі, і провінція її не влаштовує, і десь побачила утиски «русскоязычних», і в Крим тягне... Її ніби підмінили. Тільки щось не по ній — зауваження на підвищених тонах, докори. Таке враження, що зумисно відштовхує від себе. Та сьогодні не проминула ущипнути тим, що він як чоловік до неї неухважний... От і зрозумій цих жінок: і ласки хочуть, і свій гонор показують... Так не буває.

Ці роздуми перервалися, коли авто підкотило до будинку культури. Таксист взявся допомагати вийняти з багажника мішки з картинами. Обережно ставлячи їх на тротуар, зауважив ніби між іншим зі щирою усмішкою:

— Вибачте, але мені здається, що ви збираєтесь не картини презентувати, а свій кепський настрій.

Святослав хотів було сказати, щоб він не втручався не у свої справи, але помітив у його очах співчуття і махнув рукою:

— Все утрясється, — і теж усміхнувся у відповідь.

— Тепер показ картин відбудеться на належному рівні, — бадьоро підморгнув таксист. — Давайте я допоможу занести їх до зали.

Удвох вони внесли полотна до будинку культури.

Святослав ще раз подякував і, спостерігаючи за тим, як віддалявся водій, подумав:

«Чужі, незнайомі люди краще ставляться до мене, ніж свої. Ех, Карино! Та Бог з тобою. Усе владнається. На це й сподіваюсь».

— Що це ти, дочко, спозарання виспіваєш? — спитала Ольга Максимівна у доньки Антоніни. Та поралася на кухні біля плити, готуючи традиційну вівсяну кашу, і мугикала якусь незнайому мелодію.

— Та сон хороший приснився — от і затьохкала душа, — віджартувалась Антоніна, помішуючи ложкою в каструлі.

— Женишок привидівся? — в тон їй спитала мати, нарізаючи на кухонному столі овочі на салат.

— Та ні. Яка з мене наречена? У мої сорок п'ять. Ровесники на молодих задивляються. А дідок мені навіщо? Для галочки? — все таким же грайливим тоном відповіла донька.

— Жаль. Тобі вже давно пора про муженька подумати. Син дорослий. Онука підростає. А ти... То що побачила у сні? Признавайся, — мати легенько по-змовницьки ліктем штовхнула Антоніну в бік.

— І не повірите — голуби. Двійко. Сидять на гілці й цілюються. Так завзято. Мені аж самій закортіло, — засміялась донька ще й прицмокнула губами.

— То гарний знак згори, — мати філософськи підняла вгору вказівний палець лівої руки.

— Чим же він гарний?

— Зустрінеш свою пару, — мати ще енергійніше взялась за нарізку.

— Ой, не смішть мене, мамо! — весело защебетала Антоніна. — Кому я, бабуля, потрібна?

— Не кажи так, дочко! Часом доля такі фокуси витіває. Буває любов звалиться, як сніг на голову. А от мені чомусь голуби не сняться, — зітхнула мати.

— Настане час — і у ваш сон прилетять ті віщі птиці, — заспокоювала Антоніна.

— Мої голуби вже давно у вирії.

— Отакої! Щойно самі нагадали про каверзи долі. На світі всяке може трапитися. Так що будемо чекати...

— Не мели дурниць. Моє уже все відлетіло, відгуло. А тобі от що пораджу — доки молода, закохуйся, цілуйся, насолоджуйся життям. Бо прийде пора, коли не захочеться ні обійматися, ні цілуватися.

— Та ви ще у мене — ого-го! І куди ті діди дивляться? — все тим же веселим тоном піджартовувала донька.

— Ти ще й насміхаєшся. До речі, пригадай — ті голуби у твоєму сні часом сиділи не на сухостої?

— На сухому вітті. А решта крони шелестіла зеленим буйним листом. А це щось означає? — Антоніна повернулася обличчям до матері.

— Недобрий знак: чималі випробування чекають тих голубків.

— Заспокоїли, — розчарована Антоніна відвернулася до плити.

— Не зважай, дочко, на такі сни. Більшість із них не збуваються. Та й чому тобі хвилюватися, як ти ще голуба не маєш? — мати засміялась і знову схилилась над нарізкою салату.

— А й справді! Мене це ніяким чином не торкається, — сказала Антоніна, а сама подумала: «І все ж краще, якби стосувалось».

Кілька хвилин мати й донька мовчали, здавалося, обмірковували сказане — кожна своє. Першою порушила тишу Ольга Максимівна:

— А скажи, доню, чого це ти звечора так старанно прасувала блузку та спідничку? Збираєшся кудись?

— Вгадали. З Раїсою надумали показати себе землякам — відвідати художню виставку в міському будинку культури.

— Це мені подобається. А то сидите кожна у своїх норах і гадаєте, що кавалери самі в них позалазять. Треба вам, дівоньки, частіше між людьми вештатись. Глядь, і голубків своїх спіткаєте. Повір моєму слову.

— Можливо. А тепер давайте снідати, мамо, — Антоніна ставила тарілки на стіл та все міркувала над словами неньки.

*

Невдовзі Антоніна у рожевій блузці та світлій довгій спідниці з мережаною оборкою уже була біля входу до будинку культури, де на неї чекала подруга Рая.

— І де ти бродиш? Вже збиралась на розшуки подавати, — дорікнула подруга, одягнена у вишиванку з червоними маками.

— Та я ніби вчасно. А чому це ти так вирядилась? На когось чекаєш? — у свою чергу спитала Антоніна.

— Я? Та на кого ж — на тебе, голубонько! — з викликом відповіла Рая. — І от що я тобі скажу — бачила його. Який же він гарний! Високий! Ставний! А очі — як небо!

— Це ти про кого, любя? — в Антоніні округлились очі.

— Та про кого ж! Про нього — про художника. Красень! От же якийсь повезло! — прицмокнула губами.

— А-а, зрозуміло. Гей, подружко, чи ти ненароком не закохалась? Так би мовити, мимохіть з першого погляду? — підколола Антоніна.

— Все може бути. Мені, як і тобі, теж сорок п'ять чи трохи більше — не пам'ятаю. І я ще та ягідка! — розсміялась Рая. — Та ходімо вже! А то опинимось за чиймись спинами.

— А ти хочеш бути попереду всієї планети? Гайда! — Антоніна вхопила подругу за лікоть і вони східцями поміж колон ступили до просторої виставкової зали.

Стояли в гурті відвідувачів — їх було зо три десятки — напроти художника. Антоніна завважила, що в ньому справді є щось чаруюче. Очі під довгими віями розбризкували навколо голубизну, коли він озирав залу та гостей. Під вишитою білим по білому сорочкою бугрилися м'язисті груди, як у спортсменів.

— То розпочнемо? Здрастуйте, дорогі шанувальники живопису! — приємним баритоном проказав художник.

Привітно усміхаючись, він коротенько розповів про себе та свої полотна. Сказав, що звати його Станіслав, прізвище Журавель, родом із запорозького краю, до захоплення Криму проживав на півострові, а недавно з сім'єю перебрався у це чарівне курортне містечко. Сподівається, що стане його повноправним громадянином. І додав, що вже встиг відтворити на полотні деякі тутешні пейзажі — вони на стінах. Тут його картини виставлятимуться з тиждень, так що з ними можуть ознайомитися й ті, кому не вдалося сьогодні.

— Ця виставка — мій перший внесок у культурне життя міста. Так що прошу! — широким жестом правиці провів довкола себе.

Антоніна помітила, як радісно зблиснули його блакитні очі, як він зашарівся від хвилювання, а повні уста ще дужче порожевіли. Мимохіть пригладив чуба, що на скронях деінде поблискував сивиною. Упіймала себе на тому, що, як дівчисько, ловила його погляд. Йй хотілося, аби він вилив оту блакить саме на неї. І всміхнулася сама собі: «То чим ти, Тонечко, відрізняєшся від Раї?» Глянула скося на подругу — та більше роздивлялася художника, ніж його картини. Антоніна легенько штрикнула подругу великим пальцем під ребро і тихо пожартувала:

— Стули губки, а то ворона влетить. Ходімо та глянемо он на ту картину з голубами.

— Та це в інший бік, — Рая ступила крок за художником.

— А потім ознайомимося з іншими полотнами, — Антоніна за руку потягнула подругу. Знаючи характер Раї, яка завжди прагнула бути на виду, зараз не хотіла, аби художник звернув увагу на подругу. Сама краєм ока позирала на Святослава в оточенні відвідувачів. Рая те запримітила і з удаваною ревнивістю протяжно прошепотіла на вухо подруги:

— Та ти, тихоня, з того майстра погляду не зводиш.

— Я? Тобі здалося, подруженько. Мене його картини дивують, — заперечила Антоніна і кивнула на намальованих голубів. — Хоча б оця!

— Кого ти хочеш увести в оману? Мене? Не на ту натрапила. Мені здається, тобі сподобався той блакитноокий. Чи я помиляюсь? — Рая норовила заглянути в очі подруги.

— Можливо, — неохоче відказала Антоніна.

— Ой, подруженько, марно витріщаєшся.

— Маю тобі зауважити, вельмишановна: я не витріщаюся на картини, а уважно їх розглядаю, — майже офіційним тоном відповіла Антоніна.

— Кажі комусь іншому, та не мені, — зашелестіла Рая в самісіньке вухо. — Але по секрету зобов'язана тебе попередити, високоповажна, — він одружений.

— Ну то й що? Яке мені діло до його дружини? — з досадою відповіла Антоніна.

— Та я так — для повної інформації. Кажуть, там така красуня! — і закотила очі догори.

— Ти про портрет на отому полотні? — кивнула Антоніна на картину поряд з голубами. Там справді красувалась жінка, кароока, суворая, з тонкими устами.

— І чому б я ото дурочку клеїла? — стиха обурилась Рая. Вона пильно вдивлялась у вираз обличчя Антоніни, яка уважно розглядала портрет жінки, і раптом категорично зашепотіла:

— Та ти, дівонько, уклоцалась!

— В отих голубів? Так! — заусміхалась Антоніна.

— Ой-йо-йой! Які ми конспірантки! — іронізувала Рая.

Антоніна вдала, що недочула ту насмішку, і підвела подругу до картини з голубами.

— Аніж молоти язиком бозна-що, краще придивись, як намальовано. Правда, на живих схожі? Ніби тільки-но з березового парку сюди прилетіли, — захоплено почала

розхвалювати Антоніна, аби припинити теревені подруги. Хоча за мить і сама подивувалася: — І як же майстерно виписані! А знаєш, сьогодні саме таких я бачила уві сні!

— І вони отак цілувалися? — насміхалася Рая, вдивляючись у картину.

— Точнісінько так! — здивовано підсмикнула чорні брови Антоніна.

— Справді чудасія! — вдала захоплення подруга. — Мабуть, той художник малював їх з натури — з твого сну!

— Все може бути! — повеселіла Антоніна, наче не зрозуміла шпильку, що пустила Рая.

— Ну, ти, подруго, й даєш! Чудасія! От як наблизиться художник, я й питаю, звідки він змалював тих голубків, — пообіцяла Рая.

— Спитай, спитай, — вдаючи байдужість, мовила Антоніна. — Тільки у моєму сні голуби цілувалися на сухій гілці, а тут вони — серед пишного зеленого віття.

— Запросто розпитаю! За мною не заіржавіє, — з викликом пообіцяла Рая. — Тільки дивись, аби тобі не довелося червоніти.

— То вже мій клопіт, — тихенько засміялась Антоніна.

Вони наспіх оглянули інші полотна. І коли Святослав у супроводі відвідувачів підійшов до картини з голубами, Рая простодушно звернулася:

— Вельмишановний майстре, ми в захваті від ваших голубів.

— Дуже приємно таке чути від шанувальників. Дякую, — у тон їй, схиливши голову, чемно відповів Святослав.

— Моя подруга дуже хоче дізнатися, де ви взяли таку натуру? — і кинула значущий погляд на Антоніну.

— Ніяких секретів. Таких голубів повно у березовому гаю, — охоче відповів Святослав.

— І всі отак цілуються? — не відставала Рая, манірно поправляючи каштанове волосся на плечах.

— Принаймні, одного разу, ще минулого літа, коли я тут відпочивав, бачив саме таких голубів, — взявся пояснювати Святослав. — Мене зачарували їхні стосунки. Навіть трохи їм позаздрив.

— Так зворушливо! Аж мені захотілося, — мовила Рая, жартівливо облизнувши уста. — Певно, таке своє бажання ви й зобразили на полотні? Я теж зачарована! Як майстерно вам удалося передати ті почуття! А знаєте, майстре, ось моя подруга, — Рая поглядом вказала на Антоніну, — зізналася, що ті голуби з її сну. Дивина! То, виявляється, ви можете відтворювати на полотні навіть чийсь сні?

— Жартуєте? — розсміявся Святослав. — Хоча нічого дивного. Ви, місцеві, могли бачити таких голубів у гаю, вони закарбувалися у вашій пам'яті, а потім проявилися у нічних видіннях.

Він уперше пильно подивився у глибокі смарагдові очі Антоніни, що, здавалось, мерехтіли якимось невловимим сяйвом. Аби привернути до себе його увагу, Рая поспішила заперечити:

— Я все життя мешкаю у цьому місті, майже щодня ходжу через березовий гай, однак жодного разу не бачила голубів, які так ніжно цілуються.

Святослав не знав, що на те відповісти. Антоніна заперечила філософськи:

— Якщо дивитись лише під ноги, то можна й не помітити не тільки голубів, а й сонце.

— Та я, може, дивлюся угору частіше, ніж ти, але не бачила. Ну хоча б разочок! — виправдовувалась Рая.

Антоніна вирішила перевести розмову на інше і спитала тихо:

— Скажіть, майстре, а можуть люди, навіть не знаючи один одного, мати однакові уявлення, мислеобрази або й сні?

— Не знаю що й сказати на це. Із художників, з якими я знайомий, ніхто не заїкався про такі явища. Це схоже на аномалію, — стеноу плечима Святослав.

— А у людей зі спорідненими душами таке можливо,— пролепетала Антоніна і зарум'янилась.

Святослав на мить замислився і навіть рукою провів по по-тилиці, а тоді, розтягуючи слова, проказав, пильно розглядаючи співбесідницю:

— У нашому дивовижному світі яких тільки чудес не буває. Не виключено, що є споріднені душі. Тільки як таку душу знайти?

— А ваша дружина... Вона не така? — безцеремонно спитала Рая, кивнувши у бік жіночого портрета. — Це ж вона вас надиhaє на такі шедеври?

Святослав зніяковів. Пригадав сьогоднішню перепалку з Кариною. «Та вона вміє «надихнути»,— подумав і опустив погляд долу. Та зразу ж ніби хтось примусив підняти очі — і побачив напроти великі блискучі смарагди. В них чи то ніжність, чи співчуття... У грудях щось тенькнуло, тепле й приємне. Ще й майнула думка: «Хоча б раз отак глянула на мене Карина». Художник і Антоніна дивилися одне на одного, мов зачаровані. Рая це помітила, аби вивести подругу з такого ступору, защебетала:

— Відчуваю, нам варто продовжити цю цікаву розмову в іншому місці. Є пропозиція. Шановний майстре, а приходьте до мого двору. Про все й побалакаємо. Та й привід є — у мене саме обліпиха дозріла, гілля наче хто золотом усипав. Допоможете зібрати. Заодно поділитесь творчими планами. Не пошкодуєте.

— Яюсь незручно. Та й дружина... — і знову спіткнувся об ті смарагди. — До того ж, ми зовсім незнайомі.

— От зараз і познайомимося! Які проблеми! — вигукнула Рая. — Як-не-як, а ви тепер наш земляк. Хоч і новоявлений. Так от я — Рая Соболя, вчителька музики.

— Дуже приємно,— Святослав легенько торкнувся вустами простягнутої Раїної руки.

— А це моя подруга педагог Антоніна Ластівка,— відрекомендувала Рая.

Святослав із якимось душевним трепетом узяв долоньку Антоніни, відчув, як вона дрібно вібрувала, і теж поцілував. Прокотнувши клубочок у горлі, відрекомендувався:

— Святослав Журавель.

А Рая зацокотіла:

— Ото дива! Ну, й компанія у Соболя збереться — Ластівка та Журавель! Одна пурхає в небі, інший топче болото! І як же таким поладити? — і розсміялася зі свого дотепу.

— Не журись, подруго, яюсь розберемося,— тихо зронила Антоніна і блиснула зеленавими очима на Святослава.

— Звичайно, звичайно! Якщо вас Соболя не схрумає,— Рая й собі лукаво зиркнула на художника. За мить уже цілком серйозно: — То ми, майстре, чекаємо вас увечері. Не баріть-ся! Обіцяєте?

— Постараюсь,— яюсь невпевнено відповів він.

Антоніна, схоже, зрозуміла його стан і прошепотіла:

— Можете й дружину привести,— і відвела очі.

— Гарзд. Дякую за запрошення,— усміхнувся Святослав.

— О вісімнадцятій — як спека вляжеться! — Рая помахала йому рукою і, вхопивши подругу за лікоть, вивела її з будинку культури.

А вже на вулиці, опинившись у тіні розлогої липи, накинулася на Антоніну:

— І хто тебе за язика тягнув?! Навіщо тобі його дружина?

— З нашого боку було б нетактовно не запросити її. Чи він і тобі приглянувся та захотілося побути в його товаристві? Признавайся, подруго! — посміювалась Антоніна.

— Ти на мене стрілки не переводь, Тонечко! Думаєш, я сліпа і не запримітила, як ви один одного очима поїдали? Добре, що не поцілувались, як оті голуб'ята на його картині!

— Насмішила! Та ми ж тільки-но познайомилися з тим журавлем,— весело оборонялась Антоніна.

— То й що! А дивилися, наче давно знайомі! — наполягала Рая.

Антоніна за плечі пригорнула до себе подругу:

— Гайда до твоєї оселі! Бо ти ще чимось розсмішиш. Та й треба ж показати живописцю нашу гостинність.

І вони, оминувши пам'ятник Миколі Гоголю біля ставка з лебедями, жваво покрокували до мосту через річку.

3

— І ти гадаєш, він прийде? — спитала Рая, коли вони вносили великий круглий стіл з-під навісу на бетонну доріжку під виноградною аркою. — А, може, його дружина не відпустить? Я б такого красеня точно утримала.

— То не наш клопіт, подруго, — відповіла Антоніна, виставляючи стіл, аби він не хитався. — Серцем відчуваю — прийде!

— Яке в тебе чутливе серце. Тобі б оце вірші строчити! Про кохання, — посміювалась Рая, ставлячи на стіл тарілки та келихи.

— Може б, і писала, та натхненника немає, — з помітним сумом відказала Антоніна, миючи помідори, огірки та зелень. — Ти ж теж перестала мелодії творити... Ніхто не наснажує? Он скільки чоловіків навколо тебе вертиться!

— Крутяться, як джмелі. Та до душі хоча б один припав. А лягати в ліжку з ким попало — себе не поважати, — сказала, як відчикрижила Рая, завзято нарізаючи сир та буженину. — Розумієш, коли в присутності чоловіка душа починає співати, а пальці самі до клавіш просяться — значить, поряд той, кому хочеться все віддати. Ось і ти, чому скнієш у самотині?

— Та з тієї ж причини, що й ти. Нормальні мужики давно одружені, а розлучники — якщо не п'янички, то невдахи. Нащо мені чуже горе?

— А художник тобі сподобався? От зізнайся! — розкладаючи м'ясну нарізку колами по широкій тарілці, допитувалася Рая.

— То й що? У нього своє життя, у мене — своє.

— А якби доля розпорядилася так, щоб ви поєдналися? Ти б як вчинила?

— Ой, подруго, ти допитуєш так, ніби ми вже в парі. Аж смішно.

— Ти не відкручуйся! А відповідай прямо! Пішла б із ним?

— Начистоту? — відверто глянула на подругу. — Пішла б! І тебе не спитала б.

— Оце по-нашому, подруженько! Тільки от про що хочу тебе попередити. На що ти розраховуєш? Що він заради тебе дружину залишить?

— Та чого ти присікалась? Нафантазувала собі бозна-що — і допікаєш, — сердито відрізала Антоніна.

— Не ображайся. То я перевіряю твої почуття.

— Щось ти ранувато за те взялась.

— Зате зрозуміла, що ти б його мені не вступила.

— Це ти як у воду дивилась. А що — приглянувся? Бачила, як ти з нього очей не зводила.

— Що ж, на тому й закінчимо нашу балачку, — важко зітхнула Рая. — Я тобі його віддаю оптом! — і весело розреготалась. — Та й не вірю я в любов з першого погляду.

— А я вірю!

— І це після двох ходок заміж? — в голосі Раї забринів смішок. — Дивина!

— Я теж дивуюся, — неохоче відказала Антоніна. — Мені здається, що в того чоловіка душа, яку я давно шукала.

— А попередні були бездушні? Все ти вигадуєш, подруженько. Втім, яку ти душу в художникові вгледіла?

— Гм, яку... Споріднену. Близьку до моєї. А є закон — подібне тягнеться до подібного.

— О, та ти вже стаєш філософом прямо біля тарілок,— ехидствувала Рая.— Я розумію близькість у ліжку, а не якусь ефемерну мрію.

— Це твоя справа,— сказала і випустила з рук таріль, у розпачі дивилась, як та на бетоні розлетілась на три частини.

— Кепська прикмета. Нагадує любовний трикутник — там завжди щось б'ється,— попередила Рая.— Так що будь обережною з тим художником. До речі, а що ти робитимеш, як він прийде з дружиною?

— Нічого! Співатиму пісні разом з тобою. Про кохання,— сказала Антоніна, збираючи під столом черепки.— Хай знає наших!

— Хочеш в піснях свої почуття висловити?

— А хоч би й так! — з викликом вигукнула Антоніна, опускаючи черепки у відро зі сміттям.— Хіба ти не допоможеш?

— Та я з радістю. Тільки не переборщи.

А то що?

— Дивись, щоб його дружина тобі зачіску не зіпсувала.

— З якого б то дива?

— А так — для профілактики. Я б на твоєму місці не ув'язувалася в стосунки з одруженим — п'ятдесят відсотків прольоту.

— Може, й так. Але нутром відчуваю — праведна в нього душа.

— Та знаю, яким нутром відчуваєш,— захихикала Рая, а потім серйозно: — До того ж, ще невідомо, яким він духом дихає. Може, він сепаратист? Он скільки їх наїхало в наше місто зі сходу. Реваншу чекають.

— І чому ти вважаєш, що людина зі сходу чи Криму — обов'язково сепаратист? Чому б сепаратист так гарно розмальовував наш край?

— Хіба мало таких перевертнів? Одягнуть вишиванки — а самі за «Руесескій мір».

— Твоя правда. І в нашому місті такі є,— скрушно мовила Антоніна.— На превеликий жаль. Боюсь, що й новий президент їм потакатиме, а то й покладатиметься саме на них.

— Та до біса ж і розвелось тієї амброзії в Україні! Хтозна, що на умі і в того художника! Ти дивись мені! — наставляла Рая.

— Він не такий,— оборонялась Антоніна.

— Та що попусту язиками молоти. Прийде — й перевіримо, що в нього під сорочкою. А тепер глянь. Здається, все готово для твоєї зустрічі з обранцем,— підковирнула Рая, по-хазяйському оглядаючи стіл. А тоді сіла на лавку, накриту ще давньою домотканою ковдрою і проспівала сумовито: «Всі дівчата парами, тільки я одна...»

Антоніна підсіла поруч, обійняла подругу за плечі, пригорнулась. А Рая візьми та й спитай:

— Тоню, може, зайве кажу, але хіба ти не можеш знайти коханця серед місцевих? Он скільки їх — табунами навколо тебе ходять.

— Те саме я можу спитати й у тебе. Скажи, чому ти не хочеш прийняти сусіда? Він же нібито симпатизує тобі,— Антоніна відхилилась і насмішкувато заглянула в очі подруги.

— Ти серйозно? — у Раї аж очі розширились.

Антоніна з гуморком продовжувала:

— Чоловік позитивний. Не п'є. Не палить. Хазяйновитий. Вдівець.

Рая різко відсахнулась і сказала з докором:

— Яка ти в мене турботлива! Сама шукає високої любові... А мені пропонує чортзна-що. Ти бачила його розпрекрасне личенько?

— Не придивлялась.

— А ти глянь! Пильненько! Хіба можна такому віддатись? Це ж як треба упитись, щоб на таке рішитись! Так що звиняйте! Краще самій лямку тягнути. Хоч, звісно, хочеться і ласки, і уваги. Щодо художника... Гарно він голубів змалював. А який з нього кавалер — скоро переконаємося.

*

Святослав не застав удома Карини. «Певно, по магазинах вештається. Любить поторгуватись», — невесело подумав. Не раз спостерігав, як для примірки вона обирає найдорожчі товари, особливо жіночі блузи чи сукні, довго крутить-вертить, а потім зверхньо гляне на продавців і з лукавою усмішкою йде геть. Так вона розважається. Така поведінка виглядає дещо смішною. Інколи його підмивало зробити зауваження дружині. Але утримувався і тільки поблажливо усміхався. Мовляв, чим би дитя не тішилось...

Він хотів сказати Карині, що надвечір їх запрошено в гості. Однак проходила година, друга, третя... Зателефонував їй на мобільник. Той сухим голосом відповів, що абонент поза зоною досяжності. Святослав зрозумів: дружина після скандалу вирішила його провчити — мовляв, нехай помучиться у здогадах. Набирав її ще кілька разів — результат той же. Що робити? Без дружини якось незручно йти на зустріч з новоявленими шанувальницями. Та що вдієш. Ще раз оглянув столи та тумбочки, сподіваючись побачити записку. Ніде ні клаптика. Врешті вирішив: «Піду! Хай і вона похвилюється. Заодно зрозуміє свою помилку. Більш покладистою стане».

Бережно всунув у пакет невеличку копію картини з голубами і подався за адресою. У найближчому магазині купив коробку цукерок та пляшку коньяку. Брів спроквола без настрою і бажання когось бачити, комусь усміхатися. Просто йшов, бо пообіцяв. Та раптом у пам'яті виникли обриси смарагдових очей тієї симпатичної жіночки Антоніни з милозвучним прізвищем — Ластівка. Спіймав себе на думці, що та згадка стала однією з найприємніших протягом дня. Конфлікт із Кариною відступив на задній план. Святослав розправив груди і впевнено подався вулицею, шукаючи очима номер вказаного будинку.

Та ось і він на перехресті з провулком, руді металеві ворота, виноградна арка і височенний горіх посеред саду-городу. Дивне відчуття заворушилось у грудях — якоїсь тихої радості. Так завжди буває, коли душа відчуває щось незвичайне, величніше, аніж просто зустріч із добрими людьми...

*

Неохоче погавкуючи, кудлата Діна з-під горіха побігла доріжкою до воріт назустріч гостю. За парканом маячила висока постать Святослава, вилискуючи негустими сивинами у променях призахідного сонця.

— Без дружини! — притишено мовила про себе зраділа Антоніна, витираючи руки рушником.

Рая підхопилась і подалась назустріч, прикрикнувши на собаку:

— Діна, на місце!

Та, вихляючи хвостом, слухняно повернулась углиб двору. Рая крутнула заціпку, широко розчинила хвіртку.

— Заходьте! Заходьте! Раді вас бачити у нашій жіночій компанії, — защебетала, пропускаючи мимо себе гостя.

— Як добре, що ви прийшли, — скоромовкою зустріла біля столу Антоніна.

— А ви сумнівалися? — усміхнено глянув у зіниці молодіці та почав виймати з пакету коробку шоколадних цукерок і пляшку коньяку.

— Ой, ну навіщо ви це? Хочете споїти нас? — заторохтіла Рая. — У нас усе є! І коньячок — тільки свій, сусідського виробництва. Сідайте. Спеціально для вас кріселко. Відверто кажучи, думали, що вас дружина не пустить. До речі, а чому її не взяли з собою?

— У неї невідкладні справи, — ховаючи очі, неохоче відповів Святослав, вмощуючись у стареньке крісло, накрите килимком.

— Жаль. Хотіли познайомитись із тією, хто надихає вас на такі полотна, — для годиться сказала Антоніна.

Святослав стенив плечима, мовляв, так склалося.

— І на виставку вона не завітала, — докинула Рая, ско-са зиркнувши на гостя. — Схоже, вона вас наснажує на від-стані?

— Аякже, кожна жінка здатна надихати й за тисячу кіло-метрів, — бадьоро, аби не видати свого справжнього настрою, відказав Святослав і почав відкорковувати пляшку.

— Виставка вдалася на славу! Ми з Раїсою до цих пір у за-хваті! А як голуби цілуються на вашій картині! — щиро роз-хвалювала Антоніна.

— Аж самим захотілося! — пожартувала Рая. — Велика сила — мистецтво! Шкода, що на мою обліпиху такі закоха-ні птахи не сідають — колючок оминають. Святославе, нали-вайте. Таку подію варто обмити.

Святослав хотів уже було наповнювати кришталеві ке-лихи, та раптом поставив пляшку на стіл, потягнувся до па-кету на стільці за спиною і дістав звідти невеличку картину у різьбленій золотистій рамочці. По черзі показав обом жін-кам і тихо мовив:

— Це вам як наймилішим моїм шанувальницям! На ній ті самі голуби. Але ще не цілуються, а лише збираються.

— Подруго, чи не таких ти бачила у своєму сні? — вигук-нула Рая.

Антоніна трохи розгубилася, а за мить оговталася і про-шепотіла:

— Таких.

— Тоді нехай вони у тебе в кімнаті й красуються, — рішуче заявила Рая і, проковтнувши клубок, що підкотився до гор-ла, додала: — А я зачекаю свого голуба.

При цих словах Святослав зиркнув на Антоніну, помітив, як зашарілись її щічки, й аби загладити миттєву ніяковість, сказав весело:

— Пані Антоніно, прийміть у дар, — і простягнув їй кар-тину через стіл.

— Я вам дуже вдячна! — І, вже тримаючи дарунок у своїх долонях, захоплено мовила, блискаючи смарагдовими очи-ма: — Яка краса! Тепер матиму наочне втілення мого сну.

— Повісиш над ліжечком і чекатимеш поцілунку від су-дженого, — заджеркотіла Рая. — Так і розвієш свою самот-ність. Може, ця картина твоєю енергією на вірші направить. А мине зовсім небагато часу, і ті голуби почнуть цілуватися. Принаймні, у твоїх поетичних рядках. Пане Святославе, ви знаєте, які вірші Антоніна складає — за душу хапають!

— Справді? Хотілося б почути і відчути, — щиро мовив Святослав. — Почитаєте?

— Іншим разом, — зніяковіла Антоніна.

— Домовились, — швидко погодився художник. Зловив блиск її смарагдів. Відчув, як у грудях наростало почуття симпатії до цієї гарної молодички.

Антоніна обережно прилаштувала картину на невисокій тумбочці біля паркану так, щоб видно було всім.

— Святославе, наливайте коньяку! Бо щось горло дерен-чить, треба його промочить! — Рая хазяйновито всілася на приставній лавці та посунула келих до гостя. — Та й ска-жіть, за що пити будемо.

Святослав, закінчивши розливати напій, випростався, підняв келих навпроти сонячного диску, наче перевіряв його золотаву прозорість, і неголосно мовив:

— Не буду багатослівним. Вельми вдячний вам за запро-шення. Мені дуже важливо відчувати, що в мене й тут є од-нотумці. За вас, дівчата! За ваше щастя! Хай голуби завжди воркують над вашими оселями! А душі наповнюються лю-бов'ю та радістю!

В цю мить від горіха долинуло воркування диких голубів.

— Ваші слова — справжні чари! — вигукнула Рая. — За бага-то років, з тих пір, як зосталася самотиною, вперше на цьому

горіхові затуркали голуби. Йй-богу! Ви — чаклун, Святославе! Дивина! Як не хильнути за це?!

Цокнулись, і задзвеніли келихи. А в горіховій кроні ніжно гомоніли голуб із голубкою.

— За ваш талант, пане Святославе! Вірю, що ви ще здивуєте своїми полотнами не лише наше місто, а й світ! — пафосно сказала Антоніна і пригубила келих.

Святослав уважно вислухав, не відриваючи погляду від молодиці. Приємно споглядати, як рожевіють її щічки.

— Дякую. Ви мене надихаєте на творчість,— вклонився. І зненацька зародилась думка: «А ці слова могла б висловити Карина. Навіть не привітала. Втекла, як від чогось бридкого. Що за людина? Скільки прожили разом, а так і не стали одним цілим. Прикро. І боляче». І вихилив келих до денця.

Антоніна ніби відчула його стан, кружляючи пальчиком по вінцю келиха, що бринів, заговорила з невимовною теплою:

— Знаєте, від ваших полотен віє спокоєм, ніжністю, радістю,— і перевела погляд на картину на тумбочці.— Справді! Я не перебільшую. Добра у вас душа.

— Не перехваліть мене,— застеріг Святослав.

— Талант не можна перехвалити,— ще натхненніше заговорила Антоніна.— І я не перебільшую. Ви ще не раз здивуєте людей.

Рая, слухаючи, тільки поблажливо усміхалась: Антоніну понесло, таки сподобався їй художник. Аби підтримати подругу, урочисто вимовила:

— А знаєте, Святославе, Тоня правду каже. У вас великий потенціал!

— Та годі про мене. А то ніс задеру до небес,— і, витягнувши шию, показав, як це може бути.

— Який ви скромний! Зразу видно, нерозбалуваний компліментами. Пригощайтеся усім, що Бог послав,— Рая посунула до гостя тарілку з ковбасною нарізкою та сальцем.

— Ваша дружина, певно, щаслива, що має такого мужа,— задумливо проказала Антоніна, все так же торкаючи пальцем лункий край келиха.

Святослав зиркнув на неї і важко зітхнув. Знову пригадалась вранішня неприємна сварка з дружиною. Запала ніякова мовчанка. Рая, щоб розрядити її, весело запропонувала, звертаючись до подруги:

— А давай заспіваємо. Він нам картини, а ми йому пісні.

— З радістю послухаю,— підтримав Святослав.— Тим більше, що в Криму та й на Запоріжжі українські пісні лунають рідко. І навіть із телеекранів.

— Воно й не дивно — телеканали належать іногородцям. А тим усе українське чуже... Та ну її к бісу — політику! — Рая витерла серветкою губи, розпрямилася на стільці, змахнула рукою. І жінки затягнули свою улюблену «Сміються-плачуть солов'ї». Співали душевно. Завзято. Усміхнено. У два голоси. З особливим акцентом жінки виводили потаємне: «Цілуй, цілуй, цілуй її — знов молодість не буде!» та «Лови летючу мить життя, чаруйсь, хмелій, впивайся»... При цьому Рая, похитуючись, блаженно стуляла повіки, а Антоніна раз за разом ненароком поглядала на Святослава. І йому здалося, що в ці хвилини для них нічого не існує, крім пісні. А мелодія розливалася навкруги, заповнювала двір, бриніла на вітті обліпихи з гірляндами золотистих ягід, переливалася через паркан на вулицю. Навіть голуби на горіхові примовкли. Ледве перевели молодиці подих, як Рая запропонувала:

— А давайте «Несе Галя воду».

І знову забриніли голоси, аж Святослав не втримався і доповнив їх дует своїм приємним баритоном. Ледве закінчили, як Рая скомандувала:

— Пане Святославе, наливайте! Бо душа потребує втіхи. Отак заспіваєш — тільки серце розтривожиш.

— Які у вас чарівні голоси,— мовив Святослав, набулькуючи в келихи напій.— І як злагоджено співаєте. Вам на великій сцені виступати. Дякую вам.

— Дякуйте Олександру Олесю за слова, а Василеві Безкоровайному — за мелодію. Що ж до злагожденості... Ми з Тонею, дві холостячки, аби підняти настрій, частенько збираємось і співаємо. Інколи під музику синтезатора. Деколи так, як сьогодні, за столом,— пояснювала Рая.

— Чому ж чоловіків не запрошуєте? Співали б у три голоси,— сказав Святослав, і його погляд застиг на Антоніні.

Але Рая не випускала ініціативу і сумовито відповіла за подругу:

— Які чоловіки? Приходили, сядуть і чекають, доки їм чарки наллють та ще й безкоштовний концерт влаштують. Нащо нам таке лихо? Ми й без таких спокійно обходимося. Правда, подруженько? — і гірко зітхнула.

Антоніна тільки кивнула, легкий рум'янець все ще пробирався на щічках, а під ним ледь помітні веснянки.

— А мені здається, ви теж любите співати, і голос маєте чудовий,— додала Антоніна, блискаючи смарагдами.

— Вгадали. Часом мугикаю, коли малюю. І, знаєте, допомагає в роботі,— відповів Святослав.

— То заспівайте нам. Дуже прошу,— у голосі Антоніни майже благання.

— А ми підспіваємо за компанію,— додала Рая.

Святославу не дуже хотілося співати, і він зібрався перевести розмову на інше.

— Так я ж коньяк уже налив,— вказав долонями на келихи.

— Те зілля зачекає,— твердо заявила Рая.— Не в ньому щастя. Заспівайте, Святославе, порадуйте нас.

— Дуже просимо,— додала Антоніна, благально глянувши на гостя.

— Що ж, тоді слухайте. Зрозуміло, у мене не такий барвистий голос, як у вас, та спробую. Треба уважити таким

дбайливим співочим господилям,— поволі підвівся над столом, розправив плечі й загадково вклонився Антоніні. Залунав його приємний баритон:

До вікна мого
Теплий промінь ластиться,
Синьооке небо в шибку загляда,—
Прилетіла ластівка
Голубою ласкою
До моєї хати, до свого гнізда...

— Це про тебе Михайло Ткач написав слова, Олександр Білаш — музику, а виконав — Святослав Журавель,— з гумором прошепотіла Рая, схиливши голову у бік подруги.— Це, я тобі скажу, неспроста. От побачиш. Перегодя.

Антоніна не відповіла, зосереджено слухала.

Святослав співав чуттєво, вкладаючи в мелодію всю свою ніжність. Навіть сам собі дивувався. Та й давненько так натхненно не виводив цю мелодійну задушевну пісню. Після кожного куплету мимохіть зиркав на Антоніну. А вона все напруженіше тушувалась і раптом розрядилась сльозами, закрила долонями очі, піднялась і відійшла у тінь звисаючих віт обліпихи. Святослав замовк, не доспівавши останній куплет, розгублено спостерігав за жінкою. Рая лише плечами стонула, мовляв, буває. Він підійшов до Антоніни, обережно торкнувся її плечей — вони злегка тремтіли.

— Вибачте за те, що довів вас до сліз.

Антоніна поволі повернулася до нього, її уста прошеlestіли:

— Я вам дуже вдячна за цю пісню. Вона розбудила мою приспану душу. Послухала — і захотілось літати. Я ж — Ластівка,— підняла очі догори.— Ось гляньте, яке небо — бездонна блакить, а грона ягід на його тлі — суцільне золото,— вона потягнулась до обліпихи і тут же зойкнула, вколовши пальця, на якому виступила крапелька крові.

Святослав миттево нахилився, зірвав лист подорожника під кущем обліпихи, трішки пом'яв і приклав до її пальця. Проказав винувато:

— Все через мене.

— Що ви, я вам така вдячна за пісню! То пісня мого пробудження, — і злегка прихилилась до його плеча.

«Яка вона романтична», — подумав Святослав і мимохіть поклав долоню на її плече.

«Які в нього ніжні руки і серце чутливе», — подумала Антоніна. В такій позі Рая й сфотографувала їх своїм смартфоном і майже проспівала:

— Яка гарна пара! Аж завидки беруть.

— У вас така гаряча рука, — прошепотіла Антоніна.

— То, може, прибрати? — так же тихо мовив Святослав.

— Не варто. Вона на місці, — сказала і вже вкотре зашарілась.

— Як ваш пальчик? — перевів розмову він.

Антоніна зняла лист подорожника.

— Від подряпини і сліду не лишилось, — запевнила. — Ви, Святославе, чарівник. Тож почнемо збирати обліпиху.

— Тільки тепер будьте обережнішою, — попередив.

— Спробую. Хоч у житті й на значно гостріші колючки довелось наражатися, — і рішуче потягнулася до рясної гілочки, уліпленої ягодами.

Удвох дружно обривали золотисті грона в одне відерце, раз-по-раз схрещуючись палкими поглядами.

Рая пильно спостерігала за збирачами, на її обличчі світилася якась загадкова тиха усмішка — певно, пригадувала свої зустрічі з коханим, і вони були такими ж романтичними.

Коли відерце по вінця наповнилося золотистими розсипами, Святослав поставив його на тумбочку біля картини з голубками.

Рая надсипала ягоди у скляну літрову банку і жартівливо скоромовкою порадила:

— Це ваша частка. Як покислуєте — нас згадаєте. Тоню, ти ж хочеш, щоб пан Святослав тебе не забував?

Антоніна весело зиркнула на художника і змовницьки пролепетала:

— Хочу. Втім, краще б пригостити майстра чимось солоденьким.

— А солоденьким хай дружина його частує, — по-простяцькому сказала Рая. — Святославе, попросите її пересипати ягоди цукром, а ще краще заправите медом — і в холодильник. Кращих солодоців узимку годі й знайти.

— А тепер знову прошу за стіл, — скомандувала Рая. — Святославе, наповнюйте келихи!

Цокнулись, осушили. Рая раптом запропонувала:

— Давайте на прощання ушкваримо — «Ти ж мене підманула»!

Жінки співали натхненно, весело, жартівливо поглядаючи одна на одну. Святослав трохи підспівував, а потім попорпався у своєму планшеті, витягнув кілька аркушів, олівець і взявся накидати ескізи. Рая пильно спостерігала за його малюванням і насамкінець щосили вигукнула: «Я ж тебе, молодого, з ума-розуму звела!» А тоді перехилилась через стіл і спитала зі смішком:

— Кого ви там малюєте?

— Та двох голубок, — віджартувався Святослав, відвертаючи аркуш.

— Ми вас не відпустимо, доки не покажете, — додала й Антоніна.

Святослав милостиво розгорнув аркуш із зображенням у бік жінок.

— Це я? Така гарна?! — вигукнула Рая. — І куди оті чоловіки дивляться? Така красуня пропадає! А ти, подруго, яка! Справжня князівна! А очі... Очі! Як у закоханої жінки. Актриса!

— Таке скажеш... — Антоніна заперечливо махнула рукою. — Любиш пошпилити.

— Ще й ображається! Святославе, підтвердіть, що вона чарівна.

— Істинно так. І мила, як справжня ластівка, — щиро відповів.

Святослав радів їхній добродушній перепалці — значить, портрети вдалися. Знову зустрівся зі смарагдовим поглядом і тихо проказав, піднімаючись над столом і відсовуючи стілець:

— Сердечно дякую вам за гостинність, мої милі друзі. За одним лише жалкуватиму — що не почув ваші вірші, Антоніно.

— Сподіваюсь, ще буде така нагода, — пообіцяла. — Ви ж тепер не за синіми горами, а поряд.

Святослав закинув на плече планшет, в руці пакет із банкою ягід, уклонився і подався до хвіртки. За ним Рая як господарка. На ходу мовила:

— Ви приходьте до нас завтра увечері. Будемо раді. Ще поспіваємо.

— Із дружиною! — донісся дзвінкий голос Антоніни.

Рая за спиною показала подрузі кулак.

— Постараюсь, мені у вас сподобалось. І таке враження, буцімто я вас давно знаю, — щиро посміхаючись, сказав Святослав.

— От і добре. Та й обліпихи ще нарвете собі, — весело то-рохтіла Рая.

Святослав лише кивав на прощання.

І коли він зник з очей, Рая, енергійно крокуючи доріжкою, сердито випалила:

— Я тебе не розумію, подруженько! Хто так чинить?! Нащо тобі його дружина здалася?

Антоніна розсміялась у відповідь:

— Яка ти смішна, коли гніваєшся попусту.

— Не бачу нічого смішного. Хіба так романи заводять? «Приходьте з дружиною», — перекинула Рая. — Розумнішого не могла придумати.

— Вибач, що тебе не спитала, — посерйознішала Антоніна. — Просто захотілося дізнатися, хто його натхненниця. І чи гідна вона цього талановитого чоловіка.

— Ну, якщо так, — розтягувала слова Рая. — Може, ти й права. Суперницю треба знати в обличчя.

— Та яка суперниця? — заперечила Антоніна. — Ти як при-думаєш. Ти ж свідок — між мною і Святославом нічогісінько не сталося.

— Так станеться! Нутром чую — станеться! — категорично заявила Рая.

— Не напропороч, — скривилася Антоніна.

— Боїшся?

— Боюсь.

— Так викинь із голови усілякі думки про нього.

— Не хочу.

— Навіщо він, чужий муж, тобі здався?

— Знаєш, відчуваю: це моя людина по духу.

— Ой, боюся, втратиш ти спокій через того художника.

— Можливо.

— Хоч я й не схвалюю все це, але він гідний тебе, — і скруш-но похитала головою: — Пропала ти, дівонько. Нутром чую — влипла. Прощай, жіноча свободонько.

— А може, я цього й хочу. Було б за чим жалкувати. Свобода у самотині — то невидима кліть, — погодилась Антоніна. — Хай буде, як буде. Від долі не втечеш.

— Ти права, подруженько. Душі та тілу так хочеться ласки і радості, — Рая раптом ухопила зі столу серветку і під-несла до очей.

— Тепер, здається, мені доведеться тебе, Раю, розраювати, — Антоніна через стіл взяла її руки у свої і почала ніжно погладжувати.

Трохи згодом Рая витерла серветкою обличчя і запропо-нувала:

— Подруженько, а давай утнемо нашу!

І у вечірній тиші залунало двоголосся: «Один місяць сходить, а другий заходить. Козак до дівчиноньки щовечора ходить»... Пісня, як мрія, виплескувалась із жіночих грудей, виривалася з-під виноградної арки на вулицю і затихала у сусідніх дворах.

4

Простуючи вулицею, Святослав продовжував тримати в уяві смарагдові очі Антоніни. Спіймав себе на цьому, як вивуватого школярика, стріпнув чубом, ніби хотів позбутися того образу. Пригадав, як приємно і легко було в компанії тих жіночок. Вони своїми співами та балачками наче зняли темну силу, що тиснула його після скандалу з дружиною. Він, здається, став чистішим, світлішим. Такими й мають бути стосунки між людьми. «Треба повести до них Карину — може, й вона просякнеться їхньою добротою і стане ніжнішою. Тим паче, що вони її запрошували. Дуже хочеться, щоб у сім'ї були злагода та любов. Без того життя порожнє й нікчемне». Він ще багато чого передумав. І щоразу порівнював поведінку дружини і тих малознайомих, щирих жіночок. Та заспокоював себе, мовляв, усе лихе минеться, а незгоду пережити доведеться.

Удома Святослав застав дружину за дивним заняттям: вона розкладала на дивані свої сукні, блузи, білизну, купальники, тапці. На запитальний погляд чоловіка, навіть не глянувши на нього, скоромовкою відповіла:

— Збираюся до Криму, до батька-матері та сина. Скучила за ними — спасу немає. Набридла ця Хохляндія. Хочу між нормальними людьми пожити.

Святослав розгублено спостерігав на рухами Карини, яка моталась від шафи до валізи. Не міг второпати, чи це

демонстрація характеру, чи вона справді збирається на півострів. І нічого іншого не міг придумати, як поставити перед дружиною на журнальний столик банку з ягодами обліпихи.

— А це що? — здивовано скривилась Карина і з відразою посунула банку на край столика — та й звалилася б, якби Святослав не підхопив.

— Обліпиха. Щойно з куща. Якщо пересипати ягоди цукром, то взимку... — почав було пояснювати Святослав.

Але Карина різко його обірвала:

— От бери й пересипай. У мене на такі витребеньки немає часу.

Святослав наблизився, легенько розправив її зсутулені плечі і з усмішкою проказав:

— Уявляєш, як у зимову холоднечу ці сонячні ягоди зігріватимуть нас — мене, тебе і нашого сина — за чашкою чаю.

— І уявляти не бажаю, — стояла відсторонено, мов біля чужого чоловіка, опустивши руки з кофтиною.

— Частуватимемо друзів, знайомих, — намагався заглянути їй у вічі Святослав.

— Кого? Отих хохлів? Ще чого! — хотіла вивільнитись із цупких рук чоловіка, посіпала плечима і заспокоїлась.

— Друзі можуть бути серед людей різних національностей, — продовжував умовляти Святослав, торкаючись губами її темного волосся. — Серед українців, як і росіян, чимало добрих і чуйних. З такими я сьогодні й познайомився. Жаль, що ти не змогла піти зі мною.

— Ніколи мені теревені розводити з хохлушками! Та пусти врешті-решт! Ухопив, мов клешнями! — Карина випорснула і ступила до шафи.

Святослав знову торкнувся її спини, перебирав волосся, що спадало на шию, і шепотів:

— Ті жіночки просили передати, що хочуть познайомитися з тобою, моєю любовою натхненницею. Я б на твоєму місці погодився. Хай побачать, яка ти в мене гарна, ласкава та мудра.

Карина повільно повернула до нього обличчя, довго вдивлялася в його блакитні очі, ніби шукала там відповідь на свої сумніви, і раптом, гордовито підсмикнувши вгору підборіддя, сказала:

— Якщо так — піду до твоїх поклонниць! Утру їм носа! Навчу гарних манер! То коли підемо?

Святославу була невтямки така різка зміна настрою дружини.

— Завтра увечері, як спаде спека, й відправимось, — хотів було звично чмокнути її в щоку, та вона різко відхилилась.

— Тільки умова: купи найкращі цукерки, найсмачніше печиво, бажано все імпордне, а також візьмемо найдорожчий кримський коньяк, що я привезла після останніх відвідин рідні. Хай знають наших! Я покажу їм наш щедрий «Русській мір».

— Гарзд, куплю. Яка ти в мене розумниця, — поцілував дружину в щоку. — Хоч «Русській мір» тут ні до чого. Ті жінки люблять свою Батьківщину і вітчизняні делікатеси.

— Справді? От і перевіримо! — азартно випалила Карина.

Святослав не міг второпати, що задумала дружина. Проте був задоволений тим, що вона погодилась на візит. Ще подумав: «Частіше спілкуватиметься з тутешніми людьми, швидше вивітряться з голови оті дурниці «русскомирські».

Він пересипав ягоди обліпихи цукром, залишив у кухні на підвіконні, аби пустили сік, прийняв душ і безшумно подався до спальні. Карина у своїй кімнаті з заплющеними очима горілиць розкинулась на широкому ліжку. Він нахилився, щоб її поцілувати та пригорнути, однак вона відвернулася, пробурмотівши:

— Як я втомилася. Очі злипаються.

Святослав уместився на протилежній половині ліжка, прикрився простирадлом і важко зітхнув: «От і зрозумій її. То дорікає, що не ласкаю, то ігнорує. Що з нею відбувається? Завівся симпатик? Не схоже. Невже московський телеящик

так на неї впливає? Там тільки й полощуть Україну на всі лади, поливаючи темними фарбами, ніби вона найзапекліший ворог Росії. Надто часто Карина слухає ті злостиві програми». Святославу дуже захотілося, аби дружина стала його однодумцем, порадником, справдішнім натхненником. Був упевнений, що це б зняло безліч непорозумінь, які останнім часом виникали між ними. Він ще раз глянув на дружину, що, здавалося, спала. Потім тихцем піднявся, обережно, аби не скрипнув паркет, пішов до синовій кімнати — там усе частіше ночував у часи непорозумінь із дружиною. Закинув руки за голову. І світлі спогади знову повернули його до тінистого двору Раїси, у пам'яті забриніли мелодійні українські пісні, що співали гуртом... Так із ними й заснув.

За сніданком Карина нагадала, щоб не забув купити замовлені цукерки, печиво. Ще й додала:

— Будь ласка, — це вперше за кілька останніх тижнів. До цього ніби забула це чарівне слово.

Святослав подякував за нагадування. І згодом, простуючи до супермаркету, все морочився догадками: чи дружина одумалась, чи щось хитреньке замислила, але що... Хоче здивувати? А може, показати свою зверхність? До речі, ця риса завжди була притаманна московітам. Втім, навіщо забивати собі баки усілякими сумнівами? От вечір і покаже, що у Карини в голові.

*

Тихе надвечір'я. Небо ясне, густо-синє. Деревя ні шелеснуть. Мир і благодать навколо. Ось і двір Раїси.

Раптом собака Діна подалась до хвіртки і спинилась, нашорошивши руді вуха. До паркану наблизились Святослав і Карина. Діна подала голос і озирнулася у двір. Рая заспішила до гостей.

— Як добре, що ви прийшли. Заходьте, будь ласка. Ми такі раді! — весело щебетала Рая, відхиляючи хвіртку та пропускаяючи поперед себе подружжя.

Діна вильнула хвостом перед ними і з почуттям виконаного обов'язку гордовито поковила стежиною углиб двору, тернулась об ноги Антоніни біля столу і вляглась поодаль у тіні височенного горіха.

— Знайомтесь, моя дружина Карина, — відрекомендував Святослав і вручив Раї як господині букетик рожево-золотистих майорів.

— Щиро дякую. Бо не пам'ятаю, коли чоловіки дарували мені квіти. Заходьте у наш двір, — припрошувала Рая.

Святослав наблизився до круглого столу під виноградною аркою, пильно глянув у сумні смарагдові очі Антоніни й загудів приємним баритоном:

— Вітаю вас із таким чудовим вечором! — почав почергово витягувати з пакета і класти на стіл коробку шоколадних цукерок, упаковку печива і врешті поставив на стіл пляшку кримського коньяку, примовляючи: — Це щоб життя було солоденьке, а це для підняття настрою, — і вказав очима на пляшку.

— Та навіщо ж ви так витрачалися! — аж сплеснула долонями Рая. — У нас же свій коньяк є, калганівкою зветься. І коржички ми печемо.

Карина багатозначно зиркнула на Святослава, мовляв, бач яка тут «деревня» і, пишаючись, майже проспівала:

— Та ми ж знаємо, що у вас делікатеси — рідкі гості, тож і вирішили побалувати.

— Ви праві, Каринко, з нашими зарплатами такої смакоти не купиш, — погодилась Рая, придивляючись до етикеток.

— А у нас в Криму такого добра — хоч відбавляй. Росія нас усім забезпечує, — взялась пояснювати Карина, скептично розглядаючи тарелі з нарізкою та овочами на столі. — Там тепер інше життя — благополучніше.

— Це ж яке? — спитала Антоніна.

— І сите, і багате, і веселе, — хвалилась Карина.

— То чому ж ви приїхали у наш край? — спитала Антоніна.

— Та чоловік мене сюди припер. Любить він свою Хохляндію, — Карина вдавала із себе простачку. — А я вже за ним, як нитка за голкою. Треба ж підтримувати його творчий настрій. Так би мовити, надихати на нові полотна.

— Це похвально, — погодилась Антоніна. — У вашого мужа неабиякий талант. І тільки любляча, турботлива дружина здатна підняти його на висоту.

Карина глянула на Святослава, який, слухаючи ту розмову, переминався з ноги на ногу, наче йому припікало підшви.

— Я така! Правда, милий? — Карина поглядом уп'ялася в мужа, ніби вимагала саме такої відповіді.

Художник лише поблажливо усміхався та кивав головою. І, аби змінити тему розмови, розкоркував пляшку коньяку, обвів нею над столом і спитав:

— То, може, по п'ять крапель для знайомства?

— Звичайно, звичайно. Я така рада, що у мого чоловіка тут такі милі шанувальниці! — першою поспішила погодитись Карина. — Сподіваюсь, коли я поїду в Крим до рідні та до сина, ви підтримуватимете оптимістичний настрій мого мужа.

— В цьому, Каринко, можете не сумніватися, — підтвердила Рая. — Прошу моїх дорогих гостей до столу. Давно не куштувала кримський коньяк — з часів захоплення півострова. Наповнюйте, Святославе.

Святослав почав наливати напій у келихи, підніс до Антоніниного, та вона прикрила його долонькою.

— Відвикла я від кримського за ці роки, — тихо проказала. — Наш самограй кращий.

— Та не викаблучуйся, подруго, — сіпнула її за руку Рая. — Коли ще буде така нагода.

— Така нагода буде,— впевнено мовила Антоніна.— Коли Крим повернеться в Україну.

Карина нараз розгубилася, потім сердито бликнула на Антоніну і тоном ведучої російського телеканалу заявила:

— Марні сподівання. Такого ніколи не буде. Крим із Росією назавжди. Так сказав наш президент.

— То була його найбільша помилка,— тихо, але чітко прошепотіла Антоніна.

— І це ще не все. Згодом пів-України стане Новоросією. У тому числі й ваш край. Знаючи це, я й погодилась переселитися у ваше місто,— з притиском категорично заявила Карина.

— Звідки така впевненість? Ваш президент підказав? — примружилась Антоніна.

— Я сама додумалась. Це моє переконання! За це й вип'ю! — Карина підняла свій келих.

— За це пийте самі,— Антоніна різко піднялась із-за столу й додала: — Не любите ви свого талановитого чоловіка. Інакше так би не бавилися словами,— і ступила кілька кроків до Діни, що стривожено підняла вуха.

— І вихилю! — з викликом сказала Карина, демонстративно випила напій до денця.

Рая теж відсунула свій келих. Святослав із пляшкою в руці розгублено поглядав на жінок. А тоді нахилився до дружини і гнівно прошепотів:

— Карино, що це за вибрики? Нащо б'єш у найболючіше?

— Я правду сказала. Така моя думка. Хай слухають. І знають: сюди прийде Росія! — підвищила голос Карина.

— Та думай, що завгодно. Але навіщо так шмагати господарів цієї оселі й землі? Я тебе не впізнаю. Це ти зумисно влаштувала таку сцену? — гнівався Святослав.

— Ці люди мають знати своє місце! — голосно, з притиском мовила Карина.

Зблідла Рая схвильовано проказала тихо:

— От і познайомились. Якщо ж наше не в лад, то ми зі своїм назад. Карино, то чого ж ви прийшли сюди? Геть із мого двору.

— Яка невихованість! Сказано — хохли! — Карина різко підскочила, відсунула стілець, що звалився на клумбу з квітами.— Ходімо, Святославе!

— І заберіть свій коньяк та солодощі! — тим же тоном продовжила Рая.

— І заберемо! Нащо залишати таке добро хуторянам! — скипіла Карина.— Святославе, підставляй пакет!

Художник розгублено спостерігав за діями дружини. Побагровілий, як помідор, сердито покусував нижню губу. Карина сама вклала в пакет гостинці і почимчикувала, вихляючи сідницями, до хвіртки. Відхиливши дверцята, крикнула у двір:

— Ноги моєї тут більше не буде! Святославе, ти зі мною? — і, не чекаючи відповіді, з підкреслено гордовитою головою, що, мов кураїна, погойдувалась над парканом, подалась уздовж вулиці.

За нею кинулася Діна, проте біля самої хвіртки спинилась, очікуюче зиркнула на Раю і повернулась у двір.

Святослав, стоячи перед Раїсою та Антоніною, сконфужено м'яв свої руки, не дивлячися в очі жінкам. Видно, цей конфлікт, що на рівному місці влаштувала дружина, увів його у стан ступору.

— Вибачте, шановні. Не зважайте на слова Карини. Прошу не надавати їм великого значення. І не переймайтеся тими дурницями. Це якась нісенітниця.

Антоніна ступила до нього і зі сльозами на повіках винувато попросила:

— Це ви мені пробачте. Через мене тепер у вас будуть неприємності вдома. Яка ж я невитримана.

— Не зважайте. Ви ні в чому не винні. І вчинили правильно,— Святослав, намагаючись заспокоїти, легенько торкнувся

її плеча, відчув трепет її тіла.— Заспокойтеся. Перемелеться — борошно буде. Агресія роз'єднує не лише народи, а й сім'ї. Та все буде добре.

— А ви заходьте до нас,— докинула з-за столу Рая.— Щоправда, без дружини. Вибачте.

Антоніна тремтячими руками попорпалась у своїй сумочці, витягла візитівку і віддала Святославу зі словами:

— Візьміть на всякий випадок. А випадки бувають різні.

— Дякую. І за візитівку також. Ще раз пробачте. Ви справжні українки,— вклав візитівку в нагрудну кишеньку, помахав обома долонями і за мить зник за хвірткою.

Антоніна схилилась над столом і заридала.

— І чого б ото я рюмсала? — дорікнула Рая.— То не твій клопіт. Краще давай хильнемо по п'ять крапель нашої. Аби доля нас не цуралась та щоб краще у світі жилося.

Антоніна лише мугикнула на знак згоди. Рая витягла з тумбочки пляшку з написом «Кримський коньяк», де насправді була калганівка, набулькала по третині келиха.

— За нас, вірних! — цокнулась з келихом Антоніни і, смачно крекнувши, вихилила.— І перестань побиватися через того підкаблучника. Він не вартий жодної твоєї сльозинки. Пластилін!

— А мені його жаль. Боюсь, що дружина загубить його талант,— Антоніна витерла серветкою щічки і зробила ковток.— Та й міцний. Фуг!

— Як наша доля, подруго. Не таке пережили, і це переберемо,— повеселіла Рая, смакуючи скибку лимона.— Значить, так мало статися.

— А я гадаю, то дружина зумисно влаштувала суперечку, аби розсварити нас, українців,— почала розмірковувати Антоніна.

— І хто її розумною назве? — погодилась Рая.

— Та все ж, як тобі дружина художника? — Антоніні було важливо почути думки подруги.

— Як на мене, вони не пара, а розпарок. Що їх єднає — не втямлю. Їй треба бути дружиною торгаша, а не митця.

— Мені теж так здається.

— А тепер послухай моєї поради: не забивай собі серце тим художником. Відріж і відкинь. І не знатимеш зайвої мороки.

— Можливо. Але...

— Ніяких «але». Час — найліпший лікар для душі. А щоб доля все ж нас не цуралась, давай затягнемо нашу улюблену.

І Рая почала «В саду осіннім айстри білі». Антоніна підхопила. Співали, ніби вкладали в ту мелодію свої почуття. (На цю мелодію на Московщині інші слова: «Вот кто-то с горочки спустился»).

*

А Святослав, спроквола човпаючи тротуаром, зі щемом у грудях розмірковував: «Не любить мене Карина. Якби кохала, не сотворила б такого. Схоже, зібравшись у Крим, вирішила мене з усіма тутешніми пересварити. Непорядно з її боку». Святославу все очевиднішими ставали причини зміни настроїв у дружини. І те, звідки вона набралась тієї неприязні до українців. Адже вони нічого поганого їй не зробили. Невже московські телешоу з «тарілки», що лиш по Україні топчуться, так на неї подіяли? А, може, прокремлівські батько та мати, з якими вона щодня спілкується через вайбер? Вони, росіяни, заядлі прихильники Москви. А батько ще й полковник радянської армії, згодом російської — у відставці, після служби подався, як і десятки тисяч військових, до Криму на постійне проживання. Зрозуміло, Союз для нього залишився святим. Після відторгнення півострова вони стали найзапеклішими ненависниками України. І свої переконання нав'язують доньці та онукові. «Прикро. Дико. Невтямки... Тепер і в мене кігтями вп'ялася інформаційна війна... Який бездушний світ»...

Він хотів зрозуміти вчинок дружини, намагався виправдати її поведінку. Яюсь дивно виходить. Навчалася вона в українській школі, щоправда, в російськомовній, непогано спілкується українською, закінчила український інститут у Запоріжжі, де вони й познайомились, працювала інженером на крупному машзаводі, вийшла заміж за українця, здається, з любові. Спочатку, слухаючи вісті про події на київському Майдані, переживала, Крим вважала анексованим. Та в останні місяці в неї ніби біс уселився. Тепер для неї українці або майдануті, або бандери, або хохли не вдячні... Вважає, що Крим справедливо «повернувся у рідну гавань», а на Донбасі не військовий конфлікт, що організувала Москва, а громадянська війна. Від людини з вищою освітою, що часто заглядає в інтернет, чути таке просто жахливо.

Після переїзду у нього з дружиною вже відбулося кілька розмов на цю тему. І таке враження, що Карину підмінили, стоїть на своєму, наче забула історію і те, що дала їй Україна. На все відповідає з викликом: «А я так думаю! Маю свою точку зору!» Та, будь ласка, можна думати як завгодно, але ж куди подітися від фактів? Карина ніби відшукує приводи, аби посваритися з чоловіком. Ігнорує його, у розмові переходить на підвищені тони, інколи й на крик. Однак заради чого? Невже у неї хтось завівся? З цими сумнівами Святослав і підійшов до свого будинку. Хотів ще раз відверто побесідувати з дружиною. Має ж вона пояснити свої вчинки.

*

Святослав скрипнув дверима до зали, але Карина, як мовить, й вухом не повела, вдала, що не почула. Вона нервово вклала свою одіж у чималу валізу.

— Ти так багато речей береш із собою, ніби збираєшся надовго до Криму,— зауважив він, вмощуючись на диван поряд із валізою.

— Скільки захочу, стільки й пробуду. Там у мене син! — різко відповіла вона.

— Як це розуміти? Це і мій син,— він хотів упіймати її погляд, та дружина уникала.

— А так! Ти чиниш, як тобі заманеться. Я ж просила відкласти презентацію твоїх недолугих творінь. Ти послухав? — випрямилась і взялася руками в боки.

— Але презентація потрібна у наших з тобою інтересах,— здивувався він.— Ми ж тут зібralися жити.

— У твоїх інтересах! Тобі захотілося прославитись! Почути похвальбу від хохлів! — в її голосі наростало роздратування.

Святослав зрозумів, що саме зараз, аби погасити відчуженість, варто повестися дипломатично. Перехопив долоньку дружини, примирливо прошепотів із ніжністю:

— Гарзд, мила. Я вчинив дещо необачно.

— А після того ще й поплентався до тих шанувальниць на посиденьки. І я повинна сприймати це спокійно?

— Люба моя, ти що, ревнуєш?

— Я? Забагато честі! І не називай мене милою та любово!

— Ти права, кохана ліпше звучить,— Святославу вдалося вхопити її обидві руки. Збирався притягнути до себе, посадити на коліна, пригорнути, як нерідко бувало раніше.

Вона ж висмикнула руку і відступила на крок.

— Чого ти добиваєшся, чоловіче?! — вигукнула.

— Хочу залагодити наше непорозуміння. Приголубити. Розцілувати.

— Нарешті спромігся і дружині приділити крапельку уваги,— дорікнула.

— Ну пробач, іди до мене, радість моя,— зробив крок до Карини.

— Ніколи мені з тобою забавлятися. У мене ще безліч справ до від'їзду, — обернулася спиною до чоловіка, потягнулася до полиць у шафі.

Святослав, скориставшись моментом, ухопив Карину за стан, притягнув до себе, відчуваючи, як наростає в ньому бажання зацілувати її.

— Ти що, з глузду з'їхав?! — запрочалась вона. — Це тебе хохлушки надихнули на подвиги? Що ж ти їх покинув? Вони б тебе обслужили.

— Ну що ти верзеш?! — Святослав відпустив дружину і відійшов до вікна, тамуючи пристрасть і гнів.

— Як думаю, так і кажу.

— Даремно ти на них в'їлася. Вони добрі й порядні молодці. — Після невеликої паузи спитав: — Краще поясни, навіть той цирк влаштувала у чужому дворі?

— Так мені захотілося, — з викликом відповіла.

— І тобі все одно, як тебе згадуватимуть?

— Уяви собі, абсолютно байдуже, що плескатимуть хохлушки.

— І не турбує, як я про тебе думатиму?

Карина зам'ялась.

— І як? — спитала насмішкувато.

— Ти повелася дуже нетактовно. Це не твій стиль поведінки.

— Хочеш сказати, як баба базарна? — і впилася поглядом у його вуста, чекаючи на відповідь.

— Добре, що ти вмєш правильно оцінювати свої дії. Це означає, що не все пропало. І ти зможеш виправити свої помилки, — Святослав підняв на неї спокійні очі. З виразу її обличчя зрозумів: його розважливність ще дужче дратує дружину. — Ти ж мудра жінка.

Карина вибухнула тирадою:

— Овва, так я ще й винна?! Чоловіченько десь шляється, розважається з чужими молодницями! Ще й дорікає! Таки

я правильно вирішила — їхати до Криму! І якомога швидше! Та дати можливість моєму мужу визначитись...

— З чим?

— Чи він заради своєї дружини ладен поступитися принципами? Чи так і продовжуватиме гнути свою лінію? Неприязно відзиватиметься про Кремль, Росію. Ігноруватиме мої просьби. Якшатиметься з ким попало. До речі, у мене до тебе, суджений, невеличке прохання — виділи мені енну суму із твоїх доходів на витрати своєї мандрівниці. Скажімо, півштуки «зелених». — В її словах відчувалась погано прихована насмішка, адже вона знала, що чоловіченько на фінансовій міліні.

— З радістю. Але у мене зараз немає таких грошей. Ось продам картини і... — затинаючись, прогудів Святослав.

— Чула я ту пісеньку. І не раз. Ти навіть неспроможний задовольнити матеріальні потреби, як ти кажеш, коханої дружини, — вже відверто насміхалась Карина.

— Я тобі надішлю, як тільки виручу за полотна.

— Куди? В Крим? Хіба не знаєш, туди нині грошові перекази не відправляються. Ех ти, обіцяльник! Та викручусь. Не вперше. На крайній випадок, рідня пособить.

Святослав мовчав. Він нарешті зрозумів, що в дружини з'явилися інші життєві цінності. Їй потрібне не віддане щире кохання, а його грошовий еквівалент. І далі щось говорити не було сенсу. Тим більше, намагатися звабити дружину на інтим. Він важко зітхнув і вже у дверях мовив:

— Бажаю тобі спокійної нічки, люба.

Карина тільки головою кивнула. А потім гукнула йому вслід:

— Не забудь мене завтра на вокзал провести!

— З радістю, люба, — донеслося уже з вітальні.

— Він ще й підначує. Невдаха! — спересердя пробурчала про себе.

5

Після того, як Святослав у післяобідню пору посадив Карину у вагон пасажирського поїзда, ним заволоділи два суперечливих почуття. З одного боку, самотність. Адже, по суті, дружина його покинула. І це пригнічувало. З іншого боку, полегшення. Бо набридло чути її докори та роздратованість. Схоже, їм варто якийсь час пожити окремо. Розлука зробить їх або ж ріднішими, або зовсім розійдуться їхні доріжки.

Міркуючи так, він поволі почимчикував через березовий гай до річки. Думки вихрились у різних напрямках, і від того душа розривалась на частини. В гаю на берізці він помітив голуба й голубку, які воркували, торкаючись сизими голівками. Став, задивився. Ця картина завжди пробуджувала в ньому романтика. Отак і він та Карина колись ніжились у ласках. І були щасливі. Та минулося. Тільки згадки й залишилися. Тепер його стосунки з дружиною нагадували голуба та сороку — наче й птахи, але такі різні. Уже вкотре він морочився над запитанням: як таке могло статися? Знову роздуми повертали його до триклятої політики, до так званої «Кримської весни», що посіяла зерна, з яких вирости колючі будяки у стосунках не лише українського та російського народів, а також його, українця Святослава, і росіянки Карини. Пригадалась пісня «Нікогда ми не будем братьями». Невже це у повній мірі стосується і їхнього подружжя? Куди зникли злагода, повага, не кажучи вже про поцілунки? А колись же їх називали голуб'ятами, що й надихнуло на написання картини про цих ніжних птахів. Заздрили їм. От і зурочили... І в цьому, як він вважає, пряма провина кремлівської влади, якій захотілося порушити усі мислимі договори, присвоїти Крим — частину території України, розпалити конфлікт на Донбасі в ім'я віртуальної «Новоросії»... А розплачуються за всі ці авантюри прості люди по обидва боки кордону

і, зокрема, він та Карина. Прикро ще й тому, що у всьому світі люди об'єднуються, налагоджують мости взаєморозуміння. І тут — як «здратеє», отримуйте анексію, війну, жахіття, тисячі біженців, взаємну неприязнь, а подекуди й ненависть. Таке враження, що диявол править світом...

А пташки на вітті воркітливо голубились. Святослав з якоюсь радістю і трішки із заздрістю любувався ними. І чомусь пригадався блиск і ніжність смарагдових очей Антоніни, яка захоплена роздивлялась його картину з голубами у дворі Раїси. Той спогад трохи заспокоїв розтривожену душу.

Раптом він помітив чорного kota, що підкрадався до дерева, де сиділи голуби. Оце четвероноге створіння вбачало в них не красу, а здобич, якою хотіло посмакувати, набити тлустий живіт. Того підступного kota Святослав порівняв із повзучою армією «зелених чоловічків», що під виглядом благочестя сунула на Крим. «Ну, в тебе й асоціації, пане художнику! — дорікнув собі. — Через свою дружину ти вбачаєш зловмисника навіть там, де його немає». Він схопив грудочку землі й пожбури в нападака. Кіт сердито нявкнув і шаснув у кущі. Голуби зірвалися з гілки, зробили над Святославом коло, ніби дякували за попередження, і подалися у спокійніше місце.

До самих сутінків він бродив стежкою вздовж річки по-під старими високими вербами. Врешті прийшов до висновку, що не варто заглиблюватися у якісь поточні проблеми, а просто жити, насолоджуватись красою світу, любити життя і дбати про його збереження. У цьому сутність буття.

Йому раптом захотілося набрати номер Антоніни по мобільнику. Витягнув із кишені її картку, довго вдивлявся у цифри, наповнювався сумнівами. «І що я їй скажу? Чого доброго, подумає, що зібрався залицятися. Та й хто він для неї — одружений чоловік. Нащо їй той клопіт, коли навколо стільки холостяків? Але ж яким теплом світилися ті смарагди, коли вона кидала на нього захоплені погляди!» Ще хвилинку

покрутив між пальцями мобільник і подався до своєї квартири. Дорогою сам себе переконував: «Не мороч голову ні жінці, ні собі. У тебе є Карина — і на тому крапка. Хоч дружинька тебе має ні за що».

Лежачи на ліжку перед телевізором, все ж не втримався, заклацав на смартфоні: «Шановна пані Антоніно, ви обіцяли познайомити мене зі своїми віршами. Якщо не передумали, і є така можливість, надішліть на мою електронну адресу. Буду вам дуже вдячний. Люблю поезію». Перечитав набране. Прибрав «шановна» — надто офіційно. І відправив повідомлення. А в грудях муляв сумнів, чи правильно він робить.

Через десяток хвилин Антоніна надіслала п'ятірко своїх віршів з поміткою: «Це мої давні. Нових немає, бо не було стимулів для душі».

Святослав перечитав кілька разів. Про себе відзначив — вони задушевні, сповнені пристрасті та бажання авторки бути коханою завжди і повсякчас. Кинулися в очі рядки народної приказки до одного з віршів: «Любов і кохання — то не одно. Люби скільки хочеш, кохай — одного». Він чув її колись, та призабув, більше того, не замислювався, у чім різниця між цими поняттями. І тепер вчитувався в кожне слово вірша у пошуках розгадки мрій та уподобань Антоніни...

Скільки слів про любов у тебе,
І про зорі, очі дівочі,
А мені не любові треба —
Я кохання палкого хочу!
Багатьох ти любив: карооких
І з очима, як синє небо.
Лиш дівчину зеленооку
Так любити не смій, не треба...
Бо твоя голубінь обійме
Нижній колір хвилі морської
І скує в нетривкі обійми...
Я не хочу любові такої!
Від вогню твого легко танути

Може чисте серце дівоче,
Я ж не хочу тобі zostавити
Замість себе лиш слід — не хочу!
І коли не судилось пізнати
Твого серця справжнього болю,
Значить, ти не вмієш кохати,
І не варто снити тобою.
Ти кохання неділений племінь
На любові здрібнив для себе.
А мені ж не палючий промінь,
А незгаснеє сонце треба!

«Та в тієї жіночки душа не просто світиться, а пломеніє і ладна спалахнути кострищем», — розмірковував Святослав. Втім, вірш, як сказано, написано давно, певно, у дні юності та першої закоханості. Цікаво, чи й досі є той вулканчик у її грудях? От би в його Карини він отак клекотав — то й не витребенькувала б його суджена, і не дорікала марно з будь-якого приводу, та, мабуть, і в Крим би не втекла, а ластилася б, мов віддана кішечка. Хоч і каже зрідка, що любить, але механічно, для годиться. Тож народ правий: любов і кохання — не одне й те ж. Справді, можна любити багатьох, як скажімо, тата й маму, дітей, а кохати тільки одного, обраного... Втім, такої різниці в російськомовному Криму не вловлюють — там любов до всіх однакова і слово «кохання» не вживається. «Треба цей вірш залишити для Карини — може, відчує оцю розбіжність», — уже вкотре повернувся в думках до Карини. І тут же спитав себе: «А ти, Святославе, любиш свою дружину чи кохаєш?»

Подумав і сам себе загнав у глухий кут. Те, що Карина йому дорога, він упевнений. Тим більше, що вона мати їхнього сина Романа. За це слід поважати. Поважати? А кохати? Та й кохати також. Але ж кохання без близькості — пародія на стосунки чоловіка й жінки. А вони з Кариною, як кажуть, «не займалися любов'ю» вже більше двох місяців. Дружина уникала. Стала якоюсь чужою і черствою її душа.

Для цього обрала безпрограшну тактику — дратівливість, докори. І як можна її називати коханою в такій ситуації? Хоч він все ж інколи, переборюючи себе, дарував їй такий титул. Однак це нічого не змінило. Карина ніби не чула тих слів.

Святослав ще раз пробіг очима вірш, і йому спало на думку, що Антоніна значно чуйніша, лагідніша, добріша. І щасливий буде той чоловік, якого обере її вогненна душа. «Так далеко зайдеш у своїх порівняннях», — Святослав різко обізвав той потік роздумів і подався на кухню, аби щось перекусити. Відверто кажучи, зголоднів за півдня. Відчинив дверцята холодильника, побачив там лише овочі та невеликий шмат ковбаси. Не було навіть звичної гречаної каші. «І тут Карина йому помстилася, — мигнуло невдоволення. — Раніше вона не залишала його на сухому пайку. Таки образилася. Та Бог із нею. Хай щасливою буде її дорога до Криму. І назад».

Наступний день він вирішив присвятити наведенню ладу в лоджії. В магазині будматеріалів придбав корабельний лак, ошкурич наждачним папером дерев'яні рами і катком ретельно наніс ту рідину з їдким запахом. Нове покриття приємно вилискувало. Святослав, оглядаючи свою роботу, вголос дорікнув собі:

— А міг би це зробити раніше та не змушувати нервувати Карину.

На додачу він вологою ганчіркою повитирав пил на полицях з книгами, які він розмістив тут, бо не вмістились у кімнаті. Пропилососив килимок на підлозі та кріселко. І тільки під вечір приліг перепочити. Згадав поезії Антоніни і надіслав СМС-кою свої враження:

— Дякую за такі душевні вірші. Вмієте переливати свої щирі почуття у строфи. Нині мало поетів, які так відверто пишуть про найсокровенніше. Так тримати!

— Перехвалюєте, — одержав відповідь. — То давні одкровення, як і минуле життя.

— Немає натхненника, який би розворушив душу? — спитав.

— Якщо відверто, то немає.

— Аж не віриться. Така гарна молодиця, поетеса, співачка. Чоловіки мали б у чергу стояти, щоб тільки поспілкуватися з вами.

— Можливо. Та, як кажуть, усе не ті.

— Ви така перебірлива? Невже ніхто не припав до серця?

— Ви ж прочитали мій девіз: кохати лише одного і тільки того, до кого душа тягнеться. От ви, кохаєте свою дружину?

Цим запитанням Антоніна ошелешила Святослава. Він відклав смартфон, зручно вмовстився горілиць на дивані, заклавши руки під голову і почав розмірковувати. Справді, як він ставиться до Карини? Безсумнівно, любить, принаймні, поважає. Як побралися, тільки з нею й кохався. І навіть не мріяв про іншу жінку. Хоч біля нього вертілись досить цікаві та вродливі дівчата. Він дивився на них спокійно, з повагою, з деякими навіть дружив. Щоправда, декотрі намагалися з ним кокетувати, загравати і навіть спокусити. Але він на це не реагував, і з часом вони відсторонювались, залишаючись приятельками.

Карина — то інша справа. Колись він її обожнював, догоджав, навіть думки вгадував. Та в останні роки вона замкнулась у собі, не ділилась з ним новинами, своїми планами. Це він почав помічати ще й до того, як Росія захопила Крим, але особливого значення цьому не надавав. А вже після анексії стосунки зовсім погіршилися. Може, тому, що він частенько висловлював критичні і навіть гнівні тиради на адресу московських можновладців, вважав їхні дії щодо України авантюрою, яка ще не раз гикнеться росіянам. Говорив, що і на Донбасі кремлівські вожаки теж спровокували війну, поставляючи туди найманців, зброю, бойову техніку, пальне, кошти. Карина спочатку відмовчувалась, пізніше стала заперечувати провину сусідньої держави, а в останні тижні,

вже після переїзду, як вона каже, на хохляндію, взялася вигороджувати нападників. Часто заперечувала очевидні факти. Ще й обурювалась, що світова спільнота наклала на Росію санкції.

— Це несправедливо, — сердилась вона і повторювала штампи російських пропагандистських каналів. — Крим ніколи не належав Україні. Його Хрущов з бодуна подарував хохлам. Це споконвічна російська територія, а Севастополь — «город русской славы». І те, що півострів повернувся у «рідну гавань», — найвищий прояв історичної справедливості.

— А замість Криму Україна віддала Дон, Кубань та три області Слобожанщини. Більше того, перед цим передала Росії увесь ядерний арсенал на гарантії недоторканності своїх кордонів за Будапештським меморандумом. То які тепер можуть бути претензії до моєї країни? — тихо, проте твердо заперечував Святослав.

— А такі! Дурнів слід провчати! Хохли ж саме такі! — кипіла Карина.

— То виходить по-твоєму так: в нашу квартиру увірветься який бовдур зі зброєю і заявить: «Тепер ця житлова площа моя! Вимітайтесь!» Це теж буде вияв справедливості? Так?

— Не зрівнюй розбій і добровільне входження Криму до складу Російської Федерації! Це зовсім різні речі!

— Захоплення Криму такий же розбій, тільки в міжнародному масштабі, — Святослав прагнув переконати Карину в помилковості її суджень.

Однак дружина різко його обривала:

— Не смій гудити Росію — мою Вітчизну. А якщо ти так любиш свою Україну, то з нею й спи! — і, грюкнувши дверима, зникла в іншій кімнаті.

Після таких розмов між ними ніби чорна кішка пробігала. Карина на ніч збирала свою постіль і відправлялася спати до іншої кімнати. Святослав багато разів прагнув налагодити стосунки з дружиною, частенько називав її коханою

та сонечком. Однак Карина, здавалось, замкнула душу на три замки. А причіпки так і сипались від неї. Та все дошкульніші й образливіші. Все ж Святослав не втрачав надії на примирення, повторюючи про себе: так і станеться, як не тепер, так у четвер. Та минали дні, а Карина не йшла ні на які поступки, аби сильніше його допекти, все частіше називала його малярем, а не художником. Словом, у квартирі поселилось принизливе роздратування. Святослава це неабияк дівставало. І як дрібну помсту, він затягував фарбування віконних рам у лоджії. Ще й поблажливо посміювався, коли Карина про них нагадувала. Отак і жили останні місяці — без радості та любові.

...З огляду на все це він не знав, що відповісти Антоніні на її запитання про стосунки з дружиною. Та й навіщо їй розповідати? Схоже, вона зрозуміла задовгу паузу між СМС-ками і перевела розмову на інше:

— Святославе, мені дуже подобаються ваші полотна. А над чим ви зараз працюєте?

— Над лоджією, — наклацав він жартома.

— Тобто розмальовуєте її? І що зображуєте на її стінах? Чи не голубів? — Схоже, вона не вловила іронії.

— Ваш портрет з великими смарагдовими очима, — продовжував розігрувати Святослав. — Приводитиму сюди друзів і чаюватимемо під вашим ласкавим поглядом.

— Та дружина вам чуб обірве за таку творчість, — прочитав відповідь Антоніні.

— Чуб — не біда. Відросте. А от душу відновити — нелегка проблема. — Святослав вирішив припинити гру і сказав прямо: — Віконні рами «малював» лаком. Зима ж попереду.

— Добре, що у вашої дружини є власний маляр. Хто б мені балкон пофарбував? Вибачте, я не натякаю. А лише по-доброму заздрю вашій обраниці.

Святослав ніби на відстані почув її зітхання і тут же набрав:

— А де ваш чоловік, якщо не секрет?

— Був колись, та п'ять років тому розсталися. Так скла-лося. І тепер я незалежна самостійна жінка. Дбаю лише про стареньку маму, сина та онуку. Тим і наповнене моє життя. Традиційно — як у багатьох моїх ровесниць.

— І все ж, вибачте за нетактовність, що спонукало вас піти від мужа?

— Не вдаватимусь у деталі, а відповім словами Ліни Костенко з роману «Маруся Чурай»: «Моя любов сягала неба, а Гриць ходив ногами по землі». Втяміте — добре, а ні — то й так буде.

— Як я вас розумію — точніше не скажеш.

— А ваша дружина з вами літає, як голубка?

— Якби ж то. Образно кажучи, їй більше до вподоби сма-жені голуби.

— Тепер зрозуміло, чому вона не була не презентації ва-ших картин. А ваші голуби на виставці й ті, що мені подару-вали, — наче інший світ, світ любові. Ви ж про велике кохання мріяли, створюючи ці полотна?

— Саме так. Художнику, аби глибоко відтворити світ на-віть у краплині роси, потрібен стимул — закоханість.

— Як і мені у написанні віршів.

— А надішліть мені щось свіженьке, недавно створене. Напевно ж, у вас є.

— Є. Однак у них моя таємниця. І не знаю, як ви на неї зре-агуєте. Може, перестанете зі мною спілкуватися навіть СМС-ками. А мені б не хотілося. Хай іншим разом. Домовились? Бо я вам і так багато зайвого розказала.

— Вам як автору видніше. Втім, мені цікаво з вами бесі-дувати. Легко і відверто.

— Мені також.

— Тож не будете проти, якщо я інколи вас запрошувати-му на месенджер?

— Буду рада.

— Добраніч і приємних снів, ластівочко.

— Навзаєм. Я вам вдячна за «ластівочку» — так бабуся на-зивала мене в дитинстві.

— Вам так гармонуює ваше прізвище — Ластівка.

— Дякую. Доброї ночі.

І за мить екран погас. Антоніна вимкнула смартфон. Свя-тославу ж хотілося ще погомоніти. Мабуть, тому що давно не було такої задушевної розмови з Кариною. Через це від-чував самотність. Інколи здавалося, що він зайвий у житті дружини. Ця невизначеність його пригнічувала. Він зі смут-ком поглядав на ескізи, мольберт, фарби, пензлі та щіточки. Не відчував наснаги. Дружина своїми окриками, грубістю та зціпленими губами не надихала, навпаки, відбивала ба-жання братися за роботу. От і презентацію його полотен у бу-динку культури намагалася зірвати своїм ультиматумом.

«До речі, як там Карина? Чи благополучно дісталася? Як син?» Святослав набрав кримський номер мобільника дружи-ни — і почув «Абонент тимчасово недоступний». Не роздуму-ючи, зателефонував тестю. Після служби на Чорноморському флоті Росії, той, як і більшість відставників, залишився в Сева-стополі. Тесть миттєво відізвався своїм дужим командирським баском:

— А-а, хохлік? Привітствую!

— Карина у вас? Благополучно дісталася? — спитав ско-ромовкою.

— А где же ей бить? Ти ж ейю вигнал. Куде ей схать — только под крилишко родителей.

Святослав знав, що тесть часом любить пожартувати та по-розігрувати, але ж не в такий момент. І почав виправдову-ватись:

— Ніхто її не виганяв. Я провів її на потяг. Ми розстали-ся нормально.

— Ти считаєшь нормальним — допекать ейю своей балан-дой о защите бендеровской хохляндии?

— Ми просто дискутували як чоловік і дружина.

— Нічево себе — дискутировали... Она до сіх пор в слезах. Мог би і промолчать как любящий муж. А ти, відать, ейьо совсем не уважаєшь, если допекаєшь своєї бендеровской Украиной.

— Повторюю, ми лише полемізували — не більше.

— Ти, зятьок, лучше попрідержи язик. А то прїдъот в вашї края «Новоросія» — можєшь попасть под раздачу.

— Я прошу вас, Миколо Гнатовичу, дати телефон Карині.

— Нет, ти послушай! — підвищив той голос. — І нечево меня називать вашими хохляцкімі іменами. Я Николай Ігнатъєвіч! Ясно? І вообще, я хочу, чтобы ти разговаривал со мной на нашем понятном языке, как во всеї матушке Россіи!

Святослав не хотів сперечатися зараз із тестем. Йому важливо було дізнатися, як там Карина.

— Николай Ігнатовіч, будь ласка, передайте мобільник Карині.

— І не будь ласка, а пожалуйста! — рявкнув телефон. — Хохол упъортий! Каріна! Твой сужений-ряжений в ефіре! Возьмі трубу!

— Тебя слушаю, — сухо сказала дружина.

— Як добралася, серденько? — спитав Святослав.

— Твоїмі молитвами, — неохоче відповіла російською.

— Дорога була вдолою? Без пригод? А з валізою справила? Не важко було? — з хвилюванням у голосі поцікавився Святослав.

— В Криму мнє русскій офіцер помог с чемоданом. Спасібо єму.

— Як Рома? Скучив?

— А как ти думаєшь?

— Гадаю, що він тепер від матері ні на крок.

— Ти правильно мислишь. Кстаті, спрашівал, когда ти приедєшь?

— І що ти йому відповіла?

— Што папє некогда за нїм скучать. Єму теперь дороже хохли.

Святослав скочив з дивана і, до болю стиснувши смартфон, заходив кімнатою.

— Як ти могла таке йому бовкнути? Нащо сина в політику вплутуєшь? Дай йому телефон! — уже не просив, а наказував Святослав.

— А єво нет дома. Он с друзьямі во дворє. Но, єслі бил би рядом, всьо равно не позвала би, — насмішкувато проказав смартфон.

— Так єво, доченька! — долинув, ніби здалеку, глухий тестів голос. — На колєні єво!

— Навіщо ти так жорстоко? — Святослав ледве стримував гнів. І подумки себе утихомирював. В цю мить йому зірватись на крик — і чекай ще гірших проблем.

— А с тобой іначе нельзя, как і со всемі хохлами. Так што подумай на досугє, как себѣ впредь вєстї. І тогда я, может бить, предосталою тебе возможность побєседовать с сином. Ясно? Гуд бай! — і мобільник відімкнувся.

Святослав так і заляк посеред кімнати зі смартфоном біля вуха. Його душила образа, серце гупало, мов навїжене, думки немилосердно вихрилися. Як це розуміти? Що робити? Знову телефонувати? Ще більше принижуватися? І почути зловтіху від тестя, а то й самої Карини? Він собі наказував: «Візьми себе в руки! Все налагодиться! Настане такий час! Карина отямиться». Втішаючи себе, він побрїв на кухню, витягнув із шафи пляшку, набулькав у склянку горілки і залпом вихилив, гучно крякнувши.

— Ну, й дурєнь! — вилаяв себе вголос.

І пішов до спальні з думкою: «Ранок усе розставить на свої місця. Час єднає або навіки розлучає».

6

Антоніна в супермаркеті біля полиць ледве не зіштовхнулася зі своїм колишнім чоловіком Сергієм Задирком. Трішки була вражена: завжди охайний та старанно виголений, зараз помітно зсутулений, з довгенькою щетиною на щоках та підборідді, у недбало випрасуваній шведці, затертій бейсболці, в погляді карих очей порожнеча. Вона не збиралася його жаліти, та все ж нагадала собі: «І з таким я провела більше п'ятнадцяти років». Жили без особливої радості, але й не сварились. Хоч останнім часом він зривався на крик через дрібниці, замикався в собі. І вона все більше усамітнювалась. Може б, і далі тягнула лямку, якби він одного разу не заявив, що не потребує її сексуальних послуг. Мовляв, зістарівся, сили не ті, шукай собі іншого коханця. (Жили у цивільному шлюбі). Вона кілька разів виплакалась у подушку, а потім збрала речі і перебралась до своєї двокімнатної квартири, що здавала квартирантам. Нашвидкуруч відремонтувала її з допомогою друзів. Невдовзі після кончини сестри забрала до себе стареньку матір. Та так удвох і коротали дні, місяці, роки...

— А ти все цвітеш, — оглядаючи Антоніну з ніг до голови, розщедрився на комплімент Сергій. — Певно, відбою від кавалерів немає.

— Нащо дурниці плести, — розсердилась вона і хотіла оминути, та він став попереду.

— Люди розказують, до ДК на танці ходиш, — ущипливо промурмотів. — Шукаєш парочку?

— Побільше слухай усілякі теревені, — гнівалась Антоніна. — Вийшла я з того віку. З тобою натанцювалась так, що більше не хочеться.

Натякнула на те, що за роки сумісного життя жодного разу з ним не покружляла в парі.

— Пропусти мене. Будь ласка, — з мольбою в голосі попросила.

— Не поспішай, — притримав її за лікоть.

— Вдома на мене мама чекає.

— А може, любчик? — впився поглядом у її смарагдові очі.

— Який-бо ти! Без шпичаків не можеш. Мені й тебе вистачило з головою. А якщо не віриш — прийди й пересвідчись.

— Запрошуєш? То завітаю. З твоєю мамою побесідую. Давно її не бачив. Як вона там? — затеревенив повеселілий Сергій.

— Прийдеш — дізнаєшся, — і рішуче подалась до каси.

— Так я ловлю тебе на слові, — кинув навздогін.

Антоніна не відповіла, а тільки нижче схилила голову, простуючи між покупцями.

Сергій не забарився. В той же день під вечір і приплетався з пакетом цукерок та яблук. Ретельно поголений, напахчений, у випрасуваній сорочці. Антоніна зрозуміла, що старався не для мами, а для неї. І усміхнулась поблажливо:

— Мама не спить, на тебе чекає. Прошу до її кімнати, — долонькою вказала на сусідні двері.

Втім, він не поспішав. Повільно знімав кросівки. Помітив картину з голубами на журнальному столику, похвалив:

— У тебе гарний смак. Ось візьми пакет, — хотів вручити Антоніні.

Та вона завела руки за спину і кивнула на двері, де перебувала матінка:

— Її й пригостиш.

— Може, ти й права, — кречнув Сергій, направляючись до кімнати Ольги Максимівни.

Антоніна ступила на кухню, збиралась готувати вечерю. Крізь нещільно причинені двері чула всю розмову матінки з Сергієм.

— Як поживаєте? Як здоров'я? Чи спускаєтесь на лавочку перед під'їздом, щоб погомоніти з сусідами? — сипав

запитаннями.— Я ось вам гостинці приніс. Смакуйте на здоров'ячко.

— Та все нібито гаразд. Доглянута, нагодована. От тільки на прогулянки не виходжу. Спуститься ще сяк-так можу, а підніматись східцями несила, ноги не тримають.

— А треба ж бувати на свіжому повітрі,— радив Сергій.

— Знаю, але що вдієш...— зітхнула скрушно.— Онук далеко, а доньці важко зі мною тягатися.

— Так я міг би приходити та виводити вас у двір,— поспішив запропонувати Сергій.

— Дякую. Може, б і так, але ж ви з Антоніною розійшлися. Незручно перед сусідами,— сказала так, ніби сама в тому винна.

— Як розбрелися, так і зйдемося,— рішуче запевнив він.— Ви ж не будете проти?

— Та я що. Моє діло — сторона. Все від вас залежить — тебе й доньки.

— В такому випадку до вас прохання: ви якось підтримайте мене, поговоріть з Тонею, переконайте, що так буде краще для всіх. А я обіцяю вас щодня виводити на вулицю.

— Добре було б. Та й Антоніну не гризла б самотина. Буде нагода — побесідує з нею,— пообіцяла Ольга Максимівна.

— Загодя вам вдячний. Бо й мені без хазяйки не солодко. А удвох усі негаразди легше вирішувати. Колись усе було до ладу. То чому б не повернути все на свої місця?

Вони ще довго говорили про погоду, події в місті, урожай та ціни. Антоніна зрозуміла, що мамі до вподоби піклування колишнього зятя про неї. Так що попереду нелегка розмова з ненькою. Врешті Сергій розчинив двері, вийшов, як здалося Антоніні, просвітлений, в очах теплилась надія.

— В тебе не мама, а золотце,— сказав і, повернувшись до Ольги Максимівни, змовницьки підморгнув.— Може, чаєм пригостиш?

— Вибач, заварка закінчилась,— з осміхом проказала Антоніна.

— Ясно,— похнюпився Сергій.— Ну, бувайте здорові. Тоді я пішов.

Швидко взув кросівки, підняв над собою відкриту долоню і ступив за поріг.

Мати не стала відкладати розмову в довгу шухляду. Після вечері, зручно вмостившись на дивані, поправила квітчасту косинку, покликала доньку:

— Сядь біля мене. Хочу з тобою відверто поговорити.

Антоніна, розуміючи, про що буде мова, з притаєною усмішкою сіла у кріселечко напроти.

— Так знаєш, що запропонував колишній зять? — суворо спитала мати.

— Здогадуюсь,— напружилась Антоніна.

— Хоче з тобою помиритися.

— А ми й не сварились. Розійшлися тихо, мирно, без дорікань і претензій.

— Тим краще. Тож у вас немає образ між собою.

— При зустрічах ми вітаємось.

— А як щодо сумісного життя? Відверто кажучи, й мені було б веселіше. А то сиджу в квартирі, як у норі. Нікуди ні вийти, ні з подругами побазікати,— напирала на жалість Ольга Максимівна.— Невже тобі одній коротати вік краще?

— Може, й не краще. Але й не гірше.

— Та й рука чоловіча потрібна в хаті. Пора вже й балкон, двері та вікна перефарбувати. Крісло ось розбовталось,— переконувала мати.— І молода ти ще. А чоловік би й приголубив, і потішив.

— Не хочу я його ласки! — категорично заявила Антоніна.— Розбитий глек уже не склеїти. Не бачу сенсу починати все спочатку. І не умовляйте!

— Так я ж хочу, як краще,— наполягала мати.— А то ти все сама та сама. Скнієш без чоловіка. Боляче на тебе дивитись. Та й я вже не здатна допомогти.

— А мені так подобається, — з викликом сказала Антоніна. — Я кохання хочу! А не існування біля мужа! Ясно?

— Мені здається, він переосмислив свої промахи. І стане шовковим, — продовжувала мати.

— Мамочко моя ріднесенька, вам біля мене погано живеться? — раптом запитала Антоніна.

— Що ти, дочко! Я тут наче в Бога за пазухою. Вдячна тобі за турботу, — зніяковіла мати.

— От і чудово! А своєю долею я сама розпоряджуся так, як вважаю за потрібне. Я хочу жити, а не коротати дні. Я кохання хочу справжнього, а не фальшивого. Так що не змушуйте мене робити те, що не до серця, — пригорнулася до неньки й гірко розплакалась.

Мати мовчки гладила її голову, як у дитинстві, і шепотіла:

— Хай щастить тобі, доню!

*

Антоніна не втерпіла, щоб не поділитися такою новиною з Раїсою. Хутенько набрала номер її мобільника.

— Уявляєш, прийшов до мене свататися.

— Хто? — здивовано вигукнула подруга. — Художник?

— Та ні! Мій колишній.

— А-а, — швидко зметикувала Раїса. — І що, ти дала згоду? То скоро на весілля покличеш?

— Знущаєшся?

— Та рада за тебе. Чесно.

Антоніна починала злитися.

— От скажи, ти хочеш мені добра і щастя? — пішла у наступ.

— Звісно.

— В такому випадку забирай Сергія собі. І я порадуюсь за тебе.

— На біса він мені здався.

— Чому ж? Хочу подивитися на твоє щасливе життя.

— Щось ти, дівонько, не тієї співаєш. Ти мені його даруєш?

— Ще й придане підготую. І могорич поставлю, — глузувала Антоніна.

— Це називається знаєш як: на тобі, небоже, що мені негоже, — Раїса змінила жартівливий тон на серйозний. — Мені, як і тобі, потрібне не співіснування, а кохання. Так що дякую за подарунок. Краще давай запросимо художника та хоч наспіваємось досхочу.

— О, це вже інша розмова, — погодилась Антоніна. — Тільки я його запрошувати не буду. Незручно. Та й садиба твоя — от і пропонуй.

— Іч, яка ти! Своє щастя хочеш створити моїми руками, — жартома дорікнула Раїса. — Та добре. Запрошу. На завтрашній вечір. Назви номер його телефону.

— Записуй.

За кілька хвилин Раїса вже набрала Святослава. І без еківоків прямо сказала:

— Шановний пане художнику, запрошуємо вас завтра на наші вечорниці. Місце зустрічі там же. Поспіваємо, анекдоти поточимо.

І почула у відповідь сумний, хрипливатий голос:

— Вельми вдячний. Однак мені зараз не до співів та анекдотів. Вибачте.

І в мобільнику Раїси залунали короткі гудки. Не довго думаючи, вона зателефонувала Антоніні:

— Він зі мною і розмовляти не захотів. Схоже, у нього якісь неприємності. Мені здалося, напідпитку твій кавалер. Так що зустріч зривається.

— Що ж у нього могло трапитися? — стривожено спитала Антоніна.

— Тобі треба, ти й питай, — сердито відповіла Раїса. — Мабуть, якісь сімейні чвари. Бо чого б ото чоловік з пляшкою подружився.

— І спитаю,— рішуче заявила подруга.

На тому їхня розмова закінчилась. Антоніна почала перебирати варіанти, як ненав'язливо прояснити цю ситуацію. Нічого путнього в голову не приходило. З кожною хвилиною все дужче хвилювалась. Врешті ляснула чоло долонькою: «Схаменися, дівонько. Яке тобі діло до чужого чоловіка? Сам розбереться». І тут же подумала: «Та ні ж, людині кепсько. Треба їй допомогти». А за мить знову: «І чим ти його розрадиш? Подзвониш, почнеш утішати? А він візьме й скаже: «Не лізь не в свої справи»... «Так, він мені сподобався. Одначе, це нічого не означає. Він одружений. Є кому про нього дбати. А мої почуття з часом пригаснуть. І все стане так, як і було до зустрічі»... Антоніна ще довго морочилась зі своїми думками та сумнівами. І ніяк не могла вивільнити від них мізки. Вирішила не гарячкувати, а перегодя, коли заспокоїться, все ж відправити СМС-ку. Написала:

— Пане Святославе, добри вечір. Ви, певно, працюєте над новою картиною. Вибачте, якщо заважаю.

— Здрастуйте. Не працюю. Байдики б'ю,— надійшла відповідь.— От скажіть, Антоніно, що жінці потрібно від чоловіка?

— А то ви не знаєте? Кохання і поваги.

— Мені здається, що тільки матеріальні блага.

— З чого ви взяли?

— Останнім часом таке лише й чую. То було від дружини, а тепер ще й від тестя. Невже це головне у стосунках чоловіка й жінки?

— Хочете мою думку знати? Якщо є любов і взаєморозуміння, то й достаток прийде. А без них і мільйони не принесуть щастя,— написала Антоніна.

— Я теж так думаю. Але моя дружина інакше міркує.

— Це означає, що вона до вас трохи охолола. Вибачте на слові.

— І що в такому випадку робити?

— Намагатись повернути її любов.

— Як? Обікрасти банк і принести їй мішок грошей?

— Гадаєте, ви таким вчинком зробите її щасливою? Вас упіймають, запроторять за решітку. І вона від того танцюватиме на radoшах?

— Хтозна, я, схоже, щось недокумкую.

— А ви хотіли б бачити її щасливою?

— Звичайно.

— Тоді поговоріть з нею по душах.

— Тепер це неможливо. Вона подалась у Крим до батьків.

— А мобільний зв'язок для чого?

— Не бажає розмовляти.

— Не знаю, що вам і порадити. Якби кохала, то нікуди й не рипнулася би від чоловіка.

— Більше того, вимагає, щоб я змінив свої погляди щодо захоплення Криму.

— Тобто?

— Щоб я визнавав півострів російською територією — як вона та її батько. Україну називає не інакше як Хохляндією. Але для мене це неприйнятно. Це мене дратує. Принижує,— щиро зізнавався Святослав.

— А якщо станете колаборантом, вона з вами помириться?

— Це головний бар'єр у наших стосунках, як мені здається. А як би ви вчинили на її місці?

— Принаймні, ультиматуми не виставляла б. Та іще такі. На них сімейне життя не збудуєш і щастя не отримаєш. І що ви вирішили?

— Зачекати. А тим часом мотнусь навколишніми містечками та селами й почну готувати серію картин на кшталт «Живописної України».

— Хочете продовжити задум Тараса Шевченка? Він готував альбом офортів під такою ж назвою.

— Саме так.

— Гадаєте, це сподобається вашій дружині?

— Можливо. Якщо вона змінить своє ставлення до подій у Криму, на Донбасі і вцілому до України.

— Ризикуєте, Святославе.

— Звісно.

— То, може, я могла б чимось допомогти вам у цій нелегкій справі?

— Наприклад?

— Скажімо, підказати, де є такі живописні місця, я їх добре знаю.

— Дякую. Але я сам буду шукати.

— То хоч телефонуйте інколи або шліть СМС-ки. Всяке трапляється. Раптом знадобиться й моя підмога. Мені приємно з вами спілкуватися навіть у такому режимі. І коли вирушасте?

— Завтра.

— Так швидко?! — В її голосі забриніли одночасно сум і тривога. — Що ж, успіхів! І хай вам щастить!

— І вам усіх благ, ластівко!

На тому їхня СМС-розмова завершилась. Хоч вона тільки розбурхала їхні почуття.

*

Антоніну знову проймали сумніви. «І чого б ото я напрошувалась? А саме так він може розцінити мої слова. — При цьому перекривила саму себе: «Я могла б підказати»... Як непристойно! Нав'язливо! Ех, Тоню-Тоню, ти зовсім голову втратила, закохавшись у чужого мужа». І тут же переконувала себе, що завдяки її підказкам поїздка Святослава була б результативнішою. Бо ж вона знає ті місця та потрібних людей. Та й ближче б поспілкувалися, порозумілися. «Може, ми зовсім не підходимо один одному. Хоч у нас чимало спільного». Вона про себе стала перераховувати, на чому їхні погляди

збігаються. Святослав відданий Україні, вона — теж. Він людина творча. І вона. Рідна мова для обох українська. Співати люблять і вміють обоє. Та й, схоже, душі їхні споріднені добром... «Хіба цього замало для налагодження дружніх контактів... Дружніх? Але ж цього недостатньо. Йй хочеться більшого. Кохання? Так! Вона й справді закохалася. Бо з кожним днем усе частіше згадувала того красеня. Проганяла думки і спогади, як могла. А вони не відступали, тривожили душу... І таки насмілилася впустити у своє серце чужого мужа. Це було і боляче і радісно водночас, бо відчула, що душа її стала крилатою! І він це відчув у моєму вірші. Тонечко, дурепо закохана, а ти згодна на почуття без відповіді? Хочеш приректи себе на нескінченні сердечні муки?»

— Ні! — вигукнула щосили і прислухалась, чи, бува, мати не почула в сусідній кімнаті. А потім прошепотіла: — Так, Святославе, вір чи не вір, а я в тебе закохалась. Маю право. Хоч ти про це можеш ніколи не дізнатися.

Вона уважно роздивилась на смартфоні їхнє спільне фото під обліпихою, поцілувала. Уже вклавшись у постіль, довго розглядала голубів на його картині на столику напроти. А посеред ночі прокинулась, ухопила аркуш паперу та ручку і поспіхом накидала рядки, що тільки-но народились:

Ти вручив мені крила,
щоб злітати у вись.
Я тебе полюбила,
як у двадцять колись.
Вже посивіли скроні
і хода вже не та,
та в кохання полоні
ця пора золота.
У бурхливій колісці
SMS-майбуття —
залишаємо місце
й для свого життя!

Кілька разів перечитала. Вранці вирішила відправити вірш на його месенджер. Спочатку навіть засумнівалась, чи слід це робити. Та тут же сама себе переконала, що не чинить нічого непристойного, просто щиро висловлює свої почуття і не вимагає від нього ніяких обіцянок. Навпаки, може якраз цей вірш спонукатиме його до творчості. «Якщо дружина відмовляється надихнути тебе, Святославе, то це зроблю я», — заспокоювала себе Антоніна, натягуючи під шию простираadlo.

Прокинувшись, таки надіслала свій вірш, навіть не редагуючи, додавши: «Бажаю плідного дня! Вибачте за відвертість». І стала чекати на відповідь, терзаючи свою душу власною сміливістю. Протягом дня лише про це й думала.

*

Святослав прочитав її віршоване послання уже в старовинному містечку під вербою на березі утлої річечки. Воно не просто відволікло його від споглядання рештків колись міцної фортеці, яку він після відвідин міського краєзнавчого музею збирався відтворити на полотні у первозданному вигляді, а вразило... По суті, Антоніна зізнавалася йому в коханні. Хоч і в дещо закамуюфльованій формі. Так ще у старших класах дівчата йому присилали записки. А потім, можливо, насміхалися... Ситуація повторюється? Тільки уже в зрілому віці. Та послання щире. Що відповісти Антоніні? Зробити вигляд, буцімто не зрозумів? Чи не читав? Але ж це скільки дитячість. Якщо різко обірвати її почуття ще в зародку, це може відбити у неї будь-яке бажання творити вірші. А вони в неї, здається, ллються від серця. Тож не варто гасити байдужістю її творчі задатки. Навпаки, варто похвалити... «Святославе, тим самим ти подаєш надію цій щирій милій жіночці, — уколов себе докором. — Навіщо така гра? Врешті-решт я не збираюся

відмовлятися від своєї дружини, хоч вона й допекла мене своїми претензіями. Та й Антоніна має це розуміти. Не школярочка». І він вирішив...

— У вас прокидається поетичний талант, — відповів він СМС-кою. — Ваші вірші беруть за душу, ластівко. Так тримати.

Він мав на увазі її прізвище. А коли перечитав текст, то виходило, що називає її таким ніжним епітетом. І був переконаний, що саме така назва пташки їй підходить. Хотів було у слові «ластівка» замінити малу літеру на велику, та роздумав. Хай буде ластівкою — здається, так її називала бабуся в дитинстві. І полетіло те повідомлення в ефір. Довго не довелося чекати відповіді.

— Справді? — писала Антоніна. — А я гадала, що до віршування уже не здатна. Багато років не бралася за перо і тільки тепер... Дякуючи вам. Ви мене надихаєте.

— Надсилайте ще. З задоволенням прочитаю. Хоч у поезії я не великий знавець, проте хочу відзначити: свою душу ви вмієте переливати у строфи. А це дано навіть не всім маститим поетам. Мені буде приємно познайомитися й з іншими вашими віршами, ластівочко.

— Гаразд. Як мені повезло, що на моєму життєвому шляху стрілися ви, Святославе. Ваші картини так захоплюють, надихають на щось хороше, незвичне, небуденне. Дуже вдячна вам.

— То я чекаю вісточки від вас. Будьмо!

— Хай здійснюються всі ваші задуми, — побажала на прощання Антоніна.

Святослав розумів, що було б простіше набрати номер її телефону і поговорити. Однак, то був би вже відвертий прояв зацікавленості її особою. Йому ж цього не хотілося. Заважала згадка про Карину. До речі, чим там вона займається? Ходить із сином на пляж? Спілкується з друзями? А може, з якимось другом? Проте, як на диво, при згадці про суперника у грудях не тенькнуло, як це було на початку їхнього сумісного життя.

Чому? Притупились почуття? Чи стократ переконався, що Карина нездатна на зраду? Певно, і те, й інше.

*

Увечері, коли вже смеркалось, у скромній готельній кімнаті, де, до речі, був і вай-фай, він по вайберу набрав номер мобільника Карини. Хотілося просто погомоніти, поділитись враженнями і почуттями. Адже минув тиждень після їхньої останньої розмови, що травмувала душу. Відчув радість, коли долинув голос дружини. Після привітання, заспішив повідомити, де він та чим займається.

— Я так зрозуміла, ти не збираєшся змінюватися, залишаєшся у полоні своїх переконань, — перебила Карина. — Дуже жаль. Я гадала, ти мислиш тверезо. А ти ніяк не хочеш розпрощатися зі своєю хохляндією — ні в думках, ні у вчинках. Служиш їй вірою і правдою. Отак ти мене любиш і поважаєш...

В цю мить почувся приглушений вигук Романа:

— Папа, я тебе люблю! Я скучаю за тобою! Прієзжай!

І тут же окрик Карини:

— Ану марш в свою комнату! Нечего тебе здесь делать!

Папа не хочет с тобой разговаривать!

— Скажи, что я люблю папу! — просив син.

— Он не стоїт того, чтобы его любілі! Немедленно отправляйся на свою койку! Понял?!

Святослав у свою чергу кричав — просив дати смартфон синові. Та марно. Почув, як Роман сердито грюкнув дверима.

— Ти всьо поняв, ненаглядний? Делай выводы. Я не позволю тебе разговаривать с сином, пока не пойму, что ты не іскалечишь єво душу. Так што всьо завісіт от тебя, хохольчик. Пока что. А дальше будет видно.

І знову, як і минулого разу, вимкнула зв'язок. Святослав зі злості пожбурих смартфон на ліжку, нервово заходив

кімнатою. Врешті сів на стілець, обхопивши голову руками — вона гуділа від напруження. Скільки продовжуватиметься цей шантаж? Невже Карині байдужі його інтереси, уподобання і саме життя? Він зрозумів чіткий сигнал дружини: вона не збирається ні в чому потурати. Одначе, навіщо їй чоловік-зрадник, який відцурався від своєї Батьківщини? Це все одно, що відмовитись від батька та матері. Хоча Карина цього не розуміє, бо в неї інша батьківщина. Як йому вчинити?

І тут прийшла, як йому здалося, рятівна думка: «А подамся я на Донбас. Там зараз гаряче. Українці захищають свою державу від найманців та місцевої гопоти. Там буде можливість відобразити події для нащадків. І для сина також — згодом зрозуміє. Ясно, що там не живописна Україна, а кровопролитна бійня за її свободу та незалежність. Коли йде війна і Вітчизна у вогні, бути осторонь — позиція зрадника... Та й що чи хто його стримує?.. Карина? Вона обрала свій шлях, що з його стежками не перетинається. Антоніна? Перед нею теж ніяких зобов'язань. Що між ними, окрім взаємних симпатій?.. Як бути з квартирою?.. Це проблема. Її можна продати. Втім, нерозумно, бо ж куди тоді повертатися. Попрошу Антоніну наглядати за житлом. Вона жінка тямуща, добра, хазяйновита».

Він ухопився за цю думку, як мовиться, двома руками. З нею й забувся. Коли дзенькнув смартфон — прийшло СМС-повідомлення. Антоніна надіслала новий вірш з приміткою:

— Святославе, оце вночі народився такий вірш. Там немає натяку, а лише мої почуття. Бо ні з ким більше поділитися.

Мені наснилися твої обійми,
палкі, гарячі, невимовно ніжні.
Вони були щемливі, бо осінні,
оті, що простягаються у вічність..
Збудив ти у мені таку жагу!

Вже призабуту, і таку пекучу, що спопелить і камінь на шляху,

і нас уже ніколи не розлучить.
Душа ж благає: жінко, схаменись!
Та тіло моє розуму не чує —
палахкотить, як в юності колись,
вулканом у душі моїй нуртує.
Я вільна пташка, та невільний ти,
І серце аж стискається від болю:
як таємницю нашу зберегти,
коли од щастя світимось обоє?!

Святослав пробіг очима строфи, глибоко не занурюючись у зміст, відповів стримано. Зараз у нього зовсім не поетичний настрій. І не до ніжності. В його грудях вулкан злості на себе, на дружину, на політику Кремля, що скаламутила його життя. Він лише СМС-кою попросив:

— Пані Антоніно, є невідкладна і дуже серйозна справа. Прошу завтра під вечір, годині о 18-й, прийти до моєї оселі за адресою, — і набрав назву вулиці, номери будинку та квартири. — Не подумайте нічого поганого. Мені потрібна ваша допомога. Будь ласка, не відмовте.

Швидко зібрав свою сумку й подався на автостанцію.

*

Антоніна була вкрай стривожена таким повідомленням. Піти до Святослава на квартиру та ще у вечірній час — можна лише здогадуватися, що може статися. Вона губилася у здогадах. Може, у нього за відсутності дружини прокинулися бажання самця. І він хоче її використати. «Незрозуміла ситуація: невже він саме так розцінив її вірші?» Може, не піти? Це простіше простого. Але ж він просить про допомогу. Щоб розібратися у своїх сумнівах, зателефонувала Раї, спитала:

— А скажи, люба подруго, як би ти вчинила, коли б тобі чоловік, який дуже подобається, запропонував побачення у себе на квартирі?

— Це ти про кого? Чи не про свого художника? — спитала з нотками іронії.

— Та яка тобі різниця. От скажи, ти б згодилась? — наполягала Антоніна.

— Якщо він не маніяк, то пішла б. Адже втрачати нічого. Хіба що цноту після другого заміжжя, — захихотіла Рая.

— Ти як завжди з жартами. А мені не до сміху. Може, навідаємося до нього разом?

— Ти хочеш, щоб я в ногах постояла? — ще дужче розсміялась подруга.

— Я тебе серйозно питаю, а ти кепкуєш, — уже гнівалася Антоніна.

— Якщо серйозно, то йди, коли запрошують. Тільки постарайся бути зі мною на зв'язку. Я тобі телефонуватиму через кожні п'ять хвилин. Ні, через десять! Так що я з тобою, подруженько. А не відповіси вчасно — викликатиму поліцію. Так і поясни своєму кавалеру. Ми такі! І скинь на мобільник його адресу, — сказала твердо і знову перейшла на жарт: — Якщо ж пропонуватиме постіль, я б на твоєму місці не відмовилась. Хтозна, коли ще трапиться нагода поніжитись із чоловіком.

— Та ну тебе! А за підтримку дякую. Тільки ж не забудь вчасно телефонувати.

— Домовились! Стоятиму на чатах! — і знову регіт.

7

Повернувшись додому, Святослав витягнув із комірчини заплічник зеленувато-сірого кольору і почав розкладати на дивані речі, які можуть знадобитися на війні. В першу чергу пензлі, фарби, папір. Тут же поряд ліг бінокль, фотоапарат, прибори для гоління, білизна, рушники. Згадав про берці,

камуфляжну форму і швидко подався на ринок, де ними торгують. Без зайвих слів заплатив за них суму, що назвав продавець. А, пакуючи товар, той спитав:

— Куди зібралися? На полювання?

— Так, на полювання. На ворога на Донбасі,— похмуро відповів.

Продавець уважно скося приглядався до такого рідкісного покупця, потім витягнув із барсетки гроші, які щойно отримав від Святослава, і попросив:

— Візьміть, будь ласка. Петро з патріотів гроші не бере.

— Але ж ви витратились на цей товар,— заперечив Святослав, відводячи руку продавця.

— Не клопочіться, я їх поверну із тих, хто в час бійні любить полювати на дичину. Не розоряться,— Петро намагався втиснути гроші Святославу.

— Та все ж незручно якось,— відводив руки Святослав.

— Знаєте, я б сам подався на Донбас, та куди мені зі скаліченою ногою. Тож це спорядження хай буде моїм невеличким внеском у нашу перемогу.

І в ту ж мить купюри опинилися в руці Святослава.

— І передайте там нашим бійцям: коли щось потрібно, нехай звертаються до мене, до Петра. Чим зможу, допоможу,— і хвацько козирнув, приклавши долоню до бейсболки.— Хай вам щастить! Та щоб кулі минали, та снаряди не долітали!

Святослав, розчулений такою турботою, щиро обійняв цього, здавалося б, пересічного продавця, та тільки й вимовив:

— Так і передам хлопцям! Будьмо!

Озирнувся. Петро з доброю усмішкою на знак підтримки потряс над головою міцними кулаками.

Удома тільки одягнув форму, аби переконатись, як вона на ньому «сидить», почув солов'їні трелі дзвінка над вхідними дверима. Зиркнув на будильник — вісімнадцята! Прийшла Антоніна, а він у такому вигляді... Та не змушувати ж даму

чекати, і Святослав широко відчинив двері. Побачив розгублені широко відкриті очі гості, заспішив виправдатись, весело всміхаючись:

— Добривечір, ясновельможна! Не лякайтесь. Заходьте. Вибачте за невеличкий розгардіяш.

Антоніна кілька хвилин не могла отямитись від побаченого. Та заспокоїла себе думкою, що, напевно, господар розіграє якийсь спектакль, і теж спитала з усмішкою:

— І куди це пан художник нарядився? На яку виставу?

Святослав попервах навіть не знайшовся, що відповісти. А потім вирішив не таїтись, запропонував Антоніні пройти на кухню:

— За чашкою чаю про все й дізнаєтесь. Від вас нічого не збираюся приховувати.

— От і добре. А я як знала, що чай буде. Навіть тортик приготувала.

Святослав чемно підставив гості стільчик, а сам поспіхом поставив на газову плиту чайник, відчинив навісну шафу, спитав:

— Ви який любляєте — чорний чи зелений?

— Зелений,— машинально відповіла і витягла з пакету на плоскій тарелі величенький тортик в обрамленні полуниць.

— Яке диво! — аж вигукнув Святослав.— Давно такого не куштував. Смакота!

— Та ви ще ж і не пробували, а вже хвалите.

— У мене вже слинка котиться.

Святослав налив кип'яток у заварний чайничок, сів напроти.

— Доки настоюватиметься, хочу посвятити вас у свої плани. Якщо не заперечуєте?

В цю мить у сумочці Антоніни залунали позивні смартфону.

— Вибачте, це, певно, подруга,— і приставила апарат до вуха.

— То чим займається моя подруженька зі своїм ненаглядним кавалером? — поцікавилась Рая.

— Збираємося чаювати.

— Похвально, похвально. Всі побачення з цього починаються. А як художник себе поводить?

— Трохи дивно.

— Не зобижає?

— Ні.

— Не втрачай пильності. Я з тобою. Зателефоную за десять хвилин, — і відімкнулась.

Антоніна поклала смартфон на стіл поряд із собою, насторожено спитала:

— То що ви хотіли мені сповістити? І чому на вас військові обладунки? Чому перервали мистецькі мандрі Шевченковими місцями?

— Я от із яким проханням до вас, Антоніно. Мені в оселі потрібна хазяйка, — розважливо сказав Святослав.

— Так у вас нібито є дружина, — здивувалася гостя.

— Та є. Але вона в Криму, а мені зараз край необхідно. Розумієте? Хата без господині — пустка.

— Нічого не второпаю. Щось до мене не доходить.

— Коротше, на цю роль найкраще підходите ви. Ніжна, дбайлива, з поетичною душею. Був би щасливий мати отут таку жіночку.

Раптом Антоніна підхопилася, як ужалена, і випалила:

— За кого ви мене маєте? В голові не вкладається. Як ви могли таке подумати? А я ще йому ніжні вірші шлю!

— Та заспокойтесь. Я думаю про вас як про чесну, порядну молодлицю. І присядьте, будь ласка.

— Шукайте собі жінку для розваги в іншому місці! — ремствувала Антоніна.

— Мабуть, я не з того кінця почав розмову, — знітився Святослав. — Дуже прошу — присядьте. Справа в тім, що я збираюся їхати на Донбас.

Запала довга тиша. Нарешті Антоніна розгублено зронила:

— На війну? — в її смарагдових очах подив змінився тривогою.

— Атож. На неї, трикляту. І мені потрібна людина, яка б приглянула за квартирою, інколи навідувалася, аби пересвідчитись, що все в порядку. Забирала б зі скриньки на вході пошту. Оце й усе. А ви що подумали?

— Мені здалося, що за відсутності дружини ви пропонуєте мені виконувати її подружні обов'язки, — червоніючи, виправдовувалася.

— Вибачте, що через свою плутанину змусив вас нервувати, — Святослав узявся розливати чай.

— Це ви мені пробачте, — Антоніна знову вмостилась за стіл. — А давайте забудемо, ніби цього непорозуміння й не було. Згода?

— Я вже не пам'ятаю, — повеселів Святослав.

І раптом знову забринів смартфон Антоніни.

— Чим зараз займається моя закохана подружка? — поцікавилась Рая.

— Чаюємо, — відказала Антоніна. Розмовляла і спостерігала за виразом обличчя господаря: Святослав поблажливо усміхався.

— За цей час можна відро чаю випити! — напустилась Рая. — Що він тобі запропонував?

— Стати на якийсь час господаркою його квартири.

— Отакої! І ти погодилась?

— Звичайно.

— І на ніч просив залишитись?

— Ні, — чим довше вони розмовляли, тим Антоніну дужче розбирав сміх.

— А хоч натякав? Ти там дивись мені — щоб у пелені не принесла...

— Не турбуйся.

— Гаразд, я зателефоную через півгодини. Так що нічого не бійся. Я з тобою! — і обірвала зв'язок.

— Вибачте ще раз. Подруга за мене хвилюється, — Антоніна все ще притлумлювала смішок.

— Раїса? — спитав Святослав.

— Атож. Вона талановита жінка. І надійна подруга. На її рахунку безліч пісень на слова місцевих поетів, — розхвалювала Антоніна.

— І на ваші також?

— Поки що ні. Я ж якось говорила, що давно не писала вірші. Не було натхненника.

— А ті, що ви мені надіслали, самі просяться на музику.

— Справді? — зашарілась Антоніна. — А можна я вам відправлятиму туди, на фронт, нові?

— З радістю читатиму. Якщо, звісно, буде можливість їх отримувати. Зв'язок там, самі розумієте, який. А зараз берімося за чашки, бо чай прохолоне.

— А ви пригощайтесь тортиком, — пригубила чашку.

— Так вип'ємо за те, щоб з цієї хвилини ми перестали вкати і перейшли на ти, — напівжартома запропонував Святослав. — П'ємо чай до денця. Хай живе дружба!

— Заради такого тосту я попрошу господаря налити мені ще одну чашку.

— За мою господарочку! — Святослав підняв чашку і цокнувся з Антоніниною.

— Я бажаю вам... тобі легкої служби і головне — повернутися живим, — у смарагдових очах зачався сум. — Бо ж на війні усяке буває. Переді мною і зараз стоїть образ нашого лицаря, талановитого співака Василя Сліпака. В буквальному сенсі віддав своє життя за Україну... Дуже прошу: бережи себе.

— Все буде добре! — запевнив Святослав.

— І ти теж будеш стріляти? — спитала.

— Взагалі-то я збираюся зобразити на полотні наших бійців, а потім видати альбом картин з їхніми подвигами. Для

цього, сама розумієш, слід побути, як мовиться, у їхній шкурі. Та й обстановку, в якій вони воюють і живуть, побачити та відчутти.

— А стріляти теж будеш? — допитувалась Антоніна.

— Якщо доведеться захищатись. Під час служби в армії мене навчили володіти автоматом, кулеметом, гранатометом.

— Це так жахливо — убивати, — аж стрепенулась Антоніна.

— Сподіваюсь, до цього не дійде. Як би там не було, а війна має скоро закінчитись.

— Але ж тисячі загиблих не повернути. Я б заборонила стріляти.

— У Мінську вже протягом п'яти років домовляються про припинення вогню. І що? Ворог не хоче, то чому українці мають мовчати? Щоб найманці їх розстрілювали, як у тирі? Як під Іловайськом? З усіх видів зброї? — в голосі Святослава забринів прихований гнів. — Більшість українців мріють про мир. Та загарбникам потрібен не він, а нові землі. Що вони зробили з Донбасом? Розграбували. Найкращі заводи вивезли до мокші. Чимало шахт позакривали. Я не хочу, щоб такий «Русській мір» прийшов на всю Україну!

Антоніна слухала, на знак згоди похитувала головою, відчувала, як у грудях все дужче тріпочеться тривога за цього невгамовного чоловіка. Раптом вона спитала:

— А дружина схвалює твій вибір?

Святослав опустил погляд і завмер, до болю в пальцях стиснувши чашку, — каверзне запитання. За хвилину отямився, відповів глухо:

— У неї своя вітчизна — Росія, у мене — Русь-Україна.

— Але ж своїм вчинком ти поставиш свою сім'ю на грань розпаду. Вибач, що втручаюся не в свою справу.

— Вона вже давненько існує формально — маю на увазі мою родину. І це стане остаточним випробуванням її на міцність. Чому бути, того не минути.

— Але ж колись Україна і Росія помиряться. Сусіди мають жити у злагоді. І ти та дружина знову зійдетесь, житимете довго, щасливо і будете посміюватися над оцими пригодами.

— Можливо. Однак, після тисяч смертей та каліцтва ця рана в душах українців ще довго кровоточитиме. Примирення станеться хіба що тоді, коли ми зовсім зістаріємось.

— Ти не віриш у краще майбутнє?

— Вірю, але без москалів.

Антоніна, схоже, вирішила дізнатися все про Святослава, до якого у неї так неочікувано пробудились надто теплі почуття, і вона знову поставила чи не найскладніше запитання:

— Але ж ти любиш свою дружину?

— Ластівочко, я краще промовчу. Можна?

— Ще раз вибач за мою допитливість. Твоє право не відповідати, — аби далі не ставити Святослава в скрутне становище, вона попросила: — Краще підлий, будь ласка, чаю.

— З задоволенням, — полегшено зітхнув Святослав.

Вони ще довго гомоніли про все, що приходило в голову. Розмова точилася легко, невимушено, здавалося, що цілу вічність вони вже були знайомі. І коли вже сонце почало ховатися за вершечки дерев, що виднілися за вікном, Антоніна схаменулася:

— Мені пора, — сказала невпевнено й піднялася.

— І куди так швидко? Чи не на побачення? — голос Святослава посмутнів.

— Ти вгадав. Мене вдома мама чекає. Їй уже майже вісімдесят літ.

— А може, ще трішки поспілкуємось? — ступив і взяв Антоніну за плечі. — Мені так хороше з тобою.

Вона довірливо глянула в його блакитні очі, схилила голову до плеча і прошепотіла:

— Мені теж.

Він обхопив долонями її щоки і, певно, збирався торкнутися своїми губами її вуст, та знову обізвався смартфон.

Антоніна не хотіла його брати, та все ж відсахнулася і з винуватою усмішкою підняла очі на Святослава, — мовляв, що поробиш, треба відповісти. Рая заторохтіла нетерпляче:

— Ти чому мобілу не береш? Я вже не знала, що й думати. Усякі думки голову терзали!

— Подруженько, не терзайся. У нас усе добре.

— У нас? — здивувалась Рая. — Зрозуміло. Вона там любов'ю займається, а я тут місця не знаходжу. Ну, ти й даєш, голубонько! То вже не дзвонити? — допитувалась сконфужена Рая.

— Не хвилюйся. Я вже додому збираюся.

— Та й швидко у тебе все виходить. Аж заздрість бере. На добраніч!

І зв'язок обірвався. Святослав знову підступив до Антоніни.

— Може, ще трохи затримаєшся? — спитав.

— Пора. Треба маму до сну підготувати.

— Мені так не хочеться тебе відпускати. Здається, ми не все обговорили.

Антоніна, переповнена суперечливими почуттями до Святослава, поклала свою утлу долоньку на його широку, тихо зронила:

— Це правда. Багато чого не сказано. Я про все розповім у своїх віршах і тобі надішлю. Якщо ти не проти.

— Чекатиму на них із нетерпінням щоднини.

— То де ж ключі від цього затишного маєтку? — жартома спитала Антоніна, ховаючи до сумочки смартфон.

— Ой, я й забув! — почав порпатися в шухляді. І передаючи ключі, щиро мовив: — Ти унікальна жінка. Я радий нашому знайомству. Можна сказати, мені повезло зустріти саме таку — гарну, добру, щирі і ніжну.

— Не перехвали мене, мій захиснику. Втім, чути від тебе компліменти — теж задоволення. Сподіваюсь, у тебе буде змога ще не раз їх виголосити після повернення з війни. Хай щастить тобі у всьому! — заглянула в очі Святослава, ніби

в душу, і швидко повернулася до дверей. — А за квартиру не турбуйся — я пригляну.

— Я в цьому впевнений. До речі, ще одна зв'язка ключів буде у сусідки напроти. На всякий випадок, — сказав, аби пригасити сум'яття, і знову відчинив шухляду, витягнув паперовий пакет. — Лець не забудь. Знову хочу тебе попросити. Тут усі документи на квартиру. Був би дуже вдячний, якби ти взяла їх на зберігання. Так надійніше. Не хотілося б, аби хтось чужий скористався.

— Ти впевнений? — насторожилась.

— Як у собі, — твердо мовив.

— Гарзд. Давай свої папери, — неохоче погодилась.

— Дуже вдячний тобі за допомогу, — вклонився Святослав.

— Тож до зустрічі. І хотілося б, до скорої, — сказала на прощання, кинувши на нього жалісливий погляд.

— Так і буде! Дякую тобі за все. Як приємно відчувати за собою надійний тил. Здоров'я, благополуччя та успіхів, ластівочко! — ще раз уже у відчинених дверях на мить пригорнув до себе слухняне жіноче тіло.

Так вони й розсталися. І навіть не уявляли, не знали, скільки їм ще доведеться чекати тієї зустрічі, і що судилося пережити.

*

Антоніна поверталася додому окрилена, весела. Сама тому дивувалася. У вечірніх сутінках її личко світилося, а в устах зачалась тиха усмішка. При зустрічах зі знайомими легенько вклонялася — і ті озиралися допитливо, мовляв, давно не бачили її такою. А вона не йшла — летіла: «Як приємно усвідомлювати, що кохаєш. І удвічі радісніше, коли відчуваєш, що й сама подобаєшся». З поведінки Святослава зрозуміла, що й вона йому припала до серця. Щоправда, рано тішитись.

Це може бути короточасне захоплення. У нього ж є дружина, їх пов'язують роки спільного життя і син. Втім, якби у них було все до ладу, то не утікав би на фронт. Та зараз дуже важливо, щоб він не ліз, як мовиться, на рожен, не підставлявся під кулі, а беріг себе. Хоча б для того, щоб зміг із часом реалізувати свій талант — а він неабиякий! І вона, Тоня, радітиме його благополуччю та успіхам. Може, на тому й закінчаться їхні стосунки. А може, й ні... Життя часом непередбачуване. У будь-якому випадку вона буде робити все, щоб Святослав був щасливий у цьому буремному світі.

Брела серпневою липовою алеєю, освітленою останніми відблисками сонця, а в голові народжувалися строфи. Навіть, не зрозуміла, звідки вони й беруться. Мабуть, з того повітря — свіжого, запашного, легкого. «Тільки б не забути ці рядки!» — наказувала собі.

Вдома на запитання матері, де так забарилася, радісно сповістила:

— Стріла хорошу людину.

— Ти аж сяєш, — завважила мати. — Давно тебе не бачила у такому настрої. Чи не закохалася, доню?

— А що, видно?

— На личку написано.

— Хіба ви проти?

— Що ти! Годі жити самотою. Я лише радітиму. Господи, дай їй щастя! — вкладаючись у ліжко, зронила мати.

Антоніна увійшла до своєї кімнати, вхопила аркуш паперу та олівець — і побігли рядки:

Не бійся любові моєї —
Вона лиш окрилить політ
Величної мрії твоєї,
Окрасить навколишній світ.
Любов моя, щира і ніжна,
Рясним зорепадом впаде.
Дарована Богом Всевишнім —

Такої не знайдеш ніде.
Осінньою позолотою
Ввійшла у життя моє
З омріяними щедротами...
Спасибі, що ти в мене є!

Востаннє перечитала і сама собі дорікнула: «А у тебе, Тонечко, вірші з претензією». І тут же взялася себе заспокоювати: «Та яка претензія! Я написала те, що відчуваю і про що думаю. Щиро. Зрозуміє — чудово, а ні — що поробиш». Було бажання зараз же відправити вірш Святославу. Та присікла свої наміри: «Нехай до ранку полежить. Зі сходом сонця і надішлю своєму журавлику». Саме так вона щойно «охрестила» Святослава. Мовляв, буде додатком до його прізвища — Журавель же...

Кинула погляд на мальованих голубів, усміхнулась і стулила повіки.

*

Святослав, збираючись у далеку дорогу, раз по раз пригадував та аналізував епізоди вечірнього спілкування, а в уяві поставали смарагдові очі Антоніни — то веселі, то сумовиті, то замислені, то ніжні... І все допитувався у себе: «Чому Карина так на нього не дивиться?» Йому було б приємно. Адже очі все розказують про людину і проникають у самісіньке серце.

Захотілося прямо зараз отак тепло та задушевно погомоніти з дружиною. Заодно сповістити, що він збирається на Донбас захищати країну і її та сина від східної орди. «Ні, не зрозуміє. А може, й прокляне. Та хіба коханих проклинають? Від Карини всього можна чекати... З нею у розвідку не підеш. І надійним тилом її назвати не можна».

Він почав порівнювати слова та вчинки Карини й Антоніни. Це зовсім різні жінки — за характером, уподобаннями,

поведінкою, світоглядом. Карина із колись лагідної перетворилася на різку, амбіційну, нервову. Антоніна повна їй протилежність. А які вірші пише! Може, й не зовсім досконалі, зате від щирого серця — це часом важливіше, ніж філігранні поезії. Принаймні, він так вважає.

Кілька разів збирався зателефонувати дружині. Та зирнув на годинник — уже пізно, певно, спить.

Уклався в ліжку. Глянув на те місце, де спала Карина, — пуста. Довго вовтузився — діставала духота, а ще дужче — думки про дружину та сина. А посеред ночі приснилися ним же змальовані голуби, що ніжно цілуються. Тільки ті пташки чомусь були із головами Антоніни і його, Святослава. Він жахнувся. Провів долонею по губах — відчув якийсь дивний присмак. Що б те значило? Просто видіння? Чи пророцтво? «Це неспроста. Певно, й Антоніна його згадає».

А вранці розбудив месенджер, легенько бренькнувши. Відкрив — Антоніна надіслала нові вірші: «Не бійся любові моєї» і «Коли я думаю про тебе».

Коли я думаю про тебе —
Веселка в небі виграє.
Я дякую і Долі й Небу
За те, що ти у мене є!
Коли я згадую про тебе —
І взимку чую солов'я.
І щастя більшого не треба:
Ми поріднилися — ти і я!
Коли я думаю про тебе —
І серце тьохкає, співа
І сонцем світиться крайнеба.
Душа одразу ожива.

А нижче приписка:

— Доброго ранку, журавлику! Легкої тобі подорожі в далекі краї! Хай твої крила не втомлюються! А Всевишній оберігає від лиха! Так хочу, щоб ти повернувся здоровим! Молитимусь за тебе».

Святослав одразу ж відгукнувся:

— Дякую за вірші й молитву. Любові боятися не слід. Нелюбов душу гнітить. А ти так мило увійшла в моє серце. І яка доречна твоя підтримка — «душа одразу ожива». Прибуду на місце, сповіщу.

— З нетерпінням чекатиму! — була відповідь.

Через пару годин плацкартний вагон віз його до Костянтинівки.

8

У вагоні, як завжди, різношерста публіка. Напроти Святослава на сидінні в куточку сивочолий дідок куняв, насунувши на очі брилика. Поряд із ним кремезний молодик років тридцяти, з саморобним незграбним костуром, із вухами торчком, як у віслюка, давненько не голений, підозріло зиркав на всіх прищуреними карими очима. Святослав про себе «охрестив» його «Віслюком». Праворуч жвава тітонька з яскраво нафарбованими губами. Вона раз по раз торкалась двох сумок, затиснутих між колін, ніби перевіряла, чи на місці. До неї притулився підліток з опущеними повіками, певно, онук, з навушниками від смартфона, у такт якоїсь музики злегка плескав босоніжкою об підлогу.

Тітка, схоже, й до зупинки щось розповідала пасажирам, а коли потяг рушив, продовжила:

— Так от, вештаюсь я з онуком Бесарабським ринком у Києві, аж зирк — за прилавком стоїть, хто б ви думали? Микола, сусіда Петра синок. Мордатий, хвацько припрошує до себе покупців. Торгує фруктами та виноградом. У мене й очі на лоб полізли, і дрож пройняла все тіло. Це ж він, харцизяка, в ополченні служив. Ще й хвалився, що з братками

та найманцями брав Донецький аеропорт. Я йому кажу: «Миколо, де ж ти свій автомат подів? Під прилавком сховав?» Він як визвіриться на мене: «Бабо, йди звідси, не заважай добрим людям торгувати!» І робить вигляд, що мене знать не знає. Хоч на моїх очах виріс. А сам згукує покупців: «Гей, налітайте, яблука, груші, лимони, виноград! Дешевше ніде не купите! Тільки в мене!» Я підійшла з іншого боку та знову питаю: «Так де твій автомат?» А він як гаркне: «Брись отсюдова!» Наче я йому кішка. Та мене чоловік, царство небесне, який і загинув від такої наволочі у деенерівських підвалах, жодного разу за все життя так не принижував. А тут якийсь «колорад» бриськає. Ах ти ж, думаю, стерво! Я тобі влаштую концерт. Взяла та й перекинула ящик із грушами на прохід — щоб, так би мовити, привернути увагу людей та щоб схопили цього баламута. Бо ж хіба справедливо, коли сепар, який стріляв у наших бійців, преспокійно набиває кішені в столиці?

Молодик із костуром невдоволено пошамкав губами, на перенісці презирство.

Відіззався дідок, який начебто щойно дрімав. Випрямив спину, підбив брилика з лоба угору.

— Хіба він один такий? Десятки, а то й сотні бойовиків, як вовки, никають нині Україною, — зашепелявив він. — Перед парламентськими виборами почали повертатися ще й біженці-мільйонери та ті, хто покликав на нашу землю російських найманців. Дехто з них навіть хотів у депутати пролізти. «Зелена» влада почала із в'язниць випускати сепарів. А твій сусід, тітко, дрібнота. Одурманили його, пообіцяли великі блага в «Новоросії». От він і подався воювати невідь за що.

— Але ж він злочинець! Зрадник! І хтозна як себе поведе, коли, чого доброго, якась каша завариться у країні, — обурилась тітка. — У спину українцям стрілятиме. Чим тільки наше СБУ займається?

Молодик напружився, щосили стиснув палицю. Стривожено забігав очима.

— Я так гадаю, цього разу, добродійко, ви попрацювали за оперів? — насмішкувато спитав дідок.

— Довелось, — погодилась тітка.

— І чим же закінчилась ваша базарна спецоперація? Вивели сусіда на чисту воду? Мабуть, збіглась поліція та й повела небораку? — продовжував насміхатися дід.

— Якби ж то! Ніхто й пальцем не ворухнув. А Микола обіклав мене триповерховим матом, пригрозив шию звернути і втік з-за прилавка, залишивши свій товар. Я потопталась поряд. А тут і два чергові поліціанти явились. Питають, що за безпорядок. А Миколині сусідки по прилавку на мене пальцями тикають, мовляв, це вона сотворила розгардіяш. Я намагалася пояснити поліції. Та вони не захотіли мене й слухати, наказали позбирати груші і йти геть, доки штраф не впаєли. Отак я воювала з «колорадом». Онук — свідок. Знову поліція на боці сепарів, як у чотирнадцятому під час захоплення адміністрацій. А може, оті законники на грошовому утриманні у гопників? Як гадаєте? Я пішла звідти, немов обплъована. Тож хоч вам пожаліюсь. А Микола, напевно, знову торгує на тому ж місці.

Молодик гупнув об підлогу костуром, наче хотів тим грюком припинити тітчину розповідь.

Доки тітка жалілась-балакала, Святослав нишком витягнув свій планшет, аркуш та олівець і на скору руку накладав її портрет. На ньому вона усміхнена та життєрадісна. Влучивши момент, поклав малюнок на руки тітки. Онук глянув, вийняв із вух навушники і вигукнув радісно:

— Ба-а! Так це ти?! Давно я тебе такою веселою не бачив. Клас!

Тітка довго роздивлялася свій портрет.

— Колись я справді такою була. А після того, як Донбас захопили нелюди, світ померк у моїх очах, — хустинку, що

тримала в руці, піднесла до очей. — Нічому радіти. На десятиліття пропав наш славний край. Молодь повтікала. Скрізь розруха. Безробіття. Хоч би вже швидше закінчувалась ця триклята бійня.

— Не бідкайтесь. Залишилось недовго чекати. Українські війська звільнять Донбас і життя налагодиться, — поспішив заспокоїти Святослав. Помітив, як глузливо осміхнувся молодик, мовляв, теревеньте собі, а буде зовсім по-іншому. Крізь щербаті зуби процідив:

— Освободят? Как би не так! Ждіте! Тільки ещю неізнестно, чьї войска.

Дідусь бликнув на молодика, наче питав: «Ти про що, чоловіче?» Попросив у тітки портрет. Довгенько жував губами, а, повертаючи, сказав:

— Сподіваюсь, молодиче, саме такою ви будете через рік-півтора. Після звільнення Донбасу.

— Ваші слова та до Бога, — погодилась тітка і повернулась до Святослава: — А вам, добродію, дякую. Вселили надію. І де це ви так малювати навчилися? З виду нібито вояк, а хто насправді?

— Секрет, — зауспіхався Святослав і спіймав на собі колючий насторожений погляд молодика.

— Та не таїться. Тут усі свої, — наполягала тітка.

— У мене спецзавдання, — Святослав нишком розглядав «Віслюка». — Так би мовити, військова таємниця.

Той не витримав такої уваги до себе, нервово сіпнувся на сидінні, наче збирався піти. А тоді рикнув у бік Святослава:

— Чево уставился? Как осьол на новіє ворота?

— У вас таке колоритне обличчя — аж намалювати захотілось, — Святослав почав витягувати з планшета ще пару аркушів. — Дозвольте?

— Я што, на ідіота похож? — обурився «Віслюк».

— Що ви? Навпаки. Ви он з палицею. Мабуть, поранений, захищали свій рідний край від усякої наволочі?

— Какой край?
— Звісно який — Донбас.
— Шахт'юр я. Із Данецка. Ясно?
— І що тебе, синку, із деенер аж сюди занесло? — вдавав співчуття дідок.
— Много знать будешь, бистро состарішся, — невдоволено відрізає молодик.
— Мені вже, голубе, старіти нікуди. І все ж. На шахтаря ти не дуже змахуєш. Шахтарі — добрі люди, а ти, м'яко кажучи, поводиш себе не по-шахтарськи, — дорікнув дідок.
— Мнє пофіг, как ти будешь думать. Понял? — вирячився «Віслюк».
Доки дід відволікав його увагу, Святослав робив начерки.
— Щось мені підказує, що ти їздив в Україну за пенсією як інвалід. Тож чому приховуєш? Розповів би, що за лихо з тобою приключилося, а ми б послушали, — в голосі дідка прихована іронія.
— Та, може, чимось і допомогли б, — підтримала тітка.
— Чево прісталі? Не вашего ума дело, — гнівався «Віслюк», вертячи в руках костур, наче попереджав, що може його і в хід пустити.
— Як це не нашого? А раптом ти деенерівський розвідник? Навідник? Шпигун? Диверсант? — прямо спитав дідок, не зводячи очей з молодика. — Начулися ми й про таких.
— Дед, ти што, белени об'єлся? Я — шахт'юр! Понятно? Зарубі ето себе на шляпе!
— Як не зрозуміти? Але навіщо грубіянити? Ми всі отут із донецького краю — і ті, хто в Лугандонії, і ті, хто мешкає по цей бік фронту.
— Разніє ми, — заперечив молодик і ще дужче засіпався. — Ми строім свою Данецкую народную республику. А ви мешаєте. І нечево к нам прімазиваться. Ясно? За намі стоїт Росія — велікая держава.
— І ти віриш у цю байку? — осміхнувся дідок.

— В смысле? — не зрозумів «Віслюк».
— Локшину вам чіпляють з ранку до вечора ваші пропагандони в Лугандонії. А ти та тобі подібні вуха настобурчили і слухаєте. Ще не забули, як ваш колишній намісник, доки його не підірвали в кафе, кічився: «До Києва, до Берліна, до Лондона дійдемо!» І де він тепер? У сирій землі, як і тисячі таких наївних та зазомбованих, як ти. Жаль тільки, дуже жаль, що багато й наших хлопців загинуло через таких шизіків, — важко зітхнув дідок.
— Ето ти, старий, лапшу мнє навешиваєшь! Через пару годков наш Донбас будет процветать! — Видно, в цьому був переконаний. Рукою, в якій тримав палицю, обвів купе і нахненно продовжив: — І ви все будете просіться к нам на жительство! Будете завідивать! На коленьях пріползьоте! Потому что за намі Расія!
— Ще один юродивий на мою голову! — вигукнула тітка, ухопила з підлоги меншу сумку і замахнулася на молодика.
— Ну ти, бабка, тіше! А то у меня есть чем ответить! — «Віслюк» очима показав на палицю.
— Ти паскудиш своїм язиком мою країну на моїй землі та ще й погрожуєшь?! От я тебе зараз!
Тітка, може, й поперла б сумку в молодика, та Святослав притримав її руку.
— Не варто принижуватись перед усяким віслюком, — сказав.
— Я осьол?! — вирячився молодик і аж задихнувся від гніву.
— Справжнісінький! Ось подивись, — і Святослав простягнув йому аркуш.
На малюнку портрет молодика, на голові довгі вуха з локшиною. Усі в купе, навіть тітчин онук, очима потягнулись до малюнка, розреготалися. Молодик зиркнув на папір, потім з ненавистю — на Святослава і прошипів:
— Ну, художник, погоді! Я тебе етого нікогда не прощу! Ми ещю встретимся! Я тебя і под земльой найду! І тогда ти

пожалєсь, што на свет родїлся! Запомни єго! — зїрвася, мов ужалений, кинув під ноги малюнок і давай його топтати потрісканими кросівками, потім ухопив напівпорожній потертий заплічник з верхньої полиці, забув навіть про палицю і, лаючись на всі лади, метнувся коридором до виходу, забувши про удавану інвалідність.

— Привіт Лугандонїї! До швидкої зустрічі! — навздогін кинув Святослав.

— Я тебе устрою ад на землє! — почувлось у відповідь.

— Так рвонув, що й палицю забув, — здивувався тітчин онук.

— Ви, діду, мабуть праві — ніякий він не інвалід. А палиця — то для виду. Щоб його люди пожаліли та щоб прикордонники не присікувались, — сумовито зронила тітка. — І де беруться такі пройдисвіти?

— Ворог він пихатий, — сказав дідусь. — Та ще й хворий на голову. Такий не тільки Україну, а й матір не пожаліє. Так що ти, художнику, будь пильним. Шукатиме можливість помститись. Він — не осел, а вовчара.

Святослав тільки головою кивнув на знак згоди.

Провідник попередив, що невдовзі кінцева зупинка.

— Як швидко дісталися, — сказала тітка задоволено. — Хоч і з пригодами, хай їм абищо.

На тому й розпрощалися, побажавши всього найкращого один одному. На підлозі залишився пошматований портрет «Вісюка» і палиця.

Зійшовши на перон, Святослав озирнувся довкола. Сонце кидало останні промені на будівлі, сквер. Приглядався до пасажирів — хотів побачити того «Вісюка», але той ніби крізь землю провалився. «Але ж десь чатує. Хоч, може, уникає прямої зустрічі. Бо ж поряд поліціянти вештаються, — подумав. — Це тобі, пане художнику, не пісеньки співати з дівчатами. І не голубків малювати. Тут дивись обома. Поряд війна. Та й по всій Україні повно всякої наволочі. Особливо багато з Мокші та Донбасу. Розплодилася вона за нової непевної

Зе-влади. Як саранча. І до чого це призведе? Потовчємось — побачимо».

На станції у чергового поліціянта розпитав, як потрапити до військової частини. Той спочатку підозріло зміряв його з ніг до голови, попросив паспорт, спитав, з якою метою прибув. Святослав детально розповів. Переконавшись, що перед ним своя людина, служивий розказав, як дістатися. Святослав швидко закрокував незнайомою вулицею.

...Тоді ще й гадки не мав, що доля таки зведе його з тим сепаром. І не забариться.

9

Антоніну розбудив дзвінок мобілки. Їй дуже не хотілося вибиратися з-під простирадла. На обличчі — відверте невдоволення. Мовляв, літні канікули, до початку навчального року ще немало днів — коли ще й поніжитись, як не в цю святу пору. Вночі не спалось — вірші писала. А тут! Такий народ нетямущий! Дзвінок не втихав. Глянула на табло — в ефірі Рая. От же невгамовна людина! Що їй потрібно? Та все ж натиснула кнопку.

— Алло, де ти там вештаєшся? Чи кавалер не відпускає? — як завжди, підначувала подруга.

— Голодній кумі хліб на умі, — буркнула Антоніна. — Що там у тебе горить?

— Ти уявляєш, біля міського відділу освіти — майдан!

— Тобто? А точніше?

— Там переселенці з Донбасу зібралися з трафаретами — вимагають від влади відкрити для їхніх дітей школи з російською мовою навчання. Дикунство! Отак і входить у їхнє скрутне становище, а вони й на голову ладні залізти, — відчувалося, що

Рая неабияк стурбована цією подією і, якщо не спинити, буде довго мітингувати по телефону.

— Та зрозуміло! — перебила її Антоніна. — Що ти пропонуєш? А взагалі — то їхнє право.

— Яке право?! Хіба ти не знаєш нашу владу — вона, якщо натиснути, найбезглуздіше рішення може прийняти. Тим більше, що серед депутатів та чиновників і досі чимало малоросів та й відвертих українофобів, які ігнорують державну мову, — видала тираду Рая.

— Яких вибрали, таких і маємо. Хоч не варто й перебільшувати їхнє московство, — обірвала Антоніна. — А що від нас залежить?

— Усе! Ми з тобою маємо переконати тих біженців, щоб вони, замість того, аби будувати деенер в Україні, для початку повинні вивчити українську мову, потім історію нашої країни, а не Мокші. Ясно?

— Як божий день. Але як ми маємо діяти?

— Так як у наших силах. Побесідуємо. А потім запросимо тих зазобованих «заблукалих овечок» на наші «Співочі посиденьки». Треба ж їх утягувати в нашу культуру. Бо українським телеканалам, що належать іногородцям, ніколи цим займатися — вони заробляють на попсі, — Рая знову відволікалась на глобальні проблеми.

— Гарзд, причепурюсь і прибіжу. Чекай неподалік, — сказала і вимкнула мобільник.

*

Рая в широкому білому капелюшку вже чекала Антоніну на протилежному боці вулиці в тіні каштановій алеї навпроти міського відділу освіти.

— Ти тільки поглянь! — Рая кивнула у бік освітянського закладу. — Зовсім розперезались донбасяни. Мало того,

що свій край здали, так ще й на наш зазіхають. Ніякої совісті у людей немає!

— Навіщо ж так категорично, — осікла подругу Антоніна. — Їх роками виховували у московському дусі то компартія, то партія ригів. А київська влада їм потурала. Вони ніколи не відчували себе українцями. Тим більше, що і в паспортах немає нагадування про національність. То їхнє лихо.

— А наша біда, — вставила Рая сердито.

— Тільки в бесіді з ними не будь надто прямолінійною. Бо зіпсуємо увесь задум. Запам'ятай — ми з тобою зараз дипломати. Зрозуміло, мила моя подруженько?

— Тоді ти починай, бо я можу зірватися, — попросила Рая.

— Тож уперед! — Антоніна рішуче покрокувала до гурту. Рая за нею.

На невеличкому майданчику в тіні лип десь із десяток жінок тримали перед собою два чималі аркуші паперу з написами: «Требуем обучение детей на русском языке!», «Имеем право на русский язык обучения». Антоніна пробігла їх очима — і чомусь заворушилась думка: «Так Москва з допомогою переселенців намагається повернути Україну під свій вплив».

Підійшовши, звернулася до жінок:

— Якись дивні вимоги. Хіба ви не розумієте української мови?

— Розуміємо, — неохоче обізвалась огрядна молодиця, стоячи за плакатом, мовляв, ми не до тебе прийшли, а до державної установи.

— І не хочете, щоб ваші діти знали державну мову? Їм же тут жити. А без її знання яка може бути у них перспектива? — спитала Антоніна.

— А ми не хотім разгаварівать на одном языке с бендеровцами! — категорично заявила моложавка кругловида блондинка. — Хотім, штоби било так, как на Донбасе!

— Вам потрібна війна? — спитала Рая.

— Да еслі би не укропские войска, там давно воцарілся би мір,— парировала білявка.

— Тоді скажіть на милість Божу, якого дідька ви сюди приперлися? Жили б там! Чекали б на своїх «визволителів» зі сходу. Чи ви прибули пересидіти? Тоді навіщо вам тимчасові школи на москальській мові? — почала заводитись Рая.

Антоніна непомітно сіпнула її за сукню.

— Потому што ми такіе же граждане України, как і ви. І власть обязана обеспечіть наші права! — не здавалась білявка.

— Те саме не втомлюються «вещать» російські телеканали. А українські ви дивитесь? — спокійно спитала Антоніна.

— А зачѐм? Ми через «тарелки» глядім московськіє. Нас ето вполне устраивает!

— Тобто ви хочете, щоб тут, в Україні, була Росія? То які ж ви громадяни нашої держави? Могли б переїхати не сюди, а на схід до «братньої» країни. І там би задовольнили усі ваші забаганки — і щодо навчання, і спілкування, і телебачення, і мови,— намагалася пояснити Антоніна.

— Знаєте, є такий крилатий вираз: чемодан, вокзал, москoвiя! — не втрималася Рая.

— Ви нас вигоняєте? А ми тут хотім жить! — у білявки обличчя почервоніло, налилося гнівом. — Ми прішлі требовать свої права, а ви нас в шею? Да ми будем жаловаться вплоть до ООН.

— Заспокойтесь, шановні,— примирливим тоном обізва- лась Антоніна.— Ви клопочетесь, по суті, не за себе, а за своіх дітей. Так?

— Істинно так,— невпевнено проказала огрядна молоди- ця.— Щоб вони могли навчатися не лише в українських ву- зах, а й російських.

— А ще краще, якби вони знали ще й англійську, араб- ську, кримськотатарську, німецьку, іспанську, китайську — перед ними відкрився б увесь світ,— додала Антоніна.

— Мій син вивчає англійську,— повідомила молодиця.

— Дивний у вас підхід, шановні. Вивчення іноземних мов ви вітаєте, а державну — ні? То ви готуєте своїх нащадків до еміграції? — переконувала Антоніна.— І не соромно пер- ед потомками?

— Вас забилі спросіть! — прогуділа білявка.

— А питати доведеться, якщо вирішили отаборитись на на- шій землі! Ми тут господарі. Ви ж поки що гості. І станете господарями, коли виконуватимете вимоги нашої громади. Ясно? — Рая знову почала заводитись. Антоніна її смикнула.

— Какіє ви негостепріимніє,— дорікнула білявка.

На неї зашикали інші жінки, мовляв, говори, та міру знай.

Раптом Антоніна спитала:

— А співати любите?

Дивне запитання змусило жінок зніяковіти. Вони перегля- нулись — мовляв, до чого тут пісні.

— Аякже! — пожвавішала огрядна молодиця.— Ви гадає- те, якщо ми з Донбасу, то українських пісень не знаємо? Ого, було як заведемо, всі сусіди сходяться, наче на концерт.

— Ми і рускіє поймаю,— тихо додала білявка.

— Так у чому ж справа! — вигукнула Рая.— Ми щочетвер- га збираємось у міській бібліотеці на наші «Співочі посидень- ки». Співаємо і українські, і російські, і білоруські, і навіть татарські.

— Це моя подруга Раїса,— вона досвідчений музикант, ви- кладач музики і композитор,— Антоніна представила Раю.

Та артистично вклонилася, як на сцені, і сказала прими- рливо:

— А це Антоніна, вчителька української мови та літерату- ри. Так що звертайтеся за необхідності. А я буду рада вас ба- чити на наших посиденьках. Прийдете — не пожалкуєте. Там усі питання обмізкуємо. Навіть найболючіші. Ми з усіма дру- жимо, хто до нас з добром приходить.

— То завтра у вас збір? — спитала огрядна молодиця.
— Атож. Приймаємо всіх бажаючих, — пообіцяла Антоніна.
— То що, подруженьки, прийдемо? — спитала молодиця. — Досить нам по норах сидіти, як на Донбасі. Пора в люди виходити! — і до Антоніни та Раї. — Вважайте, що я з вами.

Жінки спочатку розгубилися — не чекали такого розвитку. А потім почулося:

— І я. І я, — пролунало ще трійко голосів.
— А чєм я хуже? — обізвалася білявка. — Приду, погляну, послушаю, а потім відно будет.

— Оце вже інша розмова. Та ми такий спільний концерт закатаємо — все місто збіжиться! — Рая на radoщах, мабуть, кинулась би обіймати дончанок, та, ступивши кілька кроків, схаменулась і додала: — А може, хтось вірші пише, приносьте, на музику покладемо! А потім разом і виконаємо! Які ж ви молодці! Та й чоловіків приводьте. Нам баритони та баси потрібні.

Дончанки ще трохи побесідували поміж себе, позгортали свої плакати і розбрелися містом кожна у своїх справах. А до Антоніни та Раї вийшла завідувачка відділом освіти Нєля Вікторівна зі словами:

— Давайте я вас обійму, дівчата. Ви нас так виручили! Бо, відверто кажучи, ми не знали, як реагувати на ті претензії. Міг бути конфлікт. Та тепер будуть пісні! Клас!

Уже чимчикуючи додому, Антоніна з напускною образою сказала Раї:

— А на мої вірші ти так і не запропонувала написати музику.

Рая від здивування аж зупинилась:

— Так он воно що! Ти закохалась. Тільки закохані звертаються до поезії, щоб викласти свою душу. Що ж, вітаю. Чекаю твоїх одкровень, подруго.

І хто ж володар твого серця? Нєвже художник так тебе зачепив?

Антоніна лише кивнула.

— Ех, мені б закохатися! Створила б не лише пісні, а й опери чи симфонії, — зітхнула Рая.

— Не клопочись. І твоя черга настане, — Антоніна весело підхопила подругу під руку і повела вулицею.

На те Рая тільки вимовила тихо:

— Хоч би швидше...

*

Наступного дня на «Співочі посиденьки» прийшло троє дончанок, через тиждень ще п'ятеро. А на День незалежності в міському будинку культури всі виступили зі святковою програмою. Почергово співали популярні українські та російські пісні, а насамкінець авторські — на власні слова та мелодії. Містяни були у захваті. Врешті переселенки так здружилися з місцевими, що мало не щодня телефонували одна одній. А про інцидент під відділом освіти навіть не згадували.

10

Антоніна не знала, що й думати, — третій день від Святослава ні слуху, ні духу. Його мобільник не відкликався на її тривожні сигнали. Наростало хвилювання, і навіть острах. А раптом він потрапив у полон до орків? Або під обстріл? На війні чого лишень не трапляється. Намагалася приборкати переживання. «І чого б ото я бідкалась отак несамовито про чужого мужа? Може, він уже й забув про мене? Що нас пов'язує? Взаємні симпатії? Але цього замало. Хоча й без них на подальші стосунки годі й розраховувати. А те, що так

склалося, сама винна: закомизилася, мовляв, додому треба. А так хотілося відчутти його губи. Здається, він теж того бажав. Та не посмів. Його зрозуміти можна — за ним тінь дружини. Та Бог із ним. Зараз лише одного хочу — щоб у нього все було гаразд», — так розмірковувала, і що б не робила, пошепки себе переконувала: — Все буде добре! Обов'язково! Він живий, здоровий, успішний. Це головне. От зараз він надішле повідомлення про себе. У цю хвилину! І я заспокоюсь».

І справді під вечір, ніби відчувши її мольбу, смартфон лунко дзенькнув. Святослав писав: «Вибач за затримку, ластівочко. Так склалася обставина. Зараз я на передовій біля Маріуполя. Тут стільки композицій для нових полотен! Що не боєць, то герой. Як твої справи? Буду радий отримати від тебе вірші — вони надихають. Цілую та пригортаю».

— Нарешті! — вголос проспівала вона. Їй стало радісно, ніби отримала найдорогоцінніший скарб. «Нарешті! Він цілує та пригортає! Хоч на відстані — та як приємно!» Крутнулася своєю кімнатою, метнулася до маминої та з розгону палко чмокнула неньчину щоку.

— Що це з тобою? В лотерею велику суму виграла? — пожартувала Ольга Максимівна.

— Більше! — Антоніна щосили пригорнулася до неї.

— Що може бути більше? — спитала ненька. — Та пусти! Задушиш на radoцax. То що сталося?

— Він відіззався!

— Хто?

— Він! Святослав.

— А-а, зрозуміло, — Ольга Максимівна сказала таким тоном, ніби давним-давно знала чоловіка з таким іменем. Хоч жодного разу про нього не чула. Їй було приємно дивитись, як пурхає її донька. — Передавай вітання тому, як його, Святославу.

— Святославу, мамо. Передам. Хай знає, що його тут пам'ятають, чекають, шанують, — прошебетала Антоніна, подалася до своєї кімнати і швидко настрочила відповідь:

— Доброго вечора, мій журавлику! Яке то щастя — знати, що у тебе все благополучно, що ти сповнений великих задумів. Цілую і я тебе ніжно. Мама вітання передає. Але, прошу, будь пильним та обережним. А ще прошу — хоч коротенько розкажи, де ти, чим займаєшся, як облаштувався у фронтних умовах. Як мовиться, знатиму — спокійніше спатиму.

Вона відразу ж відправила повідомлення. Потім присіла на диван, і сумніви знову накинулись на неї: «Антоніно, ти пишеш йому не як симпатику, а як своєму мужу. Чи не забагато на себе береш? Раптом йому не сподобається таке освідчення? Ти ж навіть не знаєш, що на його устах — мед чи гірчиця. Зовсім голову втратила».

Та її душевний трепет обірвав сигнал смартфона. Святослав писав:

— З нетерпінням чекаю на твої вірші, мила ластівочко. Вони в тебе пахнуть ніжністю. Якщо ти не проти, я прочитаю їх бійцям. Вони тут, в окопах та бліндажах під виття мін та снарядів, зниділися за ласкавим словом. Це підтримає їх у битві за щастя своїх рідних, коханих, за кожного, хто живе далеко від фронту у мирі та добрі.

Антоніна кілька разів перечитала СМС-ку. Спочатку виник протест, мовляв, я для нього пишу, а він моїми почуттями збирається поділитися з іншими. Та за хвилину заспокоїлась: «Він мудрий чоловік. Мої душевні переживання зрозуміє правильно. А якщо ще й у захисників ці вірші піднімуть дух, то дай, Боже». І написала:

— Журавлику, я згодна. Та спочатку сам прочитай, а потім познайомиш своїх бойових побратимів. Тільки не вважай усе написане натяками.

— Яка ти молодчина! Мало тебе розцілувати! — відповів Святослав. — Чекаю на поезії твоєї душі.

Антоніна за кілька хвилин підбрала два вірші, дещо в них підправила. Відіслала один:

Я прошу у Неба любові,
Що навек поєднає з тобою.
І мені її стільки треба —
Щоб вона досягала неба!
Бо лише при високій любові
Уникаєш страждання і болю...
Я прошу у Неба кохання —
Щоби звечора і до рання,
І коли зійде ясне сонце —
Усміхнеться в наше віконце.
І добра прошу я у Неба,
Для усіх прошу — не для себе:
Поєднаймо в любові руки,
Щоби зникли розлуки муки.
Піднесімо любов до неба —
Нам очистити світ цей треба.

Перечитала про себе другий вірш — і сум'яття знову заповнили душу. Надто відверта вона у своїх висловлюваннях. Чи не надокучливо? «Антоніно, навчися стримувати свої бажання», — наказувала. І тут же заперечила сама собі: «Хай знає. Нині він повинен відчувати, що його чекають і... кохають». Кохають... Таке утаємничене зізнання її зовсім спантеличило. Так, Святослав їй подобався, відчувала до нього великі симпатії, якимось незвичним теплом наповнювалася душа при згадці про нього. Однак то ще не кохання, а лише раптова закоханість, як блискавка. А цим віршем вона стверджує, що безмірно любить його, більше того, переконує, що вона — його доля. «Оце так заявка! — дорікнула собі. — І як би ти, Антоніно, сприйняла подібні зізнання від малознайомого чоловіка? Посміялася б? Поспівчувала? Розсердилася? Відгукнулася? Хтозна. Але вірю, що Святослав і не посміється, і не розсердиться. От вірю — і все». Аби припинити душевні терзання, відправила і другий вірш з думкою: «Чому бути, того не оминати».

Неземна насолода — кожна мить спілкування з тобою.

Кожне слово твоє — то медовий потік.
І стосунки такі називаються здавна любов'ю.
О, які ж вони ніжні, і чисті, й легкі!
Бо ускладнює все тільки людська нещирість,
Неповага та его біль і смуток несе.
Нам же легко і світло любити судилось.
І тому щохвилини я дякую Долі за все!

І стала чекати на реакцію Святослава. У голові тенькало, у грудях бурхало. Аби відволіктись від надокучливих сумнівів, взяла книгу. Читала — і нічого не бачила. Такого з нею ще не траплялося. Напружено вслухалася, чи не бемкне смартфон. Нарешті апарат відізався. Антоніна кілька разів перечитала СМС-повідомлення. Святослав розповідав про своє облаштування на передовій. Його прийняли до складу прес-служби Об'єднаних Сил. Дали дозвіл на відвідування батальйонів, змальовувати все, окрім об'єктів, що не підлягають розголошенню, і не називати імена та прізвища бійців. На те вона й військова таємниця. Відправляти повідомлення друзям та родичам дозволялось лише у певних місцях подалі від лінії фронту. І ніяких даних про дислокацію підрозділів та військової техніки.

— Та мені про військові таємниці і не треба знати, журавлику. Мені важливо, як ти почувася, — відповіла Антоніна.

А в самої крутилось настирливе: «Чому ж він і слова не сказав про вірші? Не сподобались?» Святослав написав:

— Ластівочко, про мене не клопочись. Я тут під надійним захистом.

«І знову промовчав про вірші», — билася думка. Вона не переставала картати себе за відвертість та наївність: «Навіщо було відправляти отаке одкровення?»

— Я дуже рада, що в тебе все благополучно, — відписала. — Повертайся живий і здоровий. Вибач за відвертість: що в думках, те й на папері.

І тут ж отримала відповідь:

— Це ти мені пробач, ластівочко. Твої вірші — то бальзам для душі. Єдине, що мене стримує — ти вільна пташка, а я... Ти мені дуже подобаєшся. Дуже!!! Але з мого боку було б непорядно освідчуватись тобі. Я збентежений. Голова обертом. Мене мучить сумління. І що мені з усім цим робити?

Антоніна відчула, як душа заспокоювалась, сум'яття залишало груди. Стало весело. Замугикала пісню. «Я йому не байдужа,— співала думка.— Головне — вона подобається! Хоч це ще не любов, але вона починається саме з уподобань і розуміння».

— Не знаєш, що робити зі своїми почуттями? Просто любити!!! Ту, до якої душа тягнеться. Ту, заради якої ладен усім пожертвувати. Ту, з якою хотів би ділити радощі та печалі протягом усього життя,— відповіла вона.— Якби ти знав, як надихають мене твої слова!

І полетів наступний вірш:
Перша любов — юнацька —
Трепетна, платонічна.
Друга — продовження роду —
З радістю й боєм зради...
Третя — що йде у вічність
Звечора і до рання.
Зветься вона — кохання.
Ти запитав мене, що з цим робити?
Просто любити!

— У мене, журавлику, саме така, третя любов. І я щаслива, що можу так любити, як ніколи до цього,— додала насамкінець.

— Я радий, що наше спілкування тебе наснажує на творчість,— отримала відповідь.

— А тебе? — спитала.

— Якщо відверто, то після нашої зустрічі я з журавля перетворююсь на сокола, і хочеться шугати в високості, дивитись на світ ясними очима. Тільки постріли та вибухи цьому заважають.

— Соколику, доки гримить війна, не піднімайся надто високо. Не наражай себе на небезпеку. Побережись. У тебе важлива місія — зобразити визвольну битву українців супроти поневолювачів. Вірю, ти це зумієш. Хай кулі тебе минають!

— Звичайно, все буде якнайкраще. Якщо ти надсилатимеш мені такі душевні вірші.

— З радістю. Як приємно чути від тебе такі слова! Ти навіть не уявляєш, що вони для мене значать,— писала вона.

— Що саме?

— Вони по краплині відроджують мою душу, що довгий час скіла у якомусь закутку. Якби тебе не зустріла, то й не пізнала б радості тих почуттів.

— Не перебільшуй.

— Я правду кажу.

— І ти мені все дужче подобаєшся. Часто про тебе згадую, уявляю твої смарагди,— написав Святослав.

Від того зізнання у Антоніни на очі навернулись сльози. Від радості. Такі одкровення підносять у небеса. Людині достатньо кілька ласкавих слів — і виростають крила.

— Як приємно чути таке від тебе, журавлику з соколиною душею! А ти не просто мені подобаєшся, я, здається, закохалася... Вибач за відвертість.

— Я також. Як хочеться тебе пригорнути та обійняти!!! Прямо зараз!!!

— Дякую, моя душа злітає в небеса! — вигукнула Антоніна і відправила ці слова Святославу.

На тому їхнє листування припинилося. Святослав замовк. Може, обстріл почався? А, можливо, йому — і їй також — треба осмислити, прийняти серцем і розумом ті освідчення, що так раптово вирвалися?

І звідкілясь із підсвідомості виплескувалися слова, збиралися в рядки, і вже губи шепотіли:

Не можу без тебе, козаче.

В думках все надію лелію.

Хоч знаю: не скоро побачу —
Про зустріч все ж палко мрію.
Ну чим полонив ти квапливо
Незранене серце жіноче?
Чи, може, речей своїх плином,
Що ними ділився охоче?!
Ні, поглядом чистим, блакитним
Заглянув у самую душу...
І серце жіноче тендітне
Тобі я віддять нині мушу.

Вона вхопила аркуш паперу, ручку і нерівним скорописом накидала строфи. Кілька разів перечитала. А тоді давай собі докоряти: «Та ти, дівонько, зовсім з глузду з'їхала. У тебе вже онука росте. Йй треба віддавати свою душу. А ти в кохання бавишся. І з ким? Із одруженим чоловіком. Лозиною б тебе — щоб мізки на місце стали. Та нікому»...

Ніч була сповнена сумнівів. Вони, як тіні, липнули до всього — до стелі, шпалер, подушки, до пари голубів на картині Святослава, навіть до склеплених повік. Докори народжували нові рядки, що самі напливали з темені. Такого з нею не траплялося більше двох десятків років. І раптом прорвало. Почуття закоханості не лише відганяє сон, а й пробуджує бажання щось витворити... У напівтемряві вона черкала блокнот:

Скажи мені, скажи мені, мій милий,
Нащо кохання нам в такі літа?
Коли тепло дощі осінні змили
І на душі вже осінь золота?
Ми все слугуєм місії величній —
Планету рятувати, просвіщать...
Усе плануєм у манері звичній
Засуджувать когось або прощать...
Невже нас полонило те Вселенське,
Скороминуще, як щаслива мить?
Нам ніколи дослухатись до серця.
Чому воно нещадно так болить?

Визнання й слави розум наш бажає,
Ми світ рятуєм, робим помилки...
Душа ж моя освідчення чекає
Отого, що одразу й на віки!

Антоніна невимовно раділа з того, що, як мовиться, Муза повернулася до неї. І все завдяки Святославу. Точніше — її закоханості в нього. Вона зрозуміла — тепер її не спинити. Душа потребує самовираження. Цього вона хотіла завжди — ще зі студентських років. Тоді в неї теж проривалися якісь почуття до хлопців. Але були бліді, невиразні. Їх вона не виплескувала на люди, а утримувала в собі. А зараз розійшлася, осміліла. Тримати в собі такий вулкан — хіба це по-людськи? Як добре, що Святослав відізвався на її зізнання. Не так бурхливо, як їй хотілося б. Стримано, інтелігентно. Та все ж і це надихає, радістю наповнює груди...

Вона відчувала, що, якби він зараз з'явився, кинулася б йому на шию і зацілувала... На жаль, між ними сотні кілометрів. Вірші — це все, на що вона нині здатна. Вони їх поєднують навіть на такій великій відстані. А ще пісні, що вона щоднини співає для нього, уявляючи його очі та усмішку. І за це дякує Всевишньому.

Нові вірші вирішила поки що не відсилати. Все ще боялась, що Святослав осудить її за настирність. Хоч дуже хотілося, аби він більше дізнався про її душевні переживання, з яких і сама часом дивувалася. Адже двічі вже була одружена, двічі любила, щоразу по-своєму. Та ніколи не відчувала такого потужного вибуху почуттів, такої безмежної теплоти і ніжності в серці, таких польотів душі! Зізналася собі, що Доля послала їй першу справжню любов. І вперше вона покохала щиро і безоглядно. І їй захотілося створити свою поему про кохання...

Святослав, обіпершись спиною об глинистий виступ в окопі, олівцем малював уже немолодого бійця з посрібленими сивиною вусами. Той, чистячи автомат, розкладав деталі на целофановому пакеті і щось мугикав. Удавав, що не помічає художника, і лише зрідка позирав у його бік. Святослав подумав, що саме така композиція може символізувати оте саме перемир'я, про яке в Мінську уже шостий рік сторони домовляються і ніяк не можуть домовитися. Зрозуміло чому — москалі того не бажають. Їм хочеться тримати українських «братів» у постійній напрузі. Схоже, затягуванням війни хочуть підірвати економічну міць України і стабільність у ній, посіяти невдоволення серед населення. І це вдається. Адже під час недавніх виборів президента та парламенту тільки й балачок було, що про мир. Бо ж українцям давно ця війна в печінках. Та обранці нові прийшли, а мир так і не настав. Ворог обіцяв припинити обстріли, як і десятки разів до цього, та швидко забував, порушував тишу, особливо вночі, коли уповноважені ОБРЄ не контролюють ситуацію на фронті. Мир, зрозуміло, всім потрібний. І цей сюжет міг би стати символом припинення конфлікту на Донбасі.

Святослав усе розпитував бійця, як звати, хто він та звідки. Представився той під позивним «Скіф», народився й виріс у Сніжному, тепер окупованому орками. Це неподалік від того місця, де в липні чотирнадцятого найманцями був збитий малазійський «Боїнг». Сказав, що тепер воює за сина, який загинув у ворожому котлі під Дебальцевим. Хочє помститися ворогам. Дружина з донькою в селі під Харковом уже котрий рік перебиваються у сестри. Додому тепер дорога заказана — орки швидкі на розправу. Звісно, хочеться миру. До війни у нього був розкішний сад — він агроном-садівник. Вирощував навіть екзотичні для цих місць

культури — гранати, хурму, зізіфус. Та насунула орда зі сходу і все сплюндрувала, витолочила. У своїх поглядах його сім'я завжди відстоювала Україну на теренах України. Такі слова звучать якось дико, так не повинно бути в соборній державі. Але куди подітись від правди: протягом десятків років Донбас, як і Крим, русифікувався спочатку компартією на догоду Москві, згодом партією регіонів та всілякими бандитськими угрупованнями, що звикли спілкуватись на своєму жаргоні, далекому не тільки від української, а й російської мов. Протягом десятків років усе українське висміювалось, принижувалось, компрометувалось. Як, до речі, і сміхотворним «95 кварталом», і деякими телеканалами, що належать олігархам. А коли заварилась сепаратистська каша під виглядом захисту «русскоязычного населення», то почалися розправи за український прапор, українську книгу і навіть мову. І це називалось «Русским міром». А той «мір» фактично нагадував якийсь нацистський шабаш. Гопники взялися командувати на Донбасі. Звісно, з дозволу мокшанських кураторів. А чому назвався «Скіфом»? В тому немає нічого дивного — на землях, що нині називають Донбасом, з правіку жили його пращури, тільки тоді вони називалися не українцями, а скіфами, а точніше скітами, сколотами, косаками. І свято берегли свій край від усіляких загарбників. Ще й жартував: коли закінчиться оця триклята війна, виведе свій сорт яблуні, який назве «Скіф'янкою» і засадить ним свій земельний пай та пригощатиме земляків запашними плодами.

«Скіф» щиро ділився своїми думками. Святослав більше піддакував, не припиняючи роботи над графікою. І вже збирався показати малюнок бійцеві, та раптом пролунав хриплий голос командира взводу:

— Козаки, приготуватись до зустрічі диверсійно-розвідувальної групи орків! На їхній вогонь смалити вогнем!

— Так є ж наказ не відповідати на їхні постріли, — пролунала поряд чиясь засторога. — Так вирішили у Мінську.

— Я б хотів побачити того розумаку тут, під вогнем ворога. Чи він не відстрілювався б, якби на нього йшли в атаку? — докинув інший боєць, прилаштувавшись на краю окопу.

— Відставити балачки! Всім зайняти вогневі позиції! — вигукнув командир.

«Скіф» за лічені секунди зібрав автомат, одягнув каску, розташувався поряд зі Святославом, вийняв і поклав біля себе дві гранати на всяк випадок. Спитав у того мимохіть:

— Стріляти вмієш?

— Аякже. Служив в армії в батальйоні зв'язку. Ходили на стрільбища. І гранати метав, — відказав Святослав, вмощуючись поряд.

— Похвально. Якщо зі мною щось трапиться, скористайся моєю зброєю. Зможеш?

— В людей не доводилось стріляти, — трішки сконфузився Святослав.

— По той бік не люди, а вороги, підступні і безжальні, як скажені звірі. Вони тебе не пожаліють. Зрозумів? — «Скіф» пронизливо заглянув в очі художника. — А малюнок покажеш мені після бою. Хай нам Бог допомагає! Ми переможемо!

— Переможемо! Обов'язково! — твердо сказав Святослав, теж натягнув каску і став поруч зі «Скіфом».

— Над нашими позиціями ворожий безпілотник-корегувальник! — гучно пролунав голос взводного. — Снайпери — за роботу!

Святослав лише встигав спостерігати за діями бійців — робили все швидко, проте без зайвої метушні, чітко і зважено. Він хотів усе запам'ятати. Знав: кожна деталь знадобиться під час написання картини. Пролунало кілька пострілів — то снайпери намагалися якщо не збити, то відігнати безпілотник. Святослав не зводив погляду від того коршака в небі. Раптом той підступний «птах» кілька разів сіпнувся, задимів і перевертом полетів униз. В ту ж мить загупали ворожі гранатомети, поряд здибилась земля і засичали осколки.

На час обстрілу бійці шурхнули в бліндажі. Та, лиш стихла канонада, знову зайняли позиції — раптом найманцям захочеться увірватися в їхні окопи під прикриттям обстрілу. Хоч це мало ймовірно, та від них усякого слід чекати після переполою та наркотиків.

«Скіф» теж зайняв своє місце, біля нього — Святослав.

— Ворог за сотню метрів від наших позицій! Стріляти прицільно! — окопом прогримів голос командира.

«Скіф» висунувся над бруствером, намагаючись розгледіти ворога.

— Отримуй гостинця, бидлота! — і випустив у напрямку диверсантів дві автоматні черги.

У відповідь застрочили ворожі автомати. Проте все далі й далі. Схоже, орки відступали, відстрілюючись. «Скіф» так захопився, що на радіощах висунувся із окопу майже на півтулуба, продовжував прицільно стріляти і, зненацька зойкнувши, почав на животі зсуватися вниз. Святослав спочатку не зрозумів, що з ним, та все ж підхопив обважніле тіло. Зблідлий «Скіф» з усмішкою на устах тихо прошепотів:

— Настав і мій час. Відвоювався я, друже. Ти мій портрет якось передай родині. Хай знають, хто захищав їхній спокій.

— Добре, добре, не хвилюйся, — заспокоював Святослав і щосили крикнув у бік бліндажу: — Медсестра! Швидше! «Скіфа» поранено!

Відчував, як на його долоню, що підтримувала пораненого, сочилось щось тепле й липке.

— Потерпи, братику. Ще трішки. Все буде добре, — Святослав, як міг, словами підтримував бійця.

Та той уже не чув, в його блакитних очах відбилося і застигло синє передвечірнє небо.

Святославу не хотілося вірити, що «Скіфа», з яким щойно розмовляв і якого малював, не стало. Раптово. Неочікувано. І від того стало невимовно боляче. Тепер душа бійця залишила тіло. Зрозуміло, вона десь тут витає над окопом і, певно,

бачить усе, що відбувається навколо. І мабуть, уздріла того ворожого снайпера, що вцілив у шию бійця, та нічого не може вдіяти.

У грудях Святослава закипала ненависть, йому хотілося помститися за цього відважного воїна. І, як тільки медсестра нахилилася над бійцем, ухопив його автомат, висунувся на насип і натиснув на гашетку. Стріляв у бік ворога, аж допоки закінчилась обойма. Тільки тоді присів поряд зі «Скіфом» і очима запитав у медсестри, мовляв, як він. Та тільки розвела руками, що означало: медицина в даному випадку безсила. На її щоках бриніли сльозинки.

Проводжали «Скіфа» на Харківщину, де мешкала родина, у труні, оббитій червоною тканиною, у супроводі чотирьох молодих солдатів. Кожен боєць вважав за честь потиснути схрещені на грудях руки загиблого і торкнутися губами його чола. Коли відїжджав пікап, усі стали на коліна. Тільки й чулося:

— Прощай, побратиме. Ми відплатимо ворогові за твою загибель. Героям — слава!

Це дійство було настільки вражаючим, що Святослав для себе вирішив — обов'язково відтворить його на полотні.

— Спасибі тобі, мій «Скіфе», — прошепотіли його уста. — Як добре, що доля звела мене саме з тобою.

Таким було перше бойове «хрещення» Святослава. Ще довго з уяви не зникав образ «Скіфа». На задній план відступили думки про Карину, Антоніну, виставку його робіт. Тільки й вертілось у голові: яке скороминуще життя, якась випадковість здатна за мить його обірвати. Заради чого усі війни? Кому вони потрібні? Хто штовхає народи на братовбивчу бійню? Що то за «Русській мір», який несе загибель і смерть тисячам людей? То не «мір», а шизофренія на ґрунті людиноненависництва. Кому не вистачає території? І хто здатен забрати її в домовину? О люди! Скільки можна помилятися і творити дурниці у цьому світі, створеному для життя та любові?!

Святослав розумів усю абсурдність війни на сході України. Але що він міг вдіяти? Вплинути на вождів — чужих і своїх? Вони далеко і високо. І, схоже, їм начхати на простих людей, таких, як «Скіф» і тисячі інших, які ціною своїх життів і здоров'я намагаються утримати кордони правди та свободи. Правителі не «слуги» народу, а їхнє лихо. Вони без потреби кидають народи один на одного. І при цьому на їхніх обличчях усмішки — цинічні та безжальні. Вони живуть в ореолі власної богообраності і тим пишаться. Та найстрашніше, що їхні плани й наміри підживлює «населеніє», яке стає врешті-решт заручником тих «слуг», «гарматним м'ясом» і тут, на Донбасі, і в Сирії, і в Африці...

Святослав зловив себе на думці: те, що він малював раніше, дрібнота. Людей потрібно переконувати в необхідності боротися за мир та любов. Це основа їхнього існування. І він це пропагуватиме своїми полотнами. Пригадалися його голуби на картині, що подарував Антоніні. Її зачарування. То справді символи миру — голуби, які цілуються, і усміхнена жінка... І тут постав образ «Скіфа» з розібраним автоматом... От тільки не вистачає на тому малюнку голуба, що тріпоче крильцями у блакитній високості над змієподібною траншеєю — як душа героя. Обов'язково треба домалювати. Саме тут, на передовій, Святослав у всій повноті усвідомив сенс свого існування і своєї місії — виборювати мир та любов на землі. А як бути з ворогом? Знищувати, наче колорадів! До останнього! Інакше не буде ні миру, ні процвітання, ні щастя, ні любові!

І тільки вночі, лежачи в окопі на карематі під далеким серпневим мерехтінням зірок, він згадав про вірші Антоніни. Увімкнув смартфон не для зв'язку, а щоб знову почитати її віршовані одкровення. За рядками проглядалось її щире усміхнене обличчя з іскристими смарагдами під тонкими бровами. Її образ миготів між сузір'ями, і всесвіт здавався смарагдовим.

Через два дні повернувся військовою попуткою до прес-служби — неговіркий, задумливий, блідий. Розслабившись на стільці, слухав розповіді службовців про ситуацію на різних ділянках фронту. І або підтакував, або кивав головою. За півгодини тихо вийшов до суміжної кімнати, що слугувала для відпочинку, приліг на свій матрац, увімкнув смартфон — звідси можна було з'єднуватися через месенджер. Йому потрібне було спілкування з Антоніною. Здалося, що вона єдина, хто здатний його розрадити, підняти настрій.

Та мигнула думка, що спочатку варто було б поговорити з Кариною. Як-не-як, офіційна дружина. Але що він їй розповідатиме чи про що з нею бесідуватиме? Про бої українців із орками на Донбасі? Про загибель «Скіфа»? Він уявив, як кривитиметься у відразі її миле личко, а вуста невдоволенням шмагатимуть його душу. Може, вона радітиме з того, що найманці з її Московії знищили хорошу людину? Чого доброго, скаже, мовляв, так і треба тому «бендері». Адже вона якось обмовилась, що всі, хто захищає Україну, вороги росіян. І це при тому, що не Україна напала на Росію і загарбала Крим та окупувала частину Донбасу, а навпаки. На цій темі вони з Кариною не порозуміються. А її батечко, дізнавшись про його перебування у складі Об'єднаних Сил, прокляне. І тоді примирення між Святославом і Кариною не настане. Та чи їй потрібне воно? Одначе, там же його син Романчик...

При згадці про сина у грудях Святослава защеміло. Колаборанти спробують виліпити із нього манкурта. Це він зараз ще підліток. А підрасте, і його загребуть на службу до російського війська. І не виключено, що він стрілятиме в українців, можливо, і в нього, батька? Як нестерпно про таке думати! Одна надія — до його повноліття Крим повернеться до складу України. І Романові не доведеться дивитися на українців крізь перехрестя автомата. Варто було б поділитися з ним такими думками, але дід з бабою та Карина не дозволять їм поспілкуватися. А шовіністична

телепропаганда та школа вже зараз нав'язують йому нелюбов до України.

Святослав гірко зітхнув. Нащо йому таке покарання? За які гріхи? Якби раніше знав, що такі відносини складуться між Україною та Росією, не одружувався б із Кариною. Хоча б із огляду на майбутніх дітей... Одначе, він же її, росіянку, любив? Ще й як! Заради неї ладен був на все. Тільки не на зраду своєї Батьківщини. А їй, як і кремлівським політикам, саме цього хочеться — щоб українці погодились стати їхніми васалами, а ще краще — рабами. І він не буде її рабом. Нізащо! Як глибоко укорінилась неприязнь між колись нібито братніми народами — наче високий чортополох виріс на благодатній ниві. І хто його скосить чи виоре?

Ці роздуми — пекельна мука. Святослав уже вкотре давав собі слово не заглиблюватись у ті вселенські проблеми. Та забував і раз по раз копирсався в них. Опісля сердився на самого себе. Мовляв, насолоджуйся життям, люби людей, кохайся. Пригадалися слова Олександра Олеся із пісні «Сміються, плачуть солов'ї»: «Цілуй, цілуй, цілуй її»... Але кого цілувати? Карину, яка втекла від нього? Далеке минуле? Привидів?

І тут пригадалися вірші Антоніни, доброї, милої жіночки. Це від неї він почув ту пісню. Це вона його розраджує віршами, заспокоює, надихає на творчість. Не Карина, а вона, ще так мало знайома, але така близька і рідна! Святослав подав їй сигнал у месенджері:

— Ластівочко, як приємно перечитувати твої вірші тут, на передовій. Я за ними скучив.

Вона ж у першу чергу спитала в СМС-ці:

— У тебе все добре, журавлику? Як почувашся?

— Нормально. Якщо не зважати на постійні обстріли. Там, у цивільному житті, більшість українців навіть не уявляють, що доводиться витримувати бійцям отут, — відповів.

— Що саме?

— На відміну від мешканців міст та сіл, які дбають про достаток та накопичення всякої всячини, на війні найдужче цінуються дружба, любов і відданість.

— Згодна. Але й тут ці якості — основа життя. Зрозуміло, не для «вати», що дбає лише про себе та свій шлунок, а для порядних людей.

— Як же мені хочеться тебе зараз обійняти, пригорнути і забути усі негаразди. Не проходить і дня, щоб я не згадував про тебе.

Антоніна затрималась із відповіддю. Таке відверте зізнання її трохи спантеличило. Хоч і сподівалась колись його почути. Невже і в нього виникли такі ж почуття, що і в неї? Чи, може, йому потрібна лише психологічна розрядка серед тієї воєнної круговерті? Вона відправила свої два останні вірші — «Скажи мені, скажи мені, мій милий» та «Не можу без тебе, козаче» — і тут же пожалкувала: «Ну, яка ж я відверта у своїх почуттях! Хіба можна так із чоловіками?» Вирішила вибачитись.

Святослав ще й вірші не дочитав, а вже отримав її СМС-покаяння і взявся втішати:

— Як добре, що в тебе така молода душа! Дуже шкодую, що при зустрічі тебе не поцілував, не приголубив. Побоювався, що ти розсердишся і втечеш. Мені навіть на передвій в окопах сняться твої смарагди і рожеві квіточки устоньок.

— Справді? Яка ж я рада! Скільки про це перемріяла! Нарешті! Як добре, що у нас однакові бажання!

— З яким задоволенням я б цілував твої губи, шийку!

— А чому шийку?

— Бо з неї усе починається.

— Тоді уяви, що ти вже цілуєш мою шийку.

— Уявив! Так приємно! — сповіщав він і відчував, як у ньому прокидається мужчина. — І під долонями відчуваю твоє пружке тіло. Навіть на такій відстані.

— А я умліваю від твоїх доторків. У тебе такі ніжні руки... Але давай зупинимось. Прошу. Краще я тобі надішлю новий вірш. Ти згодний?

— Так, якщо він замінить мені твоє розпашіле тіло.

— Журавлику, ти своїми словами розбудив у мені вогонь.

— Це добре чи погано?

— Це чудово. Як радісно уявляти на собі твої руки. Але...

— Зрозумів. Не будемо поспішати. Одначе, я перестаю контролювати свої вчинки, коли згадую тебе. Вибач.

— Не вибачайся. Мені в радість наше спілкування. І таке відверте теж. Та боюся, що і я втрачу контроль над собою і наговорю зайвого.

— Гаразд. Чекаю на твої вірші. Коли їх читаю, то здається, що ти поряд. І ще сильніше закохуюсь у тебе.

— Твої слова мене окриляють. Тож лови!

І Антоніна відправила месенджером своє недавнє творіння, присвячене, як і попередні, йому, Святославу.

Я судилась тобі,
Ти судився мені.
Світять нам вдалині
Лиш кохання вогні.
Не страшні нам удвох
Ні роки, ні плітки...
Поєднав же нас Бог
На віки, на віки!
Поєднав, аби ми
Своє щастя знайшли,
І ще тут, між людьми
Раювати змогли!

— Ще надсилай, моя радість. Іще! — Святослав, здавалось, волав у СМС-ці.

Й Антоніна не забарилась відправити черговий вірш, народжений у ніч безсоння.

Я знов і знов повторюю Тобі,

Всевишній, чи зробив ти гоже?
 Тіла залишив кожне по собі,
 А душі поєднав. Навіщо, Боже?
 Уже ж ніби забулося давно
 Тепло і ласка, і слова жагучі...
 Навіщо ж допустив Ти, щоб воно
 все повторилось, як вогонь, пекуче?
 Душа моя в неспокої й журбі,
 І серце знов стискається від болю.
 Гармонія ж під силу лиш тобі,
 Коли ми поєднаємось з тобою.
 Чи ж то не гріх зазнати любові втіх? —
 Стрибнути у безодню з головою?
 Ти відповів мені: ЛЮБИТЬ — не гріх.
 Гріх повсякденно жити в нелюбові.

— Любити й справді не гріх! Кохати не гріх! Я кохаю тебе, зіронько моя вечірняя! — відповів Святослав.

— А я тебе, — відписала Антоніна. — Тож бережи себе для нас обох, соколику мій.

— Ти моя рятівниця і натхненниця. Добраніч, Тонечко! Хай твоя нічка буде спокійною, а сни веселкові! На їхній сторожі я з усім українським військом!

— Яка ж я вдячна тобі за розуміння! Так радісно від того, що ти в мене є. Хай твоя ніч теж буде зоряною, тихою, мирною. Перед моїми очима твої голубки, а ти, журавлику, — у моїм серці. Добраніч, мій коханий.

У відповідь Святослав надіслав з десятків знаків оклику. Таке оригінальне схвалення.

Антоніну переповнювало відчуття щастя. Якесь незбагненне сяйво у вигляді рожевої хмарки виривалося з грудей, промінилось, освітлюючи все в кімнаті. Душа співала. Серце витьохувало. Так ось яке воно — справжнє кохання! Та ще й омріяне — взаємне! Дякую тобі, Всевишній, за цей безцінний дарунок!

Антоніна довго не могла заснути. Кілька разів перечитала в месенджері Святославові та свої послання. Пройняли і знаки оклику. Сон кудись утік. Вона кілька разів провела долонями по своїх грудях та стегнах. Уявила, ніби то руки свого обранця. Відчула, як забурхала кров. Та за мить її млість щезла від докорів власного сумління. «Та ти ще дівчисько, — соромила себе. — Невже забула, скільки тобі років, бабусю? Приборкай свою хіть, притлум свої бажання... Але ж... протягом десятків років я мріяла саме про такі романтичні і щирі стосунки! Вони в мені накопичувались, наростали... І всі їх відкинути, як непотріб? А як тоді жити? Вдавати з себе добропорядну, статечну? Кому потрібна моя стриманість? Людям — можливо, та не мені. Я кохати хочу. І ладна про це сповістити усьому світові. Хоча ні, це має знати лише один — Святослав, мій жаданий журавлик».

Ці роздуми зовсім позбавили її навіть бажання заснути. Вона знову взялась за ручку та папір, уляглася на живіт — і побігли рядки. Тепер, після взаємного освідчення, її почуття стали розкутими, вільними. Вона писала про все, що народжувалося у глибині її ества, збуреного коханням...

Я маю достатньо і слави, і грошей,
 І поряд зі мною є друзі хороші.
 Лише той, єдиний, близький і далекий, —
 В суворім краю, де зимують лелеки...
 І мрії у мене, й фантазії досить —
 Оті, що людину до неба підносять.
 І віри достатньо, любові й надії,
 Щоб стали реальними всі мої мрії.
 Я сильна, хоробра, успішна, здорова,
 Веселим струмочком звучить моя мова,
 Достатньо у мене і ніжності й ласки,
 Аби оживити загублену казку...

Живу у добрі, у достатку й любові
Без зайвих проблем, без душевного болю.
Чого іще треба людині, здається?
КОХАНОГО прагне засмучене серце!
Того, що і в смутку, і в радості...
Для кого жадана і в старості!

І відразу ж надіслала Святославу. Заснула лише під ранок.
А прокинувшись, швиденько зателефонувала Раї.

— Що за гарячка у тебе розкочегарилась? — як завжди,
напівжартома спитала подруга. — Хотіла ще повалятись,
та хіба ж даси.

— Вибач, але у мене дуже невідкладна справа. Справді
вогненна, — перебила її Антоніна.

— Тоді розповідай швиденько! — наказала Рая, було чути,
як вона глибоко і трохи невдоволено позіхнула. — А тепер ва-
ляй про свою пожежу.

— Тож слухай мої вірші.

— Щойно спечені?

— Свіженькі. Півночі пекла. Так ти вже готова сприйма-
ти? Більше позіхати не будеш?

— Я суцільна уважність.

Антоніна один за одним прочитала п'ятірко віршів. Читала
схвильовано, під кінець аж задихалась. Нарешті замовкла,
ковтнула повітря і спитала:

— Ну, як?

Смартфон мовчав.

— Ти чуєш мене, Раїнько? Чому затихла?

Мовчанка. Антоніна навіть подумала, що зв'язок перервав-
ся. Аж раптом пролунав потеплілий Раїн голос:

— Та ти, бабусенько, даєш! Я розумію, що можна закоха-
тися, однак не до такої ж міри. Ти ж уся — згусток кохання.

— Це добре? Чи погано? — спитала Антоніна.

— Дивне запитання, — Рая розтягувала слова по скла-
дах. — І я так хочу. Чуєш? Хочу! — майже волала Рая. — Хочу

твої вірші покласти на музику. Бажаю присусідитись до твого
кохання. У мені вже забриніли ноти. Я теж хочу таке відчу-
ти — «Коли я думаю про тебе, веселка в небі виграє». — І на-
казала: — Так що цей вірш повинен бути перед моїми очима.
Зрозуміло?

— Сьогодні?

— Ти ще й питаєш? Негайно! А потім ще й заспіваєш!
І відправиш своєму обранцю. Хай знає, яке щастя йому зу-
стрілося на життєвій дорозі!

— Я вдячна тобі, подруженько. До зустрічі!

...У кімнаті, де стояли старовинне фортепіано і новенький
синтезатор, Рая смакувала запашну каву за круглим столом
і вивчаюче розглядала подругу.

— Ти так дивишся на мене, ніби вперше бачиш, — не ви-
тримала її погляду Антоніна.

— Вгадала. Вперше бачу сорокап'ятирічну бабоньку, яка
втратила голову через любов.

— Ти мене засуджуєш?

— Я не люблю залазити в чужі городи. То твоя особиста
справа. Тільки ти, напевне, до такої міри втратила пам'ять,
що забула одну важливу річ.

— Яку? — стривожилась Антоніна.

— А таку — твій журавлик окільцьований.

— Тобто? — не зрозуміла Антоніна.

— Забула, що він одружений? — Рая проникливо вдивля-
лася в обличчя подруги.

— Геть вилетіло з голови, — відповіла і відчула, як щоки
зашарілись.

— Я й бачу — зовсім занедужала на кохання, — дорікну-
ла Рая.

— І що порадиш?

Рая зітхнула, засовалась на стільці, чомусь повторила
тричі:

— Кохай, доки кохається.

Жінки у роздумах надовго замовкли, смакуючи каву. Кожна думала про своє. Проте відчувалось — про одне й те ж, про свою долю. Врешті Антоніна порушила тишу:

— Дякую, що нагадала, подруженько. Я пам'ятаю.

— Ти про що? — спитала Рая: — Про дружину твого художника? Знаєш, я б на твоєму місці була дещо обачнішою. Раптом його краля дізнається про твою любов?

— І що?

— Як то що? Візьме та повисмикує волосся на твоїй милій голівці. Я б так зробила.

— Яка ти жорстока.

— А ти засліплена. Втім, як знаєш, кохання вимагає жертв. Це я так тобі кажу з профілактичною метою. А зараз давай твій вірш. Бо тільки перший куплет і запам'ятала. І вже мелодію сотворила. Тож слухай, — Рая зняла вишиту накидку із синтезатора, поклала перед собою аркуш із віршем, зручніше вмостилась на стільці, і за мить ударила по клавішах.

І полилася музика, почувся тихий Раїн голос. А вже другий куплет наспівувала й Антоніна. Ще тричі повторили разом. Після того Рая наказала:

— Давай твій смартфон. Зараз я гратиму, ти співатимеш, а він записуватиме. Тільки старайся. Пам'ятай, твій голос лунатиме для милого. Потім надішлеш йому пісню. Хай відчує, як твоя душа витьохкує.

— А може, не варто? Раптом зіб'юсь.

— Не каверзуй. Уяви поряд свого Святослава — і все вийде якнайкраще. Поїхали!

Антоніна прослухала перше виконання. Зрозуміла свою помилку — від хвилювання голос подекуди зривався, дерев'янів. Вона попросила Раю ще раз програти і записати. Уявила очі Святослава, що випромінювали ніжну голубизну, його віртуальні дотики до її шийки — і потепліло у грудях. Сама дивувалась, як голос наливався ніжністю.

Їй здалося, що вона з якоїсь вершини летить у його обійми. Рая після останнього акорду зааплодувала, вигукнувши:

— Так може співати лише закохана жінка! Впевнена — твій художник буде в захваті. Порадуй його своїм голосочком.

Антоніна стенула плечима, все ще сумніваючись. Рая тоном начальниці наказала:

— Ти мені тут коники не викидай! Пам'ятай, що ти бойова подруга. Як би я хотіла побути на твоєму місці! Так хочеться закохатися. Ух! Аж забиває дух!

— І твій час настане, подруго.

— Безумовно. Я ще дівонька ого-го! — Рая спинила на подрузі утаємничений погляд. Схоже, хотіла про щось запитати і не наважувалась.

Антоніна помітила ту збентеженість і спитала:

— Про що замріялась, подруженько?

— Слухай, а ти поцікався у свого художника — може, там у нього побратим завівся.

— То й що?

— У такого чоловіка, як Святослав, другом може бути лише хороша людина. Я не проти познайомитись.

— Так прямо й сказати про твоє бажання?

— Та що ти?! Просто натякни, що музику до твоєї пісні створила така-то... Добропорядний чоловік відгукнеться.

— А скільки тобі років — говорити?

— Звичайно. І те, що я вже бабусенька, і що в мене чудова двійня онуків.

— І не боїшся, що така інформація відвадить чоловіка?

— Відвадить того, кому я байдужа. А добра людина сприйме належно.

— Гарзд, за нагоди запитаю. Тільки не підганяй мене. Я теж хочу, аби ти була щаслива.

— Це відповідь справжньої подруги. Ти от що, Тоню, підбери ще кілька віршів, які я могла б покласти на

музику,— запропонувала Рая.— Хай мужики знають про нашу нерозтрачену ніжність.

Антоніна лише кивнула на знак згоди.

*

Увечері Святослав відізвався по месенджеру, сповіщав, що зранку збирається у прикордонну станицю — там зірваний міст, і це погано впливає на налагодження нормальних стосунків між мешканцями по обидва береги річки. Війна роз'єднала їх, зробила заручниками, а декого й ворогами. Святослав сказав, що має намір підготувати цикл малюнків про тих людей.

Антоніну таке повідомлення стривожило. Адже там зовсім недавно гриміла бійня. Хоч в останні місяці у Мінську домовились, що обидві сторони відведуть свої війська, розмінують навколишні підходи до мосту, зруйнують укріплення. Збираються нібито відновити перехід. Та все ж віри, що там запанує спокій, немає. Вона боялась, що Святослав у пошуках бажаного фону може втрапити в якусь халепу. Он скільки людей підірвалося на мінах у Донбасі.

Проте силком відганяла ці настрої і безперестанно повторювала про себе, що з її милим усе буде гаразд. Вона впевнена, що гарні думки випромінюють позитивну енергію, відтісняють будь-який негатив, таким чином оберігають від напасті і навіть небезпеки. А щоб і Святослава не полишав позитивний стан, вирішила відіслати щойно записану пісню. Мовляв, прослухає — і всотає в себе її оптимізм та кохання, легше долатиме труднощі. Адже правильно кажуть: пісня зближує серця. Як же хочеться відчутти биття його серденька на своїх грудях!

Ці міркування буквально змусили її негайно відправити свою пісню з музичним супроводом Раї. Всього пару доторків

до екрану смартфона — і полетіла її душенька через степи та долини у супроводі мелодії — «Коли я думаю про тебе». Через якихось півгодини, що видалися їй вічністю, дзенькнув сигнал від Святослава:

— Ластівочко, я в захваті від твоєї пісні! Як радісно мріється і малюється під твій спів — такий ніжний, щирий, чаруючий. До речі, якби ти знала, як повеселіли хлопці, яким я прокрутив твою пісню! Таке враження, буцімто вони побували біля своїх коханих. По їхніх очах бачив, що з усіх сил боронитимуть своє право на любов. Дякую за таку підтримку, зіронько. Знаєш, і я коли думаю про тебе,— веселка в небі виграє!

Антоніна десяток разів перечитала те СМС-повідомлення. Відчула, її єство, ніби величезна амфора, наповнюється світлими бурхливими почуттями до Святослава. Вона розцілювала його голубів на картині. Розсміялась над цим поривом, ще й обізвала себе дівчиськом. І зразу ж відповіла СМС-кою:

— Журавлику, так і передай оборонцям: у тій пісні сподіванки та мрії не тільки мої, а й їхніх обраниць. А тебе я ніжно цілую і міцно пригортаю до твого серденька. Кохаю тебе!

— А я тебе.

— Що ти мене? — Антоніна вдала, що не зрозуміла його натяку. Їй хотілось почути від нього таке ж зізнання. Ще й ще! Багато разів!

— Я тебе кохаю, моя чарівнице! Цілую твої устонька. І шийку,— відповів Святослав.— Дуже радий, що твої таланти проснулися і заспівали над нашими степами! Добраніч! Спокійної нічки та веселкових снів! Я з бійцями на чатах твого благополуччя!

— Дякую, мій соколику! Хай лише ясні зорі та місяць осявають небо над вами!

13

Вранці Святослав іще декілька разів перечитав вечірні одкровення. Піймав себе на думці, що вперше в житті він освідчився жінці словом КОХАЮ. Раніше і гадки не мав, що любов і кохання — то не одно... У цьому слові він передав набагато глибші свої почуття. Схожі відчував тільки в юності, коли вперше трепетно вимовив ЛЮБЛЮ. Це додало йому незвичної піднесеності, впевненості в собі та сили. Відчув себе окрилений, здатним гори зрушити!..

У станиці Святослав затримався на кілька днів. Побував біля зруйнованого мосту через річку, зірваного ще на початку війни. Столяри змайстрували широкі дерев'яні східці, щоб мешканці могли переміщатися з одного берега вузької річки на протилежний. Багато незручностей доводиться їм терпіти. Особливо літнім людям. З горем пополам перекутиляють на український берег, наповнять великі клітчасті сумки провізією і чимчикують назад до своїх домівок на свою чужину. То вниз, то вгору. Багатьом не під силу такі «мандри». Вони наймають так званих носіїв із місцевих парубків, ті за встановлену таксу хвацько носяться туди й назад. І це вважається чи не найкращим заробітком у селищі.

Святослав наслухався чимало оповідей і про поневір'я мешканців, і про нахабство деяких носіїв. Йому хотілося спіймати характерний образ і тих «мандрівників» із сумками, і молодиків. Він подовгу затримувався на переході, накидаючи ескізи. Один дідусь у розлогому брилі, що захищав його від спеки, спинився біля нього, поставив сумку на «кравчучці» біля ніг і шепнув:

- Ризикуєш, парубче.
- Не зрозумів — чому? — здивувався Святослав.
- Як отримаєш кулю в лоба, зрозумієш, та пізно буде.

— Від кого?
— А з тієї фортеці, — кивнув у бік бетонної споруди на ворожому березі.

— Так орки нібито відвели звідти своїх бійців.
— Повір, я краще знаю, відвели чи ні. Бо доводиться мотатися туди-сюди цією кладкою — хай їй абищо.

— Але ж за мінськими угодами там не повинно бути військових. Україна ж відвела. І тут міст збираються відновити, — заперечив Святослав.

— Боюсь, що те відведення колись українцям боком вилізе. Ти ж бачиш, що найманці не знищили тут свої укріплення, — намагався розтлумачити дід.

— Бачу. А чому?
— Бо готуються до атаки на український берег.
— Та то вам здається. В Мінську ж домовились...

— Хотів би помилитись. Хто тим перемовинам вірить? То локшина на наші вуха. А тобі раджу забиратися звідси, доки голова ціла. Не ризикуй. Краще допоможи мені на наш берег торбу підняти.

— І що в ній? Не боєприпаси часом? — пожартував Святослав, трохи піднявши важку ношу.

— Оце носив своєму братові та племінникам гостинці — ковбаси, сири, макарони, крупи. Так вони мене навантажили городиною — завдяки їй тільки й виживають. Тож прошу — допоможи. І себе убезпечиш від дурної кулі.

Святослав узяв торбу і ступив до східців, дід, притримуючи бриля, аби вітерець не здув у річку, почалапав за ним. В ту ж мить над головами свиснула куля і з хрустом улетіла в прибережний чагарник.

Святослав зблід, уявивши, як та куля могла прошити його. Озирнувся на діда і тихо мовив:

- Дякую. Ви були праві. Тут кулі шукають здобич.
- Так орки залякують надто відчайдушних. Не озирайся. Зробимо вигляд, що не помітили. Бо за нами нишком

спостерігають з того боку,— дідусь взявся за лямку з іншого боку торби.

Через кілька хвилини вони східцями піднялися на підконтрольний берег. На прощання дід зняв бриля, вклонився і майже проспівав:

— Щоб тебе, синку, шаблі не брали і кулі минали. Залишайся здоровим! І щоб дожив до того часу, коли Донбас прожене всю нечисть і возз'єднається з усією Україною.

— Дякую. Так і буде,— Святослав потиснув ще міцну жилу руку діда.

Той спроквола покотив свою стареньку «кравчучку», оминаючи вирви на роздубаному асфальті. Святослав ступив обіч дороги, присів під кроною понівеченого осколками волоського горіха, витягнув аркуш паперу з сумки і за кілька хвилин, допоки не розвіявся дідів образ, накидав його портрет на тлі зруйнованого мосту. Дійшовши до центра селища, помітив чималий гурт людей. Що за видовисько? Наблизився. Посеред майданчика точилася суперечка між селищним головою Миколою, з яким Святослав познайомився у день приїзду, і приземистим чоловічком з кошлатими бровами та вертлявою жіночкою з пофарбованим волоссям лисячого кольору. Цю словесну перепалку на портативну телекамеру знімало утле дівчисько у подертих на колінах джинсах.

Селищний голова спокійно, але вимогливо повторював:

— Прошу залишити територію селища. Ви вторглися на землі нашої громади. Вам тут робити нічого. Ви тут небажані гості.

Чоловічок стояв, як укопаний, сердито блискав на Миколу чорними очима, водив вказівним пальцем навколо і хрипло доводив:

— Ми на своїй землі — данецької. Это ви здесь нежеланние гости. Ви окупанти. И если не уберьотесь по добру-по здорovu, ми вас с треском вигоним отсюда!

— Прошу забиратися геть із нашої землі! — твердив Микола, на його щоках ходуном ходили жовна.

— Это ти, бандеровец, убірайся! — підступила майже впридул нафарбована краля, стискуючи кулаки, здавалася, вона ладна ухопити селищного голову за грудки.

— І ви, мадам, повинні піти туди, звідки прийшли! — Микола різко кивнув головою у бік річки.

— Как би не так! Люді добре, ви посмотрите, какакая наглость! Этот недоносок хочет вигнать нас із землі, где жили наши предки!

— Ваші предки жили за Уралом,— стримано сказав Микола, розуміючи, що цій дамі потрібен скандал.

— Какакая разница! Мой адрес — Советській Союз! А тут ми построім «Новоросію»! Правильно я гаварю, люди дорогие? — звернулася вона до натовпу.

— З різних боків залунали приглушені поодинокі вигуки прибічників тієї навіяної ідеї:

— Совершенно верно!

— Вот відіте, народ протів майданутой власті, он желает жить в свободной «Новоросії»! — рудоволоса підбадьорююче, як на сцені, посмикувала догори руками — щоб завести натовп і показати масову підтримку тієї затії.

— Очень правильно! Народ Донбаса заждался прихода Росії на еті землі! — крикнув хтось із переднього ряду.

Святославу видався той голос знайомим. Він глянув у бік глашатая і неабияк здивувався: обіч непрошених гостей стояв той же молодик, з яким доля звела у вагоні і карикатурний портрет якого з вухами віслюка він намалював. У тих же потертих кросівках, замацаний бейсболці, проте без костура, він теж заклично вимахував руками. Впевнено ступив у коло і заволав:

— Доблестние жителі станіци, знайте, асвободітелі по ту сторону речкі ждут вашего согласия! Если вы севодня на етом вече подтвердіте, што готови войті в состав «Луганской

народной республіці», оні не заставят себя долго ждаты і пришлют свой ополченіє! Так што рэшайце! Судьба вашого края в ваших руках!

— Какой сознательный молодой человек! — вигукнув приземистий чоловічок, підсмикнувши на лоба кошлаті брови. — Молодежь, присоединяйся! Бері власть в свої руки! Дайош рускій язык на Донбасе! С Расіей навекі!

— Кто за это предложение, прошу поднять руки! — завищала рудоволоса і викинула вгору обидві долоні.

Гурт мовчки спостерігав за цим спектаклем. Бо ж яке то віче — три десятки людей? Тільки молодик високо підняв обидві руки. Святослав розумів, що настала критична хвилина. Треба було виручати Миколу. Він проштовхався поближче до «Віслюка» і вигукнув:

— Шановні українці, вас намагаються розвести, як лохів. З цими варягами-врагами все зрозуміло — вони для того й прибули в станицю. Таке завдання їм поставила Москва!

— Нет, не Москва! Ми самі рещілі помочь нашим українським братьям здесь на окупированной Украиной территории! Клянусь! Вот вам крест! Это наше решение! С нами бог! — приземистий чоловічок навіть перехрестився перед публікою, не повівши й бровою.

Святослав помітив розгубленість селищного голови. Схоже, той не потрапляв під такий щільний агітаційний пресинг і лише роззирався довкола, намагаючись зловити погляди земляків. Святослав ступив ще два кроки вперед і спокійно запропонував:

— А давайте запитаємо цих господ: звідки вони прибули на Донбас?

— Што за дурацкій вопрос! Я же на понятном языке сказала: «Наш адрес — Советский Союз!» — закричала мадам. — Все ми родом оттудова!

— Зрозуміло. Та все ж просимо уточнити — з яких країв? З тієї ж Москви, з Сибіру чи Далекого Сходу?

— Да какая разница! Што ти прицепился, хахол?! — зривалась на крик розлючена дама. — Братья і сестри, не отдадим Донбас на поруганіє бендеровцам! В шею гоніте етих врагов Росії!

Натовп стояв непорушно. Проте Святослав відчував — напруга наростала. І на чиєму вона боці — хтозна. Тут він помітив, як «Віслюк» вихопив із кишені штанив мотузку, на ходу крикнувши:

— Чево смотрите — вяжите ево!

Молодик з мотузкою підступав до Святослава. Але той увернувся від петлі, ухопив правицю нападника, заломив і закрутив мотузкою. Той заверещав:

— Спасіте! Убівають! Чево стоіте, братья?! Росія с нами!

Від гурту відділилась дорідна жіночка, наблизилась до Святослава, сказала:

— А дай-но мені ту упряж, — і вхопила край мотузка. А тоді люб'язно звернулась до молодика: — Ходімо, братику мій неаглядний. Росія чекає тебе отам, за переходом! Вештається тут усяка наркомашня! Но-о-о, братику! — і потягнула у бік річки.

Молодик матюкнувся, силкувався вирватись, тіпаючи мотузку. До нього збоку підскочило ще двоє чоловіків, обв'язали мотузкою й лівицю. Сивочолий наказав:

— Сіпнешся, візьмемо в полон і передамо СБУ. І не здумай брикатися. Прохорівно, веди цього сепаратиста на нейтральну зону. Тут від нього смердить.

І під улюлюкання та сміх натовпу жінка повела молодика у супроводі двох чоловіків. Той все ж круто розвернувся і гукнув щосили:

— Ми ещю встретімся, художник! Ми тебе руки поотриваем! Только попадись мне!

Прохорівна натягнула мотузку:

— Ходімо, лошарику, в твою лугандонію.

Непрошені гості — приземистий чоловічок і горласта дама — позадкували, побоюючись розправи, та поміж вирвами на асфальті поспішили слідом до кладки.

Святослав задивився на ту кумедну картину втікачів у супроводі місцевих мешканців — цікава може вийти композиція. До нього підійшов селищний голова Микола, міцно потиснув руку:

— Дякую за підтримку. Йй-бо, не чекав такого нахабства від орків. Як тільки наші батальйони відійшли, вони осмілилися. У них, бачте, претензії на нашу землю.

— Так ви що, залишилися один на один із загарбниками? — спитав Святослав. — Дивно. І де гарантії, що сюди не ввірвуться терористичні групи та не почнуть безчинствувати? Адже та «делегатія» прибула не просто так, а з розвідувальною метою.

— Я теж так думаю. Бачу, щось не так у тих мінських домовленостях. Якщо і далі так піде, ми можемо стати заручниками орків, — зітхнув Микола. — І поліцейські та есбеушники кудись поділися. А можна ж було затримати тих «гостей».

— Це справді серйозна промашка наших служб, — погодився Святослав.

— Можна було б своїми силами їх затримати, — сумовито розмірковував Микола. — Але це небезпечно. Вороги мстиві. І селище стало б полем протистояння. Такого я не міг допустити. Не варто ризикувати людьми.

— Ти в даній ситуації вчинив мудро, — Святослав поплескав Миколу по плечу.

— А знаєш що, давай зачекаємо, доки люди розійдуться та й підемо до мене в гості, обмізкуємо цю ситуацію, — запропонував Микола. — І дружина буде рада поспілкуватися зі справжнім українцем. Бо тут, відверто кажучи, чимало непевних людей з українськими прізвищами та з москальськими поглядами. А вона в мене зі Львівщини — там люд значно патріотичніший. Навчалися ми з нею на одному курсі в київському «політесі», після закінчення побралися.

— Отак і живете з оглядкою? Тоді навіщо ти згодився на таку посаду? — спитав Святослав.

— Люди мене тут з діда-прадіда знають, довіряють. І якби я не погодився, могли б обрати бозна-кого.

— Наприклад?

— Скажімо, якогось шанувальника «Руского міра» чи відвертого сепаратиста. Хіба мало у нашім краї ще й зараз таких «вожаків»? І колотилась би станиця у політичних ігрищах та розбої. А я хочу добра рідному краю та його людям. Отакто. То гайда? Люди вже розійшлися у своїх справах, — Микола торкнув Святослава за лікоть.

— Ти ж тут господар. А господаря треба слухатись, — усміхнувся Святослав.

Вони попростували через площу у провулок. Обабіч деінде стояли понівечені будівлі з отворами від вікон, забиті навхрест неструганими обалопами, у дворах, зарослих бур'янами. Щоправда, деякі хати відремонтовані на скору руку. «Отакі вони — сліди «Руского міра», — подумав Святослав.

— Господарі цих будинків після обстрілів утекли кудись. Одні — в інші області України, дехто — на Московщину. Таких осиротілих хат чимало. Що з ними робити — хтозна. У селищної ради на їх ремонт немає коштів. Та й чи є сенс відновлювати?

— То виходить, «Рускій мір» воює не лише проти українців, а й проти «рускоязичних»? — спитав Святослав, обережно крокуючи пощербленим асфальтом із залишками битой цегли та щебню.

— «Рускоязичні» — то прикриття для вторгнення в Україну. Вони не потрібні мордору, — озирнувся Микола. — У Росії, найбагатшій на ресурси країні, майже двадцять мільйонів за межею бідності. І це московська статистика. Про що це говорить?

— Що росіян безжально грабують, а прикривають це безкінечними війнами. В даному випадку бійнею на Донбасі. Звичайнісінький лохотрон, — відповів Святослав.

— Отож-бо, — спинився Микола біля металевої хвіртки. — Отут ми й мешкаємо з дружиною.

— А діти?

— Навчаються в Києві. Син — в політехнічному, донька — на філфаці в університеті імені Тараса Шевченка.

— Приїжджають?

— Де там? Не хочуть. Мовляв, що тут робити серед розвалля. Навпаки — нас кличуть зі станиці до столиці, — важко зітхнув голова. Видно, ця тема для нього надто дошкульна. Він відімкнув хвіртку. Біля його ніг, виляючи хвостом, довірливо терся невеличкий рябий песик. — Прошу до нашого обійстя.

На порозі їх зустріла бліденька господиня. Микола представив її Насткою. Вона швидко обвела гостя великими карими очима, здивовано глянула на чоловіка, мовляв, хто це. Микола поспішив відповісти:

— Це наш друг. Допомагав мені утримати оборону на площі.

— То як там було? — спитала схвильовано.

— Та все гаразд. Люди мене підтримали, — скоромовкою відказав Микола. — Ти, будь ласка, накрий на стіл. Будемо стреси виганяти.

— От і добре. А то я увесь цей час як на голках, — схоже, все ще не могла заспокоїтись Настка.

— Яка ж ти в мене копітка, — Микола пригорнув дружину за плечі, поцілував у щічку.

Повеселіла Настка сказала, що в неї все готовеньке для трапези, запропонувала скоріше мити руки і проходити на кухню. Як годиться, кілька разів пригублювались до чарчин. Смакували українським борщем та смаженою картоплею з м'ясцем. Святослав прихвалював страви та Настині кулінарні здібності. А вона рум'яніла від похвал чоловіків. Проте від горілки відмовлялась. Все припрошувала пригоститись усім, що Бог послав. А, вертячись на кухні, ні-ні та й торкалась мимохіть то плечей, то рук свого милого.

Святослав, спостерігаючи цю сімейну ідилію, подумав: «З яким задоволенням він отак пригорнув би... Кого? Карину?»

А воно їй треба? Ні. Антоніну! І ластівочка була б рада отак пригорнутися». При згадці про Антоніну у грудях ворухнулося щось тепле і ніжне.

За обідом Микола зі Святославом обговорили безліч проблем.

— Наша станиця може стати початком великого перемир'я на Донбасі, — сказав Микола. — Розвели війська — і наче затихло. Отак би по всьому фронту. Та чи надовго — ось питаннячко?

— Але ж декому страшенно не хочеться миру, — заперечив Святослав.

— Ти про яку сторону: українську чи російську? — настоювався Микола.

— Звісно, кремлівську.

— Згоден, та не зовсім, — сказав Микола.

— Чому? Адже якби цар всієї Московії захотів спинити бійню, вона припинилася б у той же день. Хіба ні? — додив Святослав.

— Воно так, але й в Україні чимало таких, кому війна — мати рідна, — не здавався Микола.

— Що ти маєш на увазі?

— Торгівлю на крові, — в голосі Миколи забринів метал. — Що лишень не поставляють українські бізнесмени в ОРДЛО. І все контрабандними шляхами, без сплати податків. А з Донбасу везуть вугілля, для якого придумали такий собі таємничий Роттердам-плюс. Все це з відома високих чинів в уряді та спецслужб. І думають, що про це не відають на Заході. Там усе знають! Усе! Гадаєш, чому там охололи останнім часом до України? Саме через те, що наші вожаки потурають тій торгівлі. Ми хочемо, щоб нас захищали від агресії сусіда, а самі... Навіть в умовах війни корупція буйно розвивається, як... як амброзія на наших ланах. Олігархи і до війни наживалися на Донбасі і зараз. Дикість! І завваж — жодного контрабандиста, жодного бізнесмена

не притягнули до відповідальності. Ніхто з бонзів не сів на лаву підсудних. І це під час війни! То чиї інтереси захищають наші бійці отут, на лінії вогню? Заради кого гинуть?

— Заради незалежності України, — твердо мовив Святослав.

— Так нам кажуть. То все слова. На ділі ми захищаємо чорний бізнес олігархів та чиновництва. Вони багатіють та примножують свої капітали. Народ з усіх сил пнеться забезпечити своїх захисників усім необхідним. А наші так звані бізнесмени та можновладці тим часом відправляють мільйони в офшорні банки, купують за кордоном маєтки, яхти, навчають там дітей, лікуються, відпочивають. На митниці держава втрачає десятки мільярдів. Деревину з наших лісів вивозять масово. А скільки бурштину підпільно відправляється за кордон! Що від того мають прості люди? Дулю з маком. І про цей дерибан не знає президент, прем'єр, СБУ, прокуратура, поліція? Не вірю! Все це робиться з їхнього відома і під їхнім прикриттям. Тому й кажу, що продовження війни вигідно не тільки москалям, а й нашим держимордам.

Святослав слухав довгу Миколину тираду і в душі погоджувався: надто багато незрозумілих і сумнівних речей у цій війні. Він лише мовчки похитував головою на знак згоди, але підтримувати не хотілось. Бо ж відправився він на цю війну не заради купки крадіїв та злодіїв при владі, а заради того, щоб Україна нарешті, більш ніж через триста літ, вирвалась із московського ярма, а українці стали вільними, незалежними і могли самостійно розбудовувати свою державу, розвивати свою мову, культуру, писати власну історію, а не під диктовку «старшого брата». Святослав хотів було все це висловити зараз, проте голос подала Настка:

— Пане Святославе, все це чудово розуміє мій Миколка. Про це ми не раз бесідували. Просто зараз йому захотілося поділитися своїми сумнівами. Так би мовити, відвести душу. Бо тут, у станиці, він далеко не з кожним може поділитися наболілим. Тож пробачте йому різкість в оцінках, — і лагідно

обійняла чоловіка за шию. — Він у мене добрий, мудрий, чесний — найкращий у світі. І відданий Україні, як мало хто. Скільки він ризикував своїм життям, відстоюючи тут все українське. Як я переживала, коли він відправлявся на якісь непевні зустрічі чи перемовини.

Микола ніжно і з вдячністю потерся щокою об її зап'ясток. Святослав тільки додав:

— Я й не сумніваюсь у твоїй добропорядності, пане Миколо.

І подумав, що колись він намалює цю парочку: як чоловік прикриває дружину своєю спиною. І не тут, за столом, а на площі. Так і має бути на війні. Так би й він хотів захищати свою кохану... Антоніну? Точно!

Продовжив малювати в уяві: «От би мені таку дбайливу та люб'язну дружину. Карина не вміє створити подібну невимушену та спокійну обстановку в домі. Антоніна ж... Впевнений, у неї вийшло б іще краще. Треба буде увечері поесемескатися з нею. Скучив за її віршами та душевними одкровеннями».

Так і засиділись до вечора.

— І який у тебе далі маршрут? — спитав Микола.

— До Щастя — також багатостраждального міста, — відповів Святослав.

— Ми теж щохвилини мріємо про щастя, ідемо до щастя, тільки воно десь забарилося, оминає наш край манівцями. Так само і в тому ж Щасті, — гірко усміхнулась Настка.

— Не турбуйся, мила, воно повернеться до нас, — втішив її Микола.

— Та хоча б не спиною, — сумовито зронила Настка. — Знаєте, пане Святославе, я вже стільки разів умовляла Миколу перебраться на Львівщину, до мого селища. Батько й матір давно вже кличуть. У нас там добротний дім. І робота знайдеться. Бо ж тут ніякого просвітку. Живемо — як на мінному полі.

— Не перебільшуй, рідненька,— перервав її жалобу Микола.
— Я й не перебільшую. Але ж це не життя, а існування,— схлипнула Настка. Та, щоб приховати свій настрій, спитала у Святослава: — А вас дружина зі спокійним серцем відпустила на війну?

— Дружина не знає, що я на Донбасі,— якимось непевно відказав Святослав.

— Ви так її кохаєте, що вирішили правду не говорити? — здивувалась Настка.

— Якби ж то,— важко зітхнув Святослав.— Все значно складніше — ми опинились, як мовиться, по різні боки барикад.

— Як це? — у Настки округлились темні очі.

— Я тут, вона в Криму.

— Нині безліч сімей, яких роз'єднала війна. І в Криму, і тут, на Донбасі,— докинув Микола.

— І ви не боїтесь, що москалі, дізнавшись про ваше перебування тут, почнуть переслідувати вашу родину? — в голосі Настки співчуття і біль одночасно.

— Гадаю, мені не варто про те клопотатись,— вдавав байдушність Святослав.

— Ви її розлюбили? — допитувалась Настка.

— Гірше.

— Що може бути гірше для жінки, як утратити кохання? — спитала Настка.

— Радість моя, не слід так напосідати на гостя,— втрутився Микола.

— Вибачте, пане Святославе,— поспішила сказати жінка.

— Не варто. Заковика в тім, що моя дружина виправдовує захоплення Криму, я ж — проти. Образно кажучи, війна вибухнула у наших душах і вразила наші стосунки.

— Можливо, тимчасово? — спитала Настка.

— Важко сказати. Може, аж до звільнення Криму від окупації. А коли те станеться — ніхто не знає,— Святослав підвівся,

збираючись попроситися з господарями.— Дякую вам, добрі люди, за гостинність. Пора й честь знати.

— Та куди ж ви під вечір. Скоро стемніє! А у нас тут часом блукає нечиста сила на двох ногах! — аж сплеснула в долоні Настка.

Микола став поруч Святослава.

— Ні, друже, не треба ризикувати. Залишайся. Прошу. У нас дві кімнати порожні — синова і доччина. А вранці махнеш до свого Щастя,— Микола по-приятельськи затримав Святославова руку, а потім попросив дружину: — Люба моя, постели нашому гостю.— До речі, у нас і вай-фай є. Так що можеш поспілкуватися з ким потрібно.

Святослав хотів щось сказати, та Микола перебив:

— Відмовки у нашій хаті не приймаються. Проходь до своєї кімнати. Розташовуйся. А завтра ближче познайомишся з нашими людьми. Серед них такі колоритні постаті! Просто просяться на полотно.

— Добре, Миколо, умовив. Ще раз дякую,— Святослав у душі зрадив цій пропозиції, бо не знав, де можна приткнутися на ніч.

— Така в мене посада,— пожартував господар.— Будь, як удома.

Так і залишився Святослав у цій гостинній оселі. Залишившись наодинці в кімнаті, увімкнув месенджер. І тут же висвітилась нова пісня Антоніни. Кілька разів прочитав із замиранням серця. «Уміє його мила викликати трепетні почуття. Жаль, що ноти не надіслала. А то б заспівав»,— мигцем майнула думка. І почав тихенько мугикати на свій лад.

Твоє палке освідчення
торкає струни серденька,
дзвінками переливами
пробуджує від сну.
Яке щемливо-трепетне
це сонячне пробудження:

вертає мене в молодість,
в мою п'янку весну.

Іскряться роси перлами,
духмяно пахне квітами,
і солов'ї заливисто
вильохкують в галях.
Йдемо стежками чистими,
ранково-променистими.
Сплелись дві долі-рученьки
в один широкий шлях!

Приспів:

Я вдячна доленьці за все, що маю,
За море ніжності і теплоти.
За те, що палко так тебе кохаю,
І що тепер завжди зі мною ти.
І в смутку, і в радості жаданий і в старості
КОХАНИЙ мій!

«Як же хочеться почути прямо зараз її ніжний голосочок», — подумав Святослав.

А потім забігав пальцями по клавіатурі:

— Я знову зачарований, моя голубко! Так хочеться почути цю пісню у твоєму виконанні! Коли повернуся, проситиму тебе її заспівати. І не раз.

Одразу ж отримав відповідь:

— Та я тобі, мій журавлику, хотіла б співати з ранку до вечора. А зараз розкажи, де ти, як здоров'я та що робиш?

— Ластівочко моя мила, зараз насолоджуюсь спілкуванням із тобою. Щоправда, віртуальним. І подумки тебе цілую. Відчуваєш?

Святослав так чітко уявив личко Антоніни, безкінечне смарагдове небо в її очах, пухкенькі вуста і ніжну шийку, що аж заворушив губами.

— Твої хвилики ніжності розливаються по всьому моєму тілу. Так приємно! — писала вона.

— Відчуваєш мої цілунки? На щічках? На вустах? На шийці? — питав Святослав.

— Ніколи й гадки не мала, що це можливо за сотні кілометрів. Я насолоджуюся твоїми доторками.

— А долоні тягнуться нижче, до твого серденька. Уявляєш? — писав Святослав.

— Це так збуджує. Я шаленію від твоєї ласки.

— Мені так хочеться поцілувати твої бруньки.

— Так цілуй. О, яке то блаженство!

— Які ж вони солодкі!

— Вони жадають тебе.

— Як же я кохаю тебе, Тонечко! А руки так і тягнуться тебе обійняти.

— І мене радість переповнює. Яке то щастя — відчувати ласки коханого.

Невідомо, чим би закінчилось таке жагуче онлайн-кохання...

Та раптом за вікном у дворі гримнув вибух, заскавучав собака. Почувся тупіт ніг. Святослав відкинув смартфон, в одних трусах вискочив до передпокою. У темряві такий же роздягнений Микола, присвічуючи ліхтариком, витягав рушницю із сейфа.

— Стій! Не руш! Не виключено, що нас хочуть виманити з хати. Можливо, за парканом причаївся стрілець. Це провокація. Треба бути обачними. Не висувайся.

Микола навпомацки драбиною піднявся на горище. Повільно відчинив невеличке віконце, уважно оглянув двір, вулицю, садок. Нічого підозрілого. Тільки по той бік паркану якась незграбна тінь — незрозуміло, чи від куща, чи від чиєїсь постаті. Виставив у віконце рушницю і навмання жажнув. І знову запала тиша. Тінь так і стояла за парканом. Після того він спустився вниз і обережно прочинив вхідні двері. За ним Святослав. Ніде нікого. Навіть собака, що завжди, як тільки відхилялись двері, біг назустріч, не висунувся з конури.

Микола, озираючись, пройшовся подвір'ям, заглянув до альтанки, за літню кухню під високим горіхом. Тиша. Блідий місяць тривожно виглядав з-за хмарок. Микола підняв біля хвіртки ще теплу петарду, оглянув випалений спо-риш посеред двору.

— Залякують бісові душі,— лайнувся.— Значить, готують ще якусь бяку. Що ж, ранком дізнаємось.

— Треба собачку заспокоїти,— сказав Святослав.— Геть перелякався.

— Боярко! — гукнув Микола.— Вилазь! Банда пішла.

В конурі задзвенів цепок, і, злякано роззираючись, висунувся собака. Микола, відставивши рушницю, присів, погладив.

— Не тремти, як осиковий лист,— ласкаво заговорив до собаки так, ніби той розумів про що мова.— Не бійся. Нас не лякати. Донбас був, є і буде наш. Правда, Святославе?

— Звичайно, наш і нічий більше! — Святослав нахилився до Боярка і теж погладив за вухами.

Боярко лизнув Миколу в щоку, завиляв хвостом, ніби погоджуючись зі словами чоловіків. А коли вони повернулися до хати, побачили заплакану Настку. Вона в нічній сорочці тремтіла посеред вітальні і витирала рушничком сльози.

— Миколко, скільки можна отаке терпіти? — схлипувала.— А як гранату в хату кинуть? Коли усе це скінчиться?

— Голубонько, не хвилюйся. Все буде добре,— заспокоював Микола дружину, погладжуючи її плечі.— Правда, Святославе?

Той щиро підгакнув.

— А тепер, рідненька, йди до нашої кімнати. Я тобі теплої водиці принесу. Все буде гаразд! — Микола легенько обійняв Настку і повів до спальні.— Відпочивай.

А повернувшись до вітальні, тихо сказав Святославі:

— Треба її на якийсь час відправити до батьків на Львівщину. Хай розвіє страхи, що в ній накопичилися за ці воєнні роки.

— Для неї так буде краще,— в тон йому відказав Святослав.— Бо тут колотнеча ще довго не припиниться.

— Ти так гадаєш? — спитав Микола, ховаючи рушницю до сейфу.

— З усього видно, Московія не збирається виводити своїх найманців, забирати свої танки та артилерію. Бойовики це розуміють і намагаються утримати свої позиції. Та й зрозуміло: в Росію їх не пустять, а в Україні їх судитимуть. От вони й скаженіють,— розмірковував Святослав.

— Схоже на те. Мокша дуже підступна. Аби закріпитися тут, почала видавати мешканцям Донбасу свої паспорти і зарплату та різні доплати в рублях. І чхати хотіла на всякі угоди та рішення міжнародних інстанцій.— Замикаючи сейф, додав: — Боюсь, як би не довелося дробовик біля ліжка тримати.

— Про таке й думати не слід. Ще рік — і Донбас звільни-мо,— впевнено сказав Святослав.

— Твої б слова та Богу у вуха,— зітхнув Микола.— Таки треба Настку відправляти звідси. Ходімо досипати.

Святослав улігся на постіль і знов увімкнув смартфон. Прочитав послання Антоніни. Вона стривожилась тим, що так різко обірвався зв'язок. Кілька разів спитала, чи все гаразд.

— Ластівочко, не бідкайся. Тут тиша та спокій навкруги. Навіть собаки не гавкають. Вкладайся у ліжечко та відпочивай,— відписав Святослав.

— Та все ж тривожно якось. Душа місця не знаходить. Ти, мабуть, щось приховуєш? — розпитувала Антоніна.

— Яка ти невгамовна. Доброї тобі нічки. Цілую твої щічки. Ніжно обіймаю. Солодких снів тобі, моє кохання.

— Я теж тебе цілую і пригортаюся довірливо до тебе. І все ж, милий мій, може, мені приїхати до тебе? Разом легше буде переносити незгоди.

— От саме цього й не треба робити. Війна не для жінок.

— Але ж багато жінок воюють, допомагають громити ворогів. А чим я гірша?

— Ти в мене найкраща. Але викинь цю думку з голови.

— Мені ж так хочеться бути поряд із тобою. Ділити радість й негаразди.

— Дякую, сонечко. Ти й так береш участь у битві за Україну — пишеш вірші, що підтримують мій дух і дух бійців. Так що, мила моя ластівочко, чекаю від тебе нових душевних поезій — у тебе це так гарно виходить. А поки що добраніч, серденько. Будьмо!

— Хай і тобі щастить в усьому. До завтра чи вже до сьогодні, журавлику. А до своїх світлих побажань додаю новий вірш.

В сосново-березовім гаї,
Наповненім райдуги соком,
Весняно-духмяним розмаєм
Бриніло кохання висОко.
Вдихаю на повні груди
Дурману щемливий подих,
І мрію: щаслива буде
Та мить, коли милий поряд.
Розлукою та самотою
Вже осінь мене стрічає.
Я тут, а душа з тобою,
І серце тривога крає.
Минуле вже відболіло.
Живу сьогодніням. Знаю:
Хоч як би страждало тіло, —
Розлук для душі немає!

На тому їхній СМС-зв'язок закінчився. Святослав ще довго не міг склепити повіки. Думки роїлися, як бджоли у вулику. «Скільки почуттів Антоніна вклала у ці рядки! Таке враження, що вона закохалася вперше. Хоч уже в літах, має досвід заміжжя, у неї син дорослий, онука підрастає. Важко зрозуміти її спраглу душу. Хіба так буває? А втім, ти, козаче, озирнись

на себе. Ти старший за Антоніну, вже й скроні білють... От от, сивина в голову, а біс у ребро. Хіба ти не закохався? Твої ж літа не заважають любити? Хіба ти не просиш у Всевишнього кохання? Тільки ти мовчки, а вона відверто у своїх віршах. Таки зізнайся, хлопче, що Антоніна — та жінка, яка варта твоєї любові... Ба, ні! Кохання! А Карина? Що Карина? Вона зробила вибір. То вже минуло. Хоча не варто так думати. Карина не з тих, хто поступиться. Може й помститися. Та що гадати — життя покаже. Пора спати. Ех, з яким задоволенням зараз би обійняв Тонечку»...

А вранці, коли збиралися пити каву, бренькнув смартфон господаря. Святослав спостеріг, як побагровіло обличчя Миколи, заходили жовна на його щоках. Долинав чийсь стривожений голос. Вислухавши, Микола наказав:

— Збирай мисливців із гвинтівками й патронами. Негайно! Але без моєї команди нічого не робіть! — І до Святослава: — Потім доп'ємо каву!

Швидко одягнулись. Микола знову витягнув свого дробовика із сейфу.

— Та що сталося? — захвилювалась Настка, не відходячи від чоловіка.

— Звір у селище зайшов. Треба вигнати, — сказав, поспіхом чмокнув дружину у щоку і вискочив у двір, закинувши рушницю за плече. За ним — Святослав.

Дорогою Микола повідав:

— На площу з того берега річки наскочила зграя у камуфляжі без розпізнавальних знаків — такі ж «зелені чоловічки», як і в Криму. На мосту зірвали український прапор. Тепер вимагають познімати прапори і банери в селищі. І це на нашій українській землі. Це перші наслідки відведення військ. Ідіотизм! Невже в Києві не розуміють, що це початок капітуляції? Таке враження, що в погоні за міражами миру дехто, у тому числі й президент, збирається пожертвувати незалежністю України.

— Друже, не переймайся так. Це може бути одиночний випадок провокації, — заспокоював Святослав.

— Будемо сподіватися, — буркнув Микола, пришвидшуючи кроки.

Помітили — посеред площі шестеро чужинців військової виправки у камуфляжній формі роззиралися довкола, поводилися самовпевнено, як господарі.

На підході до майдану Микола попросив сімох мисливців з рушницями потриматись осторонь за кіосками, спостерігати за подіями і прийти на виручку, коли він махне тричі правцею вниз. Свою рушницю також залишив одному з мисливців.

— Та тільки передчасно стрільбу не провокувати! Ясно?

— Як божий день, — почув у відповідь.

Микола зі Святославом рішуче попрямували до гурту орків. Ті перешіптувались, дурнувато веселились. У одного, з «колорадською» стрічкою на грудях, певно, старшого групи, в руці теліпався український прапор. Микола, наблизившись на відстань двох кроків, простягнув руку, сказав вимогливо:

— Віддай наш прапор!

— Чево? Ти хто таков?

— Я селищний голова. Поверни нашу святиню! — Микола продовжував тримати витягнуту руку.

— А еслі не отдам?

— Тоді ми заберемо силою!

— Братци, ви только поглядіте на ентого смельчака! Он хочет отобрать у нас енту тряпку! Ги-ги! — зареготав бойовик, а за ним інші. — Он ещо не понял, кто перед ним.

— Наскільки я розумію, окупанти! — відрізав Микола.

— Ошибаешься! Это ти окупант! Потому как занимаеш нашу данецкую землю! Да ещо і вот такіе тряпки везде поразвешивал! Ми здесь хозяева! Правда, братци?! — насміхався «колорад».

— Поверни прапор! — стояв на своєму Микола. — І буде краще, якщо ти його почепиш там, де зірвав!

Бойовик ще дужче вишкірився:

— Ішь чево захотел! Можешь приказивать кому-угодно, только не нам! Ми поснімаєм і те флаги, что трепихаются на площади! Ясно?

— Тільки спробуй! — побагровів Микола. — Поверни наш прапор!

Микола вже хотів було кинутись і вирвати прапор у бойовика, але Святослав утримав його за руку, шепнув:

— Тихо, друже. Візьми себе в руки. Їм потрібен конфлікт. А ще більше — бійка. Завваж, он під деревом якийсь мужичок знімає нас на мобільник. А потім усе це смакуватимуть на своїх та московських телеканалах. За цим вони і прибули.

— Так прапор же! — сіпнувся Микола.

— Не поспішай! — тихо напучував Святослав.

«Колорад» махнув перед лицем Миколи жовто-блакитним прапором, як тореадор перед биком. Святослав приловчився, щосили ухопив край полотнища, сіпнув на себе. Бойовик не чекав такої реакції, хитнувся, ледве не впав. Святослав, скориставшись моментом, висмикнув прапор із рук орка. Той голосно матюкнувся і заволав:

— Отдай тряпку! Каму гаварю?!

— Святослав сховав прапор за спину, бойовик хотів було рвонутись за ним. Але його притримав інший пришелець, витягнув із кишені штанів пістолет, направив на Святослава, рывкнувши басом:

— Ти как посмел, клоун?! Ти сейчас бросишь ету тряпку к моім ногам, я витру об нейо свої ногі. А сам ти пойдьошь к вон тому флагштоку і опустішь ваш паршивий стяг! Понял?! Виполняй мою команду!

— Як не зрозуміти. На українську землю прийшов ординець. Нахабний, підлий, безжальний, — відповів Святослав.

— Ти мне пагаварі, бендера! Хочешь дирку в голове? Так ето я бистро могу устроіть!

Микола подав умовний знак мисливцям — тричі махнув рукою вниз. З-поза кіосків, тримаючи рушниці наготові, чоловіки повільно посунули на площу, обступаючи бойовиків з трьох боків. Ті, не чекаючи такого спротиву, стушувались, збилися в гурт, крутили увсебіч головами. Микола твердо сказав:

— Якщо ви зараз же не залишите селище, то тут і ляжете! У нас на кожного із вас — по два заряди! — і звернувся до орка з пістолетом: — А ти сховай свою пукалку! Я ясно висловився? Ти зрозумів українську мову?

— Зрозумів. Понял, — заспішив відповісти бойовик, ховуючи пістолет до кишені.

— І бігом звідси! Бо мої хлопці вас, окупантів, тут і покладуть! — загудів Микола.

Орки, роззираючись, позадкували у напрямку переходу через річку. А відійшовши на півсотні метрів, спинились. «Колорад» посварився кулаком у бік майдану і загорлав:

— Ну, погодіте! Ми ще верньомся! На танках! І «градамі» угостім! Так што ждіте!

Мисливці підняли рушниці і залпом жажнули в небо. Микола крикнув навздогін непроханим гостям:

— Приходьте! Зустрінемо!

Мисливці ще довго обговорювали цю подію. Думки були різні.

— Добряче ми їх нажахали! — весело потирав рушницю худорлявий парубок із темними кучериками. — Дременули — тільки п'ятами закивали.

— Рано радієш, хлопче. А що як і справді на танках наскочать? Дробовики не допоможуть, — завважив щокастий мужичок, виймаючи із рушниці невикористаний патрон.

— Не прикотять! Не посміють! Адже у Мінську домовились про розведення військ. Наші он куди відійшли! — показав позаду себе великим пальцем вусатий чоловік. І до Святослава: — А ти молодець! Врятував наш прапор від ганьби.

— І гідність нашої станиці, — додав парубок.

— Це не я, а ви врятували свою честь, — відповів Святослав. — Такий епізод вартий того, щоб його увічнити на полотні.

— От і увічни! Якщо зумієш, — напівжартома кинув вусатий.

— Постараюсь, — пообіцяв Святослав.

— Так я знову про те кляте розведення. І не кривіться. То велика наша проблема, — заgrimів літній чоловік, все ще тримаючи рушницю в руках. — Ті договоряки, як я міркую своєю макітрою, у Мінську чи деінде схожі на початок капітуляції. Так що не ховайте далеко зброю, земляки! — і подався через майдан додому.

— Та ти що! З глузду з'їхав? Такого бути не може! Я вірю новому президенту! — гаряче гукнув услід вусатий. — Миколо, ти як наш начальник, скажи тому невіруючому, що влада на здасть Україну москалям.

Микола, який мовчки слухав ті суперечки, неохоче сказав:

— Я теж хочу вірити, що не здасть, — і перевів балачку на інше: — Мужики, дякую вам за службу. Ліпше за нас самих ніхто нас не захистить. І будьте пильними. Ворог з кожним днем усе дужче нахабніє. Як мовиться, на бога надійся, а сам не плошай. Будьте здорові, побратими!

Микола зі Святославом рушили в бік селищної ради. В кабінеті господар поставив у куток рушницю, із сейфа витягнув пляшку коньяку. На здивований погляд художника мовив сумно:

— Треба зняти стрес. Ти як? Не проти?

— Не проти. Хоч це й не метод заспокоєння, — в тон йому відказав Святослав.

Вихилили по келишку.

— Тепер ти переконався, що нас залишили напризволяще? — Микола пильно глянув у очі Святослава, наче там шукав відповіді. — Зайдуть якісь диверсанти — і перестріляють нас, мов куріпок.

— Таки ти правий. Влада не знає, що робити з окупованими територіями, — погодився Святослав.

— І якщо дасть добро на утворення автономії на базі ОРДЛО та ще й дозволить провести місцеві вибори без закриття кордону — то вже повний амбець. І не тільки нам отут, а й усій Україні, — підвищував голос Микола. — Тут хазяйнуватимуть москалі. Тоді мені, як і всім іншим патріотам, доведеться тікати з рідного краю. Бо опинимось якщо не у підвалах, так у Сибіру або в сирій землі. А може, вже час погодитись на пропозицію Настки — поїхати на Львівщину і доживати там віку при здоров'ї та у спокої? І ну його все к бісовій матері!

— Не поспішай, друже.

— Як би пізно не було, — понуро мовив Микола. — То ти зараз до Щастя?

— Тепер уже ні. До штабу. Треба щоб командування краще уявляло ситуацію на переднім краї, — підвівся Святослав. — Тримайся, побратиме.

Потиснули руки, обнялися на прощання.

— До зустрічі на мосту миру, — сказав Святослав. — Ми таки його відновимо.

— Хай нам щастить, — Микола провів гостя на вулицю. — Незабаром твоя маршрутка.

Бувай!

*

У штабі Святослав розповів керівникові прес-служби, якого колеги нишком називали Режимом, про те, що довелося пережити в станиці. Той уважно вислухав, почухав потилицю, задумливо потер підборіддя, відкрив файл на екрані ноутбука.

— Повір, про подібні сигнали ми своєчасно доповідаємо начальству. Ось глянь скільки таких, — повернув ноутбук перед очі Святослава.

— І що? — спитав Святослав, не дивлячись на екран.

— Нічого! Відвід — це політичне рішення. Так нам пояснюють.

— І воно нагадує зраду тих українських громадян, хто залишається в «сирій» зоні. Чи я помиляюсь? — не втримався Святослав.

— Те рішення залежить не від командування Об'єднаних Сил, а... Коротше, ти зрозумів. Що поробиш, глобальна політика.

— Як би та глобалістика не обернулася катастрофою для України. Це ж яка дикість — ми на своїй землі добровільно відступаємо, навіть без натиску ворога, — Святослав відчував, як у грудях зануртували злість і досада. — І тим самим показуємо світу, що у нас не війна з рашкою, а внутрішній конфлікт. Після цього західні партнери з радістю знімуть санкції з агресора. Ще й на Крим рукою махнуть. Хай молодому президенту те невтямки, та хіба генерали цього не розуміють?

— Що вдієш. Режим є режим, а наказ головнокомандувача не обговорюється, — виправдовувався прес-офіцер. — Та ти не хвилюйся, капітуляції не буде.

— Коли «зелені чоловічки» захоплювали Крим, недолуге київське керівництво так само запевняло. А результат відомий — москалі захопили півострів без спротиву. Як би й цього разу те саме не сталося з усім Донбасом та ще й із сусідніми областями, — гарячкував Святослав.

— Не панікуй, друже. Україну ми не здамо! — опирався Режим, йорзаючи на стільці. — Дякую тобі за цінну інформацію.

— Я б хотів, аби мені дозволили побувати у тих підрозділах, що залишили свої позиції біля станиці, — сказав Святослав.

— М-м, а навіщо тобі це? Навряд чи знайдеш там цікаві сюжети для натури, — і підозріло глянув на художника.

— Скрізь є гарні люди і сюжети, — переконував Святослав.

— Розумієш, на такі відвідини дозвіл дає лише штаб. Режим є режим, — прес-офіцер унікав прискіпливого погляду співбесідника.

— Такий великий секрет? На передовій можна, а в тилу ні?

— Правду кажучи, там мало цікавого — чисте поле, бійці лише облаштовуються, заново будують укріплення. Я б не радив, — відговорював Режим.

Святослав зрозумів, що побувати на відведених позиціях йому не вдасться. Хіба що це можна здійснити на свій страх і ризик. Але тоді його можуть «попросити» залишити передову. Схоже, Режим не хоче брати на себе відповідальність за розповсюдження небажаної інформації. Може, щоб не провокувати бойовиків, які постараться скористатися слабкістю українських позицій. Не виключено...

Щоб розрядити ніяковість, Режим по-приятельськи поплескав Святослава по плечу, сказав весело:

— А тепер відпочивай, друже. Там у кінці коридору є вільна кімната.

Тим самим дав зрозуміти — розмова закінчена. Та й що міг сказати цей кабінетний вояка? Він зобов'язаний відстоювати або й виправдовувати найабсурдніші накази свого начальства. Святослав вийшов від нього розчарований. Невеселі думки снували в голові. Бо ж проблема залишається, і вона лише ускладнюється для України. Тепер уже придумали підступну «формулу Штайнмаєра», яку протискує Кремль і в Україні, і в Європі. А по суті, то ширма, за якою криється повернення України під вплив Московії і відмова держави від вступу до ЄС та НАТО. Плани Кремля зрозумілі — домогтися зняття економічних санкцій, від яких потерпає Росія. Для України — це загроза руйнування, а то й зникнення. І якщо керівництво держави на неї погодиться, то невдовзі українці будуть годувати чужу армію, як і триста літ до цього. За усім цим проглядається реванш антиукраїнських сил за нового президента. Таких у парламенті ціла фракція, масово почали

повертатися в Україну ті, кого Майдан вигнав за кордон, відновилися переслідування та судові процеси над захисниками, котрі п'ять років тому зупинили орду на сході, на повну силу працюють телеканали, що компроментують усе українське в Україні, олігархи продовжують грабувати українців, ситуація з «Приватбанком» може викликати соціальну нестабільність у державі. Так недалеко й до капітуляції. І це далеко не повний перелік негараздів. То, можливо, в цьому й полягає політична формула нинішнього молодого керівництва держави — реванш плюс капітуляція? Може, «Руесескій мір» нікуди не зник, а лише змінив методи розвалу України. І заволодів душами і головами «зеленої» команди?

Так розмірковував Святослав, лежачи на ліжку. І чим детальніше заглиблювався у політику, тим дужче псувався настрій. Адже він поїхав на фронт у пошуках прикладу героїзму, а зіткнувся з проявами якихось нечистоплотних ігрищ вищого керівництва держави. Зрозуміло, це теж привід для змалювання. Але в темних тонах, а деколи і в карикатурному вигляді... Він ще раз «прокрутив» епізод на станичній площі. Мисливці разом із Миколою видались йому схожими на партизан у роки далекої війни. А в певній мірі й на бандерівців, які захищали рідний край у Західній Україні, більше десятка років воювали з москальськими ордами енкаведистів.

Святослав підхопився з ліжка, витягнув із планшета стосик аркушів і почав енергійно накидати ескізи в різних ракурсах про щойно пережиті події. Так і вечір настав. Він так захопився роботою, що спочатку не почув вимогливі сигнали смартфона. Нарешті кинув олівці на стіл. «Певно, Антоніна», — подумав. Та помилився — телефонувала Карина. «Скільки літ, скільки зим, — зіронізував сам до себе. — Вони нарешті «соізволілі».

Карина навіть не привіталась, а рвонула з місця в кар'єр, щоправда, спочатку українською:

— Ти! Ти що собі дозволяєш?! Зовсім голову втратив?

— Добридень, мила. Ти про що? — не второпав Святослав.

— Ще й дурнем прикидаєшся?
— Та поясни толком. Бо я твої еківоки перестав розуміти.
— Ти ніколи мене не розумів! — смартфон сичав роздратовано.
— Дружинонько кароока, що там у тебе приключилося?
— У мене нічого! А от у тебе, бачу, зсув по фазі!
— Та врешті-решт припини інтригувати голосом злості! — Святослав перейшов на різкість.
— І ти ніякої провини за собою не відчуваєш? — продовжувала шпиняти Карина.
— Уяви собі — ні! — Втім подумав, що вона, можливо, щось прознала про Антоніну і тепер виплескує свою ревнивість. Так, на жаль, у них нічого ще не було з тією чарівною жіночкою, окрім СМС-листування.
Та він помилився. Карина випалила:
— Тут на російських телеканалах тебе показували у всій «красі». Теж мені «звезда екрана»!
— Що ти маєш на увазі? Мої полотна?
— Багато честі! В Криму транслювали, як ти вчора на площі якогось селища воював із захисниками Донбасу за український бандерівський прапор, — смартфон заклекотів гнівом. — Мій батечко обізвав тебе зрадником. Уявляєш? Сказав, що таких треба до стінки ставити.
— Від істинного сепаратиста годі «кращого» чекати, — сердито парирував Святослав.
— І це ще не все! — розпалювалась Карина. — Наш син Роман бачив ту сцену!
— От і добре. Син має знати, хто його батько, — спокійно, з нотками задоволення відповів Святослав.
— Да ти што! — перейшла на російську. — Совсем голову потерял?! Нічево не соображаєшь?! Да ти знаєшь хто?! Хочеш, штоби із него тоже вирос націоналіст?
— Мила, російською лайка у тебе смачніше виходить, — Святослав перейшов на іронію — його звичний рятувальний

прийом супроти нападів дружини. — Буду щасливий, якщо з нашого сина виросте справжній захисник України.

— Ти ешчо і іздеваєшся! І как только твой язык поворачивается?! Син после просмотра телепередачи закрылся в своей комнате і ні с кем не хочет разговаривать! Представляешь? Начал проситься к тебе. Ужас!

— Молодець! Це означає, що не забудь, де його Батьківщина. Аніж горлопанити, краще б зараз передала йому смартфон, — попросив Святослав.

— Єшчо чєво! Боюсь, што однокласнікі єво заклюют із-за такого папаші, как ти! — заволав смартфон диким голосом.

— А ти хотіла б, щоб він вчинив, як Павлик Морозов — зрадив свого батька? — спитав.

— С тобой невозможно гаварить! І как я могла вийті замуж за такого хахла-олуха?

— Не пізно вивільнитися, — відповів насмішкувато.

— Не волнуйся, так і сделаю! Так што готовься продать нашу квартиру в Хохляндії! А половину суми переправішь нам із сином. Ти всьо понял?

— Син на мене не образиться! Підросте — і теж захищати-ме прапор своєї справжньої Вітчизни, а не чужої.

— Как я ненавижу тебя, хахол! Ну, погоді, я тебе устрою кузькіну мать! — і вимкнула зв'язок.

— От і поговорили «люб'язненько», — вголос вимовив Святослав, неухважно роздивляючись свої ескізи.

Він раптом уяснив, усім єством відчув, що віднині вільний, і душа його звільнилась від докорів сумління. Віднині з дружиною вони вороги. А колись же він її любив. До самозречення! І все пішло прахом. В душі — ні грамочки бажання зустрітися, розцілуватися, як раніше. Тільки сина жаль! Чи витримає ті удари долі? Вона поміняла його на «Русській мір». Тепер Святослав остаточно пересвідчився — його колись щасливу сім'ю скалічив той-таки віртуальний «Русесекій мір». Палкі стосунки з дружиною перетворилися на попіл.

Проте в грудях не відчував порожнечі. Їх заповнювали світлі почуття до Антоніни. Поки що це платонічна любов, віддзеркалена в СМС-режимі. Та, якщо ця його «одісея» на фронті закінчиться благополучно, може перерости у глибоку, полум'яну, справжню. Святославу захотілося негайно поспілкуватися з тією чарівною жіночкою. Хотів було набрати номер її мобільника. Але згадав попередження військових, що на війні заради безпеки не варто цим захоплюватись, увімкнув месенджер. І зразу ж висвітилося повідомлення Антоніни:

— Журавлику, як твої справи? Я так перехвилювалася за тебе. Місця собі не знаходжу.

— А в чому справа, ластівочко? Я живий, здоровий, маю ескізи. Колись на їх основі створю альбом.

— Сонечко, ти приховуєш від мене свої проблеми? — голосок Антоніни тремтів.

— Про що ти, серденько? У мене все якнайкраще. Я зайнятий роботою. Згадки про тебе надихають на творіння.

— Милый, ну чому ти такий скритний? Думаєш, не відаю, що відбулося в станиці?

— Такі дрібниці, що я й не запам'ятав, — викручувався Святослав, сподіваючись, що Антоніна не в курсі того епізоду з прапором.

— Журавлику, я все знаю, — її голос тремтів, аж до стримуваного схлипування. — Ти ж так ризикував, рятуючи прапор. Вони ж могли тебе застрелити.

— Звідки ти це взяла? — Святослав ще не полишав надію заспокоїти молодицю.

— Ми з Раєю за чаєм проглядали телепередачі. У неї супутникове телебачення. І наткнулись на російський пропагандистський канал. Там саме транслювали репортаж із прифронтового селища з твоєю участю. Я так розхвилювалася — після перегляду розридалася. Рая довго умовляла заспокоювала.

— Той прикрий епізод не вартий твоїх сліз, люба.

— Але ж ти стояв під дулом пістолета. Я плакала, а Рая тебе розхвалювала, сказала, що ти вчинив як справжній мужчина, що на тебе можна покластися у найскрутнішу хвилину. Я тебе кохаю, тому й переживаю.

— Як бачиш, усе гаразд. І запам'ятай, зі мною нічого поганого не може трапитися. Я зачаклований, наче характерник. Попереду у нас із тобою вісім тисяч щасливих днів. Ти ж стільки нарахувала? А тебе я так кохаю — були б крила, полетів, як журавель до своєї журавки.

— Будь ласка, милий, не наражай себе на небезпеку, побережись. Хоч заради мене, — писала Антоніна.

— Коли мене просить королева мого серця, гріх послухатись. Все буде добре, якщо...

— Якщо? — перепитала Антоніна.

— Якщо моя ластівочка надішле свої нові поезії. Вони — як бальзам на душу. Отже, чекаю.

— З радістю, серденько моє! І з величезним задоволенням! Лови!

Не минуло й хвилини, як Святослав отримав її СМС-вірш:

Як хочеться з тобою засинать,
Як хочеться з тобою прокидатись,
Від слів твоїх гарячих умлівать,
І до світанку солодко кохатись...

Я так втомилася від самоти,
Хоча мені і не бракує друзів.
О, як мені чар-зілля віднайти,
Що розплете отой гордіїв вузол?

Чекаю зустрічі щасливу мить!
Вже осінь скоро, а тебе немає...
Прилинь, коханий! Серденько болить,
І тіло від розлуки знемагає.

А хочеш — я до тебе прилечу?
Неспокій твій цілунками зігрію,

Веселкою для тебе засвічусь —
Всі сумніви розвіяти зумію.

Нелегко нам минуле залишать,
Поринути в майбутнє з головою.
А як же хочеться і засинать
І прокидатися лише з тобою!

Після цілоденної колотнечі Святослав читав і умлівав. Йому ласкали серце оті зізнання. На задній план відступили і поблідли недавня сутичка в станиці, образлива балачка з Кариною. Він зручніше вмовився на ліжку, підсунув руку під подушку, наче обійняв. Уява намалювала кучеряву голівку Антоніни на його плечі, тонкий аромат її парфумів. «Як хочеться з тобою засинать» — відлунювали її рядки. І він переносився в інший світ — спокою, умиротворення, ніжності. Яку магічну дію мають слова, сказані коханою. Так, коханою! Щойно він уперше визнав для себе статус Антоніни. Теплою наповнились його груди. Якимось по-дитячому виходить... Адже він її навіть не цілував, не обіймав. Однак, вона до краю заповнила джбан його душі. І це майже в п'ятдесят літ. Дивина. Виявляється, окрім повсякденної суєти є й інші цінності — кохати і бути коханим. З такими трепетними відчуттями він і задрімав з подушкою на плечі.

А вранці отримав ще одне поетичне творіння Антоніни:

Волошки дві — кохані твої очі,
Мої ж весняні — як смарагди два.
В них іскорки іще горять щоночі,
Хоча уже сивіє голова.

Моя душа наповнена тобою
І серце творить ніжності дива.
А тіло прагне теплоти й любові:
Весна в душі — надія ожива!

Тих днів і літ чимало промайнуло.
Та ця пора жадана, чарівна:
Водою стрімко змиє все минуле,

І зустріч подарує нам вона.

Ту доленосну зустріч, неповторну,
Ту зустріч, що віднині й навіки
Солодким щемом всю мене огорне,
Хоч іноді ще з присмаком гірким...

Знов, як уперше — світанкове небо,
І очі в очі, і рука в руці...
Нам із тобою поспішити треба,
Бо як же швидко плинуть роки ці!..

Уранці перед відвідинами прес-центру кілька разів перечитав ті строфи, наповнені невимовною ніжністю. І йому здалося, що Антоніна, така осяйна та усміхнена, поряд. Яка ж багата уява в художника — Святослав розвів руки і обійняв її пружне тіло... Сам подивувався тій витівці. Так чинять хіба що сором'язливі закохані старшокласники. І широко та щасливо заусміхався. Адже то був потужний заряд цілющої енергії на цілий день. Він збирався на етюди до селища Золотого...

На ті вірші відізався СМС-кою:

— Як же я тебе кохаю, Тонечко -сонечко, ластівочко моя!!!
І вимкнув смартфон.

14

Одного разу, коли Антоніна навідалась до квартири Святослава і вже відмикала вхідні двері, її спинила сусідка, баба Таня. Прочинивши свої двері, вона витягнула з квітчастого халата зв'язку ключів.

— Голубонько, зажди. У мене до тебе невідкладна справа. Мій сусід художник Святослав перед від'їздом віддав мені оцю зв'язку ключів, — на її долоньці блиснув метал. — А мені, дорогенька, треба лягати в лікарню. І хтозна, що може

трапитись. То хай вони якийсь час побудуть у тебе. А може, й сусід нагодиться.

Антоніна розгублено дивилась на стареньку. Спитала:

— У вас щось серйозне?

— Не знаю. Лікарка сказала, що якась пухлина. Можливо, доведеться операцію робити. А я сумніваюсь, чи варто. Хай уже буде, як буде. Мені вже за вісімдесят. Нажилася, — сумовито відповіла.

— Але ж до ста років вам ще далеченько. Так що не варто у відчай кидатися. Як кажуть, хвороби приходять і відходять, а життя зостається, — Антоніна взялася переконувати бабу Таню.

— Воно то так. Одначе, для кого жити?

— Для дітей, онуків.

— Немає в мене нікого на цім світі. Одна я, як палець. У свій час не дав мені бог діток. Через те й з чоловіком розсталися, — скрушно зітхнула баба Таня. — Сама-самісінька. Правда, в Москві молодший брат живе. Та після того, як почалася війна на сході, перестала з ним спілкуватися.

— Чому?

— Бо він виправдовує дії Кремля. Каже, що Росія законно повернула Крим. І що на Донбасі захищаються права «рускоязычного населення» від «бендерів». А мені те — як ножем по серцю. Ну, як можна бути таким зазомбованим невігласом?! Словом, у нас із ним свій політичний конфлікт. І чи помиримся колись — ніхто не знає.

Антоніні захотілося якось її розрадити, вона витягнула з сумочки візитівку:

— Ось номер мого мобільника. Коли щось знадобиться, зателефонуйте — чим зможу, допоможу.

Баба Таня розгублено розвела руками, дзенькнувши ключами:

— Так у мене немає того мобільника. Та й навіщо тобі про мене клопотатись. Якось буде.

— Не якимось. Когось у лікарні попросите зателефонувати. Ту ж медсестру, — Антоніна всунула візитівку між бабусині пальчики. — Я буду рада вам допомогти. Мені не звикати — у мене мама майже вашого віку.

— Яка добра в тебе душа, — у старенької заблищали сльози. — Щасливий той чоловік, у якого така дбайлива дружина.

— Немає в мене чоловіка. Був та загув.

— У такої гарної має бути чоловік. І куди ті мужики дивляться? От мій сусід Святослав — золота людина. І душевний, і уважний, і турботливий. А дружина в нього — як тобі м'якше сказати — видра. Так і норовить його під каблук загнати. І що отримала — пустку. Сама чкурнула у Крим до рідні, а він — на Донбас. Усе через неї. Ох, лишенько, хоча б його недоля там оминула.

— Так, він поїхав країну захищати, — уточнила Антоніна. — Хоче альбом малюнків про захисників видати.

— Воно то так. Добру справу задумав. А ще більше і краще зробить, якщо у нього буде гідна натхненниця. Художнику потрібна та, яка б його наснажувала. От у тебе вийшло б, — і пильно з-під лоба глянула на Антоніну. Помітивши, як та зарум'янилась, сказала тихо:

— Візьми ключі. Тут і від його серця..., якщо зумієш відімкнути.

— Дякую. Тож успішно вам пролікуватись. Чекатиму на ваш дзвіночок, — Антоніна обережно, як дорогоцінність, взяла зв'язку ключів.

— Бог допоможе, — вклонила баба Таня і подалась у свою квартиру, скрипнувши за собою давно не фарбованими входними дверима.

Тоді Антоніна ще не відала, скільки нервів коштуватимуть оті ключі. Частенько вона приходила до квартири коханого, витирала пил на меблях та підлозі, подовгу із захопленням розглядала картини, зокрема, й ті, що він демонстрував на виставці в будинку культури. А полотно з голубами, що цілуються,

помістила в нішу шафи. Чомусь на думку приходило: ніби то не птахи, а вона та Святослав. Деколи мрійливо кидала погляд на ліжко свого обранця. Навіть уявляла їхні обійми. А потім різко струшувала кучериками, наче відганяла ті думки, і, зітхнувши, відправлялась додому. Так і минали дні за днями.

Та невдовзі Антонінін смартфон настійливо загравав. Почула різкий дразливий голос. Впізнала — Каринин, дружини Святослава. Від несподіванки аж серце тріпнулося. Що треба тій занозистій «баршні»? Карина командирським тоном нетерпляче атакувала:

— Мені тут баба Таня сказала, що ключі від моєї квартири у тебе.

— Ви були у неї в лікарні?

— Довелося.

— І як вона там?

— Какое мне дело до какой-то старухи-хохлушки! — Карина сердито відповіла російською. — Єщо жива, коль дала мне твой телефон.

— І все ж, їй краще?

— Я не спрашівала. Меня это не интересует. А ти, голубушка, мне зубы не заговаривай. Требую срочно вернуть мне ключи! І весь сказ! Я хочу попасть в свой дом. Ясно? — Карина розмовляла з нею тоном прокурора.

— Добре. Я віддам вам ключі, які ваш чоловік передав бабі Тані на зберігання, — майже офіційно відказала Антоніна, а в самої аж похололо у грудях: «Чи знає вона про другу зв'язку і документи, які вручив їй Святослав? І що з ними робити? Треба порадитись із ним. Виграти час». — Коли ми можемо зустрітись?

— Как это когда? Немедленно! Я приехала за тридевять земель. Устала до чортіков.

— Зараз я не зможу. Перебуваю за межами міста. За годину повернуся. І де я вас побачу? — Антоніна придумувала відмазку. Їй потрібен час, щоб оговтатись від такої новини та зв'язатися зі Святославом.

— В ресторане «Троянда»! Знаєшь, где это?

— Я там не буваю, проте орієнтовно уявляю.

— Вот і прекрасно. Только не опаздывай! — наказувала Карина.

— Чекайте, — відповіла Антоніна.

— Так я жду! — сердито вимагав смартфон.

Антоніна зразу ж відправила повідомлення Святославу, просила якомога швидше відповісти, як їй діяти та поводити себе з Кариною. Той одразу ж написав, радив не хвилюватись, поводитись упевнено.

— Ластівочко, ключі їй віддай, будь ласка. Вибач, що так сталося. Щодо паперів на квартиру, то скажи, що не знаєш, де вони. Натякни, що, можливо, я взяв їх із собою. І відсторонись від цієї проблеми.

— А якщо не повірять? — спитала.

— То її справа. Хай мені телефонує, — відповів Святослав. — Можливо, вона, аби мені помститись, хоче продати квартиру. Зрозуміла, сонечко моє? І ще раз прошу — не переймайся її вибриками.

— Будь по-твоєму, журавлику. Бережи себе! Цілую, — відписала, а в самої голова обертом ішла від думок.

За годину Антоніна була в ресторані. Карина сиділа за столиком із якимось чоловіком з чорною борідкою і такими ж вусиками. Перед ними пляшка червоного вина, наїдки. Чоловік, схоже, розповідав якийсь смішний анекдот — сам сміявся, а Карина лише злегка кривила тонкі губи. Помітивши Антоніну, вона жестом обірвала сміх того чоловічка, демонстративно розвалилась на спинці крісла, сказала жорстко:

— Нарешті мої ключі прибули! — і вимогливо простягнула у бік Антоніни сухопару долоню з червоними нігтями.

Антоніна мовчки вийняла із сумочки ключі і поклала на долоню. Та різко стиснулась, аж метал скреготнув.

— І чому це сусідка передала їх саме тобі? — підозріло впила в очі Антоніни. Її співбесідник теж озирнувся.

— Та тому, що ми знайомі. І вона мені довіряє, — говорячи це, Антоніна поблажливо усміхалась, а в душі кепкувала з позерства співбесідниці. — До речі, я там усе прибрала. Так що вам не доведеться руці бруднити.

Сказала — і пополотніла. «Отак бовкнути. А що, як вона питає про другу зв'язку ключів?» Одначе Карина не надала тому значення, видно, недокумкала.

— Чекаєш від мене подяки? — в'їдливо спитала Карина.

— Що ви? Я недостойна такої честі від такої пані, — все ще стривожено посміхнулась Антоніна.

— Нечєво надо мной іздеваться, — сердито примружилась Карина. — Я не пані, а госпожа! І нечєво меня сравнить с какими-то хахлушками! Развели тут бандеровщину!

— Істинно так, — закивав головою й чоловік, вертячи в руках келих із вином.

— Ніколи ви не будете для мене госпожою. Запам'ятайте! — Антоніна сказала це з гідністю і вже хотіла повернутися та йти геть.

Та Карина її спинила єхидним голосом:

— І как тебе мой муж — хороший любовник?

Антоніна отетеріла від несподіванки. Часто забликала повіками. Такого запитання явно не чекала. Це її неабияк розлютило.

— По собі судите? — і кивнула на чоловіка, що не зводив очей з Карини.

— Да как ти смеєшь?! Я мужняя жена!

— Так навіщо ж такими масними словечками ганьбите свого чоловіка? — відрізала Антоніна. — І якшаєтесь бозна з ким, доки ваш муж воює на Донбасі.

— Так тебе і ето известно? Интересное дело получается. Значіт, ви піддерживаете связь? — аж підскачила Карина.

— А ще я знаю, що ваш чоловік хороший художник, мудра і порядна людина. І патріот, — чеканила Антоніна.

— Батенькі! Я прожила с ним двадцать лет — і лучше знаю, што он собой представляет! — Карина розмашисто ткнула вніз вказівним пальцем. — Художник? Мазіло он, а не художник!

Її вусатий напарник дрібно захихикав.

— Він — справжній майстер, — спокійно заперечила Антоніна. — Вам дістався скарб, який ви не зуміли оцінити. І колись дуже пошкодуєте. Та буде пізно, — розвернулася і пішла до виходу.

— Ішь ти, зацітніца нашлась! Росії такой не нужен! І мене тоже! Хахол! Бидло! Предатель!

Антоніна, почувши такі слова, ледь не скипіла. Образливо чути несправедливість щодо коханого. Втім взяла себе в руки. Не хотіла вступати в суперечку з глупотою. Адже Карина зумисно провокувала її на конфлікт. Певно, від цього отримувала насолоду. Проте ця зустріч остаточно переконала її, що між Святославом і Кариною — прірва. Це трохи тішило. Адже відтепер вона вправі ще відвертіше висловлювати свої почуття журавлику, щоб йому легше велося на тому небезпечному Донбасі.

Та це була не остання розмова з тією скандальною жінкою.

*

Через пару днів Карина знову зателефонувала. І знову — претензії.

— А де документи на квартиру? Ти їх украла?

Антоніна не знала, що відповісти. А Карина насідала:

— Я зараз напишу заяву в поліцію. Хай розберуться. Хай зроблять у тебе обшук.

— Про папери питаєте у свого чоловіка, — розгублено мовила Антоніна, уявивши, як поліціанти ритимуться в її оселі, або, чого доброго, потягнуть до суду.

— Що, злякалась? Значить, у тебе рильце в пушку? — смартфон зло хихикнув Карининим голосом. — Віддай документи на квартиру!

— До речі, а навіщо вони вам, якщо не секрет?

— Какой секрет?! — Карина перейшла на російську. — Хочу продати жильє, которое не принесло мне счастья. Мне надо сына растить і воспитывать! А для этого деньги нужны! Ясно? Я вырашу із него настоящего гражданина своей страны!

— Якої? України? — кольнула Антоніна.

— Єшчє чєво?! Понятное дело — матушкі Россіі! — що-сили вигукнув смартфон.

— І відправите воювати зі своїм батьком? — Антоніна хотіла зрозуміти позицію Карини остаточно.

— Он заслужил таво! Но я не такая дура, штоби отправлять своего ребьонка на бойню! І хватіт меня допрашивать! Говорі, где документи! Иначе силовиков на тебя натравлю!

— Не варто мені погрожувати. Я б на вашому місці спочатку зателефонувала своєму чоловікові. Впевнена, він знає.

— І позвоню! — смартфон заходився криком. — Я виведу вас на чістую воду! Я єму устрою развесольную жизнь!

— Святослав дасть вам найдетальніші пояснення. А ні, то можете поїхати до нього на Донбас. Побалакаєте душевно під гул снарядів, — Антоніна опанувала себе і теж почала відпускати шпильки співбесідниці.

Це, схоже, сильно заїло Карину. Було чути, як вона несамовито хапнула ротом повітря.

— Я не такая дура, штоби подставлять себя под пулі! — Нарешті видихнула.

— Так там же ваші рідні кулі. Вони вас обминуть. Не посміють вцілити у патріотку «Русского міра», — Антоніна вже повністю отямилась від шоку, що оволодів нею на початку розмови.

Карина зрозуміла, що над нею відверто насміхаються, і знову перейшла в атаку:

— Хватіт базаріть! Документи мне — і безотлагательно! Иначе...

— Та зателефонуйте врешті-решт своєму мужу! — у свою чергу підвищила голос Антоніна і не діждалась відповіді: крикуха від'єдналася, схоже, таки вирішила зв'язатися із Святославом. А сама вголос подумала: — Ти ж, дівонько, подумай, куди сховати папери. Та де? В оселі Раїси! Там точно ніхто шукати не буде.

Одразу ж зателефонувала Раї. Та зазвичай напівжартома напустилася:

— Нарешті пропажа знайшлася! Ти що, голубонько, забула дорогу до мене?

— Та оце ж збираюся віднайти. Прямо зараз лечу до тебе. Із таємною місією, — поспіхом сказала Антоніна.

— Люблю таємниці. І в якій вони упаковці? Подруго, чи не торбу «зелених» принесеш? — посміювалась Рая.

— Є речі значно вагоміші, — схвильовано мовила Антоніна, вкладаючи в сумку пакет документів від квартири.

— Та не тягни душу! Бо від цікавості спопелію до твого приходу.

— Потрібна твоя допомога.

— Сама хоч донесеш ту таїну? — все так же піджартовувала Рая.

— За чверть години буду в тебе.

— Це ж на якій ракеті так швидко долетиш? А-а, згадала — ти ж Ластівка. Чекаю.

Невдовзі Антоніна, трохи захекана від швидкої ходи, постукала у ворота Раї.

— За тобою собаки гнались? Чи, може, згряя кавалерів? — зустріла її подруга і запропонувала присісти за круглим столом під виноградною аркою. — Сідай, розкажуй про свою таємницю.

— Тільки не тут, — Антоніна роззирнулася довкруг, аби пересвідчитись, що нікого немає. — Ходімо краще до хати.

— Боїшся? Ото секрет так секрет! В такому випадку прощу до господи,— розправляючись, Рая вказала очима на вхідні двері.— Цікаво-о! Ходімо — розкажеш.

Антоніна детально розповіла подрузі про телефонну суперечку з Кариною. А під кінець розридалася, схилившись на Раїне плече.

— І чого б я ото рюмсала? Вона ж тебе не побила, а лише насварила. От якби відлупцювала, може б, ти відчепилась від чужого чоловіка та й жила спокійно, як, приміром, я,— дорікала Рая, по-материнському погладжуючи в'юнке волосся на голові подруги.

— Яке ж воно стерво, ота Карина! І сама не гам, і другій не віддам,— заспокоювала Рая.

— Так ти сховаєш оці папери в надійному місці? — Антоніна долоньками витирала мокрі щоки.

— Та як же не допомогти вірній подружці? Зарию їх так, що жодна собака не знайде! — пообіцяла Рая.

— Як це зарию?

— У садку під найбільшою хмаркою,— засміялась Рая.— А хмарка візьме та й піде або дощем випаде. Дивлюсь на тебе і бачу, що через кохання ти втратила не тільки спокій, а й почуття гумору. Знаєш, куди я їх запроторю? На горіще. Їх там миші стерегтимуть.

— Та ти що! Вони ж їх переточать на труху! — аж вигукнула Антоніна.

— Кажу ж, із гумором у тебе нелади,— посміювалась Рая.— Не дрейф! Покладу я їх до моїх документів — он у той мамин сундук у кутку. Берегтиму, як зіницю ока. І денно, і нічно. Давай твій пакет.

Антоніна уважно спостерігала, як Рая відмикала сундук і вклала туди папери.

— Тепер ти спокійна? — спитала Рая, закриваючи кришку і накидаючи на неї вишиване покривало.— Давай цю таємницю обмиємо. У мене така смородинова

наливочка! Мед! Та заспіваємо — щоб аж твій Святослав почув.

— Згода,— Антоніна сказала так, ніби з її плечей звалився важкий камінь.

Після смородинки Рая вместилися за синтезатор і, аби розважити подругу, затягнула пісню на її слова: «Коли я думаю про тебе»... Антоніна стала за її спиною. Співали натхненно і задушевно. А коли закінчили, Рая, переповнена почуттями, зронила:

— І я б так хотіла.

— Що? — не второпала подруга.

— Та отак закохатися. Знаєш, скільки в мені тієї любові накопичилося? Море безкрає! І якби трапився такий чоловік, як твій Святослав, все віддала б за мить щастя! — міцно обійняла подругу за стан.

— Ой, задушиш! — зойкнула Антоніна.

— Отак би обійняла і не випускала. Хоч поділись, як ви кохаєтесь-пригортаєтесь — послухаю, то й мені легше стане. Розкажуй! — не просила, а наказувала Рая.

— Та... Та ми з ним навіть не цілувалися,— з жалем відказала Антоніна.

— Опоньки! Та що ж то за любов така?! На дитячу схожа. Ти що, дівчинкою zostалась після двох ходок заміж? Ну, ти й даєш, Тонечко! — Рая знову почала насміхатися.— Дивись, а то підвернеться якась кралечка під бочок твого милого...

— Та вже підвернулась — його законна дружина,— насупилась Антоніна.

— Ні, не вона твоя суперниця.

— А хто?

— Не хто, а що? Твоя нерішучість, голубонько.

— Що поробиш, так складаються обставини,— зітхнула.

— Ех, мені б попався той чарівник! Не бідкайся, відбивати не буду,— Рая випустила подругу з обіймів.— З вас вийде гарна пара! Давай іще заспіваємо — заспокоїмо серця.

Рая знову торкнулась клавіатури, залунали перші акорди. І в цю мить дзенькнув Антонінін смартфон.

— Твій обіззався. Про вовка помовка, а він уже тут... — Рая зняла пальці з клавіш і вийшла з кімнати.

Антоніна прочитала повідомлення в месенджері:

— Ластівочко, добридень. Телефонувала Карина. Вимагала папери на квартиру. Я відповів, що помістив їх на зберігання до коморки одного з банків. Так що не хвилюйся. Сподіваюсь, більше не приставатиме і не змушуватиме нервувати княгиню мого серця. Я люблю тебе, Тонечко! Ніжно цілую.

— Доброго дня, журавлику! Ти вчинив мудро. За папери не турбуйся. Вони в надійному місці — у Раї. Як же мені хочеться тебе побачити! Пригоргаюсь до тебе. Бережи себе від усякої напасті. Твоя ластівочка. З нетерпінням чекаю на твоє повернення, — відповіла Антоніна.

— Дякую, моя мила! «Коли я думаю про тебе» — «і серце тьохкає-співа». Будьмо! — процитував він слова її пісні.

— Хай щастить тобі в усьому, радість моя! — написала вона.

На тому їхнє СМС-спілкування перервалося. Рая, знову вмоцуючись на стілець біля синтезатора, спитала:

— І що говорить твій художник?

— Не говорить, а пише.

— Значить, записочками бавитесь. Та ви ще не вийшли з піонерського віку, хоч і до пенсійного рукою подати, — зіронізувала Рая.

Антоніна мовчки зітхнула.

— То що ушкваримо? — спитала Рая і заграла «Ішов козак потайком...».

Співали азартно. Так би мовити, аби підняти собі настрій.

*

А вночі Антоніні привидівся жажний сон. Буцімто якийсь лихий чоловічок, схожий на безхатька, у чумазій бейсболці та подертих кросівках, бавлячись, вистрілив із пістолета в голуба — точнісінько такого, як на картині Святослава. Вона відкинула ковдру, схилилась над полотном і до болю в очах вдивлялася в голуба, наче хотіла побачити, куди вціпив той привид. Все тіло її тремтіло. Їй здалося, що одне крилечко безсило звисало. Привидиться ж таке! Як могла, заспокоювала себе. Метнулася до ванної, підставила руки під струмінь холодної води — знала, що так змиє всю негативну та небажану інформацію. Цьому її навчала бабуса.

Проте протягом дня кілька разів вдивлялася в картину — слава Всевишньому, те видіння зникло. Ох, ці сни! Часом переколошкають усе в мізках. За домашніми клопотами притлумлювався душевний неспокій. Та все ж було невтямки, до чого той сон?

Тоні страшенно захотілось, аби Святослав якомога швидше повернувся, пригорнув, поцілував і розвіяв хмари сумнівів, що оповили смарагдове небо її мрій та бажань. Саме це й надихнуло її на написання нового вірша. Вона ще раз пробігла очима своє творіння, набрала текст на комп'ютері і відправила Святославу.

Увечері святково одягнувшись,
Бокал вина поставлю біля себе,
Мелодією ніжно відгукнувшись
І сяду за комп'ютер бля тебе.
Якби ти знав, як хочеться мені
В твоїх обіймах ласки і розради,
Бо знемагаю у самотині
І навіть друзям я не дуже рада.
Торкнуса уст твоїх, твоїх долонь,
Відчую отой грішний трепет тіла...
І запалю в душі твоїй вогонь,
Якого не здолають заметілі.

Так дивно поєдналися в мені
І мужність та рішучість, і вагання.
Постійно я з собою у борні:
Вночі — відвага, сумнів — спозарання.
Та вірю все ж: години світанкові
Здолають сумніви, і страхи відійдуть.
Бо знаю я, що саме у любові
І є ота найвища в світі суть!

Після цього вірша, як після цілющої сповіді, їй стало легше, вона вже не згадувала про той капосний сон. Та він про себе нагадав уже в інших умовах, за інших обставин...

— Дякую, ластівочко! Я теж мрію про нашу довгождану зустріч, — написав Святослав. — Не буду баритися. Ще наберу з десятків сюжетів до альбому. І повернуся. До тебе.

— Будьмо здорові в любові! Хай щастить тобі! Чекаю, — відписала вона.

Антоніна відправила послання, і тут же її опанувала ляклива думка: «Він приїде, а тут Карина... І що воно буде? Банальний любовний трикутник. Як із нього виборсатись?» Вона придумувала різні варіанти. Мовляв, Святослав може пожити в її квартирі, доки Карина не поїде назад до Криму. Але шила в мішку не втаїш. Раптом Карина дізнається про його повернення, влаштує скандал на все місто? Як її відправити звідси? Надіслати «липову» телеграму, що батько захворів і чекає на її повернення? Наївно. І дуже непорядно. Та й що це дасть? Карина зателефонує до Криму і вяснить. «А що, як їй запропонувати такий варіант»... Антоніна довго розмірковувала, а потім, стримуючи хвилювання, набрала номер мобілки Карини.

— Добридень. Є пропозиція. Треба зустрітись, — сказала рішуче.

— Што, хочеш вручить мені документи на квартиру? — спитала. Їй, видно, хтось заважав, бо вона бовкнула притишено: — Да погоді ти! Щекотно.

— Саме про це й хочу поговорити, — насторожилась Антоніна: хто це там у неї суфлером?

— Тоді до зустрічі в том же ресторане через часок. Надо время, шобти пріхорошіться!

— Ресторан не для відвертої розмови. Краще в курортно-му парку навпроти фонтану.

— Будь по-твоему на етот раз! — І знову шепіт кудись убік: — Не мешай!

— От і домовились, — розгублено мовила Антоніна і подумала: «Все ж цікаво, з ким це вона розважається у Святославовій квартирі? От би дізнатись! Піти та прослідкувати, коли виходитимуть? Ще чого! Яка тільки дурниця в голову не залізе. Не моя то справа. А от розіграти Карину можна — буде зговірливіша».

Антоніна вийшла загодя, простувала осяйним тротуаром під шатром липових віт, легенький вітерець грайливо бавився її кучериками. Навпроти дев'ятиповерхівки, де й квартира Святослава, вона зненацька помітила того чоловіка з короткою борідкою та вузькими вусиками — це він був присутній під час попередньої її розмови з Кариною у ресторані. Запримітивши Антоніну, наблизився і спитав деренчливим голосом:

— Ви на зустріч із Кариною?

Не чекала такого запитання. «Але звідки він знає про їхню домовленість? Чи це не той ловелас, що лоскотав дружину Святослава? Цікаво-о!» — міркувала вона. Вирішила вяснити і спитала:

— А вона що — запізнюється?

— Та ні, сподіваюсь, прийде вчасно.

— Звідки така впевненість?

— Так я тільки-но з нею бачився.

— Ви її родич?

— Хе-хе, тепер уже родич і досить близький.

Антоніну таке зізнання збентежило: «Так ось хто грівся на Святославовій постелі!» Однак вона не подала виду і, щоб остаточно переконатись у своїх підозрах, спитала:

— А Карина не збирається картину з голубами забрати до Криму?

— Була така розмова. Та потім передумала, мовляв, на митниці можуть не пропустити, — щиросердо пояснював чоловік. — Її турбує інше — квартира. Хоче продати. Сказала, що ціну не накручуватиме. Попросила мене підшукати покупця. А ви часом не хочете придбати?

— Чому ж, збираюсь, — Антоніна продовжувала розігрувати комедію.

— Так при зустрічі їй і скажіть. Не забудьте нагадати, що ви від мене.

— На свою частку сподіваєтесь?

— Аякже. Чому б це я безкоштовно займався такою марудною справою?

— Родичці могли б допомогти і без навару.

— Хе-хе! Ми з нею такі родичі, як я з вами. Усікли?

— Та, звісно. Які скнари — нинішні коханці.

— Що поробиш, таке життя. А вона не збідніє.

— Як так можна?! — осуд вирвався з уст Антоніни.

— Не переймайтеся такими дрібницями, — байдуже відповів вусань. Хоча б зніжківів. Схоже, йому не відомі гризоти сумління. — Се ля ві — таке життя. До побачення. Тільки ще раз прошу: якщо домовитесь про продаж, не забудьте й про мене. Так би мовити, про мою участь у тій операції. Згодні?

— Звичайно. Ви мені так допомогли. Навіть не уявляєте. Дякую вам, — піджартовувала Антоніна, а в самої копошилась неприязнь до цієї істоти.

— Та я такий! — награно запишався чоловік. — Вам такі подобаються?

— Дуже! Я в захваті! Слів не знаходжу, щоб висловити вам своє захоплення! — майже сміялась Антоніна, на язиці ж крутилися різкі словечка, які остерігалась вимовити.

— Буду радий познайомитися з вами ближче. Ось мій телефон, — і вручив Антоніні картку. Вона взяла її двома пальчиками з якоюсь внутрішньою огидою.

Далі збавила ходу, у найближчу урну вкинула ту картку, на душі тоскно, в голові вихор сумнівів: «Невже Карина не розуміє, що проміняла талановитого художника на блазня? Може, зумисно якшається з непотребом, щоб сильніше досадити Святославу? Чи розлюбила? Чи зненависть остаточно затуманила розум? Втім, не моя то справа. Але я це нагадаю тій видрі»... У роздумах вона перейшла містком до березового гаю, на лавочці під крислатим каштаном стала чекати.

Карина у світлих джинсах і блузі з глибоким декольте ще здалеку голосно спитала:

— То що хоче запропонувати довірена особа мого мужа? — наблизилась, сіла поряд, розвалившись на спинці лавки. Від неї повіяло дорогими парфумами та пудрою. Уникала погляду Антоніни, очима бродила десь поміж дерев. — Так я слухаю.

Антоніна завважила, що цього разу Карина не підкреслювала свою «русскість». В даному випадку їй, схоже, вигідно навіть такою дрібницею прихилити на свій бік співбесідницю. Коли мова йде про кошти, не до принципів? Є така порода людей.

— Та оце щойно ненароком зустріла вашого бородатого «родича», він сказав, що ви збираєтесь терміново продати квартиру. Такий забавний чоловічок. Просив і його не забути, сподівається на відсоток, — Антоніна вирішила зразу ж, як мовиться, розставити всі крапки. І спостерігала за реакцією Карини. У тієї щоби густо зарум'янилися чи то від хвилювання, чи гніву. Вона на який час змовкла — збиралася з думками. Невдовзі опанувала себе.

— А що ще говорив той балбес? — аж тепер великі карі очі допитливо повернулись до Антоніни.

— Сказав, що ви хочете ще й розпродати картини свого мужа, зокрема і ту, де цілуються голуби, — Антоніна прискіпливо вдивлялася в обличчя молодичі.

— От бовтун! — вирвалось у Карини. — Все виляпав! Ну й чоловіки пішли — жах! Найдрібнішу таємницю не можна їм довірити.

— А ще він сказав, що ви дуже ніжна та добра. Він від вас у захваті, — придумувала Антоніна, намагаючись збити пиху з цієї жінки. Як правило, після такого викриття люди стають більш скутими.

— Так і брякнув? От розбовток! Ну, трапиться він мені! Я його... — вона затнулась, злість заважала навіть дихати.

Антоніна в душі торжествувала. Однак виду не подавала і спокійно продовжувала свою гру:

— Уявляєте, якщо про ваші стосунки із цим покидьком дізнається Святослав? У нього буде повне право звинуватити вас у зраді. І тоді всі ваші намагання продати квартиру рухнуть, як від землетрусу.

— Яка ж я дурепа! — щиро картала себе Карина. — Через якогось охلامона втратити таку можливість поквитатися з чоловіком. Я ж хотіла Святослава зробити безхатченком.

— Так у вас уже є на руках документи на житло? — Антоніна вдавала необізнаність.

— Якби! Були б, то я з вами тут антимонії не розводила б. Той маляр сховав їх у якомусь банку. Так сказав по мобіліці. От скнара! Перехитрив мене.

Антоніна завважила, що Карина вперше звернулась на «ви». А це означало, що вона здатна на подальші переговори.

— А знаєте, я б купила оте полотно з голубами. Мені ще на виставці воно дуже сподобалось, — запропонувала Антоніна. — А може, й ще якісь картини мені продасте?

— Я б із радістю. Та от щойно подумала, що Святослав мене, чого доброго, ще й у крадіжці звинуватить.

— А таки зможе. І буде правий стовідсотково, — підтримала Антоніна.

— Та чорт з ними, з тими картинами! За них багато не виручиш, а більше наморочишся. Не буду я цим займатися.

Хай знає мою добрість! А от квартиру... Її хочу продати, доки він там на Донбасі. Але як без паперів? Ніхто не захоче придбати.

— Це точно, — підтакнула Антоніна.

— І що пропонуєте? Ви за цим мене викликали на відвертість? — Карина вивчаюче вдивлялася в її обличчя, а в темних зіницях зачалась хистка надія.

— Та все дуже просто. Ви подаєте на розлучення і пишете заяву на розподіл житлової площі. Суд, сподіваюсь, задовольнить ваш позов. І Святославу залишиться одне з двох — або продати квартиру і розділити кошти, або ж він викупить свою частку. Чесно і справедливо.

— Але мене це не влаштовує. Хочу всю суму. Хочу помститись йому.

— За що?

— За те, що він... Коротше, я чистокровна росіянка, а він хохол. Не хочу з ним жити — і квит!

— І тому бажаєте відібрати у нього житло? Ви чините так, як ваш уряд в Криму та на сході України — відібрати все і звинуватити постраждалого.

— То наші землі, і ми маємо право, — заартачилась Карина.

— Помиляєтесь. І дуже глибоко. То ви хочете те «право» застосувати й тут, в центральній Україні, — обхитрити, відібрати у свого чоловіка житло? Тоді найміть «зелених чоловічків». Та знайте: тут вам нічогісінько не світить. Або ви по закону розлучаетесь із Святославом, або...

— Або що? — насторожилась Карина.

— Або наш суд залишить вас без нічого за зраду. І сина у вас відберуть. Ви цього хочете? — залякувала Антоніна.

— Сина не відберуть! — вирячилась Карина. — Не віддам! Він у Криму!

— Якщо він дізнається правду про вас, то сам утече до батька! Ви цього домагаєтесь? — Антоніна тиснула на психіку співбесідниці, як могла. Хоч завжди вирізнялась спокоєм

та витримкою. Але зараз, коли мова йде про долю її коханого... Тут вона не попустить.

Карина спочатку аж задихнулась від гніву. Та Антоніна продовжувала:

— Пан Святослав справжній лицар і добряк. Він ладен допомогти синові. І матеріально, і морально. Якщо, зрозуміло, ви укоротите свої амбіції. Коли згодні на мої пропозиції, я постараюсь переконати його розділити ваше житло справедливо. Гадаю, мені це вдасться. Інакше ви втратите все.

Карина довго мовчала, то йорзала, то розправлялась, то згиналась на лавочці. Врешті вимовила:

— Якби це відбувалось у Криму, він би точно залишився без житла. У мене та моїх батьків там зв'язки. У нього не було б ніяких шансів.

— Мені здається, ви робите величезну помилку. Думаєте, Крим, який москалі віджали, а точніше украли, назавжди залишиться у складі Росії? І так буде вічно?

— Наш президент у цьому переконаний,— якимось невпевнено мовила Карина.

— То його справа. Але світ визнає Крим у складі України. І рано чи пізно Росія змушена буде його повернути. А тоді питаннячко: що ви, прибічники того злочину, робитимете? Що? Залишиться одне: чемодан — вокзал — Росія. Поміжуйте на дозвіллі.

— Годі мені тут пропаганду розводити! — обірвала Карина. — Кремль ніколи не поступиться Кримом!

— Тим гірше буде для самих росіян. Міжнародні санкції їх зроблять бідаками.

— Я навіть і думати про це не хочу.

— Що ж, поживемо — побачимо,— Антоніна піднялась із лавки. Схоже, їй набридло сперечатися із зазомбованою мокшанкою. — То ви приймаєте мою пропозицію? Маю на увазі квартирне питання.

Карина на знак згоди кивнула головою.

— Тільки одна умова: якщо ви почнете мудрувати, шукати інші варіанти, то я змушена буду звернутися до відповідних органів з поданням про ваші сепаратистські наміри. І тоді вам, як мінімум, надовго заборонять в'їзд в Україну. Я ясно висловились? — Антоніна сама дивувалась своїй рішучості і категоричності. — Пам'ятайте про це.

— Яка ж ти... Яка... — аж захлинулась від злості Карина, метнувши в Антоніну темні блискавки з-під вій. Хотіла виплеснути все, що накипіло, але раптом притихла, затулила обличчя руками і розридалася.

Проте це не спантеличило Антоніну. Хоч вона з жалем дивилась на супротивницю.

— Пройде зовсім небагато часу, і ви лікті кусатимете у розпуці. Кращого від Святослава ви не знайдете. І самі в цьому винні. Вас засліпила ненависть до всього українського. Ви жертвуйте своїм щастям заради сумнівних ідей.

— Моє життя: як хочу, так ним і розпоряджаюсь,— схоже, Карина взяла себе в руки, її голос потвердішав, погляд посурорішав, вона перейшла на російську: — Нас, русскіх, нікто не поставіт на колені. Тем более, хахли.

— Українцям не потрібні ваші коліна. Поводьте себе, як люди, а не слуги диявола. І тоді вас шануватимуть і в Україні, і в світі,— спокійно відповіла Антоніна. — Сподіваюсь, ми про все домовились.

— Дагаварілісь,— буркнула Карина.

Почувши це, Антоніна без поспіху підвелась і твердою ногою подалась із березового гаю. Кортіло озирнутися, бо спиною відчувала колючий погляд Карини. Проте втрималась. Подумала: «Який сенс звертати увагу на тих, хто зрадив не лише свого мужа, а й Батьківщину». Відчуття перемоги, навіть такої маленької, підняло їй настрій. Бо ж вона відстояла інтереси не тільки чудового талановитого чоловіка, яким вважала Святослава, а й свого коханого. Це наснажувало. І в її голові народжувались нові поетичні рядки.

І хоч на землю вже скоро ступить осінь, а в її душі буяла весна. Та така, що заповнила землю і небо, і ці сквери та вулиці.

Вдома накидала ті строфи на папір, відредагувала, набрала на комп'ютері. А під вечір відправила своєму журавлику. Йй так хотілося, щоб він знав про її почуття — вони щирі та ясні, як безкінечний блакитний всесвіт над головою.

Які ж п'янки ці літні вечори!
Серпневі зорі дивляться згори
На двох закоханих,
Що поміж трав бредуть,
Освітлюючи їх благословенну путь.
Грайливо місяць погляда здаля,
Теплом вечірнім дихає земля.
Жагою враз наповнились уста —
Прийшла пора кохання золота.

Святослав трохи забарився з відповіддю. Звісно, на те у нього безліч причин. Та все ж їй хотілося якомога швидше отримати відгук його душі. Вона час від часу вмикала месенджер. Нарешті її милий відізався! Яке то щастя!

— І в моїх грудях теж такий вечір, — писав він. — Як же хочеться, щоб швидше було — «і очі в очі, і рука в руці». Дякую за вірш і за «двобій» з Каріною. Вона в СМС-ці повідомила, що пристала на твої пропозиції. Сподівається на нашу чесність і порядність. І на те, що я виконаю свій обов'язок перед сином. Я підтвердив. Вона вже написала заяву про розлучення без її участі. Завтра віднесе до суду. А ключі від квартири перед від'їздом до Криму вкине до поштової скриньки. Так що прохання до тебе: вийми їх звідти, аби якісь халамидники не скористалися. Міцно цілую та обіймаю тебе, моя ластівочко! Ти в мене відважний і мудрий боєць! Я пишаюсь тобою. Тож невдовзі зустрічай.

Отримавши цю відповідь, Антоніна відчула себе найщасливішою жінкою у всьому світі. Вже мріяла про їхнє палке

побачення. І знову народжувались строфи. Бо ж добрі вісті завжди надихають.

«Кохана, зустрічай — я їду!» —
Сяйнуло сонце з-поміж хмар.
І вже від смутку ані сліду,
Ні сліду від нічних примар.

І знов повіяло весною
Посеред вибриків пільми.
Нам пощастило із тобою:
Самотність побороли ми.

В оцім суєтнім сьогоденні
Змогли перебороть печаль
Всього три слова небуденні:
КОХАНА, ЇДУ, ЗУСТРІЧАЙ!

Однаке, як це часто буває, не завжди так складається, як бажається. Утім, будь-які випробовування тільки підсилюють почуття закоханих.

15

Святослав не дослухався до порад прес-офіцера штабу та на свій страх і ризик попутками подався до містечка із золотистою назвою, де мало відбутися розведення українських військ і ворожих угруповань. Щось тягнуло його туди ніби магнітом. Шкодував, що не встиг, а точніше, не знав про приїзд туди президента, — той був там напередодні. Згодом у фейсбуці прочитав про ті скандальні відвідини. А могли б з'явитися цікаві композиції з участю глави держави і командування. Різкі дискусії про те довго невгавали в ефірі. Та й добре було б усе побачити на власні очі.

Звісно, на блокпосту перед містечком його пригальмували. Бійці вимагали дозвіл на відвідини «сірої зони». Святослав картав себе за таку промашку — міг би взяти папірець у Режима. Хоч той кабінетний перестраховальник навряд чи дав би таку довідку. Аби хлопці пропустили, довелося не тільки свої документи показувати, а й замальовки. Черговий офіцер довго перебирав їх у руках, потім, повертаючи, крякнув:

— Добру справу ви задумали. Треба нашим захисникам дух піднімати. Бо зараз вони трохи розгублені від цієї розводки, що називають розведенням військ. Рушай. Тільки рухайся дорогою. Ні вліво, ні вправо — можна на міни нарватися. А краще зачекай. Скоро буде якийсь транспорт — підвезе.

Святослав щиро подякував. Незабаром трапилась машина з кунгом, що везла до містечка продукти. Водій, уже немолодий чоловік з сивиною на скронях, жалівся:

— Живемо, як на вулкані. За ці роки, маю на увазі війни, якось уже призвичаїлися, пристосувалися. І тут як грім на голову — оголосили про відведення військ. А нас запитали? Чи хочемо ми, щоб нас залишили напризволяще?

— Кажуть, що вас охоронятимуть поліція і нацгвардійці. І цього достатньо для підтримки спокою та порядку, — відповів Святослав.

— Та краще доручили б це добровольчим батальйонам, — не погодився водій. — А поліцейські... Хіба зможуть вони протистояти диверсійним групам, озброєним до зубів? Не варто було починати таке розведення. Це відступ, добровільна здача території, за яку воювали та кров проливали.

— Але ж ви хочете миру?

— Тільки дурень його не хоче.

— От президент і вирішив таким чином дати вам мир.

— Як би такий мир не виліз нам боком. Хіба можна вірити комусь на слово?

— Тут замішана глобальна політика. Керівництво держави хоче показати наміри про врегулювання цієї проблеми.

Зустрітися з російським лідером, подивитися йому в очі і домовитись про припинення війни.

— Та не буде цього! Росія, може, й погодиться вивести війська з Донбасу, але в обмін на визнання Криму її територією. Україна на це не піде. А якщо її вламають у Мінську, то вона залишиться наодинці з агресором. Захід уміє руки і скаже: «Ви ж самі захотіли. Тож тепер самостійно відбудуйте Донбас». А за які кошти? Де їх взяти на утримання розбитих та роздерибанених міст? А уряд скаже: «Шановні громадяни, будьте милосердні, допомагайте потерпілим», а по суті, тим сепаратистам, які кликали на свої землі чужинців і служили їм. Як я бачу: наш президент веде нас не до миру своїми мирними підходами, а до нової війни або ж до нового майдану. А значить, хаос у жертьв.

— Ви такий песиміст?

— Мимоволі ним стаєш. Немає світла в кінці тунелю. Хоч нам, старшому поколінню, вже все одно — недалеко до того тунелю. А молодь? Що їй тут чекає? Розруха. Безробіття. Шахти затоплюються. Заводи зупиняються. Безнадія. Бандитизм. Страх. От і тікають молоді люди — більшість в Україну, а дехто в Росію. Шукають кращої долі. Ніколи наш Донбас не відродиться. Ніколи!

— І що ви пропонуєте?

— Відгородитись від ОРДЛО, як кажуть, високим частоколом, тобто стіною. І хай там донбасівці живуть, як знають. Хай їх Росія відбудовує та утримує. Їй цього хотілось — нехай розкошелюється.

— Тобто ви пропонуєте відчикрижити український шмат землі і забути про нього?

— Саме так. Інакше ніколи не буде миру в Україні. Хіба президент цього хоче? Втім, у його мізки не залізеш. І що в них — важко передбачити. На чиему він боці — теж незрозуміло.

На в'їзді до центру патруль жезлом наказав зупинитися. На запитання водія поліцейський неохоче буркнув:

— Та якийсь депутат російської держдуми приперся, так нас змусили перекрити всі дороги.

— І що він тут забув? — спитав Святослав.

— Перевіряє, як українські війська відходять, — сказав поліцейський.

— Отакої! Уже «мижебраття» прибули з інспекторською перевіркою. Ну, це вже «беспредел»! — занервував водій.

— І наше доблесне СБУ дозволило такий візит? — поцікавився Святослав.

— Це не наша справа. Нам наказали забезпечити недоторканність того ревізора — ми й стоїмо, — поліцейський відсахнувся і жезлом перепинив рух ще двох легковиків.

— Ну, діла! — водій долонями ляснув по масивному керму. — Так може відбуватись тільки напередодні капітуляції. Президент сповна розуму? Заради цього він приїздив сюди?

— Це якесь непорозуміння, — сказав Святослав і простягнув руку водієві. — Дякую за доставку. Спробую самостійно дістатись до центру.

— Тільки рушай так, щоб поліцейський не запримітив, — водій міцно потиснув долоню. — Бо ще заверне. Найкоротший шлях — он тим провулком. Охо-хо, куди ж ми котимось?

Невдовзі Святослав дістався до широкої площі. Навколо наглухо зачинені кіоски. Флагшток без українського прапора. З тротуарів пара десятків допитливих мешканців споглядали, як упевнено відміряв кроки депутат держдуми у супроводі групи помічників, представників ОБРЄ та московських журналістів. Коли незваний гість опинився напроти Святослава, той вигукнув, пересильюючи пориви вітру:

— І що забув запеклий антиукраїнець у нашому краї?

Депутат не чекав на таке прямолінійне запитання, спинився, вибалушився на людей, схоже, спочатку трохи розгубився, а потім нахабно осміхнувся:

— Я на своїй землі — на землі «Русского міра». Ми тут хазяєва!

— З яких пір? — вигукнув Святослав.

— От сотворенія міра! Ясно? А ти гость здеся. І веди себя, как подобает гостю! — тикав указівним пальцем депутат.

— Підкажіть, як саме!

— Учтіво і колєнопрєклоньонно!

— Як раб?

— Істінно так! Какой ти смішльонний! — відверто насміхався депутат.

— Вам ніколи не бути тут господарями! — крикнув Святослав.

— Ти же відішь, ми уже здеся хазяєва! Правду я говорю, братци? — депутат звернувся до своєї свити. В її складі і представники ОБРЄ із числа москалів, закивали головами.

— Помиляєтесь! — Святослав ступив кілька кроків назустріч депутату.

— Это ти, холоп, ошибаешься! Ваши войска уже забралісь отсюда. І отойдут ешчю дальше. Тут будет «Русский мір»! — категорично розмахував кулачком депутат.

— Тут буде ваша могила! — Святослав зробив ще пару кроків.

В цю мить з обох боків до нього підскачили двоє молодих українських поліцейських, ухопили за руки. Один із них зашипів на вухо російською:

— Заткнісь! Нам только международного скандала не хватало! Хочешь сорвать переговоры? Вон отсюда! — і штовхнув Святослава в спину. — Ішь какой умний нашолся!

Депутат вдоволено захихикав:

— Ей, ти, холоп, теперь ти убеділся, кто здеся хазяін? Так что умативай, пока цел!

Поліцейський хотів було відтіснити Святослава за межі площі і вже підняв кийок, але йому навперейми кинулись трійко чоловіків і заступили художника. Один із них, сивовусий, гримнув поліцейському:

— Не чіпай! Не того бити зібрався! Он хто заслужив на твою палицю! — кивнув у бік депутата держдуми. — Ти нас

повинен захищати після відступу наших! Тебе ж для цього прислали?!

— Для цього,— сконфузився поліцейський і перейшов на українську.— Але ж він збирався порушити порядок,— вказав очима на Святослава.

— Ти ще не зрозумів, хто порушує? — допитувався сивовусий.— Он той хасап, що топче нашу землю! Піди і затримай його!

— Не положено! — промимрив поліцейський.

— Так він же ворог! Хіба не бачиш? — тлумачив сивовусий.

— Щодо нього не було ніяких вказівок! — розгублено мовив поліцейський.

— Кому потрібні такі охоронці?! Чи ви, як у Криму, уже ладнаєтесь оптом перейти на бік окупанта?

— Нічого мене ображати! — налився гнівом поліцейський.— Бо за образу можу й затримати.

— А ти спробуй! Не соромся! Покажи свою відданість агресору! — сивовусий грудьми напирив на поліцейського.

— Не зараз. Наступного разу. Я тут ще довго перебувати му на охороні порядку,— пообіцяв поліцейський.— Так що зустрінемося.

— Ах ти ж наволоч! — визвірився сивовусий.— Ти часом не в ОРДЛО служиш?

Святослав зрозумів, що справа йде до бійки. На це, певно, й чекають російські фоторепортери — щоб потім на московських телеканалах посмакувати такими «новинами». Він простягнув правицю сивовусому, міцно стиснув і, нахилившись, зашепотів:

— Не гарячкуй, друже. Пробач тому молодому телепню. Поглянь, як на нас усі об'єктиви націлились — ловлять момент. Найкраща відповідь отим зайдам — наш Гімн. А давай ушкваримо!

Сивовусий полегшено зітхнув, кивнув і разом зі Святославом затягнув: «Ще не вмерла в Україні ні слава, ні воля»...

Гімн підхопили його товариші обабіч. А за хвилину затягнули й на протилежному тротуарі. Поліцейський спинився, виструнчився. Депутат розгублено роззирався. Куди й поділась його зверхність. Він втягнув голову в плечі, круто розвернувся і подався назад до мікроавтобусів у кінці майдану. За ним поспішила й свита разом з офіцерами ОБРЄ. За кілька хвилин автомобілі, дмухнувши димком, покотились геть. Услід неслося:

— Слава Україні!

— Героям слава!

— Гарно ти придумав! — похвалив сивовусий, закінчивши спів, і міцно обійняв плечі Святослава.— Отак треба знешкоджувати ворога. Цікаво, орківські телеканали покажуть цей епізод?

— Не посміють. Повирізають. Вони бояться нашого Славена, як чорт ладану,— відповів Святослав.— Там зомбоящики працюють на повну потужність супроти України і вдень, і вночі.

І тут же помітили того самого молодого поліцейського, що небагом кічився. Той зняв каску і поволі наближався непевними кроками. Став перед сивовусим і Святославом, мовив, заїкаючись:

— Ви пробачте мені.

— За що? — суворо спитав сивовусий.

— За те, що так гупо себе повів,— подав кийок сивовусому і підставив спину.— Огрій, батьку, мене так, щоб запам'ятав цю подію.

Сивовусий узяв палицю, кркнув:

— Хоч я й не Тарас Бульба, а ти не мій син, але з задоволенням виконаю твою просьбу,— змахнув кийком та упівсили тричі хряснув поліцейського по спині.— Це щоб пам'ятав, чийого ти роду-племіні та кому маєш служити! Дійшло?

— Дякую, батьку,— поліцейський обернувся і вклонився сивовусому в пояс.

Звідусіль залунали оплески. Людям подобається не чванливість охоронців, а їхня співучасть у всіх подіях і вибачення за помилки.

— А тепер ваша черга, — поліцейський звернувся до Святослава. — Тільки лупіть добряче. Не жалійте.

Святослав у роздумах вертів кийок у руках. Врешті повернув його поліцейському зі словами:

— Гадаю, цього уроку тобі досить. Хай відтепер ця палиця каратиме не за правду, а за кривду. І не так, як це було на Майдані, коли правоохоронці стали на бік зла. Зрозумів?

— Так і буде! — відказав повеселілий поліцейський, забрав кийок, одягнув каску і подався через площу до гурту таких же служивих.

Про себе Святослав відзначив, що цей епізод, як і конфуз із депутатом, може стати сюжетом для його майбутніх картин. Зосталося лише замалювати, аби не забути, деталі.

Сивовусий з повеселілими очима простягнув Святославі дебелу руку і прогудів:

— Дякую тобі, друже, за участь у цій акції. Вона додала моїм землякам упевненості у протистоянні услякій наволочі. От що, пропоную влитися в ряди захисників нашого містечка.

— Ви створили загони самооборони? — зацікавлено спитав Святослав.

— Ще не створили, а лише створюємо. А що робити, коли армія втікає звідси, а ворог за річкою? — сивовусий показав великим пальцем за спину в бік річки.

— Так домовились же, що тут нібито чатуватимуть бійці нацгвардії та поліції, — Святославу хотілося почути від місцевих, що це справді так.

— Ти вважаєш, що кийками можна спинити озброєних до зубів диверсантів чи терористів? — спитав сивовусий, кинувши погляд на молодого поліцейського, який на автобусній зупинці щось розповідав під регіт своїх колег. — Всі ті наряди — банальна бутафорія. Лише війська здатні утримати

ворога, решта все від лукавого. І де гарантії, що орки знову не полізуть? Росія дає такі гарантії? Ні! Український уряд дає? Президент? Тільки на словах. Якщо самі про себе не подбаємо, ніхто нам не допоможе! — переконливо додав.

— І чим же ви збираєтесь захищатися? — Святослав усе ще не міг второпати наміри сивовусого та його товаришів, які згрудились довкола. — Дробовиками? Чи кулаками?

— Відверто кажучи, ми чекаємо на повернення українських військ. А до того часу нам треба якось протриматися. Не допустити, щоб тут поміж прибічниками Росії та України почався роздрай.

— А таке може статися? — насторожився Святослав.

— Спецслужби знають, як на рівному місці сотворити громадянський конфлікт. Так було у Слов'янську, Донецьку, інших містах. Саме цього домагаються у Кремлі. А потім втрутитися під виглядом «защити русскоязычного населення» чи «миротворців». Недарма ж тутешньому люду почали видавати російські паспорти. От лише до президента та уряду це не доходить. Вони як сліпі кошенята в політиці, — розмірковував сивовусий, розгладжуючи вуса. — Таке відчуття — тут знову заварюється якась каша. Хоча б не кривава.

— Будемо сподіватися, що в «зеленої команди» вистачить здорового глузду, — сказав Святослав. — А мені пора. Я тут проїздом, випадково.

— І встиг вплинути в історію. А далі куди? — спитав сивовусий, тиснучи обома руками Святославу правницю.

— Додому. Малювати. Тут уже стільки ескізів накопичилося, — ляснув долонею по рудому планшеті на боці. — Готую альбом для нащадків. Щоб знали, як українці відстоювали та захищали рідну землю від загарбників та пройдисівів.

— Добра справа. Тільки будь обачним. Тут чимало усякої наволочі вештається, — попередив сивовусий. — А ми зараз до кафе — погомонимо з земляками за чашкою чаю. Тож приєднуйся.

— Гаразд. Тільки трішки ознайомлюся з місцевістю. Тоді легше малюватиметься, — пояснив Святослав.

— Та не барись. Ми будемо он у тій затишній забігайлівці під липами, — сивовусий показав рукою у бік легкого павільйону з великими вікнами. — Гайда, хлопці!

І гурт чоловіків, які стояли з ним на майдані, піджартувуючи, попрямував до кафе.

Святослав, закинувши на спину заплічник, обійшов площу, по периметру якої під деревами тулилися наспіх змайстровані кіоски та лавки. Схоже, їхні господарі не були впевнені, що тут надовго встановиться мир і спокій. Тим більше, що вряди-годи на околиці трапляються міни чи гранати. Збудують щось путнє, та раптом бабах — і все піде прахом. А тимчасових споруд не так жалко буде. Святослав навіть подивувався, що в цих умовах люди ще й умудряються займатися сьаким-таким бізнесом. І навіть до кав'ярні навідуються. Що поробиш — життя не спиняється й під час війни. Воно — ніби квіти: сонечко пригріє, теплом повіє — і пнуться із землі, радуючи усіякими барвами та ароматами.

Так, простуючи, розмірковував і все ж відчував у грудях колючий неспокій. Здавалося, ніби за ним спостерігали. Кілька разів навіть озирався. Нічого підозрілого. Та все ж... Вирішив пройтися ще й найближчими вуличками — аби мати повніше враження від містечка. Подих війни торкнувся майже кожного приватного будиночка. У деяких стіни посічені осколками, потрощені та похилені дерев'яні паркани, давно не фарбовані ворота. Є двори, зарослі чортополохом та полином, що сягали розбитих вікон. Видно, господарі назавжди залишили їх. А, може, не дай Боже, переселилися в іносвіт. Боляче дивитись на ту картину безнадії та занепаду.

Раптом з одного забутого двору вискочив підліток років дванадцяти, хряпнувши поіржавілою хвірткою. Схвильований, без сорочки, у трусиках і тапцях, кинувся до Святослава:

— Дядя, памаги! Там! Там братик! Попал у капкан! Бистрей, бистрей за мной! Ой, какое несчастье! — і за руку потягнув Святослава за собою у порожній зарослий бур'яном двір із похиленою дерев'яною верандою, безперестанку повторюючи: — Там! Там!

Святослав, пригнувшись, поспіхом увійшов у прочинені облуплені двері. Озирнувся на хлоп'яка, запримітив у кутиках його уст ехидну усмішку, проте не надав їй значення і посунув углиб хати. Тільки ступивши до зали з розбитим диваном, побачив перед собою молодого «приятеля» ще по вагону, коли їхав на Донбас, того самого Віслюка. Тільки в його руках замість костура важкий прут із арматури, а над рудими щетинистими щоками темні очі з несамоовитим блиском — так буває після наркотичного сп'яніння. Одягнений не в подерті джинси та кросівки, як у потязі, а в військову уніформу — як немало тутешніх чоловіків. В ту ж мить почув, як за спиною хряснули вхідні двері. Краєм ока помітив ще одного чоловіка і теж з обрубком арматури.

— Вот ми і втретілісь, художник. Я обещал — і слово держу, как і все рускіє. Не так лі? Узнал?

Святослав усвідомив: його завели в пастку. Це не випадково. Зараз в Україні ворог може трапитись будь-де і будь-коли. Не лише на полі бою. А й у найвищих кабінетах. Й отут, у забутій Богом і людьми хаті. Така думка сама по собі жахлива. Якась фантазмагорія. Днями він збирався додому, до Антоніни. І така халепа. Як із неї вибратись, поки що не уявляв. Він не з полохливих, уміє постояти за себе, але... Окинув поглядом кімнату. Поряд нічого підходящого для оборони. Хіба що зламаний стілець з двома куцими ніжками. Спину прикриє заплічник. Зрозумів: як тільки ворухнеться, на нього посипляться удари і спереду, і ззаду.

— Бачу, ти людина слова, — зіронізував Святослав, все ще роззираючись довкола, аналізуючи ситуацію, в яку потрапив через власну довірливість.

Це помітив Вісюк:

— Зря стараєшься, художник. Нікто тебе не поможет. Тут я царь, бог і твоя судья! Понял? Долго я тебе вислеживал. І наконєц-то поймал. Спасібо мальцу — настоящим патріотом Донбасса растьот. Как ліхо он тебя сюда препроводіл. Наш кадр — данецкій.

— Такий же...

— Хочєшь сказать, асьол? — не дав закінчити супротивник.

— Ти вгадав. Тільки вісюк ніколи не зраджує, а цього вже навчили...

— А как же! Надо растіть достойную смену. За такімі будуще нашей республікі!

— Якщо вважати її в'язницею, то господарями в ній можуть бути лише злочинці, — Святослав зумисно затягував балачку, йому треба виграти час, щоб оговтатись у цій обстановці.

— В твоєй ситуації не следует лезть на рожон, то есть на арматуру, — молодик легенько постукував обрубком долоню лівиці. — Думаєшь, я забил, как ти меня нарисовал с ушамі осла?

— Що поробиш, якщо ти тоді на нього скидався, — віджартувався Святослав, напружено слідкуючи за рухами Вісюка. Головне — вчасно ухилитися від першого удару. — Хотів тебе розважити.

— Йо-ке-ле-мене! Я би на твоєм месте так не шутіл. Ти кем себя возомніл? С депутатом госдуми разговарівал, как с равней. Да ти букашка протів него. Он фігура! — вказівний палець лівиці молодика ледь не ткнувся у низьку стелю.

— Вісюкові вуха і йому не завадили б, — осміхнувся Святослав.

— Што ти чєшєшь? Он адін із творцов «Новоросії»!

— І що він сотворив? Війну на Донбасі? Поклав тисячі життів собі під ноги? Це досягнення? Він такий же убивця, як і орки.

— Это ти так думаєшь. А в моїх глазах он герой — как і для мільйонов русских.

— Таких проклянуть їхні ж нащадки.

— Ошибаєшься! Если они развалят Хохляндію і создадут на ёю просторах «Новоросію», їх вознесут, как святых!

— Скільки ж тараканів у твоїй макітрі — жах! Нещасна ти людина.

— Это ти нещасний! Бендеровец! Я на твоєм месте упал би мне в ноги і просіл прощєніє. І может, я би смілості-вілся над тобой: не мучіл, а сразу укокошил, — наганяв страху «приятель». Схоже, залякуванням він насолоджувався, хизувався своєю владою над жертвою.

— Хочєшь, зараз намалюю твій справжній портрет — лицаря з арматурою, — Святослав вдавав безтурботність.

— Снова іздеваєшься? — вирячився молодик.

— Слушай, чєво ти с ним цацкаєшься? — обізвався позаду його напарник, перекидаючи з руки на руку прут. — Железкой по кумполу — і лади!

— Не гоні! Успеєм! Он в наших руках. Для него есть более жуткое наказание.

— Ну, што может бить страшєє смерті? — прогудів напарник.

— Е-е, братан, не скажи. Імєй ввиду, это не просто бендеровец, он художник. Сєчьошь?

— Ну, і хрен с ним! Мне всьо равно кого мочить — художника ілі профєсора. Все они за Україну, а значіт, мої врагі! — схоже, напарнику надоіло слухати перепалку з бранцем.

— Заблуждаєшься, братан. Для художника главние две вещи — руки і глаза. Без ніх он — асьол. Понял? — насміхався Вісюк, самовдоволено похитуючись з ноги на ногу.

— Вот тепєря дошло. Ти хочєшь перебить єму руки і выколоть глаза? Штоби не марал бумагу? Отлічная картина получітсь! — захихикав позаду напарник. — Я готов сделать єво слепим ослом!

Тільки зараз Святослав уяснив, яку страшну кару придумала для нього ця бандитська парочка. Ворухнув плечима, ніби пересвідчувався, чи заплічник на місці — той здатен пом'якшити удари. Ще тісніше притиснув до себе планшет з ескізами. Ще й подумав, що планшетом можна прикрити голову від арматури. І вирішив діяти. Випад убік... Берцем по кривому стільцю... Стілець під ноги Віслюка — на мить відгородився від нього... Планшет — над головою... Тут же відчув потужний удар по планшету ззаду... Тріск олівців та авторучок у планшеті... Святослав різко крутнувся у бік нападника і ногою щосили хвицнув його в пах... Той зойкнув, осів, матюкаючись. «Тепер — до дверей. Там порятунок», — мигнула думка. Та в цю мить, відбуцнувши стілець, налетів Віслюк.

— Ах ти ж наволоч! Ну, получай! Я тебе раздавлю, як букашку!

Святослав, підставляючи планшет під удари, задкував до виходу. А Віслюк без упину щосили лупцював його обрубок по чому попало.

— А ти, слюнтяй, чево корчішся?! Помогай! — Віслюк на ходу ткнув напарника берцем.

Святослав відчув страшений біль у пальцях правиці — серія ударів припала саме на них.

— Я тебе, не тільки пальці отоб'ю, но і кішкі випущу! — кричав Віслюк, розмахуючи арматурою.

Святослав не міг уже тримати планшет — той так і повис на шиї. Дозадкував до дверей, щосили ударив їх ногою — вони розчинилися з грюкотом. Вискочив на східці. За ним висунулась голова Віслюка. Святослав з розмаху ударив її дверима. А сам кинувся до роззявленої хвіртки.

— Врьошь, не уйдьошь! — почув лайку і за нею пістолетний постріл. Куля вп'ялася у праве плече. Гримнув ще постріл — мимо.

Святослав, притримуючи плече, побіг у напрямку площі — там хлопці, там спасіння.

За ним — Віслюк. Та, помітивши гурт чоловіків біля кафе, швидко повернув назад до хати.

Зрозумівши неладне, сивовусий, прискочивши до Святослава, спитав:

— Де стріляли?

— Третя хата зліва, — відказав Святослав. З його рукава скрапувала кров. — Їх двоє.

— Хлопці, оточити! Не випускати тих бандюг! Але під кулі не підставляйтесь! — розпорядився сивовусий. І наказав трьом хлопцям: — Мотніться за рушницями! Не здадуться — постріляємо, як куріпок! Зовсім знахабніли диверсанти! А ти доправ гостя до медпункту! — наказав ще одному парубкові.

За мить хлопці були вже у провулку.

У медпункті на протилежному кінці площі фельдшер дезинфікувала рану Святославу, туго перев'язала плече і лопатку, наказала:

— Терміново — в лікарню. Куля застряла в плечі. Там її видалять.

— Трішки зачекай. Зараз підгоню авто, — сказав дебелий парубійко, що його супроводжував. — І поїдемо.

Святослав присів на лавочку біля медпункту. Правицю майже не відчував. Тільки тупий біль давав про себе знати. Перше, що подумав: «А що як і справді не зможу малювати?» Та зразу ж відігнав той сумнів. «Все минеться. І я підготую альбом! Все буде добре — так любить повторювати Антоніна», — тенькало в голові.

Святослав помітив гурт чоловіків. Попереду під дулами рушниць чимчикували двоє тих самих заброд зі зв'язаними руками. Порівнявшись із Святославом, сивовусий спитав:

— Це ті самі брати православні?

— Вони. А чому православні?

— Коли ми оточили ту хату і жахнули з рушниць по вибитих вікнах, оцей, — вказав за Віслюка, — з переляку забекав, мовляв, помилуйте, ми ж ваші брати православні.

— Якщо мати таких православних, то й ворогів не треба,— зітхнув Святослав.

— Отож, чорти завжди прикриваються рясами,— резюмував сивовусий.— Відправимо ми їх до СБУ — хай там розбираються, до якої конфесії належать ці «брати». А ти як, друже?

— Поїду здаватись хірургам через цих недоносків,— Святослав намагався глянути в очі злочинців, проте ті ще нижче опустили голови, вдаючи із себе нещасних.

І тут пролунав голос бранця:

— Не надо в есбеу. Я не віноват. Это всьо он! — кивнув на Вісюка.— Сказал, что нам заплатят больше денег, если мы уберём этого художника. Он якобы отъявленный бендеровец,— і впав на коліна.

— Заткнись! Я нічого не обещал. А с етим художником у меня свої счёты,— прохрипів Вісюк.

— Он хотел ему поотбивать пальцы і выколоть глаза. А я етому помешал,— ледь не плакав подільник, намагаючись розжалобити мужиків.

— І за що цей художник удостоївся такого покарання? — спитав сивовусий.

— За то, што он будто би нарисовал ево с ослиными ушами,— з мольбою в голосі пояснював подільник.— А я бил протів. І тем самим помог художнику убежать.

— Какое же ти падло! — викрикнув Вісюк.— Так врать даже я не могу. Предатель! Ненавижу! Всех вас ненавижу!

— За що? — осміхнувся сивовусий.

— За то, што ви хохли! Будь моя воля, я би на вас атомную бомбу скинул! — майже несамовито вищав Вісюк.

— Повторюється. Це не нове. Один московський політик ще до тебе пропонував таку бомбу кинути на Київ,— сказав сивовусий.

— Совершенно верно! Только так можно создать «Новосію»! — схоже, Вісюк впадав в істерику.

— Та тобі і таким, як ти, лікуватися треба від шизофренії,— сказав Святослав.— І багато таких в ЛДНР?

— Достаточно, штоби унічтожить Хохляндію! За нами — матушка Росія! — сичав Вісюк.

— Хлопці, везіть їх до есбеушників, доки я оцьому сепаратисту не набив морду,— сивовусий, стискуючи кулаки, відійшов поодаль.

Саме тоді підкотили два легковика. В один сів Святослав, в інший — «брати православні» з супроводом. За хвилину обидві автівки зникли за рогом будинку. В лікарні Святославу видалили кулю, підв'язали руку через плече, аби не бовтав.

— А щодо розчавлених пальців, то лікуватись доведеться довгенько,— сказав хірург.

— Скільки? — спитав Святослав, сподіваючись, що скоро візьметься за малювання.

— З місяць, а може, й більше. Все залежить від того, як пройде реабілітація. Потрібен курс електропроцедур, масажу, лікувальної фізкультури.

— То я зможу малювати?

Хірург глянув з-під лоба на нетерплячого пацієнта, заспокоїв:

— Зможете, якщо не поспішатимете. Інакше... — і зробив значущу паузу.— Раджу виконувати всі вимоги лікарів. Це у ваших інтересах.

— Дякую, лікарю. Підлатаюсь — намалюю ваш портрет.

— Не варто. Краще увіковічте тих, хто постраждав у цій війні. У нашому відділенні чимало таких, хто втратив руки, ноги чи очі. Для них це стане солідною моральною підтримкою.

— Дякую ще раз. Скористаюсь вашою порадою.

— Тільки нагадую — не поспішайте. Тоді й результати будуть бажані,— сказав хірург.

В палаті, окрім нього, перебувало ще троє пацієнтів. Увійшов до неї у так звану «годину тиші». Двоє молодиків

дрімали, третій, вставивши навушники, слухав радіопередачу. Святослав тихцем привітався з ним не стільки голосом, як кивком голови. Лівицею витягнув з кишені накинута на плече синього халату смартфон. Зручніше вмонтував на ліжку, підібгавши подушку під лівий бік.

Непокоївся думкою: «Треба з Антоніною якось зв'язатися. Але як? Тут вай-фаю немає. Був би, якось наклацав би однією рукою. Зате можна зв'язатися по телефону. Але що він скаже? Що байдикує в лікарні? Вона, чутлива, швидко його розкусить. Сказати правду? Нащо їй ті переживання? Хай колись, як усе устаткується. При зустрічі». Довго отак сперечався сам із собою. Врешті покартав себе: «Навіщо змушувати ластівочку хвилюватися? Вже більше доби з нею ніякого контакту. Не будь занудою, пане художнику». Пересвідчився, що на рахунок є кошти, увімкнув «мобільні дані». Не встиг налаштувати смартфон під ліву руку, як отримав повідомлення від Антоніни:

— Журавлику мій коханий, де ти зараз літаєш? Чи все у тебе гаразд? Молю Бога, щоб він дарував тобі здоров'я та удачу! Цілую міцно-міцно.

І нижче пришпилила вірш:

Звикаю до розлук гірких,
звикаю.
Блукаю у самотині,
блукаю.
Шукаю світла у п'яті,
шукаю.
Сміюся, плачу, інколи
ридаю.
І вчуся заново рости,
зростаю.
Живу, творю, люблю,
не каюсь.
І долі дякую за все,
Що маю.
Бо я кохаю!

Святослав прочитав і ще дужче себе присоромив. Який-бо він байдужий. Не знайшов хвилини, щоб сказати, що в нього все в ажурі... Хоч краще, аби такого ажурю не сталося. Ще невідомо, як поведуть себе рука та пальці — його талан, його надія, його доля як художника. Навіть подумав, що раптом стане калікою, і Антоніна його розлюбить. До успішних людей жінки тягнуться, а від немічних відвертаються. «Та що це я у песимізм кинувся?! Все буде якнайкраще! Рана заживе! Пальці знову відчують пензель! Я ще намалюю багато-багато картин! І створю альбом! Не один! І Антоніну намалюю, як Мадонну!» Він незвично тиснув лівицею абетку:

— Добридень, моя ластівочко! Вибач, що змусив тебе хвилюватися. Не треба звикати до «розлук гірких». Я кохаю тебе, Тонечко. Ось ще трішечки — і прилечу! Як же мені хочеться зацілувати тебе! І шийку. І щічки. І...

Доки писав, зробив кілька помилок, сердився на свою незугарність. Випадково натиснув «відправити» — і полетів незакінчений текст. Хотів своїми віртуальними ніжностями задобрити кохану, аби вона нічого не підозрювала. І отримав від неї нову порцію запитань:

— Ти щось від мене приховуєш, журавлику? Як твої рученьки? Чи ти не поранився?

Святослав звернув увагу, що раніше вона жодного разу не згадувала про руки. Чому б це саме зараз? Він вирішив заспокоїти Антоніну:

— Мої руки, серденько, як ніколи, здорові та сильні. Якби ти була поряд, то відчула б їхню міць.

Проте це, схоже, ще дужче насторожило молодицю. Вона продовжувала розпитувати:

— З задоволенням би відчула! І все ж, що з пальчиками?

— А що з ними може трапитися? Малюють ескізи. У них стільки роботи! — викручувався Святослав.

— І це після того, як побували в пащі Змія-Горинича?

— Якого змія? Ти про що, радість моя?

— Ну, як же! Той змії ухопив твою праву руку і збирався відкусити пальці.

— Жартуєш? Мої пальці на місці, — відписав і хотів ними поворушити. Та аж зойкнув од болю. Погладив забинтовану руку і подумав: «Добре, що месенджер це не передасть Антоніні. А то б я зовсім забрехався». — Рідненька моя, у тебе якісь дивні фантазії. Я в доброму стані і гуморі. Ось після розмови з тобою візьмусь за роботу.

— Я рада, що то лише мій сон жахливий. І привидиться ж таке! А щоб тобі краще творилось, надсилаю новий вірш:

Теплинь в повітрі
І сонце в серці.
І радість квітне
В очах-озерцях.
Душа співає,
Іскрить любов'ю.
Усім, що маю,
Ділюсь з тобою.
Лише з тобою
І ночі світлі.
Бо від любові
Й вони розквітлі.
Нудьга лютує,
Аж тисне груди.
Розлука чує,
Що зустріч буде!

— Як же мені не вистачає твоїх поетичних одкровенень! — уже вкотре написав Святослав, радий, що є привід змінити тему спілкування. Бо від того, що придумував, самого у жар кидало. Не звик говорити неправду, а довелось... Для блага Антоніни: менше знатиме — не переживатиме. Та ще й додав: — Зустріч буде. Я так на неї чекаю!

Антоніна не заборолася спитати:

— Журавлику мій любий, якщо так, то поділися секретом: скільки часу залишилось до нашої зустрічі?

— Тижнів зо два, — написав Святослав. — Залишилось уладнати деякі невідкладні справи.

Він сподівався, що за ті дні рана загоїться, пальці відновляться. І тоді вони з Тонечкою разом покепкують над отими словесними хитрощами.

— О, яке то щастя! Нарешті я побачу та обійму свого коханого! Як же я за тобою скучила!

Ця відповідь Антоніни і ошелешила, і підняла настрій, навіть біль стих. Як же радісно відчувати турботу і любов дорогої людини!

— Подумки я вже тебе цілую та милую! — написав Святослав.

— А я вже млію від твоїх цілунків! Які ж вони медові! Я тану у твоїх обіймах!

Святослав не чекав такої бурхливої реакції на його слова. Та тут же згадав, що має справу не зі звичайною жінкою, а з поетесою: у неї уява настільки потужна, що й віртуальність здається реальністю. Та й він з такого ж тіста зліплений: перш, ніж намалювати картину, він уявляє її в усіх подробицях. Ех, якби поряд була Антоніна! Та зацілував би до знемоги!.. Він тільки зітхнув, глянув на пацієнта з навушниками: чи не наспіхається? І тут же, аби спинити несамовитий потік почуттів, відписав їй:

— Вибач, зайшов товариш. Цілую та пригортаю. До зустрічі в ефірі, — і сам собі дорікнув за неправду. Через те якийсь холодок поселився в грудях.

— Я так тебе кохаю, Славчику-журавчику! — отримав послання Антоніни. — Хай тобі щастить в усьому! А на додаток вірш для тебе, милий:

З тобою поговоримо — й крізь хмари
Промінчик сонця душу огорне.
Закохане сердечко не лукавить,
Своїм теплом наповнює мене.
Гаряча хвиля котиться по тілу,

Найтонших струн душевних дістає.
І вже моє серденько наболіле
Сильнішим у стократ тоді стає:
Вогнем палахкотить, злітає вгору,
Шугає вниз, розкрилює уста...
І твориться — як тільки поговорим —
Мого життя сторінка золота!

Святослав прочитав і відчув, як вуха запашили від сорому. Жінка йому в коханні зізнається, а він відмахується, товариша приплів... Треба їй щось ніжненьке написати. Допоки збирався та лівицю прилаштовував зручніше, Антоніна випередила його, надіславши ще одне віршоване одкровення:

Гірка й солодка мука
З коханими розлука.
Гірка у розставанні,
Солодка у чеканні.
Бо все в житті минає,
За водами спливає...
Лиш той же, хто кохає,
Повернеться — я знаю.

— Кохана, я обов'язково до тебе повернуся. Ти — моє щастя, ти моя доля. Хай нам щастить! — відповів Святослав. Написав щиро — як думав і відчував. І потепліло у грудях, і посвітліло в очах. Коли говориш правду, життя стає барвистим, справжнім.

— Яка я щаслива! — прилетіла СМС-відповідь.

А Святослав знову картав себе, що приховав оту пригоду зі стріляниною. Дав собі слово, що зробить усе, аби якомога швидше привести себе в порядок. Пообіцяв же Антоніні міцно обійняти дужими руками — тож виконуй.

Увечері дзвінок від Карини. Вона посміювалась над ним.

— Бачу, ти знову став телегероєм. Вся Росія реготала над твоєю дискусією з депутатом держдуми. Ха-ха-ха! — і перейшла на російську: — Как он тебя в лужу посадил! Маладец!

Так што забудь о своем Донбассе — то земля «Русского міра».

— Хочеш сказати «Ру-есес-кого міра»? — натякнув Святослав, зробивши наголос на «есес».

— Считай, как тебе в голову взбрѣдут! Только помні: вместе с «Русским міром» я приду в твой город і отберу у тебя квартиру, і поселюсь в ней, і буду жить, поживать і добро наживать на вас, бандерлогах! Понял, хохольчик? Ти проіграв вместе со своей Хохляндією. Хи-хи! — схоже, Карина хотіла якомога болючіше кольнути Святослава. Як часто ненависть і зло прикриваються примітивним сміхом.

— Це маячня! — відповів Святослав. — Мені тебе просто жаль. Ти в полоні московських зомбоящиків. Як і більшість твоїх «соотечественників». Ти витрачаєш життя на пустопорожній міражі. А щодо квартири, то я заповім її синові, а він розпорядиться так, як вважатиме за потрібне. Сподіваюсь, ти не загарбаєш її у свого нащадка.

— Вон оно как! Я отберу в тебя всю! І сина ти не увідішь! Ти станеш бомжом нікому не нужним!

— Марні твої погрози! Таке не станеться, бо твій «Русській мір» ніколи не прийде на нашу землю! І він погубить Росію.

Карина у гніві не могла дібрати потрібних слів і випалила, як завжди, істеричну образу:

— Ти мазіла, а не художник! Ти нікогда не нарісуєшь что-лібо стоящее! Ти неудачник і в творчестве, і в лічній жизни! Вот кто ти! Дошло?

— Зрозуміло. Моя колишня дружина перетворилась на очманілу ворожку. Так завжди буває, коли нікого не любиш.

— Это ти, кроме своей Хохляндії, нікого не любишь! Бандеровец! — орав смартфон.

— В цьому я з тобою згодний на сто відсотків! — посміювався Святослав.

— Я тебя ненавижу! — смартфон уже вкотре захлинувся від злості й замовк.

Святослав поклав на тумбочку мобільник, обвів поглядом сусідів по палаті. Вони вдавали, що займаються своїми справами. Проте, видно, зрозуміли, з ким та про що бесідував їхній сусід по палаті. Той чоловік, який представився сапером Іваном, цього разу з навушниками на шії, співчутливо похитав головою:

— І де тільки беруться вередливі жінки?

— Та де — в Московії,— філософськи відповів за Святослава сусід по ліжку з підвішеною до перекладки загіпсованою ногою, який назвався розвідником Петром.— А серед бійців мене величають «Кротом» за те, що в землю вгризаюсь, як оте сліпе творіння. Та одного разу не встиг — і осколком шандарахнуло. Але нічого, ще потанцюю на своєму весіллі. Так ось що я скажу вам, браття: найкращі жінки — наші, українки.

— Та хто б сумнівався,— уточнив Віталій, той, що лежав на животі, зі спиною, посіченою осколками.— І наварять, і приголублять, і порятують. Якби не медсестричка, мене відправили б «двохсотим» з-під Мар'їнки. Витягла такого буйвола, як я. Вік буду їй дякувати. Отаких треба в дружини брати.

— Так і бери, допоки інший не взяв,— порадив Петро.

— І візьму! Якщо погодиться. От як навідається, запропоную їй стати зі мною на рушник,— впевнено сказав той.

— А навідається? — спитав Петро.

— Обіцяла,— невпевнено відповів Віталій.

— От як прийде, ми тебе й оженимо. Правда, хлопці? — і засміявся.

— Запросто! — підтримав Іван і насварив пальцем на Віталія.— Тільки дивись мені — не прогав свою долю! Будь відважним, як у бою! Дівчата люблять сміливих.

— Та годі мене шпиняти, хлопці! Не маленький. Розберусь! Краще накиньте на мене халат. А то прийде моя красуня, а я в такому вигляді,— підвівся з ліжка і, простягаючи руку

Святославі, відрекомендувався: — Прошу шанувати — мінометник Віталій за кличкою «Горила».

— Святослав. Художник. Тепер ваш сусід по ліжку. Щодо жінок — то наші справді наймиліші та найдобріші. То ж будьмо знайомі, однодумці,— вклонився.

І тут же бійці перейшли до анекдотів. В основному, кепкували зі своєї статі і з симпатіями розповідали про дівчат та жінок. Адже за ким скучають, того й величають. Забули й про болі. Ніхто жодного разу не застогнав. Сміх лікує.

16

Минав другий тиждень перебування в госпіталі. Рана на плечі затягувалася. А от пальці на правиці не слухалися. Святослав їх і розминав, і розтирав, а вони все одно погано згиналися, не тримали олівця. Після кожної процедури на електрофорезі чи після масажу він із надією брав олівець — хотів удосконалити дещо пожмакані ескізи, що збереглися в планшеті після ударів арматурою. І дуже сердився, коли пальці вели олівець кудись убік. Тоді він у відчаї ладен був потрощити його, хоч розумів, що причина в іншому. Деколи з його уст злітали чортихання. Сусід Іван з підвішеною ногою заспокоював:

— Ти, брате, не гарячкуй. Все наладиться. Я й то зі своїм копитом думаю, що буду танцювати. Віра — то ліки для одужання. А ти спробуй лівою рукою.

— Дякую за пораду, майбутній танцюристе,— віджартувався Святослав.

Проте брав олівець лівицею, старанно водив по аркушу. Та після кількох спроб переконався, що ліва не здатна конкурувати з правою — не навчена. Наче й справді лівша,

як мовиться, неправильна душа. Він витягував із планшета малюнки, довго розглядав, прикидав, де треба щось підправити чи переробити, робив помітки.

Отак щоднини. І продовжував онлайн-листування з Антоніною. Через свою недугу ставав усе стриманіший у висловлюванні почуттів, черствіший, все рідше називав її Тонечкою та коханою, а лише ластівочкою. Схоже, це відгукнулося в її серці.

Одного вечора Антоніна зателефонувала Святославу. Не втрималася. Зрозуміла, що СМС-ки дещо обмежують їхнє спілкування. А нині її милий не на передовій. Тож чому не поговорити? І набрала номер саме тоді, коли він вечеряв у шпитальній їдальні. Смартфон зазвичай залишав у палаці — не було необхідності носити з собою в халаті. Апарат взяв Іван — він не був лежачим і міг пересуватись.

— Журавлику, милий, доброго вечора! Як же я за тобою скучила! Вирішила зателефонувати. Хочу почути твій голос. Він у тебе такий оксамитовий.

Боець, видно, розгубився. Не чекав почути такі ніжності і випалив:

— Я дуже радий, що ти подзвонила. Це саме те, чого мені так бракує зараз. Яка ти молодчина!

— Ти не сердишся, любий?

— Що ти! Я тобі дуже вдячний, — боець намагався говорити голосом Святослава. — Бо тут, у шпиталі, серед поранених можна з глузду з'їхати. Яка ж ти розумниця, що мене не забуваєш.

Антоніна на мить замовкла. А тоді спитала:

— В якому шпиталі? Жартуєш?

— Які жарти? Я вже третій тиждень тут лікуюсь.

Схвильована Антоніна засумнівалась:

— Вибачте, а ви хто? Часом не пранкер якийсь?

— Що ти! Це я — Святослав. Не впізнаєш? — продовжував розігрувати боець.

— А що за лихо з тобою скоїлося, коханий? — голос Антоніни потеплів.

— Та дрібниця. Один зрадник подряпав плече і потовк пальці.

— І що з ними? — стривожилась Антоніна.

— Та дрібниця. Малювати не хочуть.

Тільки тепер Антоніна зрозуміла, що з нею говорить не її журавлик. Бо той не міг назвати дрібницею проблему з пальцями. Та й голос сумнівний. Хоча й давно його чула, проте відчувала — чужий. Вона різко спитала:

— Вам не совісно молоти отаку полову? Передайте смартфон Святославу! Негайно!

— А його немає, — пролунала відповідь.

— Як це немає?! — жахнулась Антоніна.

— Та просто немає. Він у їдальні. Набиває шлунок.

— Живий? Здоровий?

— Живий, але не зовсім здоровий. Проте йде на поправку.

— Що з ним?

— А це ви у нього самі спитайте. Та головне — він вас любить. Дуже.

— Це він вам сказав?

— Він таке не говорить. Але це відчувається.

— Ви ж і баламут.

— Доводиться за всіх тут віддуватися.

— От що, балагуре, передайте Святославу — я чекаю на його дзвіночок.

Іван обережно поклав смартфон на тумбочку і сказав вивинувато:

— Ну, все, браття! Художник мене приб'є. Так що поліз я під ліжку, як під танк.

— За що? — не второпав Петро.

— Підвів я його під монастир. Хіба можна мене після цього назвати розвідником? От бовдур, — лаяв себе Іван. — Язик мій — не просто ворог, а сепаратист.

— Нарвався ти, як на мінне поле,— поспівчував мінометник Віталій.

— І що робити? — спитав Іван.

— Ось послухай мою пораду як розвідника. Піди розваж білявеньку медсестричку, доки в палаті не утихне артобстріл,— засміявся Петро.

— Негоже за медсестричкою, як за бронею, ховатися. Готуй могорич — тільки так можна залагодити це делікатне питаннячко,— прогудів Віталій.

— От влип, так влип,— Іван спересердя лунко лягнув долонею лоба.

— Не побивайся, а за пляшкою збирайся. І, схоже, однією не відбудешся,— гнув своє Віталій.— Сподіваюсь, тобі є кого послати в терапевтичному відсіці?

Іван запитально обвів поглядом бійців, мовляв, чи не жартують з могоричем.

— І не барися,— поспівчував Петро.— Інакше екзакуції не уникнеш.

У дверях Іван ледве не зіткнувся зі Святославом. Уступаючи місце, сказав, ніяковіючи:

— Там тобі дзвонили.

*

Антоніна після тієї розмови місця собі не знаходила. Безцільно вешталась кімнатами, щось перекладала, витирала пил на шафах, які вже вилискували чистотою. Чекала на дзвінок від Святослава. Та все шпиняла себе. «І треба ж було зателефонувати. Не наважилась — і жила б спокійно. Так ні, не втерпіла. Подзвонила на свою голову. І що, легше стало? Не лізь, коли тебе не просять. Це — раз. А друге — хто вона для Святослава? Хто? Дружина? Ні. Коханка? Теж ні. Просто знайома. Точніше — закохана дурепа. Таке враження, буцімто

нав'язуюсь. Віршики йому присвячую. У коханні зізнаюсь. А він, бач, від неї правдоньку приховує. Як це розуміти? Мабуть, не дорожить їхніми стосунками, а лише забавляється від нудьги. Що їй залишається в такій ситуації? Відсторонитись? Відійти? Але ж не можу. І не хочу. Він мені любий. Ладна полинути до нього. Хай, лишень, натякне — і полечу... Чого це я засумнівалась? Він зараз потребує моєї допомоги. Я ж тіпаюсь у пусто-порожніх гризотах. Як же хочу, щоб він відізався. Святославе, не барись! Не тривож мого серденька! Славчику, набери мене!»

Вона і просила, і безперестанку наказувала, сподіваючись, що думка матеріальна і небавом дістанеться до нього. Та все поглядала на смартфон, що тьмянів на столі. І нарешті екран засвітився! Зиркнула — він, Святослав! Таки йому передали її прохання. Таки правда — він у шпиталі.

Поспіхом торкнулася екрана — почула голос коханого. Умить забула про сумніви та дорікання, які щойно переповнювали її єство.

— Здрастуй, мила моя ластівочко! Радий тебе чути.

— Добридень, серденько! Нарешті ти відізався. Набридло бути партизаном-підпільником? — сказала і розхвилювалась, як на першому побаченні.

— Та випала така нагода. Зараз я далеченько від лінії фронту. То можна й погомоніти!

— А режим шпиталю це дозволяє? — прямо спитала те, що вертілось на язиці.

— Ти про що, люба? — в голосі Святослава насторожене здивування.

— Журавлику, я все знаю. Навіщо ти мене обманюєш? — ледве не схлипувала Антоніна.— Знаю і про твоє плече, і про пальчики.

— Та я здоровий, як бик! — переконував Святослав.

— Хотіла б я таким тебе бачити!

— Хто тобі намолов таку нісенітницю? — Святослав удавав щирість.

— Та хто — твої сусіди по палаті. Милий мій, чому ти такий скритний? Не довіряєш мені?

— Я тобі довіряю більше, ніж собі, зіронько.

— Хочеш виглядати переді мною Аполоном? Чи мачо? Запам'ятай, я тебе кохаю таким, яким ти є.

— Ти мене бачила здоровим, а зараз я трохи не такий.

— Журавлику, не переймайся. Ти мені потрібен у будь-якому стані.

— Але ж краще — у здоровому?

— Звісно, радість моя.

— Тож я й набираюся тут сил. Я ж обіцяв тебе міцно обійняти обома руками.

— Обіцяв. То й що? А на перших порах обійматимеш однією. Мені й цього вистачить, — тепер уже й Антоніна перейшла на грайливий тон.

— А якщо я не зможу малювати? Що тоді?

— Я й тоді тебе кохатиму.

— А раптом я стану інвалідом?

— Все одно любитиму, — впевнено мовила Антоніна і продекламувала власний вірш: «Ти потрібен мені, як повітря, як води у пустелі ковток. Я без тебе — світильник без світла, а з тобою — лиш крок до зірок». А тому є пропозиція. Давай я до тебе приїду.

Святослав не очікував на таке. Довгенько мовчав. Видно, збирався з думками. Антоніна порушила тишу:

— Чого ти злякався, коханий мій журавлику? Не радий?

— Це так раптово. А я ж хотів постати перед тобою справжнім козаком... — Святослав ще мав надію переконати Антоніну, аби вона не приїжджала.

— Повторюю — ти мені потрібен у будь-якому вигляді, — запевняла вона.

— Розумієш, тут немає місць для перебування відвідувачів. От скажи, де ти ночуватимеш? На залізничній станції? І де харчуватимешся? Я не хочу, щоб приїзд став для тебе

мукою. Ластівочко, радість моя, зіронько моя, не треба приїжджати. Я ще кілька днів тут полікуюсь і сам приїду. Такий варіант тобі підходить?

— Це найприємніша новина, яку я почула від тебе. «Їду. Зустрічай!» — це моя мрія, любий, зустріти тебе, — і Антоніна защebetала по-ластів'ячому: — Журавлику, я вже домовилась з тутешнім травматологом, щоб він тебе прийняв. То дуже досвідчений лікар. До нього приїжджають навіть із сусідніх областей. Він так і сказав: «Як тільки з'явиться ваш художник — так негайно до мене. І чим швидше, тим краще». Ти ж хочеш малювати, милий?

— Це моє найсокровенніше бажання, сонечко моє. Про це думаю цілими днями.

— А про мене? — засміялась Антоніна.

— А про тебе — ночами, — відповів напівжартома.

— Та ти перелесник! Навіть по телефону спокушаєш, — ще дужче повеселіла Антоніна.

— Хіба ти не хочеш, щоб я тебе спокусив? — віджартовувався Святослав.

— Ой, як хочу! І вже давно! — заливалася сміхом Антоніна.

— Так моя ж рука тому заважатиме, — погигикував і Святослав.

— Під час поцілунків ти про неї геть забудеш, коханий.

— Якщо так, то лечу до тебе. Проситиму лікаря якомога швидше виписати мене. Як же я люблю тебе, щебетушко!

— Я щаслива від самої думки, що скоро тебе побачу, соколику мій! — Антоніна закружляла кімнатою у танці. — Ой, який же ти молодець! Я вже пурхаю — наче ти вручив мені крила! Тільки попередь, коли тебе стрічати. Добре, любий? Я ж маю щонайкраще підготуватись до нашої зустрічі.

— А варенички будуть? — Святослав нагадав слова народної пісні.

— Аякже! — проспівала щаслива Антоніна.

— А з сиром пироги? — нагадав ще одну пісню.

- Обов'язково, журавлику мій!
- А мед?
- Кращого ніде не знайдеш! Віриш? Все буде, тільки приїжджай!
- Ловлю на обіцянках, Тонечко-картиночко.
- Я звикла своїх слів дотримуватись. Цілую тебе, журавлику! І поранені пальчики також! А зараз заглянь у месенджер. Яка я щаслива, голубе мій сизокрилий!

І відправила вірш:

Осінь золото сипле в долоні,
 І багрянцем зітхає услід.
 Павутиння сріблить мої скроні,
 А в душі — вісімнадцять літ.
 І душа ще кохання хоче,
 Бо готова й сама любить.
 І чарівнії мрії пророчі
 Ще хвилюють її кожну мить.
 А в очах моїх — весен світанки,
 І вогонь солов'їних ночей
 Будуть в серці моїм до останку,
 Скільки б літ не минуло іще.
 В мою осінь прийшов ти неждано.
 То була найчарівніша мить.
 І тобі лиш вдалося, коханий,
 В моїм серці весну розбудить.

Розбурхана радісною новиною, Антоніна не могла не поділитися нею з Раєю:

- Подруго, яка я щаслива! Душа співає! Ноги танцюють!
- Мільйон у лотерею виграла? То справді щастя, — підначувала Рая. — Везе ж тобі!
- Який мільйон? Більше! — дзвенів Антонінин голосок.
- Що? Аж два мільйони!? — вдавала здивування подруга.
- Ти про що?
- От нутром відчуваю — ти виграла найщасливіший квиток у своєму житті! — натякнула Рая.

— Яка ж ти догадлива! От-от Святослав приїде! — аж проспівала Антоніна.

— Могла б зразу про це сказати. А то почала здалеку — про лотерею та мільйони — посміювалась Рая.

— Так це ж ти мене манівцем повела. Гадаєш, як у тебе мільйони на думці, то й в усіх? А мені не багатство, а кохання потрібне. І от скоро воно прибуде! — витьохкувала Антоніна.

— І коли воно тебе пригорне? — серйозно спитала Рая.

— Не знаю точно, але скоро!

— Це воно, твоє кохання, тобі сказало?

— Особисто! І не в есемесці, а телефоном. Яка то радість!

— Ти зараз дуже не кипи, бо википиш, — порадила Рая. — Як кажуть, не кажи гоп завчасно.

— Думаєш, можна зурочити своє щастя? Так я в це не вірю! — щебетала Антоніна.

— Правильно мислиш, подруженько! Тільки скажи — він у курсі твоєї проблеми?

Антоніна затнулася, мов ошелешена. Потім глухо мовила:

— Ні...

Рая відчула її настрій і поспішила пригладити свою нетактовність:

— Не звертай уваги на слова недотоптаної жінки. Завжди щось бовкне невпопад. Тож варто обмити цю добру вісточку. Приходь, у мене тернівочка достигла. Аж кортить за твоє щастя хильнути, — припрошувала Рая.

Антоніна, схоже, взяла себе в руки, і знову задзвенів її голосочок:

— Ой, Раєнько! Повір, ніколи мені вгору глянути. До зустрічі ж треба готуватися! — щиро відмовлялася Антоніна.

— Ну, ти й даєш! Як мудрі люди кажуть: поросся ще не народилося, а на нього вже ціну склали. Ще нічого невідомо, а вона вже телесується. Запам'ятай, кохання не любить поспіху. Так що я чекаю тебе з коробкою смачненьких цукерочок, — повчала Рая.

- Гаразд. Умовила. Тільки я до тебе на кілька хвилинок.
— Та звісно. До вечора ще півдня. Встигнемо все обмізкувати,— Рая знову перейшла на грайливу тональність.
— Та які півдня!? Мені кожна мить дорога! — скоромовкою відповіла Антоніна.
Рая витримала паузу, а потім з лунким видихом мовила:
— У кого б мені отак закохатися? Щоб вільної часинки не було. Приходь швидше — підкажеш.
— Не я, а серце тобі підкаже. До зустрічі.

*

- Після розмови з Антоніною Святослав напустив на себе сурорий вигляд і, увійшовши до палати, сердито окинув поглядом хлопців і спитав різко:
— Хто?
Схоже, бійці зрозуміли, про що питає сусід. Проте мовчали.
— Я питаю: хто? — насупив брови Святослав.
Знову тиша.
— Втретє запитую: хто розмовляв з моєю коханою? — Святослав з-під лоба повільно оглядав трійцю.
— Усі! — відізвався Петро. — Разом із моєю перебитою ногою.
— Зрозуміло, браття-мушкетери,— Святослав усміхнувся кутиками вуст.
— Один за всіх і всі за одного,— підвів голову розвідник Віталій.— У нас так було під час захисту донецького аеропорту.
— Як приємно чути правильну відповідь,— засміявся Святослав.— Тож доведеться могорич усім ставити.
— Друже, то мені довелося відповідати на дзвінок твоєї судженої. Мила вона жіночка, я тобі скажу. І голосок — сріблом видзвонює. Аж за душу бере. Винен, побратиме. Ось мій лоб

для твоїх шалбанів,— Іван підійшов до Святослав, задер голову, підставивши чоло.

Святослав під пильними поглядами бійців уважно оглянув той лоб, ніби прицілюючись, і раптом міцно обійняв Івана:
— Дякую тобі, брате! Якби ти не відповів, то я й досі морочив би голову і собі, і їй. А так днями відчалюю зі шпиталю. Умовила мене моя ластівочка. Спасибі тобі!

— Отакої! Хлопці, так це не я повинен ставити могорич, а наш доблесний художник! Правильно я кажу, братці? — вигукнув Іван.

— Істину речеш, як мовить наш капелан,— прогудів Віталій.

— Якщо так, то я миттю,— Святослав поліз до тумбочки за пакетом та гривнями.

— Куди? До своєї пташки? — серйозно спитав Іван.

— Та ні, за пляшкою коньяку,— Святослав уже тримав у руці целофановий пакет.

— Не швиди! А краще пакет розкрий,— наказував Іван.

Він упритул наблизився до Святослава, розгорнув поли халату, з-за пояса штанів витягнув пляшку горілки і опустив у пакет.

— Сховай до відбою,— сказав.— А тоді й обмиємо твій від'їзд. Так би мовити, щоб шаблі не брали і кулі минали.

— Та якось незручно. Це б я мав зробити,— зникнів Святослав.

— Не переживай. З тебе закуска,— докинув Петро.

— Згода,— мовив Святослав.

Увечері після обходу лікаря Іван поставив на тумбочку Святослава графин:

— Виливай, брате, туди горілку. Попиватимемо замість водиці, щоб не муляти очі медикам.

З того й почалося оте «підпільне» застілля на тумбочці між ліжками пораненого Петра (бо ж як йому з підвішеною ногою) і Віталія з посіченою спиною. Спочатку виголошували добрі побажання «дембелю» Святославу, потім перейшли

до жінок, а невдовзі, як повелося в таких випадках,— і до війни та політики.

— Хоч убийте, не второпаю, якого дідька «зелений» гетьман змушує відступати наші війська на нашій землі? — гарячкував сапер Іван. — І це тоді, коли «ДиНиРи» вимагають віддати їм решту території Донецької області. Що за піддавки? На чієму боці він грає? Чий він агент? Отого бородатого олігарха з ізраїльським громадянством? Чи Кремля? Та я б на його місці ще дужче посилив наші позиції. І не знищував би обжиті фортифікації, а будував нові, ще міцніші.

— Отож. Але ти не на його місці, а в госпітальній палаті,— буркнув мінометник Віталій. — І твоє завдання — виконувати накази главкома.

— Навіть коли ті накази на грані капітуляції? — рум'янів од гніву Іван.

— До чого тут капітуляція? Як я розумію, це така політична гра перед «нормандською» зустріччю,— прогудів Петро. — Краще подай шматок ковбаси та огірочок. Та й грамульку не забудь накрапати.

— Іване, не кип'ятись. Хіба ти не зрозумів, що «зелений» хоче виманити з берлоги ВВП на перемовини? — розсудливо докинув Віталій. — Щоб мінські угоди зовсім не накрились мідним тазом.

— І чого б це вони здохли, якщо на нашому боці усі — і Європа, й Америка? — продовжував сумніватися Іван, кладучи на скибку хліба шматок ковбаси та огірок для Петра. — Ось візьми, друже.

— Ти такий наївний. Та Європа вже давно махнула обома руками на Україну,— сказав Петро. — І забуває про неї, як і ти про мене.

— Тобто? — вирячився на нього Іван.

— Ти ж забув мені набулькати,— підколов Петро. — Отак і Європа — тільки обіцяє.

— Ну, ти й зрівняв! Вибач, зараз наллю,— відказав Іван.

— То ж бо й воно. Якби Європа отак, як ти, вибачилася перед Україною за свою бездіяльність і вжила дебелі заходи проти агресора, війна давно припинилася би на Донбасі,— впевнено заявив Петро. — Вона цього не робить, а тільки інтелігентно пальчиком свариться в бік ереф, як на неслухняного хлопчиська. Їй вигідно торгувати з Мокшею. Від неї вона отримує газ, нафту, ліс, метали. Німеччина з усіх сил пнеться, щоб мати зиск із другого «Північного потоку». Мокшанські мільярдери, обдираючи співгромадян, вивозять величезні капітали до європейських банків. От скажи, хто буде різати курку, що несе золоті яйця? Я правильно міркую, пане художнику? — звернувся до Святослава.

— Слушні слова,— мовив той. — Хоч наша перемога в більшій мірі залежить від нас. Пам'ятаєте байку про лебедя, шуку і рака? Це про ситуацію в Україні: одні тягнуть у небо, інші — у воду, а то й назад, у радянське болото. А треті забилися у свої нірки і вичікують: мовляв, наша хатка скраю. І обирають собі президентом як не комуняку, так олігарха, бандита або по приколу недозрілого політика — такі здатні керувати хіба що житловим кварталом, а не державою. Тож не дивно, що маємо те, що маємо. Кому це вигідно?

— Та, звісно, тим, хто зазіхає на наші землі,— сказав Петро. — «Браттям» з півночі та сходу — вік би їх не знати!

— У протиборстві ми послаблюємо самі себе,— продовжив Святослав. — От скажіть, буде Європа чи Америка дбати про незалежність та благополуччя України, якщо наш народ отак себе поводить?

— Воно їм треба! — рикнув Петро. — Вони живуть у мирі та добрі, як у Бога за пазухою. Нащо їм такий головний біль як Україна?

— А як же Будапештський меморандум? То що — папірець? — спитав Віталій.

— Папірець! Хоч із підписами та печатками поважних людей. Про нього вже ніхто не згадує. Європейцям не вигідно про нього пам'ятати, — додав Петро. — А Кремлю, який підтерся тим меморандумом, і поготів.

— І в Україні вожді мовчать, наче води в рот понабирали, — у гніві бліднувато лице Івана почало багровіти. — Президент на весь світ говорить, що у нас не війна з сусідом, а конфлікт на сході держави. Як це розуміти? Він що, з дуба впав?

— Та наші вожді не води в рот набрали, а горілки чи віскі, — жартома поправив Віталій. — Наче з бодуна, бояться агресора навіть по імені назвати на міжнародних перемовинах. Так і норовлять перед ним на коліна стати, в очі зазирнути. «Зелень», а не керманичі!

— Обдурили нас глобалісти із тим меморандумом, як останніх лохів, — сказав Іван. — Дивлюся я на цю веремію і знаєте що надумав, хлопці?

— Хочеш повернутися у свій підрозділ і громити ворога до тих пір, аж допоки він підніме вгору руки, — зіронізував Петро. — А зараз і «зелених», доки не почервоніють. Вгадав?

— Попав пальцем у стелю — аж штукатурка посипалась, — нервово закусив губу Іван. — Ось одужаю, звільнюся к бісовій матері зі служби — бо ще посадять за те, що захищав Вітчизну. Та й поїду в рідне село, одружуся на гарній дівчині, обзаведуся дітками, курочками, качечками та поросятками — і чхатиму з великого горба на всяку політику, житиму в своє задоволення.

— Так ти саме за це воював і недовоював? — спитав Віталій. — І тебе не мучитиме сумління, хто та як на твоїй землі порядкуватиме?

— Хочу жити в мирі та злагоді, як європейці! Ясно? — Іван з досади стукнув кулаком по бильцю Петрового ліжка.

— Цікава у тебе логіка. Тільки дуже кашітулянтська. В кущах відсидітися захотів? — зручніше поправив підвішену ногу Петро.

— Це ж чому? Хіба я не маю права на спокійне життя? — кип'ятився Іван.

— Не чіпай моє ліжко, сапере. Побережи сили для сепарів, — спокійно сказав Петро. — А краще поворуши тим, що в голові зосталося. Віддавши рідну землю чужинцям, ти годуватимеш їх своїми курочками та качечками, а діточок виростиш для мокшанського війська — і підуть вони воювати супроти нашої Батьківщини, як москалі чи місцеві наркоші, — розмірковував Петро, відводячи свою склянку від тієї, що простягнув Іван. — Не хочу з тобою навіть чаркуватися після таких слів. Ти — «вата» з овечими мізками.

Всі насторожено поглядали то на Петра, то на Івана: не вистачало тільки скандалу посеред ночі в палаті. Нарешті Іван пожував губами і порушив тишу:

— Братці, то я пожартував. Вибачте. Просто руки опускаються, коли бачу, як «зелена пліснява» здає наші позиції, за які ми кров проливали. Терористів, які розстрілювали Майдан, передали Мокші та ДиНиРи. Уявляєте? Закрили очі на доведені їхні злочини. Сепарів позвільняли. На кого «зелень» працює? На народ? Глибоко сумніваюсь.

— Мене теж колотить від тих новин, — прогудів Петро. — Та, гадаю, народ розбереться зі зрадниками. А ти мені дивись! Нам не можна здаватися. Не ганьби звання сапера, бо й діти тебе проклянуть. А тепер піднось твою чару! — і Петро першим простягнув руку зі своєю склянкою до Івана, а потім до Святослава: — За тебе, пане художнику. Коли зможеш, на малою оцього сапера, який у землю вгризається, наче кріт. Він такий — точно знаю.

— І захищає кожен метр рідної землі, — додав Святослав і поглянув на Івана. — Правильно я кажу, друже?

— Інакше й бути не може, — підбадьорився Іван. — Намалюєш — не забудь надіслати мені, колись покажу своїм дітям та онукам. Зараз напишу свою адресу.

— За тебе, побратиме! — простягнув руку зі склянкою Віталій.

— За нас, браття! За нашу перемогу над ворогами! — Святослав по черзі цокнувся своєю склянкою з усіма. — Будьмо здорові та успішні!

Спостерігаючи за поведінкою бійців, Святослав подумав, що навіть оці проводи у палаті можуть стати сюжетом для картини: поранені захисники у шпиталі святкують перемогу над загарбниками і сміються над зрадниками та пройди-світами, як у свій час запорожці на славнозвісній картині Іллі Рєпіна. Доведеться лише додати кілька оптимістичних штрихів.

*

Наступного дня Святослав оформив виписку, у чергової медсестри дізнався, коли рушає його потяг, відійшов на кілька кроків і зателефонував Антоніні.

— Добри вечір, моя мила ластівочко! — і продекламував перший рядок її вірша: — «Кохана, зустрічай — я їду!»

Антоніна продовжила той вірш, затинаючись від хвилювання:

— Й сйинуло сонце з-поміж хмар.
І вже від смутку ані сліду,
Ні сліду від нічних примар...

Святослав, все дужче хвилюючись, декламував далі:

— І знов повіяло весною
Посеред вибриків пільми.
Нам пощастило із тобою:
Самотність побороти ми.

Антоніна заспівала на радощах своїм лагідним оксамитовим голосом:

— В оцім суєтнім сьогодні
Змогли перебороть печаль
Всього три слова небуденні:
КОХАНА, ЇДУ, ЗУСТРІЧАЙ!

Святослав відчував — та мелодія звучала з глибини її душі, навіть на відстані наповнювала його неймовірною теплотою та ніжністю. Такого з ним раніше ніколи не було, він не переживав отак той внутрішній трепет. Ці почуття прийшли до нього якимось природно і гармонійно. Вони народилися в його серці і наповнили всього по вінця. Йому здалося, що Антоніна поряд, варто лиш простягнути руку. Він так і зробив здоровою лівицею. І помітив, як здивовано зиркнула на нього медсестричка, мовляв, до яких лишень чудасій не вдаються пацієнти, тим паче, вже немолоді. Святослав усміхнувся на прощання. А в смартфон сказав:

— Ластівочко, завтра опівдні я вже буду на вокзалі у нашому місті. Зустрічай!

— Нарешті! Журавлику, яке то щастя! Звичайно, зустріну! Аж не віриться, що завтра я тебе обійму! — здається, на цілий світ лунали її слова.

— До зустрічі, кохана! — відповів.

Здається, ті слова почула медсестра, ще раз скося глянула на дивного літнього чоловіка і лукаво осміхнулася.

— Хай вам щастить, сестричко! Миру та любові!

— Про це лиш і мрію! Будьте здорові! — схилена над столиком, помахала пальчиками.

Святослав подався до палати за заплічником та планшетом. І майже слідом за ним прошмигнула русява дівчина, привіталась чемно з усіма — і прямо до ліжка Віталія. Той, пересилуючи біль, піднявся з ліжка — рани, що почали затягуватись, давали про себе знати. Проте боєць, побачивши дівчину, заусміхався, повеселів, став на ноги.

— Лягай, лягай, золотце, — дівчина за руки всадила Віталія на ліжку, сама сіла поряд. — Тобі ще рано храбриться.

Боєць не знав, як себе поводити, тушувався, багрянів, слова, здавалося, застрягли в його горлі. Тільки й мовив збентежено:

— Хлопці, знайомтесь, це моя рятівниця Надійка. Якби не вона, то мене не було б зараз із вами.

А Петро візьми та й брякни:

— Так ти великий боржник, хлопче! Ти Надійку повинен на руках носити.

— І носитиму,— заявив він.

Намірився підхопити її, однак вона спинила його і всадила на ліжко:

— Зажди, золотце, бо, чого доброго, шви розійдуться.

— Сподіваюсь, на язиці у тебе немає швів, друже,— натякнув Петро на попередні обіцянки.

— Звідки їм там узятися? — простодушно сказав Віталій.

— А якщо немає, то повтори те, що нам отут говорив,— посміюючись, наполягав Петро.

— І повторю! — рішуче піднявся з ліжка Віталій, узяв у свої лабети тендітні ручки Надії і схвильовано прогудів: — Надієчко, рятівнице моя, я тебе люблю,— і замовк.

Дівчина розгублено дивилася на нього округленими очима, дихала часто й уривчасто, на віях краплини. В палаті запанувала напружена тиша. Віталій ще дужче розхвилювався і, заїкаючись, забасив:

— Я тебе кохаю, Надієчко. Дуже. Коротше — прошу стати моєю дружиною.

Дівчина уткнулась обличчям у його груди. А Віталій погладжував її волосся і повторював:

— Я кохаю тебе. І буду кохати довіку. Ти не просто моя рятівниця, моя надія, ти — моя мрія! Тільки з тобою я можу бути щасливим! — все палкіше та сміливіше шепотів Віталій.— Віриш?

— Вірю, золотце! Вірю! Я теж тебе люблю,— прошелестіли її уста.

— То згодна за мене вийти? — перепитав.

— Згодна.

Усі в палаті голосно загуділи, заплескали в долоні.

— Гірко! — вигукнув Іван.— Гірко!

— Ти чого шумиш? Яке гірко? Не знаю кому як, а мені солодко, хлопці,— і ніжно торкнувся уст Надії.

В цю мить до палати увійшов лікар.

— Що тут відбувається? — спитав сердито.

— Та ось товариша женимо,— хитро мружився Петро, поглядом показуючи на Віталія та Надію.

— Ну й палата! — обвів суворим поглядом бійців.— Чого доброго, ще й весілля почнете тут справляти. І до Віталія: — А ти чому піднявся? Хто дозволив? Тобі ще мінімум два тижні треба вилежуватись. Марш у ліжко!

— Так довго? — протяжно спитав Віталій.

— Треба так треба,— заспокоїла його Надія.— Я зачекаю, милий. Лягай.

А сама підійшла до лікаря, щось зашепотіла йому у вухо. Вислухавши, він розвів руками:

— Якщо так, то... Я зрозумів, кохання — теж ліки. Так що одужуй, боєць. У тебе надійна охорона. З медичною освітою.

— Дякую, лікарю,— сказав Віталій і, сидючи на ліжку, застан пригортав до себе дівчину.— Ось моя надія на все життя.

— Бережи її, якщо так. Щастя вам,— сказав лікар і вийшов.

...Святослав переживав цю сцену, як власну. Любов під час війни — це так незвично і... романтично! Життя продовжується наперекір негараздам. Кохання — то основа, суть життя. Його не збороти ні вибухами, ні трагедіями, ні навіть смертями.

Доки похитувався у вагоні, в уяві малював сюжет сватання в лікарні. Тільки б рука не підвела. Тільки б! І подумав: «Дівчина ладна усе витерпіти заради свого обранця. А як Антоніна зреагує на його скалічену руку? На словах одне, а на ділі... Ти впевнений, що це її не злякає? Впевнений! На сто відсотків! Тож не мороч собі голову. І їй також».

*

У Антоніни, здається, крила вирости. Їй хотілося літати, щебетати, співати. Вона спозарання носилася із кімнати в кімнату. Ольга Максимівна тільки встигала за нею головою вертіти. І не втрималась:

— Що це з тобою, дочко? Бачу, ти й підлоги ногами не торкаєшся. Так лише закохані у вісімнадцять літ пурхають. А тобі ж, слава Богу, сорок п'ять. Вже нібито й бабуся.

— А хіба в моєму віці не можна закохатися? — Антоніна на мить спинилась.

— Та як тобі сказати... Любов не питає, коли до серця увійти. Але ж...

— От вона й увійшла. І мені так хороше, матусенько! — Антоніна поривчасто обійняла матір, що сиділа на ліжку, і розцілувала.

— Та тихіше, бо, чого доброго, на radoщах задушиш, — награно запручалась мати. — Це той художник так твою душу взяв у полон?

— Він, він, матінко! — ще сильніше притиснулась до неї. — І я радісінька бути його бранкою.

— Ну, якщо так, хай Господь вам допомагає. Але ти покажи мені його. Я й подивлюся, чи вартий він тебе.

— Ви мені не довіряєте?

— Довіряю. Та, наскільки мені відомо, любов сліпа. Я б не хотіла, аби ти ще раз помилилась.

— Так тому й бути, — неохоче погодилась Антоніна. — Тільки не сьогодні. З дороги він має відпочити, привести себе до ладу після госпіталю. І тоді...

— А він часом не інвалід? — насторожилась Ольга Максимівна.

— Та ким би не був, я його кохаю.

— От лишенько! Ну, хіба немає здорових мужиків?

— Є. Але мені потрібен тільки він. Рани вилікуються, а любов зостанеться. Та не заморочуйтеся. Все буде якнайкраще. Ось побачите.

Антоніна мотнулась до своєї кімнати, внесла й поставила на підвіконня навпроти матері картину Святослава і, сміючись, запитала:

— От скажіть, мамо, що на ній не так?

Ольга Максимівна довго вдивлялась у полотно, стенула плечима, потім начепила ще й окуляри.

— Та наче все до ладу...

— Це не голуби, а ми зі Святославом. Схожі?

— Жартуєш, дочко? То що не так на цьому гарному полотні?

— На цій картині голуби не цілуються. Хіба це порядок? — жартома відповіла Антоніна.

— Як на мене, то наче все нормально, — і раптом мати аж сіпнула у здогаді: — Так ви ще й не цілувались? Нічого не розумію. Що ж то за кохання? Дивне якесь.

— І мені так здається. Але у квартирі Святослава є картина, де голуби цілуються. І вона мені дуже подобається. І сьогодні ми разом із ним будемо нею любоватись. Ти не проти?

Мати пильно глянула на Антоніну:

— Тобі видніше, доню. Для мене найважливіше, щоб ти була щасливою.

— Тож, матусенько, якщо я сьогодні затримаюсь, не хвилюйтеся — то щастя мене триматиме біля себе.

— Дай то, Боже, — тільки й сказала мати, полегшено зітхнувши.

За годину Антоніна вже була на вокзалі. Ось і довгожданний потяг. Як же повільно він наближався! Хіба машиніст не розуміє, що їде її доля?! Вона поглядом пробігала по вікнах вагонів, намагаючись побачити за ними свого милого. Та так і не вгледіла. Потім очима перебирала пасажирів. І нарешті вдалині біля останнього вагона помітила постать у камуфляжі. Він! Святослав! Жаданий! Серце аж заходилося від перестуку. Вона зірвалася з місця і побігла назустріч. Святослав теж упізнав її і понісся, оминаючи пасажирів. За хвилину вони спинилися один проти одного, трішки захекані.

— Ластівочко моя! — випалив Святослав, простягаючи до неї ліву руку.

— Журавлику мій! — Антоніна кинулась йому на груди.

Він своїми пожадливими вустами спіймав її устонька. Так і застигли, як голуби на його картині. Люди обходили їх, посміювались, озирались заздрісно.

— Голубонько моя! — шепотів він, на мить відриваючись від її губ.

— Голубе мій сизокрилий! — ледь встигала вимовити поміж цілунками.

— Як же я за тобою скучив! — повторював.

— А я хвилини рахувала до нашої зустрічі! — пригорталась.

— Як світяться твої смарагди! Зазирну в них — і небо стає смарагдовим, і все навкруг! — ще тісніше обіймав її жадане тіло.

— Я тону в очах твоїх блакиті! — і вона цілувала його повіки.

— Ти моє смарагдове щастя! — лівицею гладив її темне в'юнке волосся.

— У твоїх зіницях яскріє сонце! В ньому стільки ніжності! — долоньками обхопила його колючі щоки.

— Вибач, я ж неголений, — раптом схаменувся він.

— Не зважай. От зараз підемо додому — там усе є для відпочинку. Ходімо, соколику мій! — ухопила його правицю.

У зап'ясток шпигонуло, але він удав, що не відчув болю, проте руку притримав. Антоніна зрозуміла, що вчинила необачно, винувато глянула в його очі.

— Як же мені подобається твоє смарагдове небо, люба моя! — знову потягнувся устами до її рум'яних щічок та повік. — Все гаразд, кохана! Ходімо!

Маршруткою вони дісталися до багатоповерхівки, де мешкав Святослав. Піднявшись на третій поверх, Антоніна взяла зі своєї сумочки ключі, простягнула йому і по-армійському чітко доповіла:

— За час твоєї відсутності тут нічого не змінилося.

Святослав відімкнув двері, ступив до вітальні, роззирнувся. Все сяяло чистотою, сонячне проміння крізь прозорі штори вилискувало на столі, шафі, начищеному паркеті. З кухні доносились тонкі аромати страв. У ніші меблевого гарнітуру — його картина з голубами, що так захоплено цілуються.

— Як ми, — тихо зронив Святослав і оглянувся на Антоніну — вона ще стояла на порозі квартири. — Голубонько, а ти чому там?! Негоже моїй хазяйці перебувати за межами цієї господи! Ти ж володарка мого серця, а значить, і цього житла — потягнув її за руку до вітальні і почав пристрасно цілувати, примовляючи: — Я, здається, не до своєї квартири втрапив, а до раю.

— Милий, не поспішай, — легенько запручалась вона. — Рай в іншому місці — не біля порогу. Охолонь трішки. Прийми душ після дороги. А я тим часом накрию на стіл. Журавлику, зачекай, у нас цілісінький день попереду.

— І ніч! І знову день! І все життя! — жагуче шепотів Святослав, пригортаючи Антоніну.

— І я ж про те. А зараз — під душ, радість моя. Поснідаєш та відпочинеш, розкажеш про своє прифронтове буття, — виволілася з-під його руки.

Доки Святослав борсався у ванній кімнаті, Антоніна в залі по-святковому накрила стіл скатертиною з українським орнаментом і розклала усе, що загодя привезла до його квартири: розкутушкала каструлю з гарячими ще наїдками, таріль із салатом, поставила приправи і тонізуючі напої, висипала у вазу шоколадні цукерки, печиво. Посеред столу поставила навіть букетик ромашок у керамічній вазочці. Збиралась витягнути із шафи пляшку червоного вина. Проте подумала, що Святослав може неправильно це розцінити і сховала назад. Зняла фартушок і у квітчастій вишиванці, сама, немов та квіточка, схвильовано никала квартирою.

І тут її охопила паніка. А якщо доведеться роздягнутись? Святослав, певно ж, захоче полюбуватись її тілом. Як вона постане перед ним? З однією груддю? Адже другу їй видалили ще п'ять років тому — була підозра на пухлину. Як усе це пояснити журавлику? Раптом він злякається, відсахнеться від неї? І тоді — марні усі її надії. І його теж. Ну, чому вона не спромоглася сказати йому про це раніше? Не гадала, що їхні стосунки зайдуть так далеко, що вона закохається? Він може розцінити це як обман. Хоч їй таке й на думку не спадало. Як же не хочеться, щоб він розчарувався. Бо для неї це стане трагедією. Адже вона, без перебільшення, вперше отак беззастережно закохалася в чоловіка... А зараз усе може рухнути водночас.

Вона відчула, як спітніли від хвилювання долоні. Змахнула краплини з чола. Думки снувались, як у вихорі: «Треба йому все розповісти. І сьогодні ж. Отут за столом. Якщо він зрозуміє — буду щасливою і довіку йому вдячною. А якщо ні... Все одно він має знати. І як вирішить, так і буде».

Як тільки Святослав вийшов із ванної у картатій безрукавці та джинсах, Антоніна привітала:

— З легким паром тебе, журавлику! — а в самої голос задер'янів.

Він пригорнув, поцілував, глянув на стіл і захоплено вигукнув:

— Картиночко моя, ти, окрім того, що чарівна, ще й дбайлива господарочка! Які пахощі! Аж слинки котяться. І коли ти встигла? — торкнувся її стану.

Антоніна віджартувалась:

— Та добра Берегиня допомогла, принесла скатертину-самобранку, — притримала його руку.

— Ах ти ж моя Берегиня! Ах ти ж моє сонечко! — і, пригорнувши, знову почав жагуче вицілювати щоки коханої, тягнувся до шийки.

Вона аж задихнулась від тих пестоців, завертілась в обіймах.

— Журавлику, зажди, — повільно зняла його руку зі свого стану. — Спочатку я, як дбайлива господиня, повинна нагодувати свого лицаря. Інакше буде, як у тій казці про лисичку та журавля, — і засміялася весело. — Адже шлях до серця чоловіка завжди лежить через шлунок. Хіба не так?

— Не так, радість моя! Дозволь мені хоч налюбуватись тобою. Не можу не торкатись тебе, — він лівицею намагався утримати її біля себе, правицю тримав опущеною. — Ти в мене така приваблива, ніби квіточка.

Антоніна вивернулась, чмокнула його у щоку і, кокетливо вклонившись, долонькою вказала на стіл:

— Прошу свого соколика скуштувати те, що Бог послав.

— Оце так стіл! Дякую, моє серденько! Сто літ не їв такої смакоти! А пахне ж як! — підійшов до столу, підсунув стілець для Антоніни, торкнувся її плечей, сам сів напроти.

— А може, мій журавлик хоче келих вина за зустріч? — соромливо спитала.

— Ой, який же я телепень! Міг би дорогою про це подбати — купити пляшку! — заметушився Святослав. — Зачекай трішки, я миттю змотаюсь до гастроному — він поряд, — і зірвався з-за столу.

— Не гарячкуй, мій милий, — жестом спинила. — Отам у шафі внизу стоїть пляшка вина і чекає, коли ти її відкоркуєш.

— Яка ж ти у мене дбайлива та передбачлива! — вигукнув Святослав, поцілував її в уста і за мить поставив на стіл пляшку червоного вина, два кришталевих келиха.

— Май на увазі — це напій кохання, — утаємничено прошепотіла.

— Вперше такий смакуватиму, — мовив щиро.

— Я теж, — зарум'янилась.

Святослав швидко відкоркував, налив у келихи червоний напій і, стоячи, промовив:

— За тебе, моя ластівочко! Я тебе дуже люблю! Я мріяв про тебе! Я марив тобою! Ти приходила у мої сни! І я хочу, щоб ми не розлучались! За тебе, Тонечко! — підняв келих лівою рукою.

— А я піднімаю цей келих за тебе, мій коханий голубе! Я рада, що ти є у моєму житті! — і, глянувши на картину з голубами у ніші шафи, додала: — За тебе, майстре! Твої успіхи попереду! Я вірю в це! — і простягнула свій келих.

Почувся розлогий кришталевий передзвін. Святослав наблизився до Антоніни й ніжно торкнувся її вуст:

— За нас, кохана! Разом ми все здолаємо! Будьмо!

— Будьмо, мій любий!

Вони смакували вино повільно, ніби то справді був чарівний бальзам, насичений почуттям любові. Після кожного ковточка ніжно торкались жагучими вустами.

— Яке чарівне вино — аж голова обертом іде. Як хороше! — і раптом Антоніна схаменулась. — Журавлику, їжа холодне! — Вона поставила на стіл свій келих і поклала в його таріль тушковане м'ясо з картоплею та овочами.

Святослав хоч і без поспіху, проте апетитно розправлявся зі стравами. Антоніна милувалась ним. Їй так давно не доводилось піклуватись про чоловіка. І раптом на неї знову нахлинули ті ж непрохані думки: «А якщо він побачить мене роздягнутою? Як би це не стало для нього шоком. Як соромно!» Та тут же себе заспокоїла: «Та хто тобі сказав, що він тебе

роздягатиме? Що ти собі науявляла? Він, може, про таке й не думає. Хоча б не думав! Поки що. Мені так приємно зараз у його товаристві».

Після трапези Святослав допоміг віднести посуд на кухню. Вона перемивала тарелі, а він перетирав та все норовив торкнутися її рук, стану, раз по раз цілував щічки. Вона весело відсторонювалась. А в голові вертілось: «Треба знайти привід і піти. Пошлюсь на те, що йому необхідно відпочити як слід... Що мама потребує моєї допомоги... Я тим часом заспокоюсь. Як же не хочеться його розчарувати! Хоч, може, мої страхи ні до чого? Може, для нього не важливо, скільки в мене грудей? А може, я амазонка безгруда? Точно — амазонка! Смілива, відчайдушна, завзята! Антоніно, ну чого ти мучишся? Від долі не втечеш. І себе не переробиш. Яка є, такою вже й будеш до кінця літ своїх. Та все ж Святослава варто попередити. Не хочу завдавати йому болю. Я ж кохаю його!»

Коли посуд був перемитий та витертий, Антоніна ніжно глянула на Святослава і пішла до дивану в залі. Він за нею, сів поряд. Ластився, збирався знову цілувати її. Та вона взяла його руку в свої долоньки.

— Я маю тобі розказати одну дуже важливу річ.

Святослав ще тягнувся губами до її розпашілих щічок. Вона відхилилась.

— Що може бути зараз важливіше від того, що ми разом? Як же я кохаю тебе, моя Тонечко, моє сонечко! — палкошепотів. — Я чекав цієї миті. Мріяв.

— Славчику мій коханий, мені приємно чути від тебе ці слова. Тільки вислухай мене. Прошу. Дуже, — Антоніна трішки відсунулась від нього.

Святослав, трохи заспокоївшись від бурі почуттів, перевів подих і прошепотів:

— Гарзд. Що б ти мені не повідомила, я не розлюблю тебе.

— Ти в цьому впевнений? — боязко спитала, а в очах розгубленість.

— Абсолютно! — твердо мовив.

— Я маю тобі от що повідати! Повинна! Бо дуже кохаю тебе,— затинаясь Антоніна, стримуючи хвилювання.— Я амазонка! Чуєш?

— Така ж воячка, як ті косачки, що добровільно видаляли праву грудь, аби не заважала прицільно стріляти з лука у ворогів? — в його голосі легка іронія.

— Не насміхайся, будь ласка. Бо нічого не скажу,— голос її затремтів.

— Я уважно слухаю свою щебетушку,— Святослав не зводив зачудованого погляду з її зблідлого личка.

— Я безгруда — як амазонка. Чуєш? Ти чуєш?

— Чую, мила! — спокійно відповів.

— Мені видалили її хірурги... Була підозра на онко... Я все сказала... А тепер подумай, чи потрібна тобі така жінка...

Святослава ця новина навіть не спантеличила. Він поклав на її коліна свою травмовану правицю і спокійно спитав:

— А тобі потрібен чоловік, у якого права рука не здатна навіть обійняти свою кохану?

— Я ж люблю тебе! І для мене немає значення, здорова у тебе рука чи ні! — вона піднесла його правицю до уст і почала осипати ніжними поцілунками.— Я кохаю тебе, мій журавлику! Таким, яким ти є! А твою руку ми вилікуємо! Обов'язково! І ти зможеш нею малювати! А от мою грудочку не відновити. І, боюсь, це тебе мучитиме. І ти відвернешся від мене! Знайдеш іншу, молодшу, з гарними грудьми,— її повіки зволожились і, схоже, вона у відчаї ладна була розридатися.

Він лівицею витер її очі і почав ще палкіше цілувати.

— Мені, крім тебе, ніхто не потрібен! Ти мені люба така, як є! Бо такої, як ти, більше у світі немає! Ти мій ексклюзив! Ти моє щастя! Моя радість! Кохання моє!

— Ти правду кажеш? І не дорікатимеш мені оцим?..

— Я завжди кажу лише правду! Я безмежно тебе кохаю! І хочу, щоб ти стала моєю дружиною!

З її очей хлинули рясні сльози. Вона уткнулася в його плече.

— Який же ти у мене!

— Який?

— Найкращий у світі! — і усміхнулася, здалося, забула про недавню свою печаль і сумніви, обвила руками його шию.

Їх вуста злилися у довгому жагучому поцілункові.

— Я жадаю тебе, моя зіронько! — повторював він.

— А я тебе! — аж задихалась.

— Як же я тебе кохаю, ластівочко! — він почав розстібати гудзики на її кофтині.

— Милий, не поспішай. Дай мені отямитись,— притримала його руку на своїх грудях.

— Ти володарка мого серця,— ніжно цілував шийку.

— Як приємно, милий. Я млію у твоїх руках,— блаженно заплющила очі.

— Ти так гарно пахнеш, голубонько,— шепотів.

— Як радісно підкорятися твоїм дужим рукам, серденько,— погладила його правицю на своїх колінах.

І знову довгий пристрасний цілунок. Нарешті вона, задихана, відірвала свої вуста:

— Голова обертом іде, журавлику мій. Тільки у коханого такі солодкі губи... А наші простирадла з трояндами он у тому пакеті,— вивільнилася з його обіймів.

Удвох поспіхом розправляли простирадла на ліжку. Випростались. Узялися за руки і задивилися один одному в очі, наче хотіли побачити там своє майбутнє. Він пригорнув її, і удвох закружляли кімнатою. Довго пригорталися та цілувалися. І світ зник для них, зостався за вікном. Для двох закоханих нічого не існувало, окрім них самих. Невтримна жага наростала, заповнювала кожную клітинку їхніх трепетних тіл.

А вони все кружляли під мелодію їхніх палких сердець. Тільки ї чути було:

— Коханий!

— Кохана!

І знову поцілунки...

Потім він обережно, ніби дорогоцінність, поклав її на диван. І знову жагучі обійми та пестощі... Ніжно гладив лівицею її живіт, стегна, торкався губами пружкої бруньки на грудочці... Кожен його дотик відлунював у ній вогненними іскрами невимовної насолоди і палкої жаги. Їй хотілося розчинитися в цьому безмежному блаженстві єднання душі і тіла...

— Яка ж ти в мене солодка, — шепотів він.

— Який ти в мене сильний, — шепотіла вона.

— Ти найпрекрасніша жінка у світі, картиночко моя чарівна! — шелестіли його губи.

— Яке блаженство — відчувати коханого, — повторювала вона.

— Як же я тебе кохаю! — він ніжно продовжував цілувати її шийку, бруньку на грудях.

— Як довго я тебе чекала, рідненький, — шаленіла вона.

— Я щасливий від того, що тебе знайшов, — все міцнішими ставали його обійми.

І нарешті настала хвилина, коли їхні тіла злилися...

— Яка ж ти медова! — шелестіли його спрагли вуста.

— Як мені хороше з тобою! — вторила вона.

— Коханий, ти вручив мені крила! Я злітаю... — простогнала вона, ще тісніше пригортаючись.

— Я — з тобою! Яке безмежне смарагдове небо! Як твої очі! Яка ж ти!.. — він пристрасно осипав цілунками її личко.

— Який нескінченний всесвіт — як блакить твоїх очей! Ти моя радість! — шепотіла вона.

— Ти моє щастя! — шепотів він.

Вони насолоджувались один одним. Довго-довго. Ніжно-ніжно. Мов надолужували згаяне. Послухати їх — воркують,

як голуби, про все, що на серці. Як на картині! Це був незбагнений екстаз споріднених душ. Мабуть, саме в цьому і є щастя та сенс буття.

А ранком, доки Святослав ще насолоджувався мирним сном, Антоніна тихцем піднялась, на кухні у блокноті записала те, що відчувала цієї ночі:

Поцілуй мене ніжно,
Обійми мене міцно.
Хай струною озветься
Тихий дотик до серця.
Хай бринить усе тіло!
Від жаги щоби мліло!
Віддзеркалюю ласку —
Поринаю у казку...

Вирвала аркуш і обережно поклала на подушку поряд із головою Святослава. Прокинувшись, він поглядом пошукав Антоніну, натрапив на її вірш. Кілька разів перечитав. Неабияк здивувався. Адже вперше отримав її поетичне послання не СМС-кою, а на папері. Це так незвично. «Де ж моя чарівна поетеса?» — подумав. Помітив її перед відчиненим вікном у лоджії. З високого горіха долітало гортанне туркання голубів.

Святослав поспішно піднявся, одягнувся і тихо, аби не почула Антоніна, залишив квартиру.

А вона, зачарована ранковою «розмовою» пташок, захоплено вигукнула:

— Журавлику, ти чуєш, як голуби освідчуються в коханні?! — і відхилила штору в кімнату. — Як на твоїй картині! Ти тільки послухай!

У відповідь — мовчанка.

Антоніна ступила до кімнати. Розгублено оглянула постіль, озирнувшись навколо.

— Коханий! Ти де?

Знову тиша.

Вона заглянула в усі кімнати, на кухню, навіть у вбиральню. Ніде нікого. Її розгубленість змінилася тривогою. На очі навернулися сльози. Вона повернулася до ліжка. Вже готова була розплакатись... Раптом вхідні двері спроквола прочинились, і спочатку в них з'явився великий букет рожевих троянд, а за ним усміхнена голова Святослава.

Антоніна кинулась назустріч.

— З новим днем тебе, кохана! З початком нового життя! — ступив до кімнати і вручив їй квіти, пригорнув та міцно поцілував.

Антоніна уткнулася в його груди, непомітно змахнула сльозинки і защебетала:

— Милий, там... — показала на лоджію. — Там голуби співають. Чуєш?

— Чую. Вони розповідають, що ти у мене найпрекрасніша жінка в світі! Як же я тебе кохаю! Дякую за вірш і за казку!

Вони знову застигли в довгому жагучому поцілунку. Здавалось, їм заздрили навіть голуби на картині...

Так закінчився їх незвичайний роман в СМС-ках, і розпочався відлік омріяних щасливих днів та ночей нового спільного життя.

Епілог

Минуло зовсім небагато часу — бо що таке рік для щастя? Адже вони домовились прожити разом спочатку вісім тисяч щасливих днів, а потім, як Бог дасть. Святослав вилікував свою травмовану правицю, завзято малював. Картини про захисників нашої Батьківщини одна за одною заповнювали кімнату. Згодом він зв'язався з видавництвом, зробив замовлення на виготовлення альбому. Звідти прислали фотомайстра.

І через пару тижнів наклад альбому був готовий. Та однією із найвизначніших своїх робіт Святослав вважав символічну картину: на ній завжди юна богиня перемоги Слава в оточенні захисників. Проте обличчям вона дуже нагадувала Антоніну. На всіх виставках ця картина була поряд із полотном, де самовіддано цілються голуби. У свою чергу, Антоніна видала збірку нових поезій, де домінувало кохання.

Невдовзі вони все в тому ж міському будинку культури провели презентацію своїх робіт. Святослав представляв полотна. Антоніна читала поетичні одкровення. І разом з Расю, яка написала мелодії на її вірші, співали. Це художнє поєднання важких воєнних буднів та чуттєвої лірики тільки нагадувало — таке сьогодні українське життя у всьому його розмаїтті. Насамкінець Тоня натхненно читала свій вірш про закоханість у життя:

Зустрілись ми! О, Небо, ми зустрілись!
Яка ж солодко-щемна мить єднання!
І хоч запізно — скроні посивіли,
Та запалав для нас вогонь кохання.
Я розчиняюся у ніжності твоєї,
Пливу туманом у веснянім раю,
Яснію зорями в височині,
Пірнаю у глибіню очей безкраю.
Чи мрія це чи дійсність — я не знаю,
А просто слухаю твій серця перестук,
Дивлюся в очі рідні і ласкаві...
Для двох закоханих нема в житті розлук.
І дні наповнились веснянками-піснями,
Веселка бризка іскрами любові.
І вже немає смутку поміж нами,
Бо ми в життя закохані з тобою.

Відвідувачі гаряче аплодували, дарували квіти... Історія взаємин двох немолодих людей надихала присутніх, утверджувала істину: справжнє кохання — нездоланне в усі часи і сяє, мов сонце.

Невдовзі їм надійшла пропозиція від обласного відділу культури — провести подібні презентації у містах і райцентрах усього регіону, а згодом — і в столиці. І це закономірно. Де кохання — там і успіх, де успіх — там радість буття.

Так у щасті та любові минули три роки. І тут іще одна приємна новина. Святославів син Роман посеред літа зателефонував, сказав схвилювано українською:

— Батьку, хочу навчатися в Києві, в університеті імені Тараса Шевченка, на факультеті журналістики. Ти мене зустрінеш?

— Аякже, синку! Обов'язково! Нарешті! — аж заїкався від хвилювання Святослав. — А де ти нашу мову вивчив? У Криму жодної української школи.

— Я брав приватні уроки в колишньої місцевої вчительки.

— І мати дозволила?

— Вона про це не знала. Та й навіщо їй? Вона зайнята якимось російським полковником. Їй не до мене.

— Та ти в мене підпільник! — вигукнув Святослав.

— Довелось. Але більше не хочу ним бути. Тому й вирішив податися в Україну. Я скучив за тобою, батьку!

— Я дуже радий! Ти мудро вчинив! Як же я люблю тебе, синку! Чекаю тебе з нетерпінням! До зустрічі! Тоді мені все й розкажеш.

У Антоніни, яка чула ту розмову, аж сльози забриніли на повіках.

— Яка ж я рада за тебе, милий! Нехай приїжджає. Наш дім — його дім.

— Я люблю тебе, ластівочко!

— Я кохаю тебе, журавлику!

— Я щасливий з тобою, Тонечко-картиночко!

— А я з тобою, мій ніжний голубе!

Правду люди кажуть: де любов, там і щастя.

Зміст

1	3
2	11
3	20
4	36
5	50
6	62
7	77
8	90
9	97
10	103
11	112
12	123
13	130
14	163
15	185
16	209
17	230
Епілог	240

Літературно-художнє видання

Стус Віктор Іванович

ІДЕАЛЬНЕ КОХАННЯ

Роман в СМС-ках

В авторській редакції

*У романі використані вірші
поетеси Ніни Венжеги за її згоди*

Підписано до друку 14.07.2020.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Друк цифровий.

Друк. арк. 15,25. Умов. друк. арк. 14,18.

Наклад 100 прим. Зам. № 4060/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.

ФОП Корзун Д.Ю.

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «ТВОРИ».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.

21027, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а, прим. 143.

Тел.: (0432) 603-000, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>